

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 12 Ιανουαρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 855

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΚΗΝΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΠΑΙΧΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΛΑΪΚΙΣΜΟ

Η πολιτική στην εποχή Μασκ

Ένα νέο πολιτικό σκηνικό διαμορφώνεται διεθνώς το οποίο επηρεάζει αναπόφευκτα και την Κύπρο. Η επικράτηση του λαϊκισμού οριζοντίως, οι νέοι αμφιλεγόμενοι παίκτες όπως η περίπτωση Μασκ και η ανάδυση φαι-

νομένων Φειδία, προετοιμάζουν για ένα νέο κομματικό σκηνικό. Στο κάδρο μπαίνει η παρουσία Οδυσσέα Μιχαηλίδη, influencers και φωνές ακραίας συντήρησης που θα θέλουν να παίξουν ρόλο. **Σελ. 7, 8, 9**

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ

Δεν αποκλείει την ίδρυση κόμματος

Ο δικηγόρος Χρίστος Κληρίδης μιλάει στην «Κ» για την απόφασή του να επιστρέψει στην πολιτική, επειδή ο τόπος χρειάζεται μια ριζοσπαστική δημοκρατική αλλαγή για εκσυγχρονισμό του κράτους. Δεν αποκλείει δημιουργία κόμματος. **Σελ. 10**

ΣΥΡΙΑ

Τουρκία-Ισραήλ: Η θέση της Αθήνας

Αντιμέτωπη με διλήμματα βρίσκεται η Αθήνα, σε περίπτωση που οι σχέσεις Ισραήλ - Τουρκίας επιδεινωθούν περαιτέρω. Ποιες παρενέργειες μπορεί να έχει η επέμβαση της Άγκυρας στη Συρία. **Σελ. 18, 19**

ΣΤΕΝΕΥΕΙ Ο ΚΛΟΙΟΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΔΙΑΣΥΡΜΟ

Ωρα μηδέν για Αστυνομία - υπουργό

Οι τρύπες που οδηγούν σε αποδράσεις και το μέλλον του Μάριου Χαρτισιώτη

Οι αποδράσεις που τείνουν να εξελιχθούν τελευταίως σε κανονικότητα, η έντονη αίσθηση διαφθοράς και ανικανότητας στο αστυνομικό σώμα, εμποδίζουν με την πάροδο του χρόνου την αίσθηση της ανασφάλειας στην κοινωνία. Ανοίγουν

παράλληλα το μεγάλο ερώτημα του τι μέλλει γενέσθαι στην Αστυνομία και στο υπουργείο Δικαιοσύνης γενικότερα. Η θέση του υπουργού Δικαιοσύνης ήταν ανέκαθεν καυτή. Το ερώτημα είναι αν οι τελευταίες εξελίξεις αγγίζουν τον υπουργό

Δικαιοσύνης Μάριο Χαρτισιώτη, ο οποίος συμπληρώνει ένα χρόνο στο εν λόγω πόστο. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έδωσε αρχικά πίστωση χρόνου, ωστόσο πλέον διευκρινίζουν πως αυτή η πίστωση χρόνου δεν είναι ανεξάντλητη. **Σελ. 5, 6**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Βάζει δύσκολα η έκθεση Γκουτέρες

Πώς στίνεται ο δρόμος για την Πενταμερή Μαρτίου

Οι εκθέσεις Γκουτέρες θέτουν τις πλευρές ενώπιον διλημάτων. Το Κυπριακό είτε θα οδηγηθεί σε διευθέτηση, στη λογική του συγκεκριμένου των θέσεων των δύο πλευρών, είτε θα καταλήξει σε ένα «μόνιμο αδιέξοδο». Από τα Κατεχόμενα ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών έδειξε πως για την Άγκυρα έχει σχηματιστεί η ατζέντα για το Κυπριακό. **Σελ. 3, 4**

Η «ΧΡΟΝΙΑ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ»

Οι άνεμοι Σάντα Άνα και η κατάρρα του Μαλιμπού

Οι άνεμοι Σάντα Άνα είναι και πάλι ο βασικός λόγος για τις φονικές πυρκαγιές στο Λος Άντζελες. Είναι όμως η Καλιφόρνια απροετοίμαστη για τέτοιου είδους θεο-

μνίες, όπως οι πυρκαγιές των προηγούμενων ημερών; Η κριτική που δέχονται ο κυβερνήτης της Καλιφόρνιας, Γκάβιν Νιούσομ και η δήμαρχος της πόλης, Κάρεν

Μπας, η οποία έλειπε στην Γκάνα όταν ξέσπασαν οι φωτιές, είναι αμείλικτη. Αγγίζει τα όρια της ακροδεξιάς συνωμοσιολογίας. **Σελ. 21**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Πολιτική ευθιξία

Η αναγνώριση και η επίλυση διαχρονικών προβλημάτων που ταλανίζουν το αστυνομικό σώμα, αλλά και η εκκαθάρισή του από αγκάθια δεν είναι μία ευγενής επιδίωξη ή μεσσιανικό καθήκον, αλλά υποχρέωση του υπουργού Δικαιοσύνης και της φυσικής ηγεσίας της Αστυνομίας. Ο δε Πρόεδρος της Δημοκρατίας οφείλει να αποδείξει πως το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών υπερέχει παντός άλλου συναισθήματος. Και σαφώς δεν είναι ένδειξη δειλίας, η εκ των πραγμάτων αδυναμία κάποιου να αντεπεξέλθει στο δύσκολο εγχείρημα της κάθαρσης, αλλά τίμια και ευγενής παραδοχή.

αντομοιβή

ΑΚΟΥ ΤΗΝ ΤΣΕΠΗ ΣΟΥ

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΗΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Επενδύουμε στον χειμερινό τουρισμό

Με τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων και με επενδύσεις σε τουριστικές υποδομές, η Κύπρος μπορεί να καταστεί ολόχρονος τουριστικός προορισμός. Αυτό αναφέρθηκε στο συνέδριο «Beyond Sea and Sun» και τονίστηκε ότι χρειάζονται γενναίες αποφάσεις, αλλά και κοινό όραμα από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα. **Οικονομική, σελ. 3**

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Τι άφησε το 2024 και τι θα φέρει το '25

Τι έγινε το 2024 στα πολιτιστικά πράγματα της χώρας, τι έμεινε πίσω και ποια ήταν τα κυριότερα ζητήματα που απασχόλησαν τους πολιτιστικούς φορείς τη χρονιά που πέρασε. Ποιες οι προκλήσεις για το 2025. Ποδαρικό στο νέο έτος έκανε η θέσπιση του Μπτρώου Καλλιτεχνών και του Μπτρώου του Συνδέσμου Καλλιτεχνών. **Τέχνες, σελ. 4, 5**

CHRONOMASTER SPORT

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τάπερ να πάρεις

Η Ρωσίδα με οδήγησε στην τραπέζαρία όπου η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον καθόταν στην κορυφή του τραπεζιού. Ομολογώ πως δεν κατάφερα να κρύψω την έκπληξή μου, παρότι το προσπάθησα, καθώς η εικόνα που αντίκρισα φάνταζε αλλόκοτη. Όχι τόσο για τις ενδυματολογικές επιλογές της χήρας – μεταξωτό κιμονό, υπερμεγέθη κοσμήματα και κοκάλινα γυαλιά ηλίου – όσο για το χάος που απλωνόταν μπροστά της: Δεκάδες τάπερ, διαφορετικών μεγεθών και παστέλ χρωμάτων, ήταν στοιβαγμένα ανάμεσα σε πορσελάνες Limoges και κρύσταλλα Baccarat... «Μην απορείτε, αγαπητέ. Οι αναμνήσεις είναι πολύτιμες ανεξαρτήτως της χρηματικής τους αξίας» είπε και μου ένευσε να καθίσω, ενώ σέρβιρε το παλαιωμένο τσίπουρο.

–Αναφέρεστε υποθέτω στην απόφασή της Tupperware να ολοκληρώσει τον κύκλο της.

–Φυσικό δεν είναι; 59 χρόνια είναι πολλά, κατ’ ακρίβειαν είναι ολόκληρη η ενήλικη ζωή μου. Αν το σκεφτείτε, μοιάζει με τέλος εποχής. Τα προπολεμικά χρόνια ειδικά, οι επιδείξεις των τάπερ στα σπίτια ήταν μέρος της κοινωνικής μας ζωής. Ή μάλλον ήταν μια δικαιολογία για να κοινωνικοποιηθούμε, καθώς η μικρή μας πόλη δεν πρόσφερε πολλές ευκαιρίες για κοινωνική εξωστρέφεια.

–Μιλώντας για εξωστρέφεια, πώς ήταν το Λονδίνο τις γιορτές;

–Έκτακτο, όπως κάθε χρόνο. Αν εξαιρέσετε τη συνάντησή με την αδελφή τού μακαρίτη του άντρα μου, όλα ήταν υπέροχα. Τα οποία βεβαίως έγιναν μακρινό παρελθόν έπειτα από την ανώμαλη προσγέγωση στο αεροδρόμιο Λάρνακας.

–Σας βρίσκω υπερβολική, κυρία Ουίλσον.

–Όποιος βίωσε την εμπειρία δεν θα με βρει δόλου υπερβολική, πι-

Η απόφασή της Tupperware να κλείσει οριστικά τον κύκλο 59 χρόνων παρουσίας στο νησί δεν άφησε ασυγκίνητη ούτε την αστική Λευκωσία.

στέψτε με. Ο υπουργός Βαφειάδης, εν τη σοφία του, δεν επιτρέπει την έξοδο από τις αφίσες, οπότε αναγκαστικά όλη η επιβατική κίνηση μεταφέρεται στον δρόμο έξω από τις αναχωρήσεις. Όπου γίνεται το αδιαχώρητο, ένα αληθινό μπάχαλο που προσομοιάζει με τριτοκοσμική χώρα. Η δικαιολογία είναι λόγιοι ασφαλείας, αν και πολύ φοβάμαι πως πρόκειται για τη συνήθη ανικανότητα να διαχειριστεί το υπουργείο τα δεδομένα που προκάλεσε ο πόλεμος στο Ισραήλ.

–Σας ακούω και σκέφτομαι, σαν να μην πέρασε μια μέρα...

–...Από την γκρίνια! Ναι, δυστυχώς δεν θα διαφωνήσω. Γι’ αυτό θαυμά-

ζω την αμεριμνησία του τέως προέδρου μας, ο οποίος χρόνος μπαίνει χρόνος βγαίνει, αυτός τη ζωάρα του. Η φωτογραφία του Αναστασιάδη με τον Ψινάκη και τον Αλιάγα να υποδέχονται τον νέο χρόνο αποτελεί την πολιτική παρακαταθήκη του ανδρός: dolce vita και άγιος ο Θεός. Και μια που το έφερε η κουβέντα στα θεία, πείτε μου ότι διαβάσατε την εγκύκλιο του Τυχιού.

–Εδώ με πιάντε αδιάβαστο, κυρία Ουίλσον.

–Κακώς, πολύ κακώς, αγαπητέ! Η εγκύκλιος του μπτροπολίτη Πάφρου κ. Τυχιού δεν είναι απλώς ένα εκκλησιαστικό μανιφέστο, αλλά ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης για

stand-up comedy. Αρκεί να σας πω ότι καλεί τους πιστούς να μην τρώει ό,τι τους προσφέρουν άπιστοι ή αλλόθρησκοι επειδή μπορεί να ρίξουν στο φαγητό τους μολυσμένες ουσίες! Πρέπει λέει να αποφεύγουμε αυτούς τους ανθρώπους και να μη δεχόμαστε οτιδήποτε από αυτούς, σε περίπτωση δε που κάποιος το διαπράξει οφείλει να μεταφερθεί επειγόντως στον πνευματικό του για να τον διαβάσει. Έπος!

–Όποιος δεν θέλει πάντως να σωθεί από την Εκκλησία έχει επιλογή: έκανε πολιτικό comeback ο Χρίστος Κληρίδης!

–Γι’ αυτό μου είστε συμπαθής, επειδή τα πιάντε εύκολα. Ε ναι, η επι-

στροφή του Χρίστου Κληρίδη είναι τόσο φρέσκια όσο η εμφάνισή της Μαρίας Αλιφέρη στα Τετράγωνα των Αστέρων της ΕΡΤ. Και καλά εκείνη, επανέκαμψε ως guest. Ο Κληρίδης με το βεβαρημένο παρελθόν –Νέοι Ορίζοντες, ΕΥΡΩΚΟ– πώς την είδε ξαφνικά Ρομπέν των Δασών; Το καλύτερό μου πάντως στην ανακίνηση που εξέδωσε ήταν η κορώνα στα αγγλικά! «Μπαίνουμε με το δεξί στο 2025. Σηκώσουμε τα μανίκια. Cynrus once again a bad joke». Αριστούργημά σας λέω.

–Αν σκεφτείτε βέβαια ότι απειλεί ο influencer Νίκος Πελετιέ να εμπλακεί στην πολιτική, η επιστροφή του Χρί-

στου Κληρίδη είναι απλώς πταίσμα. –Όταν ο ιστορικός του μέλλοντος ανακαλύψει τη συνομιλία Νίκου Πελετιέ - Φειδία θα αποφανθεί είμαι σίγουρη πως ό,τι πάθαμε λίγο ήταν. Ο συνδυασμός των δύο μπορεί να κάψει και τα τελευταία υγιή εγκεφαλικά μας κύτταρα. Το καλύτερό μου βέβαια ήταν η εξομολόγησή του Πελετιέ ότι είδε στα μάτια του Νίκου Αναστασιάδη μια φλόγα που τον ενέπνευσε. Τι ζούμε και δεν το μαρτυρούμε, μάνα μου!

–Υπάρχουν βεβαίως και χειρότερα. Εδώ ο μισογύννης influencer Άντριου Τέιτ, κατηγορούμενος για βιασμό, εμπορία ανθρώπων και σύσταση εγκληματικής οργάνωσης, θέλει να γίνει πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας!

–Και από ό,τι διαβάζω τον υποστηρίζει ο Έλον Μασκ, ο οποίος ξέφυγε πλέον τόσο πολύ που όχι μόνο στηρίζει τις επεκτατικές βλέψεις του Τραμπ για να γίνει ο Καναδάς η 51η πολιτεία των ΗΠΑ, αλλά μιλάει με χυδαία γλώσσα για τον Τζάστιν Τριντό. Η δήλωσή του, «Κορίτσι μου, δεν είσαι πια κυβερνήτης του Καναδά οπότε δεν έχει σημασία τι λες», είναι ο πολιτικός πάτος.

–Ευτυχώς στην Κύπρο δεν έχουμε τέτοια. Η δήλωση της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου για παράδειγμα, «ο ρόλος μου είναι να κρατηθεί το ΔΗ-ΚΟ ενωμένο», εκπέμπει πολιτικό πολιτισμό.

–Καμία δουλειά δεν είναι ντροπή, αγαπητέ.

«Καλή χρονιά, κυρία Ουίλσον», ευχήθηκα, αλλά ενώ ετοιμαζόμουν να αναχωρήσω από το διαμέρισμά της οδοῦ Κωστή Παλαμά μού ένευσε να περιμένω. Ζήτησε από τη Ρωσίδα να φέρει το κομμάτι της βασιλόπιτας που μου φύλαξε και, πράγμα σπάνιο για εκείνην, είπε τρυφερά: «Τάπερ να πάρεις».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

12.1.1935

Τύχη: Αύριον ανατέλλει η κρίσιμος ημέρα κατά την οποία θα αποφασισθεί όχι μόνον η τύχη του Σάαρ, αλλά και αυτή η ειρήνη της Ευρώπης. Και μέχρις ότου ανακοινωθούν τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος, ολόκληρος ο κόσμος θα έχη εστραμμένα τα βλέμματα προς την μικράν αυτήν και επίμαχον περιοχή εν αναμονή της λύσεως ήτις θα δοθή εις το πλέον αγωνιώδες πρόβλημα της εποχής μας. [...] Η διεθνής διοικητική επιτροπή καταβάλλει παν μέσον διά να εξασφαλίση μέχρι τέλους την τάξιν. Επίσης, η επιτροπή του δημοψηφίσματος αγωνίζεται να δημιουργήσῃ ατμόσφαιραν παρέχουσιν κάθε εγγύησιν περί της αμερολήπτου διεξαγωγής του δημοψηφίσματος. Διαταγαί επί διαταγών εκδίδονται υπό της διεθνούς αστυνομίας με σκοπόν να προληφθούν αι βίαιαι εκδηλώσεις αιτίες θα έφερον εις σύγκρουσιν τους οπαδούς των αντιπάλων μετώπων. Αι χιτλερικοί σημαίαι, τα κομματικά εμβλήματα, αι συγκεντρώσεις, τα εμνηρηστικά κηρύγματα, οι ιδιαίτεροι χαιρετισμοί απαγορεύθησαν αυστηρότατα.

Ερώτημα: Αγγέλλεται εκ Παρισίων ότι η «Μικρά Εφημερίς» έθεσεν εις τους αναγνώστας της το εξής ερώτημα: «Ποίον προτιμάτε ως γάλλον δικτάτορα;». Εκ των αναγνωστών της εφημερίδος απήντησαν τριάκοντα χιλιάδες υπέρ του στρατάρχου Πεταίν, 31 χιλιάδες υπέρ του κ. Λαβάλ και 24 χιλιάδες υπέρ του κ. Ντουμέργκ. Ο κ. Λαβάλ όταν έμαθε το αποτέλεσμα εξέφρασε την πίστιν του προς την Δημοκρατίαν, η οποία, είπεν, είνε αδιαλύτως συνδεδεμένη μετά της Γαλλίας. Υπό το αυτό πνεύμα απήντησε και ο κ. Πεταίν.

Ερευνα: Χθες την νύκτα όργανα της Ειδικής Ασφαλείας ενεργήσαντα έρευναν εις την παρά τον συνοικισμόν «Νέος Κόσμος» οίκιαν του εκεί προέδρου της «Δημοκρατικής Αμύνης» Συνοδινού, ανεύρον εν μάνικερ άνευ κινητού ουραίου και το κατέσχον.

Ο τέως υπουργός Δικαιοσύνης κύριος Νίκος Κόσιης παρομοίωσε τις πρόσφατες αποδράσεις κρατουμένων σαν κωμική κινηματογραφική ταινία με πρωταγωνιστή τον Ανάσθη Βέγγο. Σε μένα πάντως αυτή η δήλωση θυμισε την ξεκαρδιστική ταινία του Βέγγου με τίτλο «Πράκτωρ Ο Ο Ο» όπου το μηδέν συμβολίζει τη βαθμολογία της Αστυνομίας μας στο θέμα της φύλαξης κρατουμένων. Έξι αστυνομικοί σε διαθεσιμότητα (6!!!) μόνο μέσα στη βδομάδα που μας πέρασε. Αν συνεχίσουμε με αυτούς τους ρυθμούς σύντομα το μισό αστυνομικό σώμα θα βρίσκεται σε διαθεσιμότητα. Άραγε για αυτό παραπονιέται συνεχώς ο Λοιζίδης πως έχουμε έλλειψη αστυνομικών; Η κατάσταση μας έχει αρχίσει να θυμίζει την αμερικανική κωμωδία Police Academy.

Μια συγκλονιστική πληροφορία έχει συλλέξει το μαύρο κατασκοπευτικό βαν, το οποίο επέστρεψε από το σέρβις με αναβαθμισμένους και υψηλής τεχνολογίας κοριούς. Αστυνομικός (σε χώρα που δεν μπορούμε να αποκαλύψουμε για ευνόητους λόγους) απείλησε αλλοδαπό ντελιβερά με επίδοση προστίμου 500€ εκτός και αν του έδινε το ποσό των 300€! Say what?

Κανείς φυσικά δεν μπορεί να πιστέψει αυτήν την εξωφρενική καταγγελία δωροδοκίας, έστω κι αν στο σημείο υπήρχαν κάμερες που κατέγραψαν το περιστατικό. Ας πούμε λοιπόν πως το πιο πάνω αποτελεί προϊόν μ-

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Η Αστυνομία, ο Βέγγος και το 2025

Πράκτωρ 000, καλοί μου άνθρωποι!

θοπλασίας και οποιαδήποτε ομοιότητα με πρόσωπα και καταστάσεις του τόπου μας είναι συμπτωματική. Πολύ φοβάμαι όμως πως πάμε ξανά για Νέτφλιξ.

Ολοκληρώνουμε σήμερα τις προβλέψεις του Ονασαγόρα για όσα συγκλονιστικά θα συμβούν μέσα στο 2025 με τον Καζαμία για το δεύτερο μισό της χρονιάς:

• **Ιούλιος:** Ο Προμηθέας, αφού έχει σταλεί σε δεκάδες λιμάνια για αναβαθμίσεις (κάθε λιμάνι και καημός) επιστρέφει στην Κύπρο ως πιστοποιημένος δημιουργός αερίου. Πλήθος κόσμου μαζεύεται ξανά στο Βασιλικό και τραγουδά συγκινημένο «καρτερούμεν μέρα νύχτα, να φυσήσει ένα

αέριο, στούντον τόπον πον καμένος τζε εν θωρεί ποττέ δροσιάν». Ο Πανασασαΐου ξανασπάει σαμπάνια στο πλοίο και ο Χριστοδουλίδης ξανακόβει την κορδέλα.

• **Αύγουστος:** Ιδρύεται ο Σύνδεσμος Δραπετών Κύπρου (ΣΔΚ) με σκοπό να προωθήσει καλύτερα τα συμφέροντα των μελών του. Ο Λοιζίδης δηλώνει πως δεν είναι δουλειά της Αστυνομίας να προσέχει τους κρατούμενους και εισιγείται να προσλάβουμε ιδιωτικούς φρουρούς, ώστε οι αστυνομικοί να έχουν ελεύθερο χρόνο για να ασχοληθούν με υπερωρίες. • **Σεπτέμβριος:** Δημιουργούνται τέσσερα νέα κόμματα, τρία Κινήματα, δύο πολιτικές πλατφόρμες και μια νέα Κοινωνική Συμμαχία. Ο εθνικός

μας πρίγκιπας δηλώνει «αν δεν υπάρχει νέο Κόμμα να στηρίξει τον Πρόεδρο θα πρέπει να το εφεύρουμε».

• **Οκτώβριος:** Ξεσπά μεγάλο σκάνδαλο, όταν κρυφές κάμερες καταγράφουν δημοσίους υπαλλήλους να απαντούν τηλεφωνα και να εξυπηρετούν πολίτες! Ο κόσμος είναι ανίστατος. Είχαμε συνηθίσει να μας γράφουν κανονικά και να μην απαντούν και τώρα δεν ξέρουμε πώς να το διαχειριστούμε, δηλώνουν αγανακτισμένοι.

• **Νοέμβριος:** Ο Φειδίας παντρεύεται σε παραδοσιακό κυπριακό γάμο την εκλεκτή της καρδιάς του Στυλιάνα και κάνει ανάρτηση στο ΤΙΚ ΤΟΚ βίντεο με την πρώτη νύχτα του γάμου. Κουμπάρος είναι ο Έλον Μασκ, ο οποίος πλουμίζει το ζευγάρι καρφιστώνωντάς τους κρυπτονομίσματα, ενώ στη συνέχεια ξετρελαίνεται με το ρέσι.

• **Δεκέμβριος:** Ο Τραμπ προσκαλεί τον Χριστοδουλίδη στον Λευκό Οίκο και του κάνει δώρο ένα υπερσύγχρονο F35 για τις μετακινήσεις του. Εκεί ανακοινώνει στον εμβρόντητο Πρόεδρό μας πως αποφάσισε να πραγματοποιήσει το όνειρο των Κυπρίων για Ένωση. Ένωση με την Αμερική, για να γίνουμε η 51η Πολιτεία, αφού ο Καναδάς αρνήθηκε. Ο Χριστοδουλίδης επιστρέφει Κύπρο μα δεν μπορεί να προσγειωθεί, αφού το αεροδρόμιο είναι πλημμυρισμένο από Κύπριους που φορούν καπελάκια του μπέιζμπολ και ανεμίζουν τις αμερικανικές σημαίες. Η Φιλίππα του τραγουδά All I want for Christmas is you.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Μηαινόντας στην τελική ευθεία για τη σύγκληση πολυμερούς διάσκεψης στο Κυπριακό, πιθανότατα στις αρχές Μαρτίου, οι εκθέσεις του γ.γ. ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες για τις Καλές του Υπηρεσίες και την ανανέωση της Ειρηνευτικής Δύναμης, ΟΥΝΦΙΚΥΠ, τείνουν να λειτουργήσουν ως πυξίδα. Επιχειρούν να οριοθετήσουν το «γήπεδο» της πολυμερούς, χαράσσοντας κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες σε κάθε περίπτωση είναι και ευδιάκριτες και θέτουν τις πλευρές ενώπιον διλημάτων. «Βάζοντας δύσκολα» κυρίως στην ελληνοκυπριακή πλευρά, που βρίσκεται σε ένα πολύ κρίσιμο σημείο διαχείρισης του Κυπριακού, το οποίο, όπως συνάγεται αβίαστα από τις επισομάνσεις Γκουτέρες, είτε θα οδηγηθεί σε διευθέτηση, στη λογική του συγκερασμού των θέσεων των δύο πλευρών, ακουμπώντας τη μέση τιμή μεταξύ διζωνικής, δικονοτικής ομοσπονδίας και δύο κρατών και συγκλίνοντας δηλαδή σε ένα συνομοσπονδιακό μόρφωμα. Είτε, θα καταλήξει σε ένα «μόνιμο αδιέξοδο» για το οποίο προειδοποιεί ο Αντόνιο Γκουτέρες, με φόντο, προφανώς, την οριστικοποίηση της διχοτόμησης για την ελληνοκυπριακή πλευρά και την απώλεια της ευρωπαϊκής «ταυτότητας» για την τουρκοκυπριακή πλευρά.

Οι επισομάνσεις του Αντόνιο Γκουτέρες στα προσέχδια εκθέσεων (που ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές αναμένονταν να οριστικοποιηθούν, χωρίς ουσιώδεις διαφοροποιήσεις), εκτείνονται σε τρία βασικά σημεία. Με επίκεντρο την επιδιωκόμενη διευθέτηση του Κυπριακού, αλλά και το διακύβευμα, σε περίπτωση ναυαγίου:

- Εν πρώτοις, ο κ. Γκουτέρες σημειώνει ότι παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ, «δυστυχώς δεν έχει εξευρεθεί κοινό έδαφος μεταξύ των ηγετών για τον τρόπο με τον οποίο θα προχωρήσουμε (the way forward) στο κυπριακό πρόβλημα». Όπως καθίσταται σαφές, ο γ.γ. ΟΗΕ εκτιμά ότι κοινό έδαφος δεν υφίσταται, σε αντίθεση με τη Λευκωσία που θεωρεί ότι τα ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ αποτελούν αυτά καθαυτά το κοινό έδαφος, το οποίο δεν είναι άλλο από το «συμφωνημένο πλαίσιο» της διζωνικής, δικονοτικής ομοσπονδίας. Στην προκειμένη περίπτωση, η ανάγνωση που έχει σημασία, ενόψει και της πολυμερούς διάσκεψης, δεν είναι βεβαίως αυτή της ελληνοκυπριακής πλευράς, αλλά αυτή του γ.γ. ΟΗΕ, ο οποίος καλώς ή κακώς, «έχει και το μαχαίρι, έχει και το καρπούζι».

- Σε συνέχεια της πιο πάνω τοποθέτησής του, ο Αντόνιο Γκουτέρες φροντίζει να επαναφέρει την «ενθάρρυνση» του προς τους ηγέτες «να αναλογιστούν πώς θα γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ των θέσεων

Η ευθεία έκκληση του Αντόνιο Γκουτέρες για «ενισχυμένη συνεργασία» του διεθνούς παράγοντα με το «καθεστώς του βορρά» τυχάνει διαφόρων ερμηνειών από διπλωματικούς κύκλους, καθώς «ενδεχομένως να μην είναι άσχετο με τη διεθνή δέσμευση που ζητάει η Άγκυρα για την «επόμενη μέρα» της τουρκοκυπριακής κοινότητας σε περίπτωση νέου αδιεξόδου, στο Κυπριακό.

Στις παρυφές συνομοσπονδίας ή στα όρια διχοτόμησης

Ωρα μηδέν στο Κυπριακό – Βάζει δύσκολα η έκθεση Γκουτέρες με βασικό αποδέκτη τη Λευκωσία

τους και να οικοδομήσουν επιπλοσύνη προκειμένου να δημιουργηθεί κινητικότητα προς την κατεύθυνση μιας διευθέτησης». Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι με την εν λόγω υποδεικτική του αναφορά, ο κ. Γκουτέρες «ενθαρρύνει» την εξεύρεση μιας «μέσης προσέγγισης», μεταξύ της λύσης διζωνικής, δικονοτικής ομοσπονδίας που ζητάει η ελληνοκυπριακή πλευρά και της γραπτής θέσης που υπέβαλε η τουρική πλευρά για δύο χωριστά κράτη, η οποία μέση προσέγγιση, με όρους «πολιτικής μεζούρας» δεν είναι άλλη από τη λύση συνομοσπονδίας, στην οποία δεν αναφέρεται μεν ο γ.γ. ΟΗΕ, αλλά παραπέμπει εμμέσως πλην σαφώς. Διά των υποδεικτικών του αναφορών και με τον τρόπο, με τον οποίο έχουν δομηθεί τα κείμενα των εκθέσεών του. Υπό αυτή την έννοια, ο κ. Γκουτέρες θέτει και τις δύο πλευρές ενώπιον διλημ-

Ο γ.γ. του ΟΗΕ προειδοποιεί για ένα «μόνιμο αδιέξοδο» με φόντο, προφανώς, την οριστικοποίηση της διχοτόμησης για την ελληνοκυπριακή πλευρά και την απώλεια της ευρωπαϊκής «ταυτότητας» για την τουρκοκυπριακή πλευρά.

μάτων, καθώς όπως συνάγεται και οι δύο θα πρέπει να μετακινηθούν από τις θέσεις τους για να καλύψουν το «χάσμα» και να καταλήξουν σε αυτό που πιο πάνω αναφέρει ως «κοινό έδαφος» για διευθέτηση του Κυπριακού. Σε κάθε πάντως περι-

πτωση, το μεγαλύτερο δίλημμα έχει να αντιμετωπίσει η ελληνοκυπριακή πλευρά, η οποία όχι μόνο βλέπει τον γ.γ. ΟΗΕ να αποκλίνει από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, αλλά εισπράττει και την υπόδειξή του, να μετακινηθεί και η ίδια, προκειμένου να συναντήσει «κάπου στο μέσο» τις θέσεις της τουρκικής πλευράς. Από την οποία τουρκοκυπριακή πλευρά ζητείται να ξεκολλήσει από τη λύση «δύο κρατών» και να ικανοποιηθεί προφανώς με ένα συνομοσπονδιακό μόρφωμα, που σύμφωνα όμως με κοινοτικές πηγές, «ήταν ανέκαθεν ο στόχος της Άγκυρας, νοούμενου ότι καλύπτει την προϋπόθεση της κυριαρχικής ισότητας». Επί του παρόντος, πάντως, είτε για λόγους ουσίας είτε για λόγους τακτικής, η Άγκυρα δεν δείχνει διατεθειμένη να κάνει πίσω από τη λύση δύο κρατών. Όπως άλλωστε προκύπτει ευθέως και από

τα πχηρά μηνύματα που μετέφερε πριν από λίγες μέρες ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν, στο πλαίσιο παράνομης επίσκεψης στο ψευδοκράτος.

- Το τρίτο σημείο των υποδείξεων Γκουτέρες έχει προειδοποιητικό χαρακτήρα. Ο γ.γ. αναφέρει ότι «προτρέπει όλους τους Κυπρίους να εστιάσουν στο μέλλον, προκειμένου να αποφύγουν ένα μόνιμο (perpetual) αδιέξοδο», κάτι που παραπέμπει ευθέως στον κίνδυνο οριστικοποίησης της διχοτόμησης, με ό,τι αυτός ο κίνδυνος συνεπάγεται. Με την ελληνοκυπριακή πλευρά να κάνει μια και καλή το τρένο της λύσης και την προσδοκία επιστροφής κατεχόμενων εδαφών. Και την τουρκοκυπριακή πλευρά να βασίζεται πλέον οριστικά και αποκλειστικά στην Τουρκία και στην πολιτική της αναβάθμισης και αναγνώρισης της αποσχιστικής οντότητας. Κάτι που εκ των πραγμάτων θα έχει ως συνέπεια την απώλεια της ιδιότητας των Ευρωπαίων πολιτών για την τουρκοκυπριακή κοινότητα.

Ο γενικός γραμματέας φροντίζει παράλληλα να προβεί σε έκκληση προς όλους τους παράγοντες, εννοώντας προφανώς την Ελλάδα και την Τουρκία, ώστε να αναλογιστούν πώς θα διασφαλίσουν ότι αυτή η νέα εμπλοκή του ΟΗΕ, που έχει δημιουργήσει ελπίδες μεταξύ των Κυπρίων, θα οδηγήσει «σε ένα αμοιβαία αποδεκτό τρόπο για να προχωρήσουμε προς τα εμπρός».

Στο ζήτημα της περικλεισ της Αμμοχώστου, ο Αντόνιο Γκουτέρες επαναλαμβάνει την έκκλησή του για αναστροφή των τουρκικών ενεργειών «πilotικών ανοίγματος» του 3,5% της περιφραγμένης πόλης. Καθιστά σαφές ότι εξακολουθεί να θεωρεί υπεύθυνη την Τουρκία για την κατάσταση στην περικλειστή Αμμόχωστο.

Τερματισμός «απομόνωσης»

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει, ενόψει και της πολυμερούς διάσκεψης, η ευθεία έκκληση του Αντόνιο Γκουτέρες για «ενισχυμένη συνεργασία» του διεθνούς παράγοντα με το «καθεστώς του βορρά». Κάτι που σύμφωνα με ξένη διπλωματική πηγή, «ενδεχομένως να μην είναι άσχετο με τη διεθνή δέσμευση που ζητάει η Άγκυρα για την «επόμενη μέρα» της τουρκοκυπριακής κοινότητας σε περίπτωση νέου αδιεξόδου, στο Κυπριακό, προκειμένου να «τερματιστεί η απομόνωσή της».

Στην έκθεσή του λοιπόν, ο γ.γ. του ΟΗΕ διαπιστώνει ότι διεθνείς παράγοντες επιχειρούν να προωθήσουν στενότερη συνεργασία, αλλά αυτή προσκρούει στις ανησυχίες που σχετίζονται με την «αναγνώριση». Ο γ.γ., αν και καθιστά σαφές ότι διατηρείται η πολιτική του ΟΗΕ και τηρούνται τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας επί του προκειμένου, υποδεικνύει

ότι «οι ανησυχίες για αναγνώριση δεν πρέπει να συστούν από μόνες τους εμπόδιο για ενισχυμένη συνεργασία» του διεθνούς παράγοντα με το «καθεστώς του βορρά». Με άλλα λόγια, ο κ. Γκουτέρες προτρέπει τον διεθνή παράγοντα να βάλει κατά μέρος τις όποιες περί αναγνώρισης ανησυχίες ενδεχομένως έχει και να προχωρήσει σε «ενισχυμένη συνεργασία» με το «καθεστώς του βορρά».

Παράλληλα, ο κ. Γκουτέρες φροντίζει να θέσει για ακόμη μία φορά ζήτημα τερματισμού της λεγόμενης «απομόνωσης» των Τουρκοκυπρίων. Σημειώνει χαρακτηριστικά ότι «η αύξηση του διανησιωτικού εμπορίου, σε συνδυασμό με την εμφάνιση οικονομικών, πολιτιστικών, αθλητικών και άλλων δεσμών και επαφών, θα βοηθούσαν στην ενίσχυση των διακοινοτικών επαφών, στην αντιμετώπιση των μακροχρόνιων ανησυχιών των Τουρκοκυπρίων σχετικά με την απομόνωσή τους και στην προώθηση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κοινοτήτων».

Αρμοδιότητα νεκρής ζώνης

Γενικότερα, οι εκθέσεις Γκουτέρες δημιουργούν την εντύπωση δύο οντοτήτων που τσακώνονται και παραβιάζουν τη νεκρή ζώνη, εξισώνοντας τους Έλληνοκύπριους γεωργούς που πηγαίνουν στα χωράφια τους με τους στρατιώτες των κατοχικών δυνάμεων. Την ίδια ώρα, καθιστά σαφές ότι ο ΟΗΕ προσπαθεί να βρει διέξοδο μέσω τεχνικών επιτροπών, διάνοιξης οδοφραγμάτων και εμπορίου μέσω της πρόσινς γραμμής, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη και η συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών.

Στο πλαίσιο αυτό, φροντίζει να καταστήσει σαφές, ότι η ΟΥΝΦΙΚΥΠ είναι η μόνη οντότητα που έχει αρμοδιότητα να επιβεβαιώσει την οριοθέτηση της νεκρής ζώνης, κάτι που προφανώς αποτελεί απάντηση και στις θέσεις Λευκωσίας, σε περιπτώσεις όπως για παράδειγμα η εκκρόσηση του «γνηπέδου Τσετίγκαγια», στην τουρκοκυπριακή πλευρά. Σε σχέση με την αρμοδιότητα της ΟΥΝΦΙΚΥΠ στη νεκρή ζώνη, η έκθεση επικαλείται το υπόμνημα (aide-memoire), που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Ενδιαφέρον προκαλούν και οι επικριτικές αναφορές για τη στάση της Λευκωσίας στο προσφυγικό/μεταναστευτικό, με αφορμή και τον εγκλωβισμό στη νεκρή ζώνη, 142 προσώπων, περιλαμβανομένων 35 παιδιών, στους οποίους η κυβέρνηση είχε αρνηθεί την πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου. Επικρίσεις, οι οποίες προφανώς δεν είναι άσχετες με τις εισηγήσεις των Ηνωμένων Εθνών προκειμένου να συσταθεί ένας μηχανισμός συνδιαχείρισης του μεταναστευτικού, μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, κάτι που έχει ζητήσει και ο Ερσίν Τατάρ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Οι αρετές του Κώστα Σημίτη

Ο Κώστας Σημίτης χαρακτηρίστηκε μεθοδικός και στοχοπροσπλωμένος. Όντως, ήταν, αλλά ήταν κάτι πολύ παραπάνω από ουδέτερος project manager – διέθετε πνευματική ενδοχώρα και αζιακό πυρήνα. Του προσδόθηκε το επίθετο του πραγματιστή. Βεβαίως ήταν, αλλά τα θεμέλια του πραγματισμού του ήταν οραματικά, όχι ιδιοτελή. Αναγνωρίζεται ότι ήταν συνεπής ευρωπαϊστής. Φυσικά και ήταν, αλλά ο ευρωπαϊσμός του ήταν γειωμένος στην ιστορία της Ελλάδας.

Ο Κώστας Σημίτης ήταν σύνθετος πολιτικός ηγέτης: συνύψανε τις νεωτερικές επαγγελίες με τη βαθιά κατανόηση της ελληνικής πραγματικότητας. Δεν μετέτρεψε την ιδεολογία του σε ιδεοληψία, ούτε ανάτλαξε την εμπλοκή στην πολιτική με κομματική αντιμιοθία. Με την πνευματική επιμέλεια του εαυτού του και την επαγγελματική καταξιοσή του κατέστη αυτόφωτος και ανεξάρτητος. Η ανατροφή του, οι σπουδές του και η ευρωπαϊκή εμπειρία του, του προσέδωσαν κοσμοπολιτισμό, αυτοπεποίθηση και ισχυρή βούληση, όχι κωμική αυταρέσκεια και γελοίο ναρκισσισμό. Πολύγλωσσος και μορφωμένος, αγωνιούσε για τη χώρα, διαλεγό-

μενος με τα διανοητικά ρεύματα της Ευρώπης.

Τα νεανικά βιώματά του ήταν καθοριστικά. Οι πολιτικές διώξεις των γονιών του ήταν γι' αυτόν «παρότρυνση για ανεξαρτησία από δόγμα και για ελευθερία έκφρασης». Το απέδειξε πολλές φορές. Το 1995, λ.χ., παραιτούμενος από υπουργός, έγραψε στον Ανδρέα Παπανδρέου, μεταξύ άλλων: «σας επαναλαμβάνω και σήμερα ότι δεν θυσιάζω την ανεξαρτησία της σκέψης μου». Η μετεμφυλιακή Ελλάδα ήταν ασφυκτική χώρα για έναν μορφωμένο νέο με όνειρα, όπως αυτός. «Η εσωστρέφεια, η κομμουνιστοφοβία, ο μικρόκοσμος της ελληνικής πελατειακής πολιτικής αποτελούν βαρίδια για τη χώρα», γράφει μελαγχολικά.

Η παραμονή του στη Γερμανία και τη Βρετανία προσέδωσε συγκριτική διάσταση στη σκέψη του. Στη βόρεια Ευρώπη δεν είδε κοινωνίες με «θεσμούς που λειτουργούν, κοινωνικές οργανώσεις που δεν αντιδρούν μόνο συντεχνιακά, και εγρήγορση των πολιτών για τη σωστή λειτουργία της Πολιτείας». Η τριβή των ευρωπαϊκών με τις γηγενείς εμπειρίες παρήγαγε τον σπινθήρα του εκσυγχρονιστικού προ-

τάγματος. Ανέκαθεν πίστευε ότι η πολιτική υπηρρεί το κοινό καλό, ότι ο πολίτης οφείλει να νοιάζεται για τα κοινά. Στην ταραγμένη δεκαετία του 1960 συνίδρυσε τον Όμιλο Προβληματισμού «Αλέξανδρος Παπαναστασίου». Στη δικτατορία, εντάχθηκε στον οργανωμένο αντιδικτατορικό αγώνα. Το 1974 συνίδρυσε το ΠΑΣΟΚ. Τη δεκαετία του 1990 ίδρυσε τον Όμιλο Προβληματισμού για τον Εκσυγχρονισμό της Κοινωνίας. Ο Σημίτης ήταν πάντοτε βαθιά πολιτικό όν.

Η σχέση του με την πραγματικότητα ήταν δημιουργικά αμφίθυμη: την κατανούσε και, συγχρόνως, την αμφισβητούσε. Ο προοδευτικός πολιτικός, πίστευε, διαλέγεται με την πραγματικότητα για να τη μεταβάλει, όχι να την αναπαράγει: οι αξίες του τον προσανατολίζουν· ο ορθολογισμός του τον βοηθά να διαμορφώσει στρατηγική· ο πραγματισμός του τον ευαισθητοποιεί στα εκάστοτε συμπαράζόμενα.

Ο ορθολογιστής που στερείται πολιτική διαίσθηση δεν θα κατάλαβε πότε είναι η κατάλληλη στιγμή να αμφισβητήσει τον αρχηγό του κόμματός του, ούτε πώς να το κάνει. Ο ίδιος το έκανε επιδέξια αρκετές φορές. Ο ιδεολόγος που δεν γνωρίζει πώς να μετουσιώσει τις ιδέες του

πράξη, νεφελοβατεί ή φλυαρεί. Οι συζητήσεις στο Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ, γράφει, «διεζήγονταν σ' ένα γενικό ιδεολογικό επίπεδο. Δυσκολεύομουν να παρακολουθήσω αυτή την αέναη επίκληση αρχών και αξιών, χωρίς σχετισμό με συγκεκριμένες λύσεις και αποτίμηση επιπτώσεων».

Στο ΠΑΣΟΚ, ο Σημίτης έμαθε να συνυπάρχει με ανθρώπους που, ενδεχομένως, ούτε καφέ θα ήθελε να πει μαζί τους. Κατανούσε ότι η πολιτική δεν είναι μεσοσιανική υπόθεση αλλά συλλογικό εγχείρημα. Δεν διαλέγει τους κομματικούς συντρόφους σου. Μαθαίνει να δουλεύει μαζί τους, χωρίς να γίνεσαι ασπόνδυλος κομματάνθρωπος – αρκεί να μη χάνεις το οραματικό στοιχείο που σε έφερε στην πολιτική. Η ισορροπία αυτή είναι επιποφάλης. Μερικές φορές την έχασε. Ως πρωθυπουργός, για να μη συγκρουσθεί με το κόμμα του, δεν έδωσε τη δέουσα σημασία στη διαφθορά, ούτε προώθησε με την απαιτούμενη επιμονή την αποκομματικοποίηση του κράτους. Σε καθοριστικές στιγμές, όπως στη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού, έθεσε την κομματική ενότητα πάνω από την επιθυμία του για ριζικές τομές.

Η μεγαλύτερη δύναμη του Ση-

μίτη ήταν η αμφίθυμη σχέση του με το κόμμα του. Διακρίθηκε στην κομματική σκηνή γιατί ήταν διατεθειμένος να εξέλθει από αυτή. Αναλαμβάνοντας ρίσκα συσώρευσε πολιτικό κεφάλαιο και αναδείχθηκε σε ηγετικό πόλο έλξης: έδειξε εμπράκτως ότι δεν βρίσκεται στην πολιτική ως σταδιοδρομιστής ή αυλοκόλακας, αλλά ως φορέας ιδεών. Η εξουσία, τελικά, του παρεδόθη, με τους δικούς του όρους, ακριβώς γιατί δεν της παραδόθηκε!

Παραπλήθηκε από το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ το 1979, από υπουργός Εθνικής Οικονομίας το 1987 και από υπουργός Βιομηχανίας το 1995. Όλες του οι παραιτήσεις ήταν πράξεις αρχών, χωρίς δικαστικότητα. Επιλέγοντας τη σώφρονα συγκροση, διακινδύνευσε την περιθωριοποίηση, αβγατίζοντας το πολιτικό κεφάλαιό του. Γνώριζε ότι, στην πολιτική, πλεονεκτεί όποιος κερδίζει τη μάχη της γλώσσας. Διατύπωσε ένα συνεκτικό αφήγημα, το οποίο εξέφρασε τη δίκαιη, πλην άναρθρη και αντιπαρική, ανάγκη της κοινωνίας για εκσυγχρονισμό.

Ο οραματικός πραγματισμός τον βοηθούσε να καταλάβει ότι, αφενός, χωρίς το κραταιό ΠΑΣΟΚ δεν υπήρχε ρεαλιστική ελπίδα υλοποίησης του εκσυγχρονιστικού εγχειρήμα-

τος, αφετέρου θα έπρεπε ο ίδιος να απλώσει ρίζες στο κόμμα, τις οποίες φρόντισε να αναπτύξει με τις κατάλληλες συμπαχίες. Κορυφαία στιγμή ήταν η άρνησή του να μοιραστεί την κομματική εξουσία με τον αντιπαλό του Άκη Τσοχατζόπουλο, στο ιστορικό κομματικό συνέδριο το 1996. Θέτοντας το δίλημμα «ή πρωθυπουργός και πρόεδρος ή τίποτα» διακινδύνευσε την πρωθυπουργία, κερδίζοντας την ηγετική αιγλή.

Ο Σημίτης ήταν πολιτικός του λόγου, όχι της εικόνας. Ο εκσυγχρονισμός του, όπως και όσο υλοποιήθηκε, έφερε τη χώρα πλησιέστερα στην ανεπτυγμένη Ευρώπη, έστω και αν η ελληνική κοινή γνώμη δεν το αναγνωρίζει επαρκώς. Αν τα πολλά θεσμικά ελλείμματα της Ελλάδας παραμένουν είναι γιατί δεν αρκεί ένας ηγέτης για την αναθέσμηση της χώρας, αλλά απαιτείται μια συστηματική συγχορδία αλλαγών παντού – ένα εξαιρετικά αβέβαιο εγχείρημα.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών.

www.htsoukas.com

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η ανάρτηση του Κουντρέτ Οζεράι, ενός έμπειρου Τουρκοκύπριου δεξιού πολιτικού με άριστες σχέσεις με την Άγκυρα και ενεργή ανάμιξη ως διαπραγματευτή στο Κυπριακό επί σειρά ετών, την περασμένη Τετάρτη κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Τούρκου ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν στα Κατεχόμενα, που τη χαρακτήρισε «καθοριστική για το Κυπριακό» συνοψίζει, σε μεγάλο βαθμό, το πώς η Τουρκία και η τουρκοκυπριακή ηγεσία στήνουν τα πόνια τους ενόψει μιας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό. Με την τελευταία, όπως διαφαίνεται πλέον έντονα από τις πολιτικές διεργασίες στην τουρκοκυπριακή κοινότητα τελευταίως, να μην αποτελεί –διά του Ερσίν Τατάρ– απαραίτητη προϋπόθεση για τις επιδιώξεις αλλαγής του παραδείγματος και στο τραπέζι του Κυπριακού μετά από μια οκταετία απουσίας διαλόγου. Κοινώς, με ή χωρίς τον Τατάρ η εν λόγω ατζέντα της Τουρκίας δείχνει να έχει πλέον σχηματοποιηθεί επιδιώκοντας, ενώπιον της διεθνούς κοινότητας και των ιδίων των Ηνωμένων Εθνών, αυτή τη φορά, να καταστήσει το τέλος της διαπραγματεύσεως για τη ΔΔΟ πραγματικότητα.

Τι είπε ο Φιντάν

Η παρουσία του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών, Χακάν Φιντάν, στα Κατεχόμενα την περασμένη εβδομάδα επιβεβαίωσε μεν τη γραμμή της Άγκυρας που μεταφέρθηκε, επί τούτου, στην τουρκοκυπριακή ηγεσία για λύση δύο κρατών, αλλά παράλληλα έδωσε και το έναυσμα για να γίνει, ουσιαστικά, παιχνίδι στο Κυπριακό. Αυτό δείχνει και η δήλωση Τατάρ, πως η διεθνής διάσκεψη για το Κυπριακό θα φιλοξενηθεί από τον γ.γ. του ΟΗΕ και θα συμμετάσχουν οι δύο ηγέτες, οι υπουργοί Εξωτερικών της Τουρκίας και της Ελλάδας ως μητέρες-πατρίδες και, σε χαμηλότερο βαθμό, εκπρόσωπος του Ηνωμένου Βασιλείου, συμπληρώνοντας πως λεπτομέρειες σχετικά με αυτή τη συνάντηση θα διευκρινιστούν και θα ανακοινωθούν με την κάθοδο της αναπληρώτριας γ.γ., Ρόζμαρι ντι Κάρλο, που θα έρθει σύντομα στο νησί», επίσης και οι αναφορές Φιντάν σε «νέες πραγματικότητες» επιβεβαίωσαν τρεις ενδιαφέρουσες δυναμικές:

- Την αλλαγή παραδείγματος ως προς την αδιαλλαξία μνηών του Τουρκοκύπριου ηγέτη, ο οποίος μετά το ταξίδι του, τα Χριστούγεννα, στην Άγκυρα όχι μόνο προανήγγειλε την Πενταμερή της Ελβετίας

Σινιάλο Χακάν για παιχνίδι στο Κυπριακό

Η επίσκεψη του Τούρκου ΥΠΕΞ στα Κατεχόμενα σηματοδοτεί αλλαγή παραδείγματος που επιδιώκει να επιτύχει η Άγκυρα

Ο Τούρκος ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν από τα Κατεχόμενα δεν διαφοροποιήθηκε από τη γραμμή της λύσης δύο κρατών, δίνοντας ωστόσο το έναυσμα στον Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ για παιχνίδι στο Κυπριακό.

αλλά αναφέρθηκε και στην προ-παρασκευαστική συνάντηση των δύο ηγετών στις 20 Ιανουαρίου με φόντο τα σημεία διέλευσης (οδοφράγματα), αφήνοντας ανοικτό και το ενδεχόμενο μιας συμφωνίας (αλλά μόνο) για τη Μια Μνηλιά.

- Πως η Τουρκία επιθυμεί να παρακαθήσει, ανεξαρτήτως αποτελέσματος επανεκκίνησης του διαλόγου στο Κυπριακό, σε μια διεθνή διάσκεψη – πραγματικότητα που δεν ίσχυε προ μνηών και

- Πως η Άγκυρα παραμένει «ρυθμιστής» των εξελίξεων στα Κατεχόμενα, πτυχή που διαφάνηκε από την πλήρη κάλυψη, με «μετριοπαθή» ρητορική για τα δεδομένα, του Τατάρ από τον Φιντάν ασχέτως αν σε λίγους μήνες ο ίδιος χάσει το τιμόνι της τουρκοκυπριακής ηγεσίας.

Τι (δεν) είπε ο Φιντάν

Ο Χακάν Φιντάν από την κατεχόμενη Βόρεια Κύπρο ξεδίπλωσε

πολύ στρατηγικά το πώς επιδιώκει να κινηθεί το επόμενο διάστημα η Τουρκία στο Κυπριακό και τι ουσιαστικά επιδιώκει στη διεθνή διάσκεψη του Κυπριακού. Όχι τυχαία ο επικεφαλής της τουρκικής διπλωματίας αναφέρθηκε στο Νότιο Σουδάν και στο Ανατολικό Τιμόρ ως παραδείγματα αντιστοιχίας με τη λεγόμενη ΤΔΒΚ, επισημαίνοντας πως σε διεθνείς πλατφόρμες όλοι συμφωνούν ότι η υπάρχουσα πραγματικότητα πρέπει να νομι-

μοποιηθεί. «Συνέβη στο Ανατολικό Τιμόρ. Συνέβη στο Νότιο Σουδάν. Γιατί όχι και στην Κύπρο; Μετά το 1974, που έγινε ο διαχωρισμός (όπως αποκάλεσε την τουρκική εισβολή) χύθηκε αίμα; Όχι. Έγινε πόλεμος; Όχι. Η οικονομία της ελθνοκυπριακής πλευράς αναπτύχθηκε; Αναπτύχθηκε. Γίνονται επενδύσεις; Γίνονται. Έχουν τουρισμό; Έχουν. Υπάρχει κίνδυνος πολέμου; Όχι. Υπάρχει τρομοκρατική απειλή; Όχι. Και η τουρκοκυπριακή πλευρά, συνεχίζει την πορεία της με ειρήνη. Γιατί δεν γίνεται αυτό κάτι δομημένο;». Έμπειροι παρατηρητές του Κυπριακού αναφέρουν στην «Κ» πως η εν λόγω προσέγγιση του Φιντάν δεν είναι τυχαία, όπως τυχαία δεν είναι και η αναφορά στις περιπτώσιολογίες του Σουδάν και της Ινδονησίας (Νότιο Σουδάν και Ανατολικό Τιμόρ, αντίστοιχα) και πως είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτική της τουρκικής στρατηγικής το επόμενο διάστημα, η οποία επιδιώκει να πείσει τη διεθνή κοινότητα και δη τον ΟΗΕ για λειτουργική συνύπαρξη της Κ.Δ. και της «ΤΔΒΚ» χωρίς απαραίτητα να αναγνωριστεί η δεύτερη και να υπάρξει, ακολούθως, συνεργασία των δύο μερών, καθώς και να αλλάξει οργανικά το παράδειγμα τελικής επίλυσης του Κυπριακού.

Μάλιστα, όπως αναφέρουν στην «Κ» καλά ενημερωμένες πηγές, αυτή η προσέγγιση της Τουρκίας είναι αυτή με την οποία θα προσέλθει στην Ελβετία τον προσεχή

Πηγές της «Κ» επιβεβαιώνουν πως ο κ. Φιντάν εκτός από τις επαφές του με το σύνολο της «κυβέρνησης» των Κατεχομένων συζήτησε αρκετά και ενδιαφέροντα και με το σύνολο της ηγεσίας των τουρκοκυπριακών κοιμιμάτων.

Μάρτιο προσπαθώντας ουσιαστικά να πείσει τον ίδιο τον γενικό γραμματέα να αναίρεσει όσα απάντησε στα «δύο κράτη» ως «μη μέρος των όρων εντολής του» την επομένη του Κραν Μοντανά, το 2017.

Παρασκήνιο

Παράλληλα με την καθοριστική επίσκεψη Φιντάν στα Κατεχόμενα, το παρασκήνιο των πολιτικών διεργασιών στη λεγόμενη ΤΔΒΚ καλά κρατεί, ξεκινώντας από την

πλήρη επικράτηση του σεναρίου των πρόωρων εκλογών τον Οκτώβριο του 2025 και την αποχώρηση Αρικλί (κόμμα των εποίκων) από την «κυβέρνηση», μέχρι τη φημολογία που διαφεύστηκε για επάνοδο του Μουσταφά Ακιντζί στα πολιτικά δρώμενα, αλλά και την τοποθέτηση του Τουφάν Ερχιουρμάν σε σχέση με την Άγκυρα, εκ μέρους της αντιπολίτευσης του Τουρκικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος (CTP).

Δύο δυναμικές θα κρίνουν το πολιτικό σκηνικό στα Κατεχόμενα τους επόμενους μήνες:

- Το πώς η Τουρκία προς την Πενταμερή του Μαρτίου, και το διάστημα αμέσως μετά από αυτή, θα επιταχύνει τις πολιτικές διεργασίες για πρόωρες «εκλογές» που φτάνουν μέχρι και το σενάριο απομάκρυνσης του Τατάρ από την ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας, με τον βαθμό εμπλοκής εδώ της Τουρκίας να αποκτά ξεχωριστή σημασία όπως και το 2020 με την «εκλογή» Τατάρ και

- Τον βαθμό που η αντιπολίτευση, η οποία έχει ήδη δείξει σημάδια σύμπτωσης με την Άγκυρα υπό τον Τουφάν Ερχιουρμάν, θα διαφοροποιήσει τη θέση της ως προς το παράδειγμα της λύσης του Κυπριακού ή θα διατηρήσει τη γραμμή αλλαγής παραδείγματος υπό το βάρος του «τι θα συμβεί με τους Τουρκοκύπριους, αν δεν επιλυθεί το Κυπριακό», πτυχή που έχει ουρά για την επόμενη ημέρα ενός αδιέξοδου στην προσπάθεια άρσης του συνεχιζόμενου παγώματος των συνομιλιών στο Κυπριακό.

Καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ» επιβεβαιώνουν πάντως πως ο κ. Φιντάν εκτός από τις επαφές του με το σύνολο της «κυβέρνησης» των Κατεχομένων (λεγόμενοι ΥΠΕΞ και πρωθυπουργός και τον Τουρκοκύπριο ηγέτη) συζήτησε αρκετά και ενδιαφέροντα και με το σύνολο της ηγεσίας των τουρκοκυπριακών κομιμάτων, που είδε κατά τη δεύτερη ημέρα της επίσκεψής του, πτυχή που δείχνει τον μεγάλο βαθμό εμπλοκής της Άγκυρας στις υπό εξέλιξη πολιτικές διεργασίες, αλλά και ένα μοτίβο «τραβήγματος χαλίου» στον Ερσίν Τατάρ, ο οποίος, όπως παρατηρείται στα Κατεχόμενα, άλλαξε άρδην στάση στα διαδικαστικά του Κυπριακού μετά το ταξίδι του, τα Χριστούγεννα, στην Άγκυρα και ενδέχεται να δεχτεί περαιτέρω πιέσεις από διάφορες κατευθύνσεις, εσωτερικά, αμέσως μετά τη διεθνή διάσκεψη για το Κυπριακό του Μαρτίου. Υπό αυτό το βάρος πρόωρες «εκλογές» μπορεί να συμβούν πριν από τον προσεχή Οκτώβριο.

Σε στάση αναμονής η Λευκωσία για τη νέα Συρία

Ο άτυπος «άξονας» Αιγύπτου - Ισραήλ - Ιορδανίας - ΗΑΕ και πώς επηρεάζεται η Κύπρος μετά την πτώση Ασαντ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Όταν πριν από ένα μήνα το καθεστώς Ασαντ κατέρρεε καθώς η Hayat Tahrir al Sham προέλαυνε από πόλη σε πόλη της Συρίας καταλαμβάνοντας τες σχεδόν αμαχητί, η αίθηση στη Λευκωσία ήταν πως η επόμενη ημέρα στη χώρα που μετά το 2011 βυθίστηκε στο μεγαλύτερο χάος της λεγόμενης «Αραβικής Άνοιξης» θα είναι δύσκολη όχι λόγω της πολύπλοκης διαδικασίας μετάβασης αλλά λόγω και της επαυξημένων επιρροής της Άγκυρας.

Ένα μήνα μετά, το σύνολο σχεδόν των αραβομουσουλμανικών κρατών, η Τουρκία καθώς και η Ε.Ε. έχουν μεν επισκεφθεί τη Δαμασκό, νομιμοποιώντας ουσιαστικά τη συννική κυβέρνηση υπό τον αλ Τζολάνι (πολεμικό παρατσούκλι του Άχμεντ Χουσέιν αλ Σάραα) ωστόσο τρία κράτη, για ξεχωριστούς λόγους ασφάλειας, δείχνουν να αποκτούν μια νευρική κατάσταση σε μια μετα-ασαντική Συρία με αυξημένη την επιρροή του πολιτικού Ισλάμ και της Τουρκίας:

- Το Ισραήλ, που βλέπει μια γειτονική χώρα σχεδόν 20 εκατ. της οποίαν ντε φάκτο ελέγχει έδαφος από το 1967 (τα Υψίπεδα Γκολάν) χρόνια υπό την επιρροή του πτηνόμενου πλέον επί του πεδίου σιιτικού άξονα του Ιράν να έρχεται εγγύτερα της Τουρκίας.
- Η Αίγυπτος, το κράτος το οποίο

γέννησε την ιδεολογία της Μουσουλμανικής Αδελφότητας από την οποία προέρχεται, πολιτικά και ιδεολογικά, η συννική αντιπολίτευση της Συρίας και η οποία αντιμετώπισε πάντα το ζήτημα «υπαρξιακό».

- Τα ΗΑΕ που διαχρονικά έδειξαν τόσο στο καθεστώς Ασαντ, ιδίως μετά το 2019, όσο και σε δρώντες που συνδέονται με το Ιράν και την Τουρκία τη δική τους ερμηνεία ασφάλειας και που διεκδικούν, ακόμη και στη Γάζα, ρόλο στην επόμενη μέρα διοίκησης τους.

- Η Ιορδανία που λόγω του ισχυρού μοναρχικού συγκείμενου της στην εξουσία απειλείται από οποιαδήποτε πολιτική διεργασία περιλαμβάνει το σύγχρονο πολιτικό Ισλάμ.

Η ανησυχία της Λευκωσίας

Η Κ.Δ. σε σχέση με το Συριακό, αν και μέχρι στιγμής έχει κινηθεί σε επίπεδο ρητορικής με την κυκλοφορία ενός non-paper στην Ε.Ε. (από κοινού με την Αυστρία και την Ελλάδα) και τον διορισμό μιας διπλωμάτη καριέρας, της νυν πολιτικής διευθύντριας του κυπριακού ΥΠΕΞ, Σαλίνας Σιάμπου, ως ειδικής εκπροσώπου για θρησκευτικές ελευθερίες και προστασία των μειονοτήτων στη Μέση Ανατολή, δείχνει να εστιάζει σε δύο πτυχές: πρώτο, στην αναζήτηση ρόλου μεταξύ της Ε.Ε. και των κρατών που κατεχόχην εκφράζουν ανησυχίες στην περιοχή για την επόμενη ημέ-

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης σε συνάντησή του με τον υπουργό Εξωτερικών των ΗΑΕ σείχη Abdullah bin Zayed Al Nahyan.

Το μεγάλο ερώτημα που προκύπτει είναι αν στην Ανατολική Μεσόγειο, με φόντο όσα τεκταίνονται στη Μέση Ανατολή, Ισραήλ, Αίγυπτος και ΗΑΕ ανασυστήνουν έναν άξονα περιορισμού της τουρκικής επιρροής.

ρα της Συρίας και δεύτερο στο αν η μεταβατική κυβέρνηση στη Συρία θα προχωρήσει, μελλοντικά, σε μια οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών με την Τουρκία ή με τα Κατεχόμενα, πτυχή που ωστόσο δεν ομοιάζει ως επαληθεύσιμη με τη διάσταση που της δόθηκε, αρχικά, ιδίως από τον ελλαδικό Τύπο που επικαλέστηκε την εμπειρία του τουρκολιβυκού μνημονίου του Δεκεμβρίου του 2019 αμέσως μετά τον εμφύλιο πόλεμο της Λιβύης, που ενεπλάκη ενεργά υπέρ της κυβέρνησης της Τρίπολης η Τουρκία.

Από εκεί και πέρα, η Λευκωσία

δείχνει να τηρεί στάση αναμονής δεδομένου και του μεγάλου αριθμού Σύρων που διαμένουν σε δικές τους κοινότητες πλέον παγκύπρια. Επίσης, υπάρχει και η διάσταση του προσφυγικού-μεταναστευτικού, που διαχρονικά απασχολεί και φυσικά διεκδικώντας ρόλο διαμεσολαβητή μεταξύ των κρατών της περιοχής αλλά και των κρατών της περιοχής και της Ε.Ε., τόσο μέσω των σχημάτων της τριμερούς διπλωματίας όσο και αναφορικά με το πώς μπορεί να φιλοξενηθεί στο έδαφος της διαβουλεύσεις, πτυχή που σε μεγάλο βαθμό συνέβη και μεταξύ Ισραήλ και Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων την περασμένη Πέμπτη, δεδομένο ότι το Άμπου Ντάμμι εμπλέκεται στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων για τους ομήρους στη Γάζα αλλά διεκδικεί και ρόλο, την επόμενη ημέρα, στη διοίκηση της Γάζας στη μετα-Χαμάς εποχή.

Στήνεται «άξονας»;

Το μεγάλο ερώτημα που προκύπτει πλέον, εκτός του βηματισμού της Κ.Δ. σε σχέση με το Συριακό, είναι αν στην Ανατολική Μεσόγειο με φόντο όσα τεκταίνονται στη Μέση Ανατολή, Ισραήλ, Αίγυπτος και ΗΑΕ ανασυστήνουν έναν άξονα περιορισμού της τουρκικής, αυξανόμενης, επιρροής υπό το βάρος μάλιστα της μείωσης της επιρροής του Ιράν μετά τη διάλυση σχεδόν

της Χαμάς και της Χεζμπολάχ σε Γάζα και Λίβανο. Ο εν λόγω «άξονας» επιδιώκει να συμπεριλάβει Κύπρο και Ελλάδα και ήταν ενεργός και την περίοδο 2016-2020 με φόντο και τις εξελίξεις στη Λιβύη, ξανά επί διακυβέρνησης Ντόναλντ Τραμπ, με αποκορύφωμα τα διευρυμένα σχήματα τριμερών τύπου «4+1» με τα οποία είχε εμπλακίσει τότε πολύ ζεστά και η κυπριακή διπλωματία.

Το αν όλο αυτό θα ωφεληθεί τα συμφέροντα της Κ.Δ., σε μια περίοδο μάλιστα αναμόχλευσης του Κυπριακού, μένει φυσικά να διαφανεί, δεδομένου πως η Τουρκία εμπλέκεται τόσο στον ελληνοτουρκικό διάλογο όσο και στο Κυπριακό, αλλά χωρίς μετατόπιση των θέσεων της ως προς την προοπτική προσφυγής στη Χάγη, στην πρώτη περίπτωση, και ως προς τη ρητορική επίλυσης, του δεύτερου, στη λογική της ύπαρξης «δύο κρατών».

Σε κάθε περίπτωση το αμέσως επόμενο διάστημα θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό την κατεύθυνση της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής, με το Συριακό να αποδεικνύεται ένα πεδίο ιδιαίτερα δύσβατο, αλλά παράλληλα εκτός από το μεγάλο ρίσκο εμπεριέχει και σημαντικές ευκαιρίες – φυσικά με την προϋπόθεση πως η Κ.Δ. θα κινηθεί, πέραν των πλαισίων της συνεργασίας με τα κράτη της περιοχής, με γνώμονα και τη δική της ενεργητική στάση.

Νίκος Κόσιadis

9/4/1997 - 24/9/2002
Κυβέρνηση
Γλαύκου Κληρίδη

Τον Σεπτέμβριο 2002, ο υπουργός Δικαιοσύνης Νίκος Κόσιadis και ο αρχηγός Αστυνομίας Ανδρέας Αγγελίδης υπέβαλλαν τις παραιτήσεις τους στον πρόεδρο Γλαύκο Κληρίδη, στη σκιά του σκανδάλου για εμπλοκή ανώτερων αξιωματικών της Αστυνομίας σε υπόθεση παράνομης συναρμολόγησης πολυτελών οχημάτων με εξαρτήματα κλεμμένα από το εξωτερικό. Τον διαδέχθηκε ο Αλέκος Σιάμος.

Κύπριος Χρυσοστομίδης
29/2/2008 - 17/12/2008
Κυβέρνηση
Δημήτρης Χριστόφια

Η απόδραση του ισοβίτη Αντώνη Προκοπίου Κίτα, άλλως Αλ Καπόνε, κατά τη νόμιμη κράτησή του στο Απολλώνειο Ιδιωτικό Νοσοκομείο, όπου νοσηλεύονταν για έξι μήνες, ήταν ο λόγος παραίτησης του τότε υπουργού Δικαιοσύνης Κύπριος Χρυσοστομίδης. Παρόλο που αρχικά η παραίτησή του δεν είχε γίνει αποδεκτή από τον πρόεδρο Δημήτρη Χριστόφια, εντούτοις ο Κύπριος Χρυσοστομίδης επέμεινε στην παραίτησή του, η οποία έγινε δεκτή. Τον διαδέχθηκε ο Λουκάς Λουκάς.

Ιωνάς Νικολάου
1/3/2013 - 30/5/2019
Κυβέρνηση
Νίκου Αναστασιάδη

Για λόγους πολιτικής ευθιξίας και μόνο, όπως δήλωσε χαρακτηριστικά τον Μάιο του 2019, υπέβαλε την παραίτησή του στον πρόεδρο Νίκο Αναστασιάδη ο Ιωνάς Νικολάου, στη σκιά των εγκλημάτων του κατά συρροή δολοφόνου. Αποχωρώντας ο κ. Νικολάου είχε κάνει λόγο για διαφαινόμενη ελλιπή διερεύνηση καταγγελιών από πλευράς Αστυνομίας. Πρόσθεσε μάλιστα ότι ο ίδιος δεν είχε οποιαδήποτε ευθύνη για τους χειρισμούς των καταγγελιών και ούτε έτυχε οποιασδήποτε ενημέρωσης για αυτές από τα μέλη της Δύναμης. Τον διαδέχθηκε ο νυν γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας, Γιώργος Σαββίδης.

Τα δομικά, όπως τα αποκάλεσε η κυβέρνηση, προβλήματα που υφίστανται στην Αστυνομία δεν διαγράφουν από την εξίσωση το θέμα της πολιτικής ευθιξίας το οποίο αναλογεί στον υπουργό Δικαιοσύνης, υπό την ηγεσία του οποίου έγιναν, μεταξύ άλλων, απανωτές αποδράσεις κρατουμένων.

Η καυτή καρέκλα του υπ. Δικαιοσύνης

Οι διαχρονικές αδυναμίες της Αστυνομίας, η πολιτική ευθιξία και η στάση του Μάριου Χαρτισιώτη

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ευλόγο χρονικό διάστημα, όπως να προχωρήσουν σε ουσιαστικές αλλαγές που θα αντιμετωπίζουν τόσο το πρόβλημα επάρκειας όσο και τα φαινόμενα διαφθοράς εντός της Αστυνομίας, φαίνεται να δίνει στην ηγεσία της Δύναμης αλλά και τον πολιτικό της προϊστάμενο η κυβέρνηση. Η νέα ηγεσία της Αστυνομίας, Θεμιστός Αρναούτης και Πανίκος Σταύρου, χαίρει της αμέριστης στήριξης και εμπιστοσύνης του Προέδρου της Δημοκρατίας, είναι άτομα του στενού του κύκλου, γι' αυτό και αναμένει συγκεκριμένες κινήσεις όπως και εισηγήσεις για τα επόμενα βήματα που θα ληφθούν σε συνεργασία και με τον υπουργό Δικαιοσύνης, Μάριο Χαρτισιώτη.

Αυτό που διαμνύεται απ' όλες τις πλευρές είναι ότι το επικειρσιακό κομμάτι ανήκει αποκλειστικά στα μέλη της Δύναμης, γι' αυτό και η προσπάθεια εστιάζεται προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση, αν και η στάση που τηρεί ο εκάστοτε υπουργός Δικαιοσύνης, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο ελίσσεται έχει πρωτεύοντα ρόλο.

Μπορεί βέβαια στο παρελθόν η προσπάθεια της τέως υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, Άννας Κουκκίδου Προκοπίου, να δημιούργησε τριγμούς –κατηγορήθηκε για εμπλοκή στο επικειρσιακό σκέλος– και ήταν όπως διαφάνηκε ένας από τους λόγους που της έδειξαν την έξοδο, αν και οι γνώστες όσων συμβαίνουν από τότε επέμεναν ότι το πρόβλημα ήταν εντός της Σώματος και όχι εντός του Υπουργείου, θεωρώντας μάλιστα άδικη τη συγκεκριμένη

απομάκρυνση. Πάντως τα δομικά, όπως τα αποκάλεσε η κυβέρνηση, προβλήματα που υφίστανται στην Αστυνομία δεν διαγράφουν από την εξίσωση το θέμα της πολιτικής ευθιξίας, το οποίο αναλογεί στον υπουργό, υπό την ηγεσία του οποίου έγιναν, μεταξύ άλλων, απανωτές αποδράσεις κρατουμένων.

Μία πολιτική ευθιξία που είχε επιδείξει ο Κύπριος Χρυσοστομίδης ως υπουργός Δικαιοσύνης μετά την απόδραση του ισοβίτη Αντώνη Προκοπίου Κίτα, άλλως Αλ Καπόνε,

Ο χρόνος που δίδεται προς τον κ. Μάριο Χαρτισιώτη δεν είναι απεριορίστος, ενώ αφήνεται να εννοηθεί πως τούτη την ώρα το κλίμα είναι βαρύ και οποιοδήποτε νέο περιστατικό δεν θα αφήσει και πολλές επιλογές στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

κατά τη νόμιμη κράτησή του στο Απολλώνειο Ιδιωτικό Νοσοκομείο, όπου νοσηλευόταν για έξι μήνες. Μία παραίτηση που αρχικά είχε απορρίψει ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας Δημήτρης Χριστόφιας, ωστόσο, έγινε τελικά αποδεκτή, μιας και επέμεινε σε αυτήν ο Κύπριος Χρυσοστομίδης. Βέβαια, ο κ. Χαρτισιώτης από τον περασμένο Οκτώβριο, μετά και την απόδραση του

ισοβίτη Δώρου Θεοφάνους, θέλησε να δώσει μία διαφορετική ερμηνεία στη λέξη πολιτική ευθιξία, λέγοντας σε δηλώσεις του στο Τρίτο Πρόγραμμα του ΡΙΚ ότι η παραίτησή του «θα ήταν μία δειλή και εύκολη πράξη, που ικανοποιεί τον λαϊκισμό και πως για τον ίδιο η ανάληψη πολιτικής ευθύνης είναι να εντοπίζει λάθη, αδυναμίες και ελλείψεις και να προσπαθεί να βρεί λύσεις».

Τρεις και πλέον μήνες αργότερα και με άλλες δύο αποδράσεις κρατουμένων στο ενεργητικό του καλεί σύσκεψη, στην οποία όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση ζήτησε από τη νέα ηγεσία της Αστυνομίας να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες και ενδεδειγμένες ενέργειες, με στόχο την εμπέδωση αισθήματος ασφάλειας στον τόπο.

Λύσεις, ωστόσο, για τις οποίες δεσμεύτηκε τον περασμένο Οκτώβριο δεν φαίνεται να λήφθηκαν, ούτε και να εντοπίστηκαν τα λάθη επί της ουσίας. Το γεγονός μάλιστα ότι ο κ. Χαρτισιώτης βρίσκεται στο παθάλιο του υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης εδώ και έναν χρόνο (ανέλαβε στις 10 Ιανουαρίου 2024), κρίνεται ως ικανοποιητική περίοδος ώστε να προχωρήσει σε ενέργειες για σταδιακή αντιμετώπιση χρόνιων παθολογιών, αν και κάτι τέτοιο δεν έχει δημόσια λεχθεί από κανένα μέλος της κυβέρνησης.

Αν συνυπολογιστεί μάλιστα και το γεγονός ότι στα συρτάρια του υπουργείου βρίσκεται η πιατέλα, όπως αναφέρουν οι παλιότεροι αξιωματικοί, εισηγήσεων και μελετών για αντιμετώπιση χρόνιων προβλημάτων εντός της Δύναμης, όπως και συγκεκριμένες προτάσεις,

οι οποίες επιβάλλουν ρηξικέλευστες αλλαγές, τότε δεν μπορεί να δοθεί και περαιτέρω χρόνος προσαρμογής. Μάλιστα, υπάρχει και παραδοχή από μέλη της Δύναμης πως ήταν γνωστός και στο Υπουργείο ο διαχρονικά λανθασμένος χειρισμός σε σχέση με το ποιοι αστυνομικοί συνόδευαν κρατουμένους, χωρίς ωστόσο να γίνονται προσπάθειες για αλλαγή. Πάντως, ο χρόνος που δίδεται προς τον κ. Χαρτισιώτη δεν είναι απεριορίστος, ενώ αφήνεται να εννοηθεί πως τούτη την ώρα το κλίμα είναι βαρύ και οποιοδήποτε νέο περιστατικό δεν θα αφήσει και πολλές επιλογές στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Την ίδια ώρα σημειώνεται και το γεγονός πως το γόητρο του νυν υπουργού φέρεται ακόμη να διασώζεται, μιας και μετά τις αποδράσεις υπήρχε εντοπισμός και σύλληψη των κρατουμένων, ασκέτως αν σε αυτό συνέβαλαν και οι πληροφορίες που έρχονταν από τους ίδιους τους πολίτες.

Πάντως, οι Νίκος Χριστοδουλίδης και Μάριος Χαρτισιώτης βρίσκονται σε συνεχή επαφή, ενώ κυβερνητικές πηγές σημειώναν –μέχρι την ώρα που γραφόταν το ρεπορτάζ– πως οι δύο τους θα έχουν την ευχέρεια να τα πουν διεξοδικά στην προγραμματισμένη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου στο Τρόδος, χωρίς κανείς να μπορεί να προκαταλάβει το αποτέλεσμα, μιας και όπως αναφέρθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τις προηγούμενες μέρες θα είναι μια μακρά συνεδρία, όπου από κοινού με τα μέλη του Υπουργικού θα καθορισουν τις δράσεις που θα ανακινωθούν επίσημα τέλη του μήνα.

αποδράσεις αναλαμβάνεται πολιτική ευθύνη. Στον ΔΗΣΥ αναφέρουν ότι οι συνεχείς αποδράσεις αποτελούν πλέον ανέκδοτο, καλώντας τους κυβερνώντες να αναλάβουν τις ευθύνες τους μιας και οι δικαιολογίες πλέον δεν αρκούν.

Τα κόμματα που στηρίζουν τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη φέρεται να υιοθετούν τη στάση που κρατά η κυβέρνηση, δίνοντας δημόσια με ανακοινώσεις στήριξη προς τη νέα ηγεσία της Αστυνομίας.

Ωστόσο, στα κοιματικά πηγάδια υπάρχουν και φωνές που επισημαίνουν την πολιτική ευθύνη που έπρεπε να αναληφθεί, μιας και

όπως σημειώνουν το κόστος από τις άστοχες ενέργειες μεταφέρεται προς τα ίδια. Μάλιστα, σε μία περίοδο συντονισμού ενόψει των βουλευτικών εκλογών του 2026, κρίνουν πως δεν μπορούν να δεχθούν περαιτέρω φθορά αφού και τα ποσοστά που έλαβαν τον περασμένο Ιούνιο καταδεικνύουν ήδη την απογοήτευση των πολιτών. Ξεκθαρίζουν, μάλιστα, ότι θα πρέπει εντός των επόμενων μηνών να υπάρχουν χειροπιαστά αποτελέσματα εντός της Αστυνομίας ώστε το αίσθημα ασφάλειας να επιστρέψει μεταξύ των πολιτών και να δώσει στα συγκεκριμένα κόμματα πλεονέκτημα.

Έμιλυ Γιολίτη

29/6/2020 - 17/6/2021
Κυβέρνηση
Νίκου Αναστασιάδη

Επεισοδιακή ήταν η παραίτηση της Έμιλς Γιολίτη από τη θέση της υπουργού Δικαιοσύνης. Με επιστολή της προς τον πρόεδρο Νίκο Αναστασιάδη γνωστοποίησε την απόφασή της, αναφέροντας μεταξύ άλλων ότι οδηγήθηκε σε αυτήν λόγω των επαναλαμβανόμενων δημοσιευμάτων για ενδεχόμενη αντικατάστασή της και παρουσία της ως «αδύναμου κρίκου» της κυβέρνησης. Μάλιστα, όπως σημειώνει, υπήρξε και βολιδοσκόπηση συνεργατών της για ενδεχόμενες μετακινήσεις, γεγονός που καθιστά την παραμονή της στο υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης μη παραγωγική και ιδιαίτερα προβληματική. Μάλιστα, η κα Γιολίτη δεν παρέλειψε να αναφερθεί και στα υπόλοιπα μέλη της κυβέρνησης, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι μάλλον η ίδια υπέστη κόστος, και βαρύ μάλιστα, με την αποδοχή συμμετοχής της σε μια κυβέρνηση η οποία δεν χαιρεί των καλύτερων εντυπώσεων από την κοινωνία των πολιτών στα ζητήματα διαφθοράς και διαφάνειας. Τη διαδέχθηκε η Στέφη Δράκου.

Άννα Κουκκίδου Προκοπίου
1/3/2023 - 8/1/2024
Κυβέρνηση
Νίκου Χριστοδουλίδη

Διαφορετική η περίπτωση της Άννας Κουκκίδου-Προκοπίου, μιας και δεν αναφερόμαστε σε παραίτηση αλλά για απομάκρυνσή της από τη θέση μετά από απόφαση του προέδρου Χριστοδουλίδη. Κλήθηκε να πληρώσει το πολιτικό κόστος μιας σειράς απανωτών αποτυχιών, αν και προσπάθησε να κρατήσει αποστάσεις από την ηγεσία της Αστυνομίας αφού και οι χειρισμοί που έγιναν στα επεισόδια της Χλώρακας και της Λεμεσού την εξέθεσαν. Αποχωρώντας η κα Κουκκίδου ανέφερε ότι μέσα σε 10 μόνο μήνες, κατάφεραν στο Υπουργείο να υλοποιήσουν άμεσα ή και να δρομολογήσουν για υλοποίηση μέσα στο 2024, το 70% των προγραμματικών εξαγγελιών της πενταετίας της νέας κυβέρνησης. Μάλιστα, ευχαρίστησε τους συνεργάτες της αλλά όχι τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Τη διαδέχθηκε ο νυν υπουργός Μάριος Χαρτισιώτης.

Διαρθρωτικές κινήσεις ζητούν τα κόμματα

Πάντως, τα προβλήματα που έχει να επιλύσει η Αστυνομία είναι διαχρονικά και ορισμένα οφείλονται στην εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων όπως και βόλεμα μετέωρων ανάλογα και με το ποιος κυβερνούσε. Ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης Νίκος Κόσιadis σε αναφορές του στα ΜΜΕ επαναλαμβάνει ότι για την κατάσταση που βλέπουμε σήμερα ευθύνονται όλες οι κυβερνήσεις, όπως και το γεγονός ότι προβλήματα στο εσωτερικό της Αστυνομίας υπήρχαν πάντα. Την ίδια ώρα, για ευθύνες στα ψηλά στρώματα της ηγεσίας και βαθιά προβλήματα κάνει λόγο το ΑΚΕΛ, διερωτώμενο στις πόσες

Στα κόμματα της συγκυβέρνησης υπάρχουν και φωνές που επισημαίνουν την πολιτική ευθύνη που έπρεπε να αναληφθεί, μιας και όπως σημειώνουν το κόστος από τις άστοχες ενέργειες μεταφέρεται προς τα ίδια.

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Ο ρυθμός των επαναλαμβανόμενων αποδράσεων κρατουμένων έχει καταστεί αδυσώπητος για το Αστυνομικό Σώμα, δείχνοντας να αυνανατεί να ξεφύγει από τον κακό του εαυτό, παρά τη νέα ηγεσία, η οποία κατά ειρωνεία προήλθε από την απόδραση ενός 42χρονου ισοβίτη, για να αλλάξει νοοτροπίες και διαδικασίες. Προβληματισμός και μελαγχολία καταλαμβάνουν τους πολίτες, όταν διαπιστώνουν ότι τα τελευταία χρόνια η ιστορία επαναλαμβάνεται, με τους πολιτικούς και αστυνομικούς προϊσταμένους να περιορίζονται μονίμως στην επωδό ότι υπάρχουν επιχειρησιακά κενά και αδυναμίες, τα οποία ανήγονται σε παθογένειες δεκαετιών, υποσχόμενοι ότι θα προβούν σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες για εμπέδωση του αισθήματος ασφάλειας στον τόπο. Ωστόσο, οι συνεχείς υποσχέσεις ουδέποτε υλοποιούνται, μοιάζοντας με άδεια πυροτεχνήματα, που καταδεικνύουν ότι η πολιτική και αστυνομική ηγεσία αδυνατούν να επαναστιάσουν.

18 αποδράσεις

Οι δύο πρόσφατες αποδράσεις που ακολούθησαν αυτής του 42χρονου ισοβίτη, αυτή του 49χρονου Σουηδού από ιδιωτικό νοσηλευτήριο της Λάρνακας στις 22 Δεκεμβρίου και του 39χρονου κρατούμενου από το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, έρχονται να προστεθούν σε μία μακρά αλυσίδα αποδράσεων υποδικών ή υπόπτων προσώπων που τελούσαν υπό αστυνομική κράτηση ή φρούρηση τα τελευταία πέντε χρόνια. 18 στο σύνολό τους από το 2020 μέχρι σήμερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Αστυνομίας. Το 2020 σημειώθηκαν δύο αποδράσεις, το 2021 καταγράφηκαν άλλες έξι, το 2022 έξι, το 2023 μία, το 2024 δύο και με την είσοδο του 2025 προστέθηκε ακόμη μία απόδραση. Σ' αυτές δεν υπολογίζονται όσες την ευθύνη φύλαξης έχουν οι Κεντρικές Φυλακές, όπως η περίπτωση του 42χρονου ισοβίτη κομμωτή, Θεόδωρου Θεοφάνους, ο οποίος διέφυγε από επτά λειτουργούς, τέσσερις δεσμοφύλακες και τρία μέλη της ΜΜΑΔ, κατά τη διάρκεια εξόδου του.

Σε σχέση με τις συνθήκες, οι αποδράσεις κυρίως γίνονται ενώ οι κρατούμενοι νοσηλεύονται ή μεταφέρονται σε κάποιο νοσοκομείο ή άλλο ιατρικό κέντρο, όπως για ψυχιατρική παρακολούθηση (4 αποδράσεις), ενώ τελούν υπό αστυνομική φρούρηση σε κάποιον αστυνομικό σταθμό ή σε κρατητήρια (12 αποδράσεις), από χώρους των δικαστηρίων (1) και κατά τη μεταφορά τους σε αστυνομικό σταθμό (1).

Οι αστοχίες στους χώρους κράτησης, η χαλάρωση των μέτρων, η ελλιπής αστυνόμευση, η υποστελέχωση, η απουσία μόνιμου Τμήματος Μεταγωγών, η μη αξιοποίηση της τεχνολογίας περιλαμβάνονται στους λόγους που ευνοούν τις αποδράσεις, με τους κρατούμενους να εκμεταλλεύονται τόσο εύκολα τις αδυναμίες της Αστυνομίας. Απορίας άξιο είναι εάν οι Βρετανοί εμπειρογνώμονες, οι οποίοι επισκέπτονται από το 2016 την Κύπρο για αναδιοργάνωση της Κυπριακής Αστυνομίας, έχουν δώσει συστάσεις για προβλήματα όπως τα πιο πάνω, όπως ερωτηματικό παραμένει το πότε θα ξεκινήσει η αναδιοργάνωση του Σώματος, με βάση το σύνολο των οδηγιών τους.

Περίθαλψη

Το τελευταίο περιστατικό απόδρασης δραπετή, δηλαδή του 39χρονου Ρουμάνου από το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, συνδέεται με ένα σοβαρό κενό σε επιχειρησιακό επίπεδο και σε επίπεδο συνεργασίας υπηρεσιών – μία μόνιμη παθογένεια στον κρατικό μηχανισμό, το οποίο παραδέχτηκε στην πρόσφατη δημόσια τοποθέτησή του και ο ίδιος ο αρχηγός της Αστυνομίας, Θεμιστοφάνης Αρναούτσος. Πρόκειται για την απουσία σε κάθε επαρχιακό νοσοκομείο ενός ειδικά διαμορφωμένου δωματίου, όπου θα μπορούσαν να νοσηλεύονται οι υπόδικοι και οι κρατούμενοι της Αστυνομίας. Εδώ πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι Κεντρικές Φυλακές έχουν στη διάθεσή τους ένα δικλινό δωμάτιο στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, όμως δεν παρέχεται στην Αστυνομία.

Οι τρύπες που οδηγούν στις αποδράσεις

Οι συνθήκες που εκμεταλλεύονται οι κρατούμενοι, οι ανάγκες και το προφίλ ενός δραπετή

Οι αστοχίες στους χώρους κράτησης, η χαλάρωση των μέτρων, η ελλιπής αστυνόμευση, η υποστελέχωση, η απουσία μόνιμου Τμήματος Μεταγωγών, η μη αξιοποίηση της τεχνολογίας περιλαμβάνονται στους λόγους που ευνοούν τις αποδράσεις τα τελευταία χρόνια.

Μεταφορές

Οι μεταφορές κρατουμένων, τόσο για ιατρικές υπηρεσίες όσο και για δικαστήρια, οι οποίες αποτελούν ένα δεύτερο προβληματικό περιβάλλον, καθώς τα γεγονότα των τελευταίων χρόνων καταδεικνύουν ότι ευνοούν τις αποδράσεις, δεν γίνονται από μόνιμο Τμήμα Μεταγωγών, όπως συμβαίνει στο εξωτερικό. Αυτό το κενό αυξάνει σε μεγάλο βαθμό το ποσοστό λαθών από πλευράς των αστυνομικών που αναλαμβάνουν να μεταφέρουν κρατούμενους, όπως δόλωσε στην «Κ» ο Νίκος Λοϊζίδης, πρόεδρος του Κλάδου Αστυνομικού Σώματος της Συντεχνίας «Ισότης», διότι αξιοποιούνται είτε υπερωριακά είτε με απομάκρυνση από την υπηρεσία τους σε σταθμούς, αστυνομικοί που δεν έχουν το συγκεκριμένο καθημερινό αντικείμενο. «Από τη στιγμή που αυτές οι μεταφορές γίνονται συνέχεια, και το αντικείμενο της δουλειάς σου είναι άλλο, για παράδειγμα ανακριτής σε αστυνομικό σταθμό, κάπου χάνεις και τη σωστή αντίληψη και επαγγελματική συμπεριφορά», συμπληρώσε, για να εκφράσει την άποψη ότι αν δημιουργηθεί μόνιμη Μονάδα Μεταγωγών στις επαρχίες, θα μειωθεί και το ποσοστό των αποδράσεων κατά τις μεταφορές. Για τον κ. Λοϊζίδη, η σημερινή εικόνα, όπου χρησιμοποιούνται για τις μεταφορές αστυνομικοί που εργάζονται σε άλλα τμήματα, αντικατοπτρίζει συγχρόνως το πρόβλημα υποστελέχωσης στο Σώμα.

Μέχρι σήμερα για το 80% των περιπτώσεων επιβλήθηκαν πειθαρχικές ποινές σε αστυνομικούς, που αφορούν πρόστιμο, πειθαρχική μετάθεση και αντιστηρή επίπληξη.

Σε πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις τόσο στο επίπεδο της πρόληψης όσο και της διαχείρισης μιας απόδρασης, συμβάλλει η ανάλυση του προφίλ ενός δραπετή, είπε στην «Κ» ο δρ Γιώργος Μικελλίδης.

Για τη φύλαξη των κρατουμένων στα νοσοκομεία αλλά και γενικότερα κατά τις μεταφορές τους, μία λύση που εφαρμόζεται στο εξωτερικό θα μπορούσε να ήταν το ηλεκτρονικό βραχιόλι, συνδεδεμένο με GPS, έπειτα από νομοθετική τροποποίηση, το οποίο συζητήθηκε στο παρελθόν, χωρίς αποτέλεσμα.

Σταθμοί

Και οι αποδράσεις από αστυνομικούς σταθμούς συνδέονται με την υποστελέχωση, καθώς καλούνται να φυλάνουν τους κρατούμενους αστυνομικοί, οι οποίοι συγχρόνως είναι επιφορτισμένοι με άλλα καθήκοντα, όπως ανακριτικά. Αντιθέτως, στα κρατητήρια θα συναντήσεις αστυνομικούς που έχουν αποστολή αποκλειστικά την επιτήρηση των κελιών. Την ίδια ώρα τόσο οι αστυνομικοί σταθμοί όσο και τα κρατητήρια τυχάνει να καθιστούν εύκολο έργο τις αποδράσεις λόγω ελλείψεως μέριμνας για κτηριακή θωράκιση, σε βαθμό που αφήνει εκτεθειμένο το Σώμα. Υπενθυμίζεται ότι πριν από έναν χρόνο κατόρθωσε να διαφύγει 28χρονος κρατούμενος από τα αστυνομικά κρατητήρια Λακατάμιας, διότι στα αποχωρητήρια υπήρχε υαλότουβλο, το οποίο αφαίρεσε με ευκολία. Μετά τον θόρυβο που δημιουργήθηκε, είχε ζητηθεί από την Επιτροπή Ασφάλειας της Αστυνομίας να επιθεωρήσει όλα τα αστυνομικά κελιά και να προβεί σε εισηγήσεις, ωστόσο δεν έχει γίνει μέχρι στιγμής καμία επίσημη ενημέρωση για το αν έχει

ολοκληρωθεί αυτό το έργο, τι εισηγήσεις έγιναν και αν άρχισε το στάδιο της υλοποίησης.

Ποινές

Ανάλογα με τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης, αποφασίζεται κατά πόσο το μέλος της Αστυνομίας θα τεθεί ή όχι σε διαθεσιμότητα και παράλληλα προωθείται διαδικασία διερεύνησης πειθαρχικών ή και ποινικών αδικημάτων. Σύμφωνα με αστυνομική πηγή, για όλες τις αποδράσεις που έγιναν μέχρι σήμερα, ανοίχτηκαν πειθαρχικές υποθέσεις. Για το 80% των περιπτώσεων επιβλήθηκαν, όπως σημείωσε, πειθαρχικές ποινές, όπως πρόστιμο, πειθαρχική μετάθεση και αντιστηρή επίπληξη. Για να παυθεί αστυνομικός λειτουργός από το Σώμα, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι αναμείχθηκε σε πράξη διαφθοράς, προβαίνοντας, όπως εξήγησε, σε σκόπιμη ενέργεια που συνέβαλε στην απόδραση του κρατουμένου. Υπενθυμίζεται ότι για την υπόθεση του ισοβίτη κομμωτή ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας, ανακοίνωσε στις 8 Ιανουαρίου τον διορισμό ποινικών ανακριτών με όρους εντολής, μεταξύ άλλων, τη διεξαγωγή ποινικής ανάλυσης σχετικά με το ενδεχόμενο διάπραξης ποινικών αδικημάτων.

Το προφίλ

Σε πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις τόσο στο επίπεδο της πρόληψης όσο και της διαχείρισης μιας απόδρασης, μπορεί να οδηγήσει η ανάλυση του προφίλ ενός δραπετή, όπως αναφέρει στην «Κ» ο κλινικός επίκουρος καθηγητής Ψυχιατρικής στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, δρ Γιώργος Μικελλίδης. Με αφορμή τα τελευταία περιστατικά αποδράσεων, σημειώνει ότι αυτό το προφίλ μπορεί να σκιαγραφηθεί εξετάζοντας τα κίνητρα, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, την ψυχοπαθολογία και το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα η απόδραση. Για τα κίνητρα αναφέρθηκε στην αισθησιαστική, την επιθυμία για ελευθερία, που είναι βασική ανθρώπινη ανάγκη, στις απειλές ή τη βία, καθώς η κράτηση ή η φυλάκιση μπορεί να συνοδεύεται από βία, γεγονός που κάνει την απόδραση να μοιάζει ως η μόνη λύση επιβίωσης, και στους οικογενειακούς και κοινωνικούς δεσμούς, τονίζοντας ότι η ανάγκη για επαφή με αγαπημένα πρόσωπα μπορεί να λειτουργήσει ως κίνητρο για απόδραση.

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, σημειώνει τα εξής:

Αντικοινωνική διαταραχή προσωπικότητας: Πολλοί δραπετές παρουσιάζουν αντικοινωνικά χαρακτηριστικά, όπως η έλλειψη σεβασμού για κοινωνικούς κανόνες, η απουσία τύψεων και η τάση για παραβατική συμπεριφορά.

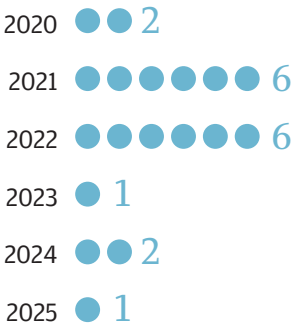
Ναρκισισμός: Μερικοί δραπετές διακατέχονται από έντονη ανάγκη για έλεγχο ή αίσθημα ανωτερότητας, που μπορεί να τους οδηγήσει να υποτιμήσουν τον κίνδυνο ή να υπερεκτιμήσουν τις ικανότητές τους.

Παρορμητικότητα: Η παρορμητική συμπεριφορά αποτελεί συχνό χαρακτηριστικό, οδηγώντας σε πράξεις χωρίς προσεκτικό σχεδιασμό.

Αναφορικά με την ψυχοπαθολογία ενός δραπετή, σε αυτή, σύμφωνα με τον δρ Μικελλίδη, εντάσσονται οι διαταραχές άγχους (το έντονο άγχος που προκαλείται από την κράτηση μπορεί να πυροδοτήσει την ανάγκη για απόδραση ως μέσο μείωσης της δυσφορίας), οι διαταραχές της διάθεσης (η κατάθλιψη ή η διπολική διαταραχή μπορεί να ενισχύσουν την απελπισία και να οδηγήσουν σε επικίνδυνες αποφάσεις) και τα ψυχωσικά χαρακτηριστικά (σε ορισμένες περιπτώσεις, η απόδραση μπορεί να συνδέεται με παρανοϊκές ιδέες ή ψευδαισθήσεις).

Για το κοινωνικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο, όπου λαμβάνει χώρα η απόδραση, αναφέρεται στην υποστήριξη από τρίτους, καθώς οι δραπετές συχνά λαμβάνουν βοήθεια από άτομα εκτός φυλακής, που ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους και την πίστη ότι η απόδραση είναι εφικτή και στις συνθήκες κράτησης, τονίζοντας ότι οι κακές συνθήκες, ο υπερπληθυσμός ή καταπίεση μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτες για απόδραση.

Οι αριθμοί αποδράσεων από το 2020 μέχρι σήμερα

Οι συνθήκες αποδράσεων

Το προφίλ ενός δραπετή

- Αντικοινωνική διαταραχή προσωπικότητας
- Ναρκισισμός
- Παρορμητικότητα
- Διαταραχές άγχους
 - Διαταραχές της διάθεσης
 - Ψυχωσικά χαρακτηριστικά

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες,
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ένα νέο μέτωπο ανοίγει την περασμένη εβδομάδα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της νέας κατάστασης πραγμάτων, ή μπορεί να πει κανείς του νέου καθεστώτος, στις ΗΠΑ, όταν ο Μαρκ Ζάκερμπεργκ ανακοίνωσε πως θα καταργήσει τους ελέγχους κατά της παραπληροφόρησης (fact-checking) στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της Meta, επικαλούμενος την «ελευθερία της έκφρασης». Τον χορό της αποδυνάμωσης των μέτρων κατά της παραπληροφόρησης με την επίφαση της προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης είχε σύρει πρώτος ο Έλον Μασκ, προωθώντας την πρακτική των community notes στο Twitter (πλέον X), δηλαδή της προσθήκης από τους χρήστες σχολίων για το κατά πόσο μια ανάρτηση είναι αληθής, αντί για της υποχρέωσης μιας διαδικτυακής πλατφόρμας να ελέγχει το περιεχόμενο που κυκλοφορεί σε αυτήν.

Στη μέση αυτής ακριβώς της αντιπαράθεσης, τη στιγμή που ο Έλον Μασκ, συνεργάτης και μελλοντικός αξιωματούχος της νέας κυβέρνησης Τραμπ, επιχειρεί να επηρεάσει την πολιτική στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις εκλογές στη Γερμανία προς όφελος της Ακροδεξιάς, βρέθηκε ο ανεξάρτητος Κύπριος ευρωβουλευτής Φειδίας Παναγιώτου, ο οποίος για πολλούς στις Βρυξέλλες θεωρείται εκπρόσωπος των τάσεων αυτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Την αντίληψη αυτή συνοψίζει δημοσίευμα του Politico την Παρασκευή, το οποίο χαρακτηρίζει τον κ. Παναγιώτου τον «άνθρωπο του Έλον Μασκ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο», επικαλούμενο τις αναφορές του ευρωβουλευτή κατά της στήριξης της Ε.Ε. στην Ουκρανία, αλλά και αναφορές του με τις οποίες συνδέει την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης με προσπάθειες λογοκρισίας.

Η αυξανόμενη ανησυχία των Βρυξελλών και η επιμονή στη ρύθμιση του διαδικτύου ενισχύεται από την πρόσφατη παρέμβαση στις ρουμανικές εκλογές, που σύμφωνα με τις υπηρεσίες ασφαλείας της χώρας ήταν αποτέλεσμα μιας έντονης καμπάνιας παραπληροφόρησης από το Κρεμλίνο. Οι παρεμβάσεις Μασκ υπέρ του ακροδεξιού AfD στη Γερμανία, και το ερώτημα αν ο επιχειρηματίας μπορεί να κατακραστεί τον έλεγχό του επί του X για να επηρεάσει τις εκλογές, αλλά και η απόφαση του ακροδεξιού influencer Άντριου Τέιτ να επιλακεί στη βρετανική πολιτική, μπορούν μόνο να εντείνουν αυτές τις ανησυχίες.

Ο κ. Παναγιώτου δεν είναι ο μόνος influencer νέος ευρωβουλευτής, μαζί του εξελέγησαν το 2024 και ο

Ο Φειδίας Παναγιώτου για πολλούς στις Βρυξέλλες θεωρείται εκπρόσωπος τάσεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως αυτές του Έλον Μασκ.

Τα fake news, ο Φειδίας και οι Βρυξέλλες

Στη μέση της αντιπαράθεσης Μασκ - Ε.Ε. ο Κύπριος ευρωβουλευτής – Τον θεωρούν «άνθρωπο του Έλον Μασκ» στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ακροδεξιός Ισπανός Αλβίσε Πέρες, ο οποίος έχει κατηγορηθεί για διασπορά παραπληροφόρησης κατά των εμβολιασμών αλλά και πως εμπλέκεται σε σκάνδαλο παράνομης χρηματοδότησης, και ο Τσέχος Φίλιπ Τουρέκ, ο οποίος έχει κατηγορηθεί για δεσμούς με την Ακροδεξιά και τη στήριξη σε νεонаζιστικές οργανώσεις όπως η Χρυσή Αυγή.

Ο Κύπριος ευρωβουλευτής απασχολεί πάντως την επικαιρότητα περισσότερο από άλλους συναδέλφους του με προϋπηρεσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και από πολλούς άλλους με ακροδεξές απόψεις και πιο παραδοσιακά πολιτικά βιογραφικά. Αυτό συμβαίνει γιατί η σχέση του, και η ανοιχτή αλληλοστήριξη με τον Έλον Μασκ, αλλά και δηλώσεις του, τον εντάσσουν στην αντιπαράθεση μεταξύ των εταιρειών της Σίλικον Βάλει και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία προσπαθεί να ρυθμίσει τη λειτουργία των γιγάντων του διαδικτύου ιδιαίτερα όσον αφορά την παρα-

Αξιωματούχοι και Τύπος παρακολουθούν με προσοχή τον κ. Παναγιώτου, ωστόσο τελευταία οι ανησυχίες για κινήσεις όπως η ανακριβής δημοσιοποίηση δεδομένων για τις απολαβές των ευρωβουλευτών, άρχισαν να γίνονται αντιδράσεις.

πληροφόρηση αλλά και την προστασία της ιδιωτικότητας.

Εδώ και αρκετό καιρό αξιωματούχοι και Τύπος παρακολουθούν με προσοχή τον κ. Παναγιώτου, ωστόσο τελευταία οι ανησυχίες για κινήσεις όπως η ανακριβής δημοσιοποίηση δεδομένων για τις απολαβές των ευρωβουλευτών, που μπορούσε να αποδοθεί σε απειρία, άρχισαν να γίνονται αντιδράσεις, όπως έγινε με το βίντεο αναφορικά με τη διαδικασία ψηφοφορίας, το οποίο ο αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Νικολάε Στεφανούτσα (Πράσινοι, Ρουμανία) χαρακτήρισε παραπλανητικό.

Πρόσφατα σχολιάστηκε αρνητικά και η συζήτησή του σε podcast με τον κατ' εξοχήν εκπρόσωπο του τοξικού μισογυνισμού Άντριου Τέιτ, ο οποίος αντιμετωπίζει κατηγορίες βιασμού και εμπορίας ανθρώπων μετά τη σύλληψή του στη Ρουμανία.

Ωστόσο, η ανάδειξη του Έλον Μασκ σε κεντρικό παίκτη στη νέα

διακυβέρνηση στις ΗΠΑ ήταν αυτή που έστρεψε και πάλι τα φώτα στον Κύπριο ευρωβουλευτή, με το Politico να καταγράφει δηλώσεις στις οποίες ο κ. Παναγιώτου αναπαράγει τοποθετήσεις που κινούνται στα πλαίσια των όσων ο κ. Μασκ έχει να πει για την Ουκρανία, αλλά και για τις προθέσεις της Ε.Ε. να ελέγξει τη συμπεριφορά των μεγάλων μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

DSA και facts

Μέχρι σήμερα, κοινοτικοί αξιωματούχοι καθυσχυάζαν πως οι γίγαντες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, είτε είχαν τη βάση τους στη Σίλικον Βάλει (Facebook/ Instagram, Twitter/ X) είτε στην Κίνα (TikTok), είχαν κάθε λόγο να συνεργαστούν και σε κάποιες περιπτώσεις αποζητούσαν τη συνεργασία όσον αφορά τη ρύθμιση του περιεχομένου το οποίο φιλοξενούν, ώστε να μην θεωρούνται υπεύθυνοι για τη διασπορά παραπληροφόρησης, τρομοκρατίας ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Η στροφή της Meta, στην οποία ανήκουν το Facebook και το Instagram (αλλά και το WhatsApp, το οποίο αν και είναι εφαρμογή επικοινωνίας αποκτά νέα χαρακτηριστικά) ουσιαστικά αποτελεί άρνηση της εταιρείας να ελέγχει με δικούς της fact checkers κατά πόσο εμπροστικοί ισχυρισμοί ή αναρτήσεις βασίζονται σε δεδομένα ή αν παραπλανούν. Ειδικό αναφέρουν πως η στάση αυτή αποτελεί και άρνηση της πλατφόρμας να ελέγξει ρατσιστικές, ομοφοβικές και άλλες μισαλλόδοξες αναφορές, αφήνοντας τους χρήστες να προβούν σε αυτορρύθμιση μέσω μιας πρακτικής ανάλογης των community notes στο X.

Η ανακοίνωση Ζάκερμπεργκ, με την οποία κατηγόρησε την Ε.Ε. πως μέσω της Πράξης για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA) προωθεί «ένα όλο και αυξανόμενο αριθμό νόμων που θεσμοθετούν τη λογοκρισία», έφερε τη μετρημένη αντίδραση των Βρυξελλών με τον εκπρόσωπο Τύπου για θέματα ψηφιακής πολιτικής, Τομάς Ρενιέ, να υπογραμμίζει πως «δεν ζητάμε από καμία πλατφόρμα να αφαιρέσει νόμιμο περιεχόμενο», σημειώνοντας πως η Ε.Ε. αντιμετωπίζει διαφορετικά το παράνομο περιεχόμενο από το περιεχόμενο που μπορεί να προκαλέσει βλάβη.

Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο η Κομισιόν εξετάζει αυτή την περίοδο κατά πόσο οι πρακτικές των μεγάλων πλατφορμών κατά της παραπληροφόρησης και για προστασία των ανηλικών συνάδουν με την DSA, κάτι που σημαίνει πως στην πράξη εξετάζουν και αν τα λεγόμενα community notes μπορούν να είναι εξ ίσου αποτελεσματικά με τον έλεγχο εκ μέρους της ίδιας της πλατφόρμας.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Αρχιερέας πολιτικού πολιτισμού

Το πρωί της 8ης Μαρτίου 2004, ο Κώστας Σημίτης περίμενε στο κεφαλόσκαλο του Μαξίμου τον νεοεκλεγέντα διάδοχό του κ. Κώστα Καραμανλή. Τον υποδέχθηκε, τον ενημέρωσε, του ευχήθηκε «καλή επιτυχία» (δυστυχώς, δεν έπιασε) κι έφυγε για το σπίτι του αφήνοντας όμως μια ακόμη σημαντική παρακαταθήκη πολιτικού πολιτισμού. Ήταν η πρώτη φορά που γινόταν παράδοση- παραλαβή της πρωθυπουργίας.

Τα νέα αυτά ήθη ακολούθησαν

όλοι οι διάδοχοί του, με μόνη εξαίρεση τον κ. Αντώνη Σαμαρά που το 2015 δεν καταδέχθηκε να προϋπαντήσει τον διάδοχό του κ. Αλέξη Τσίπρα. Βεβαίως, οι δύο τελευταίοι είχαν ανταλλάξει –όπως γίνεται πάντα στη Βουλή– λόγια βαριά. Αλλά τουλάχιστον ο κ. Τσίπρας δεν είχε αποκαλέσει τον κ. Σαμαρά «αρχιερέα της διαπλοκής», όπως είχε κάνει ο κ. Καραμανλής με τον Κώστα Σημίτη.

Ο εκλιπών πρωθυπουργός πίστευε στη συνέχεια του κράτους,

σε αντίθεση με τους ελάχιστους το δέμας πολιτικούς που πιστεύουν ότι αυτοί είναι «και αρχή και φινάλε» της χώρας. Δεν μηδένιζε το έργο των προηγούμενων, έκτιζε πάνω του. Απόδειξη αυτού είναι όλα τα μεγάλα έργα που κατάφερε να ολοκληρώσει. Ως γνωστόν αυτά τα έργα είχαν σχεδιαστεί από τον κ. Στέφανο Μάνο κι επειδή το ελληνικό κράτος δεν είχε ποτέ τα λεφτά να τα υλοποιήσει, ο πρώην υπουργός ΠΕΧΩΔΕ σκαρφίστηκε τη λύση της χρηματοδότησης διά των μελ-

λοντικών εσόδων διόδια, «σπατόσμιμο» κ.ά.

Αυτή η «πατέντα» –που δεν γνωρίζουμε αν είναι ελληνική– χαρακτηρίστηκε τότε «νεοφιλελεύθερη», αλλά ο βαθιά σοσιαλδημοκράτης Κώστας Σημίτης τη συνέχισε: ίσως γι' αυτό διάφοροι ρηχοί στοχαστές της Αριστεράς τον βάφτισαν «πατέρα του ελληνικού νεοφιλελευθερισμού». Από τη μια μεριά υπήρχε το ιδεολογικό πρόταγμα για ένα κράτος που όλα τα σφάζει και όλα τα μαχαίρωνει και από την άλλη

υπήρχε η δεινή οικονομική πραγματικότητα. Ο πραγματιστής εκλιπών πρωθυπουργός ευτυχώς επέλεξε το δεύτερο, με αποτέλεσμα να αλλάξει η όψη της Ελλάδας, να φέρουμε εις πέρας «τους καλύτερους Ολυμπιακούς Αγώνες του κόσμου», να ταξιδεύουμε σήμερα με ασφάλεια περίπου σαν Ευρωπαίοι.

Ήταν πολύ πέραν του πολιτικού πολιτισμού η αστοχειώδη κατηγορία περί «αρχιερέα της διαπλοκής» που εκτόξευσε ο κ. Κώστας Καραμανλής στον εκλιπόντα πρω-

θυπουργό. Είναι σίγουρο πως πείραζε τον ακέραιο αυτόν πολιτικό. Κι όμως, λίγο καιρό μετά, ο Κώστας Σημίτης υποδέχθηκε στο Μαξίμου εκείνον που τον ύβριζε, επειδή έπρεπε διά του παραδείγματος να κάνει η Δημοκρατία ένα ακόμη βήμα μπροστά.

Θα γράψει πολλά η Ιστορία για τον εκλιπόντα πρωθυπουργό. Δεν πρέπει να ξεχάσουμε όμως όσα έκανε για μια δημοκρατία καλύτερης ποιότητας. Θα συνεχίσουμε αύριο...

MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το **ULTIMAX ALTER**

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ένα μοτίβο που παρατηρείται γενικώς είναι η μετατόπιση σχηματισμών, ιδεών και θέσεων δεξιότερα και κυρίως πιο συντηρητικά. Δεν είναι μόνο το μεταναστευτικό, το οποίο ενώ τυγχάνει πλέον καλύτερης διαχείρισης, τυγχάνει παράλληλα και πολλής εκμετάλλευσης από κόμματα και πολιτικά πρόσωπα. Είναι και θέσεις που αφορούν ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία παρουσιάζονται ως επιβολή της woke agenda, μία προσπάθεια αποδόμησης των παραδοσιακών αξιών και αρχών, το οποίο πρόκειται να εκμεταλλευθεί πλήρως το ΕΛΑΜ. Το είδε να αποκτά έδαφος στις ΗΠΑ με την εκλογή Τραμπ να ενισχύεται από τις πλατφόρμες, πρώτα στο Χ μέσω του Έλον Μασκ και πλέον και στο facebook, το βλέπει όμως και σε πολλά κράτη-μέλη της Ε.Ε. όπου η Ακροδεξιά ενισχύεται, όπως για παράδειγμα το Εθνικό Μέτωπο της Μαρίν Λεπέν στη Γαλλία, το AfD στη Γερμανία και κυρίως πρότυπο αποτελεί για τους ίδιους το τελευταίο διάστημα η πολιτική της Ιταλίδας πρωθυπουργού Τζιόρτζια Μελόνι. Σε αυτό το περιβάλλον που ευνοεί ακραίες φωνές δεν αποκλείεται να ενισχυθεί σημαντικά το ΕΛΑΜ το επόμενο διάστημα, όπως

Το ΕΛΑΜ ακολουθεί κατά γράμμα την πολιτική Μελόνι, τη ρητορική Τραμπ γύρω από την woke agenda φιλοδοξώντας να κερδίσει ψηφοφόρους από όλα τα πολιτικά σχήματα.

άλλωστε φαίνεται να γίνεται διενθώς με την Ακροδεξιά, ούτε να διαφορώνονται με τέτοιο τρόπο οι εξελίξεις ούτως ώστε το ΕΛΑΜ από σιωπηρός συνεργάτης κομμάτων και εν δυνάμει υποψηφίων να αποτελεί πλέον έναν κανονικό συνυμλητή και σύμμαχο, με ό,τι και αν αυτό συνεπάγεται. Αυτό που μαθαίνει πάντως η «Κ» είναι πως το ΕΛΑΜ δεν τυγχάνει πλέον της σθεναρής στήριξης της ηγεσίας της Εκκλησίας, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Δεν αποκλείεται να προκύψουν κι άλλοι σχηματισμοί με συντηρητικές θέσεις, όπως το Κόμμα των Κυνηγών, οι οποίοι αν δεν συγκρούονταν με την Άννα Θεολόγου για τη χορηγία, πολύ πι-

θανόν να είχαν θέση στη Βουλή από το 2021.

Το αντίβαρο;

Το ερώτημα είναι αν θα υπάρξει με κάποιο τρόπο αντίβαρο στη συντήρηση και στις φωνές που μετατοπίζονται δεξιότερα. Πέραν του ΑΚΕΛ θεωρείται πως αυτό τον ρόλο αναμένεται να παίξει το νεοσύστατο VOLT. Το VOLT, που διεκδίκησε για πρώτη φορά στις ευρωεκλογές λαμβάνοντας το κατώτερο των προσδοκιών 2,9%, αποτελεί ένα κράμα του Κινήματος «Αμμόχωστος για την Κύπρο», της Κίνησης του πρώην πρύτανη του Πανεπιστημίου Κύπρου Κώστα Χριστοφίδη και ρευ-

μάτων από τον προοδευτικό χώρο και το Κίνημα Οικολόγων. Έχει ήδη παρουσία στο κοινοβούλιο εξαιτίας της Αλεξάνδρας Ατταλίδου, η οποία μέχρι πρόσφατα ηγείτο του Κινήματος και ερώτημα είναι πώς αναμένεται να κινηθούν πλέον σε πολιτικές και προσεγγίσεις. Είναι φιλελεύθερο κόμμα, Αριστερό, προοδευτικό ή με κεντρικές θέσεις; Ποια είναι η ιδεολογικοπολιτική τους προσέγγιση πέραν της θέσης για επίλυση του Κυπριακού; Το σίγουρο πάντως είναι πως το ΑΚΕΛ βλέπει με καχυποψία το νεοσύστατο Κίνημα, καθώς θεωρεί πως αποτελεί έναν ενδεχόμενο κίνδυνο διαρροών ψηφοφόρων. Καθόλου τυχαίο ότι μέσα στους κόλπους του και στην

ηγεσία βρίσκονται πρόσωπα που στήριξαν την υποψηφιότητα Ανδρέα Μαυρογιάννη. Καθόλου τυχαία και η μετωπική επίθεση που εξαπέλυσαν παρουσιάζοντάς το ως κόμμα με δεξιές προσεγγίσεις, μετά και την απόρριψη του νομοσχεδίου που κατέθεσε το ΑΚΕΛ για τη φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών. Είναι, πάντως, αν ληφθούν υπόψη κοινές θέσεις στο Κυπριακό, ακόμη και η αντίδραση στην επίσκεψη του Ισραηλινού Προέδρου, ένας φυσιολογικός συνυμλητής του ΑΚΕΛ για τις επικείμενες εκλογές και –αναλόγως του αποτελέσματος– ενδεχόμενος σύμμαχος απέναντι στο συντηρητικό στρατόπεδο. Με ανησυχία πάντως

βλέπει το ΑΚΕΛ και το ενδεχόμενο το Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου, το οποίο οργανώνεται από πρώην μέλη του ΑΚΕΛ, να επιχειρήσει κάθοδο στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές, προκαλώντας έτσι ένα επιπλέον πλήγμα στα ποσοστά του κόμματος.

Για το ποια θα είναι η παρουσία νέων σχηματισμών, ποια θα είναι τελικά η δυναμική του ΕΛΑΜ, αλλά και οι συμμαχίες με άξονα το 2028, ρόλο θα παίξει το ποια θα είναι η διαμόρφωση του Κέντρου. Τα κόμματα του λεγόμενου ενδιάμεσου χώρου, παρακολουθούν εδώ και καιρό την κάθοδο των ποσοστών τους και την πλήρη υπαναχώρηση. Το ΔΗΚΟ κινδυνεύει να χάσει την

τρίτη θέση από το ΕΛΑΜ, ενώ ηγετικά στελέχη εκτιμούν πως δεν θα είναι καθόλου απίθανη η κατάληψη της δεύτερης θέσης από το κόμμα της Ακροδεξιάς. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος έχει αντιληφθεί τις αδυναμίες και έχει ήδη απευθύνει πρόσκληση εμμέσως στα υπόλοιπα κόμματα για κοινή συμπίεση και κατ’ επέκταση για πιθανότερο το ενδεχόμενο διάσωσης τους. Δεν αποκλείεται εντός του ΔΗΚΟ να υπάρξουν σοβαρές αλλαγές μέχρι και τις βουλευτικές εκλογές που να αναδιαμορφώσουν το σκηνικό.

Ανησυχία φαίνεται να υπάρχει και στη Δημοκρατική Παράταξη. Ένα κόμμα που γεννήθηκε από τα σπλάχνα του ΔΗΚΟ για να πολεμήσει τη ΔΗΚΟϊκή ηγεσία, φαίνεται πλέον να χάνει τον λόγο υπάρξεώς του. Αφενός γιατί χάνει την πρόσβαση που είχε επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη στην εξουσία και κατ’ επέκταση το ενδιαφέρον των ψηφοφόρων του και αφετέρου εξαιτίας της κατάπαυσης του πυρός με τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Ένα κοινό ψηφοδέλτιο των δύο κομμάτων ενδεχομένως να έλυne τα προβλήματα. Ακόμη πιο εύκολο θεωρείται πως θα ήταν αν υπήρχε μία κοινή σύμπλευση και με την ΕΔΕΚ. Ο Μαρίνος Σιζόπουλος έχει ήδη ξεκαθαρίσει πως δεν θα επαναδιεκδικήσει την προεδρία του κόμματος, ανοίγοντας τον δρόμο για ενδεχόμενες αλλαγές. Το αποτέλεσμα της ΕΔΕΚ δεν αποκλείεται να επηρεάσει και μία νέα εξέλιξη. Η Κίνηση Αιχμή του τέως ευρωβουλευτή της ΕΔΕΚ Δημήτρη Παπαδάκη θα δώσει τη δική της μάχη μέσω του Κινήματος Οικολόγων, καθώς όπως λέγεται στα κοιματικά πηγαδάκια, ο κ. Παπαδάκης αναμένεται –εκτός απροόπτου– να ηγηθεί των Πρασίνων, ανακατεύοντας έτσι την τράπουλα στον χώρο.

Ποιο θα είναι άραγε το νέο πολιτικό σκηνικό στην Κύπρο; Όσα εκτυλίσσονται το τελευταίο διάστημα προετοιμάζουν το έδαφος πάντως για νέα δεδομένα, νέα πρόσωπα και ενδεχομένως νέα αφηγήματα. Τα πάντα βεβαίως θα εξαρτηθούν από το πώς θα αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις τα παραδοσιακά κόμματα. Αν δηλαδή θα προχωρήσουν σε βαθιές αλλαγές, στη δημιουργία συγκεκριμένων πολιτικών θέσεων ή αν θα παρακολουθούν με αμηχανία την αντικατάστασή τους είτε από κινήματα με σαφείς ιδεολογικές προσεγγίσεις, σαφές πολιτικό πρόγραμμα είτε με άτομα των οποίων η ανεπάρκεια στην πολιτική ενδεχομένως να προκαλέσει νέους κινδύνους για τη δημοκρατία και τον πολιτικό διάλογο.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΧΑΡΑΣ ΖΥΜΑΡΑ**

Δημοκρατία 2.0: Όταν ο ψηφιακός καπιταλισμός τελειοποιεί την «ελεύθερη αγορά» της εξουσίας

Η σύγκλιση δύο πρόσφατων εξελίξεων σηματοδοτεί έναν βαθύτατο μετασχηματισμό στον τρόπο λειτουργίας της δημοκρατίας. Καθώς ο Έλον Μασκ μετατρέπεται από ιδιοκτήτη πλατφόρμας σε υπουργός του Τραμπ, ενώ υποστηρίζει ανοικτά το ακροδεξιό AfD της Γερμανίας και φημολογείται ότι συμμετέχει σε συζητήσεις για εξεύρεση τρόπων να πέσει ο Στάρμερ, ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ ανακοινώνει την εγκατάλειψη του fact checking στις πλατφόρμες Meta, αγκαλιάζοντας την «ελεύθερη αγορά ιδεών». Δεν πρόκειται για ξεχωριστά φαινόμενα, αλλά για συμπληρωματικές πτυχές της νέας μορφής της δημοκρατίας – όπου η πολιτική εξουσία και ο έλεγχος της πληροφορίας συγχωεύονται υπό τη σημαία του ψηφιακού καπιταλισμού.

Το 1776, ο Άνταμ Σμιθ υποστήριξε ότι το «άορατο χέρι» της ελεύθερης αγοράς θα ρυθμίζει με φυσικό τρόπο το εμπόριο και θα δημιουργούσε βέλτιστα αποτελέσματα. Οι σημερινοί ιδιοκτήτες των πλατφορμών επικαλούνται παρόμοια ρητορική για την «ελεύθερη ροή της πληροφορίας», αφήνουν τους χρήστες να αποφασίζουν, το περιεχόμενο να ανταγωνίζεται ελεύθερα, την εμπλοκή να καθορίζει την ορατότητα. Αλλά όπως ακριβώς η ελεύθερη αγορά του Σμιθ οδήγησε αναπόφευκτα σε συγκεντρωμένο πλούτο, αυτή η νέα αγορά πληροφο-

ριορίων συγκεντρώνει τη δύναμη στα χέρια των ιδιοκτητών των πλατφορμών – και των ευνοημένων τους. Όταν ο Ζούκερμπεργκ εξαιλεί τις τους fact checkers υπέρ των «κοινοτικών σημειώσεων», δεν εκδημοκρατίζει την αλήθεια, δημιουργεί μια αγορά όπου ο αλγόριθμός του, όπως το αόρατο χέρι του Σμιθ, φαίνεται να είναι ένας αμερόληπτος κριτής, ενώ ευνοεί συστηματικά εκείνους που έχουν τα μέσα να «παίζουν» με το σύστημα.

Η ιδιοφυΐα αυτής της μεταμόρφωσης έγκειται στη λεπτότητα της. Ακριβώς όπως ο βιομηχανικός καπιταλισμός διατήρησε τη θεωρητική δυνατότητα ότι ο καθένας μπορούσε να γίνει πλούσιος μέσω σκληρής εργασίας, ο ψηφιακός καπιταλισμός διατηρεί τη φαντασίωση ότι οποιαδήποτε φωνή μπορεί να φτάσει σε εκατομμύρια ανθρώπους. Στην πραγματικότητα και τα δύο συστήματα ενισχύουν τις υφιστάμενες δομές εξουσίας, ενώ φαινομενικά λειτουργούν μέσω των ουδέτερων δυνάμεων της αγοράς.

Αυτός ο μετασχηματισμός δεν περιορίζεται στις παγκόσμιες υπερδυνάμεις. Στην Κύπρο, η εκλογή του Φειδία, ενός TikTok, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με αξιοσημείωτη υποστήριξη από τους ψηφοφόρους δείχνει πώς λειτουργεί αυτό το σύστημα. Η επιτυχία του, όπως και η επιστροφή του Τραμπ στην εξουσία, δεν αποτελεί αποτυχία των δημοκρατικών διαδικα-

Οι ψηφιακές ρυθμίσεις της Ε.Ε. δεν παρουσιάζονται ως διασφαλίσεις για τον δημοκρατικό λόγο, αλλά καταγγέλλονται ως λογοκρισία, ένα αφήγημα που βρίσκεται απήχηση ακριβώς επειδή απευθύνεται στις δημοκρατικές αξίες.

σιών, αλλά μάλλον δείχνει πώς λειτουργεί πλέον η δημοκρατία: μέσω της αλγοριθμικής ενίσχυσης, του σχηματισμού ψηφιακών φυλών και της συγκώνευσης της ψυχαγωγίας με την πολιτική εξουσία.

Το σύστημα διατηρεί τη δημοκρατική αισθητική, ενώ αλλάζει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις και ασκείται η εξουσία. Οι άνθρωποι επιλέγουν να συμμετέχουν, να μοιράζονται και να εμπλέκονται, ασκώντας δημοκρατικά δικαιώματα μέσα σε μια αρχιτεκτονική όπου οι επιλογές τους διαμορφώνονται από την αλγοριθμική επιμέλεια και την ψη-

φιακή επιρροή που λειτουργούν με ταχύτητα που οι παραδοσιακοί δημοκρατικοί θεσμοί δεν μπορούν να φτάσουν.

Ίσως η πιο έξηπη πτυχή αυτού του συστήματος είναι ο τρόπος με τον οποίο εξουδετερώνει τη δημοκρατική αντίσταση. Οποιαδήποτε προσπάθεια ρυθμίσης της επιρροής της πλατφόρμας ή έλεγχος της αλγοριθμικής χειραγώγησης μπορεί αμέσως να επαναπροσδιοριστεί ως επίθεση στην «ελευθερία του λόγου». Οι ψηφιακές ρυθμίσεις της Ε.Ε. δεν παρουσιάζονται ως διασφαλίσεις για τον δημοκρατικό λόγο, αλλά καταγγέλλονται ως λογοκρισία, ένα αφήγημα που βρίσκεται απήχηση ακριβώς επειδή απευθύνεται στις δημοκρατικές αξίες.

Η τεχνική νοημοσύνη προσθέτει ένα ακόμη επίπεδο σε αυτόν τον μετασχηματισμό. Καθώς τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης γίνονται πιο εξελιγμένα, ενισχύουν αυτές τις δυναμικές, παράγοντας πιο πειστική παραπληροφόρηση και καθιστώντας την αλγοριθμική επιρροή ακόμη πιο ακριβή. Ο αντικτυπος της τεχνητής νοημοσύνης, ωστόσο, εξαρτάται από το ποιος την ελέγχει και πώς χρησιμοποιείται. Για του λόγου το αληθές, αυτή ακριβώς η ανάλυση δημιουργήθηκε με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης, αποδεικνύοντας πώς αυτά τα εργαλεία μπορούν να συμβάλουν σε έναν κριτικό διάλογο για την εξέλιξη της δημοκρατίας. Η πρό-

κληση για τις δημοκρατικές κοινωνίες δεν είναι να αποτρέψουν αυτόν τον μετασχηματισμό –ήδη συμβαίνει– αλλά να κατανοήσουν τις συνέπειές του.

Όταν οι ιδιοκτήτες των πλατφορμών γίνονται κυβερνητικοί αξιωματούχοι, όταν οι TikTokers γίνονται ευρωβουλευτές και όταν οι αλγόριθμοι διαμορφώνουν τα εκλογικά αποτελέσματα, γινόμαστε μάρτυρες της εξέλιξης της Δημοκρατίας στη νέα της μορφή: σε ένα σύστημα όπου οι δημοκρατικοί θεσμοί παραμένουν, αλλά λειτουργούν μέσω αλγοριθμικής ενίσχυσης και ψηφιακής χειραγώγησης σε κλίμακα και ταχύτητα που δεν ήταν προηγουμένως νοητές.

Όταν το Claude με ρώτησε τι πιστεύω ότι είναι το κλειδί για τη διατήρηση της ουσίας της Δημοκρατίας, απάντησα ότι δεν είμαι σίγουρη. Η απάντηση πιθανώς βρίσκεται στην πολιτική βούληση, είτε οργανικά εμφανιζόμενη είτε «εξαναγκασμένη» λόγω κοινωνικής πίεσης. Αλλά πόσο αισιόδοξος μπορεί να είναι κανείς για μια τέτοια προοπτική όταν η πολιτική βούληση ευθυγραμμίζεται με εκείνους που κατέχουν τη δύναμη να διαμορφώνουν τις επιθυμίες και τις ανάγκες της κοινωνίας σε επίπεδο ατομικής συνειδήσεως; Και ίσως ακόμα πιο απαισιόδοξα –δεν ήταν ούτως ή άλλως πάντα αυτοί που ελέγχουν τα μέσα, που έκαναν κουμάντο;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ, δικηγόρος

Καθοριστικό σημείο στον ορίζοντα οι βουλευτικές του '26

Δεν αποκλείω το ενδεχόμενο δημιουργίας κόμματος με την ονομασία Δημοκρατική Αλλαγή

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Ο **τόπος** χρειάζεται μια ριζοσπαστική δημοκρατική αλλαγή για εκσυγχρονισμό του κράτους για να μπορούμε να πούμε ότι η Κύπρος είναι μια ευρωπαϊκή χώρα», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο δικηγόρος Χρήστος Κληρίδης, ο οποίος την προηγούμενη εβδομάδα ανακοίνωσε την επιστροφή του στην πολιτική. Δεν αποκλείει το ενδεχόμενο δημιουργίας κόμματος με την ονομασία Δημοκρατική Αλλαγή (ΔΗΜ.ΑΛ.). Αναφέρει ότι το επόμενο διάστημα θα οργανώσουν εκδηλώσεις στις επαρχίες με θέμα τη ΔΗΜ.ΑΛ. και επισημαίνει πως, αν υπάρξει ανταπόκριση από τον κόσμο, τότε θα κατέλθουν στις βουλευτικές εκλογές του 2026. Κληθείς να σχολιάσει το γεγονός ότι η ανακοίνωσή του για επιστροφή στην πολιτική διασυνδέθηκε με τον κ. Οδυσσέα Μιχαηλίδη, τονίζει ότι δεν είχε συζητήσει μαζί του αυτό το θέμα και σημειώνει ότι συνοδοιπόροι σε αυτή την προσπάθεια είναι άτομα από τον χώρο της νομικής, πρόσωπα που γνωρίζω χρόνια και πανεπιστημιακοί.

—**Ανακοινώσατε την επιστροφή σας στην πολιτική. Ποιος είναι ο βασικός λόγος;**
—Δεν υπάρχει ένας μόνο λόγος αλλά πολλοί που με οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι στην Κύπρο παταρείται διαχρονικά στασιμότητα, οπισθοδρόμηση και κατωλισθση αντ'ι προόδου σε ουσιώδεις τομείς. Έλαβα, επίσης, σοβαρά υπόψη και τα αποτελέσματα των περασμένων ευρωεκλογών, όπου φάνηκε ότι υπάρχει μια ευρύτερη απάρεσκεια στο εκλογικό σώμα με τα υφιστάμενα κόμματα και πολιτικούς.

—**Ποια είναι η βασική θέση που θα προτάξετε;**

—Ο τόπος χρειάζεται μια ριζοσπαστική δημοκρατική αλλαγή για εκσυγχρονισμό του κράτους για να μπορούμε να πούμε ότι η Κύπρος είναι μια ευρωπαϊκή χώρα.

—**Ποιο θεωρείτε ότι είναι το πρώτιστο που πρέπει να αλλάξει στον τόπο;**
—Η νοοτροπία. Υπάρχει μια νοοτροπία αδιαφορίας και έχει επικρατήσει η μετριότητα σχεδόν παντού, που χαρακτηρίζει τον τρόπο

με τον οποίο χειρίζονται οι αρμόδιοι τα διάφορα θέματα όπως για παράδειγμα τις αποδράσεις κρατουμένων, τον κουλιγκανισμό, τον τερματισμό μεγάλων έργων και τη γραφειοκρατία.

—**Ποιοι είναι οι συνοδοιπόροι σας στην προσπάθεια για δημοκρατική αλλαγή;**
—Είναι άτομα που ασπάζονται τις ίδιες ανησυχίες και προβληματισμούς. Είναι πρόσωπα από τον χώρο της νομικής, άνθρωποι που γνωρίζω χρόνια και πανεπιστημιακοί.

—**Υπάρχουν πρόσωπα από κόμματα;**
—Μετά την ανακοίνωσή μου δεν με προσέγγισαν κομματικοί. Πριν την ανακοίνωση είχα κάποιες άτυπες συζητήσεις γενικά για την πορεία της Κύπρου με κάποιους βουλευτές.

—**Είναι δίπλα σας εν ενεργεία βουλευτές;**
—Προς το παρόν όχι.

—**Άλλα στελέχη κομμάτων;**
—Σε αυτή τη φάση, όχι.

—**Θα είναι μαζί σας ο κ. Κώστας Κληρίδης;**
—Με τον Κώστα συζητούμε πολύ συχνά αυτά τα θέματα. Συμμερίζεται ανησυχίες και προβληματισμούς και είμαστε σε επαφή. Άλλωστε είναι πρώτος μου ξάδελφος, σπουδάσαμε μαζί και είμαστε στενά συνδεδεμένοι. Όμως, ξεκαθαρίζω ότι δεν τον είχα ενημερώσει ότι θα προέβαινα σε αυτή την κίνηση.

—**Η κίνησή σας πάντως συνδέθηκε αμέσως με τον κ. Οδυσσέα Μιχαηλίδη.**
—Ο Οδυσσέας δεν ήξερε ότι θα έκανα αυτή την ανακοίνωση. Ποτέ δεν το συζήτησα μαζί του. Παλαι

Ο **τόπος** χρειάζεται μια ριζοσπαστική δημοκρατική αλλαγή για εκσυγχρονισμό του κράτους.

ότερα συζητήσαμε αυτούς τους προβληματισμούς, έβλεπε την αγανάκτησή μου, έβλεπα κι εγώ την αγανάκτησή του, αλλά δεν γνώριζε ότι θα έκανα αυτή την κίνηση.

—**Δεν συζητήσατε μετά την ανακοίνωσή σας;**
—Όταν έκανα την ανακοίνωση, επικοινωνήσα μαζί μου και με συνεχάρη για την πρωτοβουλία μου. Έχουμε επαφή αφού εξακολουθώ να είμαι δικηγόρος του στο ευρωπαϊκό δικαστήριο.

—**Δεν τέθηκε θέμα συνεργασίας;**
—Όχι, διότι ο ίδιος δεν έχει λάβει αποφάσεις για το θέμα των προσεχών βουλευτικών εκλογών. Ανακοίνωσε ότι θα τον ενδιέφεραν περισσότερο οι προεδρικές του 2028.

—**Άρα, επί του παρόντος, δεν συνδέονται τα θέλω σας στην πολιτική.**
—Όχι, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση.

—**Θα προχωρήσετε στην εγγραφή κόμματος με την ονομασία Δημοκρατική Αλλαγή;**
—Δεν αποκλείω αυτό το ενδεχόμενο. Όμως, θα πρέπει αυτή την τριμηνία να κάνουμε περαιτέρω βολιδοσκοπήσεις για να δούμε αν πράγματι τους προβληματισμούς μας ασπάζεται ένα μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας. Θα κάνουμε σύντομα μια σύσκεψη και θα ορ

γανώσουμε εκδηλώσεις στις επαρχίες με θέμα τη ΔΗΜ.ΑΛ. εφ' όλης της ύλης και για το Κυπριακό αλλά και για τα θέματα που καθλώνουν την Κύπρο στη δεκαετία του 1960. Θα ασχοληθούμε επίσης με οργανωτικά ζητήματα και θα πρέπει να βρούμε εκπροσώπους σε κάθε επαρχία που ασπάζονται την αναγκαιότητα για δημοκρατική αλλαγή.

«**Τα υφιστάμενα κόμματα απέτυχαν**»

—**Υπάρχει ιδεολογικό υπόβαθρο;**
—Πάνω από όλα η Κύπρος.

—**Θα κατέλθετε στις βουλευτικές εκλογές;**
—Στόχος είναι να δημιουργήσουμε μια κινητικότητα για μια γνήσια δημοκρατική αλλαγή.

—**Πώς θα επέλθει η αλλαγή χωρίς θέσεις εξουσίας;**
—Αν δούμε ότι υπάρχει ανταπόκριση από τον κόσμο, τότε θα κατέλθουμε στις βουλευτικές εκλογές.

—**Πώς θα φέρετε τη δημοκρατική αλλαγή, όταν λέτε ότι θα δώσετε χρονικό περιθώριο μόλις τριών μηνών για να δείτε αν υπάρχει ενδιαφέρον από την κοινωνία; Αν πιστεύετε αυτά που λέτε, τότε πρέπει να παλέψετε για αυτά μέχρις ότου να πείσετε, όσος χρόνος κι αν χρειαστεί.**

—Αν χρειαστεί, θα δώσουμε περισσότερο χρόνο. Υπάρχει αρκετός χρόνος μέχρι τις βουλευτικές του 2026.

—**Άρα στόχος είναι να μετρήσετε ποια είναι η προοπτική του πρότζεκτ της Δημοκρατικής Αλλαγής ενόψει βουλευτικών εκλογών;**
—Σίγουρα, οι βουλευτικές εκλογές του 2026 είναι καθοριστικό σημείο στον ορίζοντα.

—**Γιατί με τη δημιουργία μιας καινούργιας δομής και όχι μέσα από τα υφιστάμενα κόμματα;**
—Διότι τα υφιστάμενα κόμματα απέτυχαν. Παρέμειναν στάσιμα και δεν μπόρεσαν να ξεφύγουν από τις παραδοσιακές τους αντιλήψεις, τόσο στο εθνικό θέμα όσο και στα ζητήματα που αφορούν ευρύτερα την κοινωνία και τον εκσυγχρονισμό του κράτους.

—**Από τη στιγμή που κάνατε την ανακοίνωσή σας, κάποιιοι που την είδαν με καχυποψία, προέβλεπαν το επείγον ότι ο Χρήστος Κληρίδης απέτυχε να επανεκλεγεί βουλευτής, απέτυχε να επανεκλεγεί πρόεδρος του Παγκυπριου Δικηγορικού Συλλόγου, άρα προς τι η λεγόμενη επιστροφή; Γιατί δεν κάθεται σπίτι του;**
—Ας κάτσουν σπίτι τους αυτοί που το λένε. Θεωρώ ότι έχω τη δυνατότητα να προσφέρω στον τόπο μέσα από τη γνώση και την εμπειρία μου.

Απαιτείται ένα Plan B στο Κυπριακό

—Στο Κυπριακό απορρίπτετε τη ΔΔΟ. Το βασικό μας επείγον όμως σε αυτή τη φάση είναι το γεγονός ότι η τουρκική πλευρά κινείται εκτός συμφωνημένου πλαισίου. Θα πράξουμε το ίδιο;
—Δεν έχω κάτι εναντίον της ομοσπονδίας σαν σύστημα διακυβέρνησης νοούμενου ότι σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, όμως θεωρώ ότι δεν ταιριάζει σε μικρά κράτη. Σχετικά με τη ΔΔΟ, ο όρος διζωνική είναι ρατσιστικός. Ζώνη σημαίνει ότι περικλείει κάποια ομοιογενή στοιχεία και αποκλείει κάποια άλλα.

—**Αυτά όμως συμφωνήθηκαν. Μας σπκώνει να πάμε στη διεθνή κοινότητα και να πούμε ότι δεν θέλουμε αυτά που συμφωνήσαμε και συζητούμε για περισσότερο από μισό αιώνα;**
—Η Τουρκία δεν τα σεβάστηκε

Χρειάζεται ανασύσταση του ενιαίου αμυντικού δόγματος, τερματισμός της πολιτικής του κατευνασμού και αναθεώρηση της αρχής ότι η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάδα συμπαρίσταται.

και τα απορρίπτει. Δεν έχει νόημα η εμμονή του προέδρου Χριστοδουλίδη να γυρίζει τον δίσκο της απαιτείας στο Κυπριακό και να παρακαλεί να αρχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά.

θα τρομάξει. Ο κ. Χριστοδουλίδης δεν λέει στον κόσμο ότι δεχθήκαμε την εκ περιτροπής προεδρία, ότι για να περάσει οποιαδήποτε απόφαση σε ομοσπονδιακό επίπεδο πρέπει να υπάρχει θετική τ/κ ψήφος

Δεν έχει νόημα η εμμονή του προέδρου Χριστοδουλίδη να γυρίζει τον δίσκο της απαιτείας στο Κυπριακό και να παρακαλεί να αρχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά.

και ότι ο παράνομος χρήστης έχει προτεραιότητα. Ο κ. Χριστοδουλίδης πρέπει να είναι ειλικρινής απέναντι στον κόσμο. Να βγει και να πει ξεκάθαρα ότι αυτά τα έχουμε συμφωνήσει, ότι ο ίδιος τα αποδέ

χεται και ότι δεν θα τα αγγίξουμε. Θεωρώ ότι μια λύση για να είναι βιώσιμη πρέπει να είναι λύση ανθρώπινων δικαιωμάτων.

—**Δεν μπορεί να υπάρξει λύση ανθρώπινων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της ΔΔΟ;**

—Εάν μπορεί να χωρέσει, τότε να μας την υποδείξουν αυτοί που την εισηγούνται. Αλλά βλέπω δυσκολίες, διότι αν η μια ζώνη θα είναι αμιγώς τουρκική με πληθυσμιακή και περιουσιακή πλειοψηφία, όπως επιμένει η τουρκική πλευρά, τότε υπάρχει παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

—**Ποια μπορεί να είναι η εναλλακτική επιλογή;**

—Το σημαντικό σε αυτό το στάδιο δεν είναι κατά πόσο η λύση θα είναι ΔΔΟ, ενιαίο κράτος ή ομοσπονδία

που να συνάδει με τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά να έχουμε ένα Plan B στο Κυπριακό, που να αντιμετωπίζει τη θέση της Τουρκίας για δύο κράτη και την επιδίωξη της για αναγνώριση του ψευδοκράτους. Πρέπει να αναθεωρηθούν βασικές φιλοσοφίες που αφορούν τον χειρισμό του Κυπριακού. Χρειάζεται ανασύσταση του ενιαίου αμυντικού δόγματος, τερματισμός της πολιτικής του κατευνασμού της κατοχικής Τουρκίας και αναθεώρηση της αρχής ότι η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάδα συμπαρίσταται και οι αποφάσεις να λαμβάνονται πλέον από κοινού. Αυτή πρέπει να είναι η βάση του Plan B. Από και πέρα ας κάνουν Αθήνα και Λευκωσία να κάνουν μια σοβαρή επανεκτίμηση του γεγονότος ότι για 50 χρόνια η πολιτική της ΔΔΟ με πολιτική εξίσωση απέτυχε.

KAPODISTRIAS
AUTOMOTIVE PARTS

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΑΤΑ
Καντάρας 54, Καίμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistriass.com, **T. 22348600**

A high-angle photograph of a young man and woman lying in a bed with white linens. The woman is on the left, wearing a light pink tank top, and the man is on the right, wearing a white t-shirt. They are both smiling at the camera. The bed has a dark wooden headboard and is set on a wooden floor. A warm, yellow light source is visible on the left side of the frame. A semi-transparent peach-colored rectangle is overlaid at the bottom, containing the text 'well.cy' and 'live.smile.repeat'.

well.cy

live.smile.repeat

Γιατί δεν φεύγουμε από το Χ;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

«**Το πρώτο** πράγμα που έκανε ο Έλον Μασκ όταν αγόρασε το Τουίτερ, το οποίο μετονόμασε σε Χ, ήταν να επαναφέρει όλους τους λογαριασμούς χρηστών που προωθούσαν φασιστικό περιεχόμενο και οι οποίοι είχαν εκδιωχθεί». Ο κ. Αφουξενίδης, ερευνητής στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών με εξειδίκευση στα σόσιαλ μίντια, σε πρόσφατο δημοσίευμα της «Κ», επαναλαμβάνει καθαρά αυτό που έχει ήδη διαφανεί: Ότι ο ζάμπιλουτς κ. Μασκ, εκλεκτός του προέδρου των ΗΠΑ, χρησιμοποιεί την πλατφόρμα Χ για να προωθήσει έναν ακραίο συντηρητισμό αλλά και μια αισθητική ζούγκλας, όπου ο κάθε χρήστης μπορεί ελεύθερα να βρίζει τον άλλο χωρίς καμία επίπτωση. Την ίδια ώρα, η συγγραφέας Σώτη Τριανταφύλλου, σε ένα σπουδαίο πρόσφατο άρθρο της στην Athens Voice, «βροντοφωνάζει» πως η περίπτωση του Χ και του κ. Μασκ είναι «μια ευκαιρία να επαναφέρουμε τον διάλογο περί σόσιαλ μίντια και της εξουσίας που ασκούν παραβιάζοντας την ιδιωτικότητα, διαδίδοντας ψευδείς ειδήσεις, οξύνοντας την πόλωση και το μίσος και υπονομεύοντας τις δημοκρατικές διαδικασίες». «Διερχόμαστε μια εποχή αχρείων», επισημαίνει η Ελληνίδα συγγραφέας, «στη δημιουργία της οποίας συνέβαλαν τα social media: το ηφαίστειο των γνώμων, η χειραγώγηση, η πλύση εγκεφάλου, η επικράτηση του πλέον κραυγαλέου ευνόησαν τη συγκέντρωση εξουσίας σε χέρια ακατάλληλων ατόμων και υπερτροφοδότησαν την πλουτοκρατία». Και επειδή όλο αυτό χοντραίνει με απρόβλεπτες συνέπειες για την ίδια τη δημοκρατία, τότε πράγματι αυτή η συζήτηση που προτείνει η κα Τριανταφύλλου είναι επείγουσας φύσεως, όπως επείγον επίσης είναι να αναρωτηθούμε γιατί ενώ τα αντιλαμβανόμαστε όλα αυτά τα τρομακτικά, παραμένουμε χρήστες αυτής της πλατφόρμας.

Γιατί δεν μας περνά από το μυαλό να φύγουμε άρον-άρον, όχι απλώς για να διαχωρίσουμε τη θέση μας, αλλά γιατί μόνο με τη μαζική απόλεια χρηστών αποδυναμώνονται αυτά τα εργαλεία και κατ'επίκταση οι επικίνδυνοι ιδιοκτίτες τους. Δεν αρκεί πλέον μόνο η διάγνωση, αλλά επιβάλλεται δράση, η οποία δεν είναι να βγούμε στους δρόμους με πανό ή να πληκτρολογούμε τον θυμό μας στις ίδιες αυτές πλατφόρμες που φέρουν την ευθύνη για την τοξικότητα που μας περιβάλλει και τη χειραγώγησή μας από ανθρωππους όπως τον Μασκ, οι οποίοι μάχονται εναντίον της δημοκρατίας και της ελευθερίας του λόγου. «Αν κάθε λογικός άνθρωπος και θεσμός», γράφει πολύ εύστοχα η κα Τριανταφύλλου, «σταματούσε να χρησιμοποιεί το Χ, ίσως τύποι σαν τον Μασκ να συνειδητοποιούσαν ότι αναρριχήθηκαν στην κορυφή του κόσμου εξαιτίας του κομπορρημοσύ των μαζών και ότι μπορούν μέσω μιας αντίστροφης δράσης να καταρραλίσουν στον πάτο». Άρα; Γιατί δεν το κάνουμε; Επειδή χρειάζονται πολλοί για να γίνει η διαφορά; Ε και; Ας το κάνουμε με την προσδοκία να ακολουθήσουν κι άλλοι. Πώς γίνεται να γράφουμε λογύδρια και αναρτήσεις εναντίον αυτής της κατάφωρης ακροδεξιάς προπαγάνδας, αλλά να παραμένουμε χρήστες της πλατφόρμας που τη διαχέει; Για σκεφτείτε το λίγο. Πόσο οξύμωρο είναι να μαχόμαστε εναντίον αυτού του επικίνδυνα ακραίου συντηρητισμού που εξαπλώνεται ανά το παγκόσμιο, αλλά την ίδια ώρα να μην το κουνάμε από τη θέση μας ώστε να μποϊκοτάρουμε πλατφόρμες όπως το Χ, του οποίου ο ιδιοκτήτης επισταμένα και μεθοδικά προωθεί τον φασισμό και μάλιστα σε τέτοιο βαθμό ώστε, όπως λέει χαρακτηριστικά ο κ. Αφουξενίδης, «να έχει μετατρέψει το Χ σε ένα διαβρωτικό μέσο».

Ο Μασκ, υπενθυμίζει η κα Τριανταφύλλου, «δεν έκανε τίποτα για να σταματήσει τη μετάδοση fake news εκ μέρους της Ρωσίας, συμμορφώθηκε με τα αιτήματα λογοκρισίας του Ερντογάν, λιοιδόρησε την κυβέρνηση του ντα Σίλβα στη Βραζιλία, δυσφήμισε την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενίσχυσε τους εθνικιστές στην Ινδία, στην Κίνα και στην Αργεντινή και υποδαύλιζε τη βία στη Βρετανία, προβλέποντας εμφύλιο πόλεμο». Τι άλλο θέλουμε για να πειστούμε ότι πρέπει επιτέλους να πάψουμε να είμαστε «υποταγμένοι στον Μασκ και τη συμμορία του»; Και να συνευθητοποιήσουμε πως επιλέγοντας την «εύκολη λύση που είναι να μην διακόψουμε τις συνθήειές μας» του στρνώνουμε το καλί;

elenixenou11@gmail.com

Η βρετανική λίρα έχει υποχωρήσει στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων δεκαεσσάρων μηνών, ενώ το κόστος δανεισμού του Ηνωμένου Βασιλείου έφτασε στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 16 ετών, εν μέσω μιας ολοένα και βαθύτερης κρίσης ομολόγων. Στη φωτογραφία το City του Λονδίνου.

Ο υπουργός δεν είναι δειλός

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Σεπτέμβριο που πέρασε, η κυπριακή κοινωνία παρακολουθούσε εμβρόντητη την είδηση ότι καταδικασθείς σε διάβιου φυλάκιση για τη δολοφονία της εγκύου συντρόφου του και της 3χρονης κόρης της, κυκλοφορούσε ελεύθερος στους δρόμους. Τραπέζωνε 23 άτομα στο πατρικό του στην Πάφο σε μία από τις εξόδους του και ενώ βρισκόταν κατά τα άλλα υπό τη στενή φρουρηση της ΜΜΑΔ κατάφερε να δραπετεύσει. Διασύροντας με την ευκολία της απόδρασής του την Αστυνομία και το υπουργείο Δικαιοσύνης. Και εμπεδώνοντας με την πράξη του την ανασφάλεια σε μία κοινωνία ήδη ευάλωτη από τη συνεχή ανεπάρκεια του σώματος.

Πολλά ήταν εκείνα που είχαν προηγηθεί της κομμοκραγικής απόδρασης του ισοβίτη, που έστελναν το μήνυμα πως η Αστυνομία είναι ο μεγάλος ασθενής. Και ο τότε αρχηγός της Αστυνομίας Στέλιος Παπαθεοδώρου κατώτερος των περιστάσεων. Κατώτερος των περιστάσεων όχι μόνο επειδή αδυνατούσε να διαχειριστεί τις εκκολλημένες κρίσεις που προέκυπταν, αλλά και γιατί δεν είχε αισθηση της θέσης του. Θέση που προϋποθέτει ευθιξία και ανάληψη ευθύνης. Γιατί ενώ τα επεισόδια στη Χλώρακα και στη Λεμεσό ενίσχυαν το αίσθημα ανασφάλειας, τα έκτροπα στα γήπεδα αυξάνονταν και το πιστολίδι του οργανωμένου εγκλήματος λάμβανε χώρα εν μέση οδώ μέρα μεσημέρι, ο ίδιος έμενε αμετακίνητος στη θέση του. Μοιράζοντας, μεσουσής της κρίσης, και προσκλητήρια για τα παιδιά του που πάντρευε. Ούτε όμως όταν ο Πρόεδρος διέρρεε τη δυσφορία του για την ανεπάρκεια του, ούτε ακόμα όταν συζητούσε ανοικτά θέμα αντικατάστασής του σκέφτηκε να διευκολύνει την κατάσταση υποβάλλοντας την παραίτησή του. Χρειάστηκε ένας κομμητής ισοβίτης να διασύρει ολόκληρο σώμα για να πάρει την απόφαση ο Πρόεδρος να τον καρατομήσει.

Αν όμως ο αρχηγός Αστυνομίας ελεγχόταν για την ανεπάρκεια του και έπρεπε να παραιτηθεί, τότε και ο πολιτικός του προϊστάμενος, ο υπουργός Δικαιοσύνης δεν θα έπρεπε να έχει μερίδιο ευθύνης για όλο αυτό; Αντιθέτως, ο Μάριος Χαρτσιώτης παρουσιάστηκε ως ένας επιτήδειος ουδέτερος. Λες και όλη αυτή η κρίση δεν αφορούσε το υπουργείο του οποίου προϊστάτο, αλλά ένα

παράλληλο αρχηγείο. Και ενοχλημένος από το σενάριο παραίτησης, ξεκαθάριζε ότι ούτε καν το σκέφτηκε. Κουνώντας μάλιστα και το δάκτυλο σε όσους τον επέκριναν και χαρακτηρίζοντας την παραίτηση μία πράξη δειλίας για να ικανοποιηθεί ο λαϊκισμός. Περιορίζοντας, ακόμη, τον ρόλο του στο «να εντοπίζει λάθη, αδυναμίες και ελλείψεις και να προσπαθεί να βρίσκει λύσεις».

Η παραίτηση δεν είναι πράξη δειλίας, η παραίτηση δεν είναι συνώνυμο θαυμασμού όπως τείνει να γίνει η περίπτωση Χρυσόστομίδη. Η υποβολή παραίτησης επιβάλλεται όταν από μέρος της λύσης τείνει κάποιος να γίνει μέρος του προβλήματος. Η στρεβλή αντίληψη του τι προϋποθέτει το λειτουργημά του σε συνδυασμό με την έλλειψη της όποιας ευθιξίας από πλευράς Χαρτσιώτη ήταν αρκούντως ανησυχητική της κατάστασης. Και επιβεβαιωτική της πορείας που θα είχε το υπουργείο στο οποίο προϊστάται. Όχι μόνο γιατί οι αποδράσεις εξελίσσονται πλέον σε κανονικότητα και διασύρουν την κυβέρνηση. Αλλά γιατί αποδεικνύουν πως ο ίδιος δεν μπορεί να αλλάξει τα πράγματα παρά την πίστωση χρόνου που του δόθηκε. Κυρίως, όμως, αποκαλύπτει την προβληματική νοσηροπία που ακολουθεί την εν λόγω κυβέρνηση και επιβεβαιώνει τις προοπτικές της.

Ο Πρόεδρος επέλεξε να δώσει πίστωση χρόνου στον υπουργό, όπως έκανε και στην περίπτωση Παπαθεοδώρου προτού ξεχειλίσει το ποτήρι. Όμως, όσο περνά ο χρόνος διαπιστώνεται πως ο Μάριος Χαρτσιώτης κινδυνεύει να ακολουθήσει πιστά τα βήματα του τέως αρχηγού της Αστυνομίας, ο οποίος μη αντιλαμβανόμενος την ευθύνη του πόστου του έμενε μέχρι τέλους στην καρέκλα. Φθείροντας τη θέση που κατείχε, εξευτελίζοντας τον ίδιο του τον εαυτό και αναγκάζοντας τελικά τον Πρόεδρο να τον παύσει.

Όσο εμπεδώνεται η αίσθηση πως μεγάλο μέρος της Αστυνομίας είναι είτε ανίκανο να εγγυηθεί την ασφάλεια είτε βαθιά διεφθαρμένο. Όσο ενισχύεται η ανασφάλεια των πολιτών και διασύρεται το κράτος, τότε δεν υπάρχουν πολλές επιλογές για τον ίδιο τον υπουργό Δικαιοσύνης, από την υποβολή παραίτησης. Και as αισθάνεται πως η παραίτησή του είναι συνώνυμο της δειλίας. Η παραμονή του τον καθιστά όχι μόνο αδιάβροχο, αλλά πλέον και μέρος του προβλήματος.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ώρες κοινής ανησυχίας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ο Μάριος Χαρτσιώτης ανησυχεί. Τόσο πολύ και τόσο συχνά, που η φράση «την έντονη ανησυχία του για τις αποδράσεις εξέφρασε ο υπουργός Δικαιοσύνης» έχει κερδίσει πλέον περίοπτη θέση ανάμεσα στα κλισέ της δημοσιογραφίας. Αλλά και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανησυχεί, ο οποίος δεν πάει πολύς καιρός που ντράπηκε και θύμωσε επίσης, τόσο ώστε να υψώσει τον τόνο της φωνής του μπροστά στα ανοικτά μικρόφωνα. Μήπως όμως δεν ανησυχούν και οι εκπρόσωποι της Αστυνομίας; Αυτοί κι αν ανησυχούν, καθώς αλλάζουν τα πρόσωπα αλλά τα ρεζιλίκια επαναλαμβάνονται. Γενικά ομιλώντας, διάγουμε ώρες κοινής ανησυχίας χωρίς να προκύπτει απάντηση στο υπαρξιακό ερώτημα: Με τον ήλιο τα μπάζω, με τον ήλιο τα βγάζω, τι έχουν τα έρμα και ψοφάνε;

Ο λόγος για τις αποδράσεις που παίζουν πιο συχνά ως είδηση και από την «κρίσιμη καμπή του Κυπριακού». Ο τραγέλαφος με τον κομμωτή, ο οποίος έφυγε σαν κύριος από το οικογενειακό τοιμπούσι λέγανε πως δεν θα ξεπεραστεί εύκολα. Το γεγονός, άλλωστε, ένα τσούρμιο αστυνομικοί να πιαστούν στον ύπνο ενώ γύριζαν οι σουβλές, έμοιαζε με σενάριο μέτριας τηλεοπτικής σειράς. Όσπου έγινε η απόδραση του Σουηδού από ιδιωτική κλινική στη Λάρνακα, όπου τον πρωταγωνιστικό ρόλο μοιράστηκε με δύο ακόμα πρόσωπα: μια δικηγόρο και έναν αστυνομικό. Η ατάκα της γυναικας («πλήρως αστυνομικό για να μείνεις στην κλινική») προσέδωσε στην υπόθεση άλλες διαστάσεις. Έτσι που να μιλάμε πια για διασυρμό του αστυνομικού σώματος και κατρακύλα της αξιοπιστίας του σ' ένα κατήφορο χωρίς πάτο.

Προτού κοπάσει ο κουρνιαχτός το έσκασε ακόμα ένας υπόδικος. Κι ύστερα άλλος ένας. Τα δωμάτια των νοσοκομείων αποδεικνύονται ιδανικό σημείο απόδρασης, άρα εύλογα διερωτάται όποιος διαθέτει κοινό νου: πόσο δύσκολο είναι να φυλάξεις μια πόρτα και ένα παράθυρο; Αν είναι δε τόσο δύσκολο ν' ανταποκριθεί η αστυνομία μας σε κάτι τόσο απλό, τι πρέπει να υποθέσουμε για τις υποθέσεις υψηλού ρίσκου και επικινδυνότητας; Όπως π.χ. να κτυπήσει το οργανωμένο έγκλημα και να έχει αποτέλεσμα εκεί όπου κάνει κουμάντο ο υπόκοσμος: ναρκωτικά, εμπορία προσώπων, διαφθορά. Πώς πείθει η ανησυχία των αρμοδίων, για παράδειγμα, όταν μετά την απόδραση του ισοβίτη ο τότε αναπληρωτής διευθυντής των Φυλακών Χάρης Φιλιππίδης διορίστηκε επικεφαλής του ΤΑΕ; Εύλογα, λοιπόν, προκύπτει το ακόμα πιο κρίσιμο ερώτημα: πρόκειται απλώς για ανικανότητα ή κάτι χειρότερο;

Διάβασα με ενδιαφέρον την είδηση με τίτλο: «Σαρωτικές αλλαγές από Αρναούτη – Αλλάζει επικεφαλής η Λεμεσός, μετατίθεται ο Φιλιππίδης από το ΤΑΕ Αρχηγείου». Καλοδεχούμενες οι αλλαγές και οι μεταθέσεις, πλην όμως εδώ που φτάσαμε χρειάζονται πολύ περισσότερα για να πιστούμε ότι θα μπει τέρμα στο σίριαλ γελοιοποίησης της Αστυνομίας. Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν μπορεί να κρύβεται πίσω από τις «παθογένειες» που κληρονόμησε από τους προηγούμενους, οι οποίες είναι βεβαίως υπαρκτές και αδιαμφισβήτητες αφού, για να θυμηθούμε τα σχετικά πρόσφατα, το 2022 μόνο είχαμε έξι αποδράσεις παρά την αστυνομική φρουρηση. Γι' αυτό όμως δεν έγινε αλλαγή σκυτάλης; Για να λυθούν και αυτά τα ζητήματα.

Το πρόβλημα, βεβαίως, δεν είναι καινούργιο και δεν το χρεώνονται οι σημερινοί κυβερνώντες. Με τη διαφορά ότι αυτούς εξέλεξε ο κυπριακός λαός, οπότε δεν έχει νόημα να μπρुकάζουμε διαρκώς τα παλιά. Ο νέος υπουργός κλείνει έναν χρόνο στην καρέκλα του και ο καθένας πια αναρωτιέται πότε τελειώνει η περίοδος χάριτος. Η παραίτηση φυσικά δεν είναι πανάκεια, αλλά αποτελεί μια έμπρακτη απόδειξη πολιτικής ευθιξίας. Ο Χαρτσιώτης δεν έθεσε το χαρτοφυλάκιο του στη διάθεση του Προέδρου, ούτε καν για τους τύπους. Και ο Πρόεδρος από την πλευρά του συνέχισε να εκφράζει την ανησυχία του, χωρίς όμως να θέλει να σπάσει αβγά. Αλλού, για πολύ πιο ασήμαντες απορμές, οι υπουργοί πγαίνουν σπiti τους. Όχι για εκδικητικούς λόγους, αλλά επειδή αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος για να σταλεί στην κοινωνία το μήνυμα της λογοδοσίας. Προφανώς ο νυν υπουργός Δικαιοσύνης δεν είναι αυτής της σχολής σκέψης. Ο πολιτικός του προϊστάμενος, όμως, as μη διερωτάται μετά γιατί οι δημοσκοπήσεις καταγράφουν χαμηλά ποσοστά στα θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η παράγραφος 72

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

«**Στις προσπάθειές** τους να προωθήσουν στενότερη συνεργασία μεταξύ των κοινοτήτων, οι τοπικοί και διεθνείς παράγοντες συνεχίζουν να βρίσκονται αντιμέτωποι με προκλήσεις και εμπόδια που συνδέονται με το καθεστώς του βορρά και τις ανησυχίες που σχετίζονται με την “αναγνώριση”. Ενώ διατηρείται η πολιτική των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο και τηρούνται τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας επί του ζητήματος, επαναλαμβάνω ότι οι ανησυχίες για αναγνώριση δεν πρέπει να συνιστούν από μόνες τους εμπόδιο για ενισχυμένη συνεργασία».

Αυτή είναι η παράγραφος 72 της έκθεσης του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Αντόνιο Γκουτέρες, για την ανανέωση της θητείας της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, την οποία έχουμε «κληρονομήσει» από τον περασμένο Ιούλιο και τώρα αποκτά ειδικό βάρος ενώπιε της σύγκλησης πολυμερούς διάσκεψης και του κλίματος προτροπών και υποδείξεων που επικρεείται να επιβληθεί.

Τι καταλαβαίνει κανείς αν τη διαβάσει; Η απάντηση δεν απαιτεί ειδικές γνώσεις: Ο ΟΗΕ προτρέπει τη διεθνή κοινότητα να αναπτύξει «ενισχυμένη συνεργασία» με το «καθεστώς του βορρά», υποδεικνύοντας μάλιστα ότι οι ανησυχίες για «αναγνώριση» δεν πρέπει να συνιστούν εμπόδιο γι' αυτή την ενισχυμένη συνεργασία!

Εξαιρετικά λοιπόν! Δηλαδή, σε απλά ελληνικά, η διεθνής κοινότητα οφείλει, σύμφωνα με τον ΟΗΕ να αναπτύξει «ενισχυμένη συνεργασία» με το «καθεστώς του βορρά», σφυρίζοντας αδιάφορα για το ζήτημα της αναγνώρισης. Το οποίο προφανώς για τον κ. Γκουτέρες και τον συγγραφέα της έκθεσής του, Κόλιν Σπιοούαρτ, είναι ήσσονος σημασίας. Αλλά για εμάς είναι μείζονος σημασίας και οδηγεί σε κλείσιμο του Κυπριακού, με τον τρόπο τον οποίο επιθυμεί και επιδιώκει η τουρκική πλευρά. Εξασφαλίζοντας, μέσω «ενισχυμένης συνεργασίας», καθεστώς ανάλογο με αυτό της Ταϊβάν και οδηγώντας τις εξελίξεις σε νομοσοπονδία, στην καλύτερη μάλιστα περίπτωση για την ελληνοκυπριακή πλευρά.

Η οποία ελληνοκυπριακή πλευρά, δυστυχώς, δείχνει να είναι για ακόμη μία φορά κατώτερη των περιστάσεων, αποφειγόντας να αρθρώσει ουσιαστικό πολιτικό λόγο. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος αρκέστηκε να αναφέρει στο ΚΥΠΕ ότι η Λευκωσία «αναμένει» από τις εκθέσεις του γ.γ «να αντικατοπτρίζουν με ακρίβεια και αντικειμενικότητα τα πραγματικά δεδομένα». Ποια δεδομένα; Εδώ ο κ. Γκουτέρες, από τον οποίο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αναμένει να συγκαλέσει απευθείας διαπραγματεύσεις, με βάση δήθεν το «συμφωνημένο πλαίσιο» της διζωνικής, δικονοτικής ομοσοπονδίας, καλεί δημοσίως και επισήμως τη διεθνή κοινότητα να προχωρήσει σε «ενισχυμένη συνεργασία» με το «καθεστώς του βορρά», αδιαφορώντας, εάν η υπόδειξή του αυτή θα συνδράμει τις προσπάθειες αναγνώρισης. Κι εμείς «χτενιζόμαστε»;

Την ουσία του ζητήματος την έχουμε κατανοήσει; Και δεν αναφέροναι στον κυβερνητικό εκπρόσωπο που απλώς είναι αγγελιοφόρος της πολιτικής της κυβέρνησης. Αναφέρομαι σε αυτούς που έχουν επιφορ-

τιστεί με τη λήψη αποφάσεων για το μέλλον μας. Έχει πιάσει το «υπονοούμενο» Γκουτέρες, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης; Γιατί αν το έχει πιάσει και η αντίδρασή του είναι αυτή που μας μετέφερε, κατ' εντολή του, ο Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης, πολύ φοβάμαι ότι είμαστε άξιοι της μοίρας μας. Εάν όμως δεν έγινε αντιληπτό το μήνυμα που έστειλε στη διεθνή κοινότητα ο Αντόνιο Γκουτέρες, ενόψει και της σύγκλησης πολυμερούς διάσκεψης, για «ενισχυμένη συνεργασία» με «το καθεστώς του βορρά», αδιαφορώντας για τη δημιουργία συνθηκών «αναγνώρισης», τότε απλώς είμαστε κρίμα.

Σε κάθε δε περίπτωση, η υπόδειξη Γκουτέρες προς τη «διεθνή κοινότητα» δεν είναι διακήρυξη κενού περιεχομένου, αλλά έχει και ουσία και έναν τουλάχιστον βασικό αποδέκτη: Ο οποίος δεν είναι άλλος από τις Βρυξέλλες, καθώς εξακολουθεί να εκκρεμεί η πρόταση Κανονισμού της Κομισιόν για το «απευθείας εμπόριο». Το πρώτο δηλαδή από τα «τρία άλφα» που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν Άγκυρα και ψευδοκράτος, το οποίο οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην

ταϊβανοποίηση, ανοίγοντας εκ των πραγμάτων δρόμο και στο δεύτερο άλφα, αυτό των «απευθείας σχέσεων» της κατά τα λοιπά «αποσχιστικής οντότητας» με τη διεθνή κοινότητα. Και εάν αυτά τα «δύο άλφα» προχωρήσουν, ποιος θα μπορεί να σταματήσει το τρίτο άλφα, αυτό των απευθείας πτώσεων; Άλλωστε, στην ακριβώς προηγούμενη παράγραφο, 71, ο γ.γ. ΟΗΕ φροντίζει να υποδείξει την ανάγκη «αντιμετώπισης των μακροχρόνιων ανησυχιών των Τουρκοκυπρίων σε σχέση με την απομόνωσή τους».

Η συνταγή λοιπόν είναι μπροστά μας, καταγεγραμμένη στην έκθεση του ΟΗΕ. Και ζητάει «ενισχυμένη συνεργασία» της διεθνούς κοινότητας με το «καθεστώς του βορρά», διά χειρός του συγγραφέως Κόλιν Σπιοούαρτ και διά υπογραφής Αντόνιο Γκουτέρες. Ανεξαρτήτως των επιπτώσεων που αυτή η «ενισχυμένη συνεργασία» θα έχει για την εδραίωση και την αναγνώριση του «καθεστώςτος του βορρά». Και eis ανώτερα!

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ενα «μπλοκάκι» με φιλοδοξίες για τον τόπο

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο Κώστας Σημίτης είναι πολύ πθάνο να κερδίσει τη μία μάχη που κανείς πολιτικός δεν προλαβαίνει – συνθήως– να δει την έκβασή της. Τη μάχη της υστεροφημίας. Ο Σημίτης κυβέρνησε με τρόπο παλαιοκαρμακανικό, το «μπλοκάκι» ήταν η συνέχεια ενός τρόπου διακυβέρνησης που ήταν πρακτικός και βασιζόταν στην τήρηση στόχων. Ήταν επίσης ένας πολιτικός που είχε φιλοδοξίες για τον τόπο. Δεν ήταν ποτέ ιδιαίτερα συμπαθής στον κόσμο γιατί, όπως και ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, έμοιαζε με μικρό φάρμακο που έπρεπε αναγκαστικά να πει ο Νεοέλληνας για να συνέλθει από τη φρενιτιδα της σπατάλης και του «ξεφαντώματος» που είχε προηγηθεί. Όπως έλεγε κάποιος φίλος, «οι Έλληνες θα ήθελαν κάποιον να τους κυβερνά σαν τον Σημίτη, αλλά να μιλάει σαν τον Χριστόδουλο».

Ο ίδιος παρήγαγε έναν τρόπο σκέψης και λειτουργίας αλλά και μία μεγάλη σχολή στελεχών που μέχρι σήμερα κατέχουν καριέρες θέσεις και προσφέρουν στον δημόσιο βίο. Εβαλε την Ελλάδα στο ευρώ και, μαζί με τον Κληρίδη, την Κύπρο στην Ε.Ε. Αφησε πίσω του σημαντικές υποδομές. Και λειτούργησε ως statesman μετά την πρωθυπουργία, με σημαντικές παρεμβάσεις που δεν ήταν πάντοτε αρεστές.

Ομολογώ ότι δεν είχα καμία σχεδόν επαφή με τον πρώην πρωθυπουργό όσο βρισκόταν στην εξουσία. Δεν εννοχλούσε ο υπερπροστατευτικός κλοιός γύρω του και η αυλή που επεδίωκε τον απόλυτο έλεγχο της επικοινωνίας την εποχή της άκρας και αλαζονικής ευδαιμονίας. Είχα όμως την ευκαιρία να συζητήσω αρκετές φορές μαζί του τα τελευταία χρόνια. Θεωρούσα ότι ήταν σημαντικό να δώσει μερικές απαντήσεις σε κρίσιμα ερωτήματα που αφορούσαν τις δύο θητείες του.

Στο ερώτημα γιατί ξέφυγε η διαπλοκή και η διαφθορά επί των ημερών του και αν το γνώριζε, η απάντησή του έχει μείνει χαραγμένη στη μνήμη μου: «Νομίζω ότι είχα

υποστεί διαστολή συνειδήσεως, άκουγα τόσο πολλά που δεν ήξερα τι να πιστέψω και πώς να τα εξακριβώσω». Στο ερώτημα γιατί δεν προχώρησε μερικές κρίσιμες μεταρρυθμίσεις, όπως στο ασφαλιστικό, η απάντησή μου είχε δοθεί, παρουσία του Σημίτη, από τον στενό του συνεργάτη Νίκο Θέμελη: «Μερικές φορές νιώθαμε ότι κυβερνούσαμε εμείς, αλλά από εκεί πάνω κυβερνούσε ο Ανδρέας με το παλιό ΠΑΣΟΚ». Για τα Ιμια η απάντηση ήταν αναμενόμενη, καθώς θεωρούσε ότι δεν είχε ακόμη ο ίδιος στα χέρια του τους μοχλούς της εξουσίας και πως βασικό λάθος ήταν η ανεξέλεγκτη κλιμάκωση της κρίσης. Στο ερώτημα γιατί τον επώδυνο συμβιβασμό στη Μαδρίτη με την αποδοχή των τουρκικών «ζωτικών συμφερόντων» στο Αιγαίο δεν ακολούθησε η ολοκληρωτική συμφωνία, που υποτίθεται ότι ήταν έτοιμη, η απάντηση ήταν πως είχε εκτινέυσει ο πολιτικός χρόνος που αυτό μπορούσε να γίνει. Κάθετος ήταν, όμως, ο Σημίτης στην ερώτηση αν «οι ταυτότητες ήταν λάθος, ένα δευτερεύον θέμα που κατάνει πολύτιμο πολιτικό κεφάλαιο και τον αποξένωσε από ένα σημαντικό κομμάτι του ελληνικού λαού». Δεν πίστευε ότι ήταν λάθος και επέμενε ότι ήταν θέμα αρχής.

Οι συζητήσεις με τον Σημίτη είχαν πάντοτε εξαιρετικό ενδιαφέρον γιατί δεν αφορούσαν το τι έγραφαν τα σάτι της ημέρας, αλλά σημαντικά και διεθνή ζητήματα, στα οποία ήταν ενίοτε προφητικός. Όπως όταν μου περιέγραψε μία σύνδοση κορυφής του ΝΑΤΟ στην οποία ήταν ο ίδιος παρών. Ο πρόεδρος Κλίντον είχε προσκαλέσει τον Γέλτσιν, τον οποίο είχε μεθύσει και είχε μετατρέψει σε κλόουν που έτρωγε με τα χέρια διασκεδάζοντας τους Δυτικούς ηγέτες. «Εκείνη την ώρα ενώσα πως αυτό ήταν μεγάλο λάθος», μου είπε και συμπλήρωσε: «Μία μέρα η Δύση θα το πληρώσει».

Η Ιστορία θα τον κρίνει όταν καθίσει η σκόνη και η εφήμερη βαβούρα. Θα ήταν ίσως ακόμη πιο θετική απέναντί του αν είχε πολμήσει να κάνει το ένα πράγμα που δεν έκανε, αυτοκριτική.

Ευρωπαϊκός πολιτισμός και κουλτούρες

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Αναφέρομαι συχνά στον «ευρωπαϊκό πολιτισμό». Στη δύναμή του και τις αδυναμίες του, στις απειλές που δέχεται και από άλλους πολιτισμούς, αλλά και από το εσωτερικό του. Αναγνώστες μου ζητούν να ορίσω πώς αντιλαμβάνομαι και πώς ορίζω αυτό που αποκαλώ «ευρωπαϊκό πολιτισμό». Ζητώ την επείκειά τους. Θα ήμουν τουλάχιστον υπερφίλος αν τολμούσα να ορίσω επιστημονικά τι εννοώ. Όταν αναφέρομαι στον «ευρωπαϊκό πολιτισμό», στο μυαλό μου δημιουργείται ένα σύμπλεγμα από διαβάσματα, εικόνες, αισθήματα και εντελώς πεζά και καθημερινά βιώματα. Από τον Βικτώρα Ουγκώ και τον Ντίκενς ή τον Ντοστογιέφσκι έως τις τοιχογραφίες του Μιχαήλ Αγγέλου και τους πίνακες του Βαν Γκογκ, κι από κει έως την ημέρα που έδειξα το ελληνικό διαβατήριό μου σε έναν Γάλλο αστυνομικό στο αεροδρόμιο και απλώς μου ένευσε να περάσω, χωρίς να με ρωτήσει για ποιον λόγο και πόσο χρόνο θέλω να μείνω στη χώρα του.

Τι είναι αυτός ο πολιτισμός που φιλοξενεί τόσες διαφορετικές γλώσσες, τόσους διαφορετικούς λαούς με τόσο διαφορετικά ήθη και έθιμα; Πώς μπορεί να συνυπάρξει ο Έλληνας νησιώτης της

Αμοργού με τον Νορβηγό νησιώτη; Από την Ισπανία έως τη Φινλανδία η Ευρώπη είναι ένα μωσαϊκό από «κουλτούρες». Πώς αλλιώς να το πεις; Να το πεις «καλλιέργειες»; Στη γλώσσα μας η λέξη έχει χάσει τη σημασία της από τότε που μετονομάσαμε τους «καλλιεργημένους» σε «κουλτουριάρηδες». Κι όμως, η λέξη «κουλτούρα» προέρχεται από το λατινικό colere, κοινώς καλλιεργώ. Ο πρώτος που το χρησιμοποίησε για τα πνευματικά ζητήματα ήταν ο Κικέρων: cultura animi, όπως θα λέγαμε σήμερα για ένα καλλιεργημένο πρόσωπο. Ζητώ συγγνώμη για τις λόγιες αναφορές, όμως μου είναι απαραίτητες για να στοιχειοθετήσω την επιχειρηματολογία μου. Ναι, η Ευρώπη είναι ένα μωσαϊκό από «καλλιέργειες». Από τη μαγειρική, έως τα ήθη και τα έθιμα που ορίζουν τις συμπεριφορές των πληθυσμών της. Άλλο η παέγια, άλλο το πιτόγυρο και άλλο ο μπακαλιάρος στην Πορτογαλία. Και σε ανώτερο επίπεδο: άλλο ο καθολικισμός, άλλο ο προτεσταντισμός και άλλο η ορθοδοξία. Όμως, και τα τρία δόγματα, παρά τις ουσιαστικές διαφορές τους, ταυτίζονται στην πίστη στον Χριστιανισμό. Όπως και η ευρωπαϊκή καλλιέργεια, ασχέτως γλώσσας ή

θών, ταυτιζόταν στην αναφορά στον ελληνορωμαϊκό κόσμο και τις αξίες του. Ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης, ο Σοφοκλής και ο Κικέρων ήσαν κοινές αξίες στις οποίες αναφέρονταν, και κρίνονταν, οι «κουλτούρες».

Αυτή είναι η απάντηση σε όσους υποστηρίζουν πως ο ευρωπαϊκός πολιτισμός οφείλει να εντάξει στην επικράτειά του άλλους πολιτισμούς οι οποίοι είναι αντί προς τις αξίες του. Εννοώντας άλλες κουλτούρες. Η ευρωπαϊκή καλλιέργεια, μέσα από τις αναφορές της στον χριστιανικό και τον ελληνορωμαϊκό κόσμο έχει οδηγηθεί στην ανάληψη ορισμένων ευθυνών απέναντι στις κοινωνίες που την υιοθετούν. Θα αναφέρω την ανεξίτησκοεία, τα δικαιώματα του ατόμου, την ισότητα των φύλων, την πολιτισμική ανεκτικότητα. Ας μην ξεχνάμε ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός πρώτος αναγνώρισε την ύπαρξη άλλων πολιτισμών εκτός των ορίων του. Οι μουσουλμάνοι, που προσπαθούν να ενταχθούν στον ευρωπαϊκό πολιτισμό, δεν μπορούν να ενταχθούν παρά μόνον με τη διαφορετική τους «κουλτούρα», η οποία όμως υπόκειται στις αξίες του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Η Σαρία είναι θέμα πολιτισμού.

Στα ελληνικά δεν κάνουμε τη διάκριση ανάμεσα σε «κουλτούρα» και «πολιτισμό». Όπως δεν κάνουμε τη διάκριση ανάμεσα στη Republica και τη Δημοκρατία. Γι' αυτό εμείς λέμε «πολυπολιτισμική κοινωνία», τη στιγμή που στις ευρωπαϊκές γλώσσες την αποκαλούν «multicultural». Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και στις ευρωπαϊκές κοινωνίες δεν υπάρχει η σύγκρουση ανάμεσα στην «κουλτούρα» και τον «πολιτισμό». Μάλλον επειδή η πολιτισμική δύναμη της Ευρώπης έχει εξασθενήσει. Έχει χάσει τις αντιστάσεις της; Ή μήπως έχει υπονομεύσει η ίδια τις αντιστάσεις της καταπονημένη από την προσπάθεια να αντισταθεί, κυρίως όμως παραδομένη στις ενοχές της απέναντι στο παρελθόν της και το αίσθημα της υπεροχής της. Γιατί πρέπει να αισθάνομαι ενοχές για τον Παρθενώνα, τον Λεονάρντο ντα Βίντσι, τον Μπετόβεν ή τον Γκαίτε; Όταν λέμε «ευρωπαϊκός πολιτισμός» αυτούς εννοούμε. Πρώτοι και καλύτεροι οι «πρωτοπόροι» της σύγχρονης τέχνης που προσπαθούν να τους «αποδομήσουν». Τίποτε φοβερό. Προτιμούμε τις «κουλτούρες» μας από τον πολιτισμό μας. Γι' αυτό και τους καλλιεργημένους τους ονομάσαμε κουλτουριάρηδες.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

Τραμπ και Ερντογάν

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Εχει θορυβηθεί η κρατούσα και εν γένει η πολιτική τάξη της Ελλάδας από το εγκώμιο που έπλεξε ο Ντόναλντ Τραμπ

στον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, αναγνωρίζοντας ως θετική την τουρκική παρέμβαση και εμπλοκή στη Συρία μετά την πτώση του Ασαντ.

Δεν είναι ορθό ότι η παρουσία των Οθωμανών στην περιοχή μετράει δύο χιλιάδες χρόνια, όπως ανέφερε ο κ. Τραμπ. Ήταν στις 24 Αυγούστου 1516, που ο Σουλτάνος Σελίμ Α΄ κατήγαγε την πρώτη αποφασιστική μάχη κοντά στο Αλέππο της Συρίας εναντίον των σιιτών της Περσίας. Και μέσα σε δύο χρόνια αφού κατέκτησε τη Δαμασκό και την Ιερουσαλήμ, συνέτριψε τους Μαμελούκους στη Γάζα και στην Αίγυπτο.

Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν υφίσταται εδώ και έναν αιώνα. Ο τελευταίος χαλίφης του Ισλάμ Αμπντούλ Μεσίτ Β΄, αποπεμφθείς το 1924, εγκαταστάθηκε στο Παρίσι. Τα ξέρεi πολύ καλά όλα αυτά ο κ. Τραμπ. Όπως γνωρίζει άριστα ότι είναι κυριολεκτικός εκτός ελέγχου η κατάσταση που παραλαμβάνει στη Μέση Ανατολή.

Ο πόλεμος των ΗΠΑ το 2003 εναντίον του Ιράκ οδήγησε όχι απλώς στον κατακερματισμό της χώρας, αλλά και στην ανάδειξη του σιιτικού Ιράν, σε πρώτη ισλαμική δύναμη. Η στήριξη της Αραβικής Άνοιξης από τις ΗΠΑ και τους κυριότερους συμμάχους τους οδήγησε σε στρατιωτική παρέμβαση της Δύσεως στη Λιβύη και στη Συρία με χαστικά αποτελέσματα. Δεν έχει καμία διάθεση να εμπλακεί στρα-

τιωτικώς στη Μέση Ανατολή ο κ. Τραμπ. Είναι σθεναρός υποστηρικτής του Ισραήλ και του πρωθυπουργού Νετανιάχου. Εκτιμά βεβαίως ότι το Ισραήλ με την αποφασιστική βοήθεια των ΗΠΑ έληψε σοβαρότητα το στρατιωτικό σκέλος της Χαμάς, τη Χεζμπολά και το Ιράν. Αλλά ως πολιτικός δεν έχει πρόθεση να αφήσει ακαλίνωτο τον κ. Νετανιάχου. Το δικαίωμα αυτό το διεκδικεί μόνον για τον εαυτό του. Υπάρχει ανάγκη συνεπώς δημιουργίας πολιτικού αντιβάρου. Οι αντιδράσεις υπέρ των Παλαιστινίων στα αμερικανικά πανεπιστήμια είναι ανησυχητικές. Το ίδιο ισχύει σε κλίμακα ευρύτερη και στην Ευρώπη. Η μεγαλύτερη πληθυσμιακά αραβική χώρα, η Αίγυπτος, δεν έχει τη δυνατότητα ούτε και τη διάθεση να αναλάβει αυτόν τον ρόλο.

Απομένει η Τουρκία, η μόνη μουσουλμανική χώρα του ΝΑΤΟ που έχει ιστορική αντίληψη της περιοχής. Είναι ο πρόεδρος Ερντογάν σκληρότατος επικριτής του κ. Νετανιάχου. Αλλά αντίθετα με όσα συνέβαιναν στη Χριστιανική Ευρώπη, ουδέποτε διώχθηκαν οι Εβραίοι, που βρήκαν καταφύγιο ασφαλείας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά και στην Κεμαλική Τουρκία. Και εάν υπάρχουν υπερβασίες από την πλευρά της Τουρκίας, ο κ. Τραμπ γνωρίζει τον τρόπο να συνεννοηθεί μαζί του. Ανησυχεί ο κ. Νετανιάχου από την αναβίωση της Τουρκίας, αλλά ως εξαρτώμενος απολύτως από τις ΗΠΑ θα προσαρμoσθεί. Δεν υπάρχουν μόνιμες συμμαχίες, μόνον πάγια εθνικά συμφέροντα, έλεγε ο λόρδος Πάλμερστον. Αυτό φαίνεται να πιστεύει και ο κ. Τραμπ.

Σας πήραμε, σας πήραμε, μια όμορφη κοπέλα...

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Μας στέλνουν εδώ πρέσβειρα μια κούκλα τηλεπαρουσιάστρια και πρώην εισαγγελέα, φιλενάδα εξ αγχιστείας υψηλότερου προσώπου, η οποία δεν είχε ως τώρα καμία σχέση με το υπουργείο Εξωτερικών της χώρας της. Εμάς δεν μας αρέσει; Γιατί; Διότι έχει κάμει τούτο και κείνο και το άλλο, που δεν εγκρίνουμε. Και γι' αυτό γκρινιάζουμε.

Η γκρίνια είναι εύκολη και την έχουμε ντύσει και με τα πλουμιά της σοφίας. Όσο περισσότερα ψεγάδια βρίσκεις σε κάτι, τόσο περισσότερο δικαιολογείται για να γκρινιάξεις, και συνακόλουθα τόσο για πιο σοφός καμαρώνεις. Παραβλέπουμε ότι η σκέτη γκρίνια σε τυφλώνει, σε αδυνατίζει και σε τελματώνει. Και όταν, με την πολλή την γκρίνια βγάλουμε μόνοι μας τα ματάκια μας, τότε... γκρινιάζουμε.

Και ξέρετε γιατί μας συμβαίνει αυτό; Διότι έπαψαν τα παιδιά να παίζουν στις πλατείες και στα διαλείμματα του σχολείου. Και για μέν τις πλατείες, δεν μπορεί να γίνει πια τίποτα, καθώς οι αυτές έχουν παραχωρηθεί σε αναξιοπαθούντες. Απομένει όμως το σχολείο και ο κ. Πιερράκας πρέπει να επιληφθεί και να διορθώσει αυτό το κακό παρευθός.

Διότι, απ' όταν γέμισαν οι τσέπες των μαθητών με κινητά και γαρι-

δάκια, τα παιδιά χαραμίζουν το διάλειμμα μπουκλώνοντας τον εαυτό τους θερμίδες και απραξία. Στον καιρό τον δικό μου όμως –όταν όλα γίνονταν ακόμη απολύτως σωστά!– στην τάξη αποκτούσαμε γνώσεις, αλλά στην αυλή αποκτούσαμε πείρα ζωής. Εκεί, στην αυλή, παίζαμε τα σοφά παραδοσιακά παιχνίδια και έτσι μαθαίναμε τα βασικά, ότι στη ζωή τίποτα δεν σου χαρίζεται –όταν πέφτεις κάτω γδέρνεσαι, πονάς και τρέχουν αίματα, όταν χάσεις, έχασες κι αν δεν θέλεις να χάνεις, πρέπει να προσπαθείς. Με το κυνηγητό μαθαίναμε την αξία της ταχύτητας, με το κρυφτό τον συνδυασμό της σβέλτης παρατήρησης με την κίνηση και τις βασικές αρχές των δημοσίων σχέσεων, του εμπορίου και της διπλωματίας τις μαθαίναμε με το γκέο βαγκέο.

Στο ομαδικό αυτό παιχνίδι –που αμφιβάλλω αν το θυμάται κανείς σας πλέον– τα παιδιά χωρίζονταν σε δύο ομάδες, που παρτάσσονταν η μία απέναντι από την άλλη, σε απόσταση περίπου πέντε-έξι βημάτων, και μετά, τραγουδώντας κάτι στιχάκια –με την επωδὸ «γκέο βαγκέο»– προχωρούσαν εναλλάξ τότε η μία ομάδα τότε η άλλη, και ζητούσαν έναν παίκτη από τους αντιπάλους τους. Ο οποίος παίκτης αναγκαζόταν να αλλάξει παράταξη. Και εδώ έρχεται το δι-

δακτικό μέρος: Η ομάδα που κέρδιζε το νέο μέλος, για να σπάσει το θηκό των αντιπάλων, του ψέλνει κάποιο εγκώμιο, π.χ.: «Σας πήραμε, σας πήραμε, μια όμορφη κοπέλα!». Και η ομάδα που το έχασε τι κάνει; Κάθεται και γκρινιάζει; Όχι, καθόλου. Καταπίνεται αμέσως να υποβίβσει την αξία εκείνου που έχασε και αποκρίνεται στον ίδιο ρυθμό. «Μας πήρατε, μας πήρατε, μια παλιοκατσιβέλα!».

Το παιχνίδι έχει και άλλες φάσεις και πολλά άλλα στιχάκια, απ' τα οποία εγώ μεν θυμάμαι τώρα προχειρώς το «σας πήραμε τον πυροσβέστη, που τρώει ελιές κι ασβέστη!». Δεν ξέρω ούτε γιατί ήταν καλό να τρως «ελιές κι ασβέστη» ούτε ποια ήταν η απόκριση, αλλά σίγουρα αυτά μπορεί να τα βρει ο κ. Πιερρακάκης για να διδαχθούν στα σχολεία μαζί με την υποχρεωτική εισαγωγή των των παιγνίων αμέσως τώρα.

Το διδάγμα ζωής το καταλάβατε βέβαια: εκείνο που πήρες το παινεύεις. Εκείνο που έχασες, υποβιβάζεις την αξία του αυθωρεί. Αυτό στα φανερά, γιατί βεβαίως στόχος σου είναι να ανακτήσεις το πολύτιμο που έχασες, αλλά δεν το λες. Δεν χαρίζεις στον αντιπάλό σου αυτήν την ικανοποίηση. Και παινεύεις ό,τι πήρες: «Σας πήραμε, σας πήραμε, φλουρί κωνσταντινάτο!». Κι ας ξελαρυγγιάζονται οι

άλλοι «μας πήρατε, μας πήρατε, βαρέλι δίχως πάτο!».

Και για να έρθουμε στην πρέσβειρα. Μπορούμε να πούμε «δεν μας αρέσει αυτή, στείλτε μας κάποιον άλλο»; Δεν μπορούμε. Αρα θα την παϊνέψουμε και θα καταπαστούμε να τη σαγηνεύσουμε, με πολλά καλοπιάσματα, με πρωτότυπα δωράκια και με σοβαρή εξέταση του τι της αρέσει και τι μπορεί να μας προσφέρει εκείνη. Που είναι το προφανές και σπουδαιότατον, η απευθείας επικοινωνία της με τον κ. Τραμπ σε μια ώρα μεγάλης ανάγκης μας. Αρα πρέπει οπωσδήποτε να της δημιουργήσουμε τη διάθεση να μας την προσφέρει, με άλλα λόγια πρέπει να την πάρουμε με το μέρος μας.

Το υπουργείο μας των Εξωτερικών ξέρεi πολύ καλά τη δουλειά του και την κάνει. Ο ήλιος, η ωραία φύση και τα αρχαία μας θα κάνουν επίσης τη δουλειά που κάνουν αιώνες τώρα. Αλλά εμείς οι υπόλοιποι, οι δημοσιογράφοι πιάσας αποχρώσεως και ποικιλίας, συμφέρον έχουμε να σαγηνεύσουμε την πρέσβειρα. Δεν την εξετάζουμε για δασκάλα στο κατηχητικό μας –σύμμαχο τη θέλουμε.

Χαζοί είμαστε να την κακοφάνισουμε;

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Ο σοβαρός Κώστας Σημίτης

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Πολύ πριν τα ΜΚΔ, τους αντιεμβολιαστές και τον Ελον Μασκ υπήρχε εκείνη η obscure γωνία του κίτρινου, αυριανικού, Τύπου στα μανταλάκια των ελληνικών περιπτέρων που με βαρύγδουπους τίτλους έγραφε «ο Σημίτης είναι πράκτορας των απανταχού Εβραίων», παίζοντας ουσιαστικά με το αντισημιτικό λογοπαίγνιο του επώνυμου του Κώστα Σημίτη. Ο Κώστας Σημίτης (1936-2025) υπήρξε μια ξεχωριστή μορφή της πολιτικής στην Ελλάδα τον 20ό αιώνα. Ένας πολιτικός που του χρεώθηκαν χρηματιστήριο, Ίμια, διάφορα σκάνδαλα μέχρι και τα σαρδάμ στην ομιλία του. Και παράλληλα ένας πολιτικός που με το έργο του σφράγισε μια κρίσιμη περίοδο (1996-2004) της Ελλάδας με γνώμονα τη μετριοπαθή, σοσιαλδημοκρατική, διακυβέρνησή του και τις εκσυγχρονιστικές τομές.

Ο Σημίτης, ωστόσο, που με αφορμή τον θάνατό του έγινε αντικείμενο κριτικής από διάφορους ακραίους –εκ δεξιών και αριστερών– υπήρξε ο μοναδικός Έλληνας πρωθυπουργός της νεότερης μεταπολιτευτικής Ελλάδας που συνολικά το έργο του αποτιμάται θετικά ως προς δύο διαστάσεις: Την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της Ελλάδας, την είσοδο της Κύπρου στην Ε.Ε. ως πλήρες μέλος και την αποριζοσπαστικοποίηση του λαϊκιστικού και εθνοκεντρικού λόγου του ΠΑΣΟΚ, όπως τα παρέδωσε στην ελληνόφωνη δημόσια σφαίρα με «σαρωτικό» τρόπο ο Ανδρέας Παπανδρέου τη δεκαετία του '80.

Ο Σημίτης κατόρθωσε, με τον Θεόδωρο Πάγκαλο και τον Γιάννο Κρανιδιώτη, να προσδώσουν, για πρώτη φορά, ένα «κόνσεπτ» στην ελληνική εξωτερική πολιτική. Να δούνε τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό μέσα από το πρίσμα της διασύνδεσης της Τουρκίας με την ενταξιακή της πορεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ουσιαστικά να μετατρέψουν το casus belli της Άγκυρας, για την είσοδο της Κ.Δ. στην Ε.Ε. χωρίς λύση ως αιτία σύγκρουσης, σε ένα μικρό χαρτάκι που η Άγκυρα υπό το βάρος του Ελσίνκι, το 1999, έσκισε, δίπλωσε και πέταξε με την Κύπρο να εισέρχεται –ισότιμα– στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Η κυβέρνηση Σημίτη, ιδίως η δεύτερη θητεία της, είχε και λάθη. Για τα οποία κρίθηκε και ο ίδιος και το ΠΑΣΟΚ. Ωστόσο, ο Κώστας Σημίτης κατόρθωσε να κάνει και κάτι άλλο στην ελληνική πολιτική σκηνή: Απευθύνθηκε στον ελληνικό λαό χωρίς καλοπιάσματα και παλιμπαιδισμούς. Χωρίς τον τρόπο με τον οποίο συνήθιζαν οι αρχηγοί των αρχηγικών κομμάτων της Μεταπολίτευσης.

Ο Κώστας Σημίτης υπήρξε επίσης ένας άνθρωπος ήθους. Ποτέ δεν απασχόλησε την κοινή γνώμη όταν αποσύρθηκε. Κανείς δεν γνωρίζει τι ακριβώς κάνουν οι κόρες του και ποτέ δεν διεκδίκησε φώτα lifestyle, σε μια εποχή στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2000 που το τελευταίο εισέρχονταν όλο και πιο μαζικά στην πολιτική σκηνή για να καταστεί, στις μέρες μας, η βασική νόρμα ενασχόλησης με τα κοινά στο mainstream, πια, μεταπολιτικό σκηνικό.

Η κληρονομιά του Σημίτη υπάρχει ακόμη σε όσους προσεγγίζουν τα θέματα ιδίως τα εθνικά χωρίς εθνικιστικές κορώνες, με πραγματισμό και διάθεση δημιουργικής επίλυσης. Αυτός είναι ένας ιδιαίτερος συνταγματικός πατριωτισμός μακριά από τα κενά συνθηματολογία και τον ανέξοδο πατριωτισμό, που θέλει να αντιμετωπίσει τον τουρκικό αναθεωρητισμό με μια πολεμική που της λείπουν στρατηγική και όραμα όταν δεν είναι 100% γραφική.

Επιπλέον, ο Σημίτης και η ομάδα των πολιτικών που έβαλαν την Κύπρο στην Ε.Ε. (Κρανιδιώτης, Πάγκαλος, Κληρίδης) δεν υπάχουν πλέον ανάμεσά μας. Με το ερώτημα που κρίνεται ως σημαντικό εδώ, αν υπάρχουν, πλέον ανάμεσα μας, και πραγματικοί πολιτικοί τους επιγόνοι. Άνθρωποι δηλαδή που θα κάνουν deliver χωρίς να κοιτάζουν την επανεκλογή μέσω του λαϊκισμού. Ο Κώστας Σημίτης υπήρξε σοβαρός. Σε μια εποχή με αρκετούς μη σοβαρούς και σε μια εποχή, πλέον στις μέρες μας, που η φαιδρότητα στην πολιτική κυριαρχεί.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Παλαιστίνιος περπατάει δίπλα στα ισραηλινά στρατεύματα κατά τη διάρκεια επιχείρησης του στρατού στο χωριό Qabaitya κοντά στην πόλη Τζενίν στη Δυτική Όχθη. Αρκετοί Παλαιστίνιοι τραυματίστηκαν κατά τη διάρκεια της επιχείρησης, σύμφωνα με το Παλαιστινιακό Υπουργείο Υγείας.

«Σφραγίδα» στις 21 του Μάρτη;

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Μια νέα εποχή μπορεί να αρχίσει; Αυτό λένε τα στοιχεία. **Α. Οτσαλάν:** «Μετά την επιστροφή αντιπροσωπείας του (φιλοκουρδικού κόμματος) DEM από το νησί (Ιμραλί) δήλωση του κόμματος DEM (29/12) αναφέρει ότι ο Οτσαλάν είναι έτοιμος να κάνει την έκκληση και να υποστηρίξει τη νέα πρωτοβουλία από την τουρκική κυβέρνηση για να τεθεί τέρμα στην πολυετή σύγκρουση – «έχω την ισχύ και την αποφασιστικότητα για να κάνω θετική συνεισφορά στο νέο παράδειγμα που άρχισε από τον κ. Μπακσελί και τον κ. Ερντογάν». Το Reuters «εμβαθύνει» στις δηλώσεις που μάς παρέχει η «Χουριέτ». Ο υπουργός Εμπορίου της Τουρκίας Φατίχ Κασίρ «ανακοίνωσε πλάνο από 14 δισ. δολ. για 198 έργα για την περιφερειακή ανάπτυξη, που έχουν ως στόχο τη μείωση του οικονομικού χάσματος μεταξύ της κυρίως κουρδικής ΝΑ περιοχής και της υπόλοιπης χώρας μέχρι το 2028». Όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι οι περισσότερες πιθανότητες γέρνουν προς την πλευρά της επίλυσης του Κουρδικού.

Οι πρωταγωνιστές φωτογραφίζουν τη θέληση για τις λύσεις. Ο αντιπρόεδρος της Τουρκίας Τζεβνέτ Γιλμάζ παραδέχεται το αυτονόητο: οι ένοπλες συγκρούσεις έχουν προκαλέσει μεγάλη ζημία στις ΝΑ περιοχές της χώρας του, ενώ ο Α. Οτσαλάν δηλώνει έτοιμος να υποστηρίξει τη νέα πρωτοβουλία για να τεθεί τέρμα στην πολυετή σύγκρουση. Ασφαλώς κλειδί για τις εξελίξεις, η αλλαγή στη Συρία, καθώς η καθολική

συνεργασία Άγκυρας-Δαμασκού δεν αφήνει περιθώρια για εσωτερικές διενέξεις στο ΕΚΚ, κάτι που ευνοεί τους χειρισμούς Οτσαλάν. Ασφαλώς μια συμφωνία δεν είναι μια εύκολη υπόθεση, αφοπλισμός ΕΚΚ, ενσωμάτωση, πολιτικοποίηση, ίσως ένταξη στο DEM το οποίο παίρνει πρωτοβουλίες και συντονίζει με Οτσαλάν. Μετρά πολύ το γεγονός ότι και οι δύο πλευρές διαθέτουν ηγέτες που δεν αμφισβητούνται στο εσωτερικό των σχηματισμών τους (ΚΑΔ, Ερντογάν, ΕΚΚ, Οτσαλάν). Αυτό το γεγονός συμβάλλει στην απορρόφηση των κραδασμών στη μεταβατική περίοδο και στην δι' αντιπροσώπων συνεργασία μέχρι την τελική συμφωνία. Το γεγονός ότι ο Ν. Μπακσελί άνοιξε τον δρόμο για συμφωνία με τον Οτσαλάν με έγκριση Ερντογάν, κάνει τη διαφωνία του Καλού Κόμματος χωρίς ιδιαίτερη αξία.

Ένας συνδυασμός από συγκυρίες, από ανάγκες και συγκλίσεις συμφερόντων ευνοούν τη λύση του Κουρδικού. Ωστόσο, τα πιο πάνω δεν λύνουν αυτόματα τα προβλήματα. Κορυφαία προϋπόθεση, η ανάληψη πολιτικής ευθύνης από τους ηγέτες. Η ομιλία Τ. Ερντογάν μοιάζει με «διακήρυξη» επίλυσης του Κουρδικού: απευθύνεται στο εσωτερικό ακροατήριο – και εκτός Τουρκίας. Κυρίως όμως οικοδομεί τις εμμονές του μπρέζλα του συμβιβασμού, σπίνει το δίλημμα, εχθροί («ΕΚΚ, σιωνιστές», «ιμπεριαλιστές»), φίλοι («αδελφοί λαοί», «κοινή γεωγραφία»), και με αυτό ετοιμάζει την κοινή γνώμη για να αποδεχθεί τη συμβιβαστική φόρμουλα, η οποία, με βάση τις δημόσιες δηλώσεις, είναι ήδη έτοιμη στις

βασικές της πτυχές.

Ο Τούρκος πρόεδρος απευθύνεται στην ευρεία κοινή γνώμη της χώρας του: «Δεν θα επιτρέψουμε νέα τείχη μεταξύ μας και των άλλων αδελφών μας με τους οποίους έχουμε μοιραστεί την ίδια γεωγραφία, ζώντας δίπλα-δίπλα για χιλιάδες χρόνια. Τούρκοι, Κούρδοι, Άραβες, Πέρσες είμαστε οι παλιοί ιδιοκτήτες αυτής της γεωγραφίας. Δεν θα πέσουμε στα παιχνίδια των ιμπεριαλιστών που έσπρωξαν αδελφία εναντίον αδελφών και εκμεταλλεύονται τους φυσικούς μας πόρους. Θα φτάσουμε οριστικά στον στόχο μας για μια Τουρκία χωρίς τρομοκρατία. Με εξαίρεση τους σιωνιστές, η χωριστική τρομοκρατική οργάνωση δεν έχει σχεδόν καθόλου υποστηρικτές, οι πάτρωνές της έφυγαν. Το τέλος της τρομοκρατικής οργάνωσης είναι κοντά, δεν έχουν άλλη επιλογή: να παραδώσουν τα όπλα τους, να εγκαταλείψουν την τρομοκρατία και να διαλύσουν την οργάνωση» (Πηγή: «Χουριέτ», Τραπεζούντα 5/1).

Η αντιπροσωπεία του φιλοκουρδικού DEM που συνάντησε τον Α. Οτσαλάν, ενημέρωσε κατά σειρά τον πρόεδρο της Βουλής, Ν. Κουρτουλμάους, τον ηγέτη του ΜΗΡ Ντ. Μπακσελί, αντιπροσωπεία του ΚΑΔ, τους ηγέτες των μικρών κομμάτων Α. Νταβούτ-γλου, Μ. Αρικάν, τον Αλί Μπαμπατζιάν, τον Φ. Ερμακάν και το ΡΑΚ (πηγή, ίδια). Σε μήνυμά του μέσω του Χ, ο συμπαρόεδρος του κόμματος DEM, Τ. Μπακιρχάν, χαιρέτισε την «ιστορική ευκαιρία να οικοδομηθεί ένα κοινό μέλλον. Βρισκόμαστε στις παραμονές ενός εν δυνάμει δημοκρατικού μετα-

σχηματισμού στην Τουρκία και στην περιοχή.

Ήρθε η στιγμή για να επιδείξουμε θάρρος και προνοητικότητα για να οδηγηθούμε σε μια έντιμη ειρήνη» (Πηγή: ΑΠΕ 2/1). Ιδιαίτερης αξίας είναι η δήλωση του βουλευτή του ΚΑΔ στο Ντιγιαρμπακίρ Γκ. Ενσαρίογλου: «Ελπίζω οι συνομιλίες να λάβουν σάρκα και οστά στα τέλη Φεβρουαρίου και ότι θα μπορούσε να υπάρξει κατάθεση των όπλων εκ μέρους του ΕΚΚ κατά τη μεγάλη κουρδική εορτή του Νεβρούζ, στις 21 Μαρτίου». Οι διαδικασίες γύρω από την επίλυση του Κουρδικού είναι ταχείες, γράφει η Deutsche Welle: «Η αντιπροσωπεία του κόμματος DEM θα ζητήσει άδεια για νέα επίσκεψη στο νησί Ιμραλί, για να συναντηθεί με τον Αμπντούλάχ Οτσαλάν μετά τις 10/1, αφού προηγηθούν αξιολογήσεις με εκπροσώπους της κοινότητας των πολιτών. Το συνέδριο των συνιστωσών του κόμματος DEM θα ξεκινήσει επίσης μια εκστρατεία υπογραφών με το μήνυμα "Οι άνθρωποι βρίσκονται στους δρόμους για μια ισότιμη και ελεύθερη ζωή, η λύση είναι η ειρήνη". Έχει επίσης προγραμματιστεί διενθές συνέδριο του DEM με τον ίδιο τίτλο τον επόμενο μήνα». (Πηγή: Deutsche Welle, Πολίτης, 4/1).

Οι συνθήκες ωριμάζουν, άλλοτε από ανάλυση, άλλοτε από ανάγκη. Θα είναι η 21 Μαρτίου η ημερομηνία-σταθμός στην πολιτική ζωή της Τουρκίας; Βέβαιον είναι πως οι εκατέρωθεν δηλώσεις και πρωτοβουλίες συντηγούν πως στο ταγκό της ειρήνης οι δύο παίκτες συγχρονίζουν τα βήματά τους!

www.larkoslarkou.org.cy

Παραπονεμένα λόγια ή Με ένα παράπονο

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Προβληματίστηκα ποια από τα δύο γνωστά και κατά τα άλλα αξιόλογα τραγούδια θα χρησιμοποιούσα στον τίτλο ως δημοσιογραφικό κλισέ, και ως boomer πολιτιστική αναφορά που προδίδει συγκεκριμένα ηλικία ή παραστάσεις, για να γράψω για τα παράπονα με τα οποία υποδέχθηκε η κυβέρνηση τις εκθέσεις του γ.γ. του ΟΗΕ για τη θητεία της UNFICYP και για τις Καλές Υπηρεσίες.

«Αναμένουμε από τις σχετικές εκθέσεις των Ηνωμένων Εθνών να αντικατοπτρίσουν με ακρίβεια και αντικειμενικότητα τα πραγματικά δεδομένα, αποφεύγοντας την εξίσωση των αμυντικών ενεργειών της Δημοκρατίας με τις στρατιωτικές παραβιάσεις της κατοχικής

Τουρκίας», παραπονέθηκε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, Κωνσταντίνος Λετυμιώτης, πριν από μια εβδομάδα, καταθέτοντας τη σαφή πρότιμηση στο Ηνωμένα Έθνη να παρατηρούσαν μόνο τις «συνεχείς προκλητικές ενέργειες της τουρκικής πλευράς» που όντως «υπονομεύουν την πρόοδο» και ότι τα δικά μας αποπλήματα όσον αφορά τον σεβασμό της ουδέτερης ζώνης και τη μη κατασκευή στρατιωτικών κατασκευών και εγκαταστάσεων.

Σε ποιους απευθύνεται η εκάστοτε κυβέρνηση όταν, κάθε φορά που σε έκθεσή του ο εκάστοτε γ.γ. του ΟΗΕ θελήσει να μιλήσει για αρνητικές κινήσεις και των δύο πλευρών, κλαψουρίζει για «ίσες αποστάσεις» και τον νοουθετεί άλλη φορά να πει μόνο τι κάνουν οι κακοί Τούρκοι και να μην εξετάσει

και τη συμπεριφορά της δικής μας πλευράς σε οποιοδήποτε επίπεδο;

Μέρος της δουλειάς του γ.γ. του ΟΗΕ, των Καλών Υπηρεσιών και της UNFICYP είναι ακριβώς η διατήρηση των ισορροπιών και η διατήρηση της κατάρστασης ως έχει, διατηρώντας ζωντανή την προοπτική της επίλυσης, όταν το αποφασίσουν τα μέρη. Δεν είναι ούτε η πρωτόγνωστη της λύσης εκ μέρους των Κυπρίων (θέλουμε άλλωστε, δικαίως, κυπριακή ιδιοκτησία), ούτε όμως το σοιμάλισμα της μιας πλευράς έναντι της άλλης.

Οι ανησυχίες που εκφράζονται κάθε έξι μήνες θα ήταν πιο ειλικρινείς, αν πρόσεχαν ότι και στις τελευταίες εκθέσεις δεν υπάρχει αναφορά στον στόχο της «διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας», πόσο μάλλον στο ποινικατάκι για «συνέ-

χιση της διαδικασίας από εκεί που έμεινε στο Κραν Μοντανά».

Η κυβέρνηση θα μπορούσε να πάρει μια βαθιά ανάσα, να καταπεί την αίσθηση της αδικίας, και να ενεργήσει ως ενήλικος και όχι ως εκνευρισμένος έφηβος, χωρίς να παθαίνει 80s και να παπαγαλίζει τις εμμονές του βαθθός ΥΠΕΣ για τους ξένους που δεν μας αγαπούν.

Η κυβέρνηση θα μπορούσε να μιλήσει με ειλικρίνεια, στον βαθμό του δυνατού και μέχρι εκεί που σπκνέει το θεμιτό spin που κάθε κυβέρνηση βάζει στις ενέργειές της, για τα όποια κενά μπορεί να παραδεχθεί, και να εξηγήσει ποιες ενέργειες θεωρεί θεμιτές και με βάση ποια αιτιολογία, και ποιες αναφορές του γ.γ. του ΟΗΕ θεωρεί άδικες.

Ως ενήλικο κράτος, και όχι ως

ψευδοκράτος, η Κυπριακή Δημοκρατία θα μπορούσε να κάνει κάτι άλλο: να μη σχολιάσει ενέργειες που θεωρεί πως είναι στη δικαιοδοσία της (δουλειά μας είναι ως Τύπος να την αμφισβητήσουμε όπως ορθά έγινε για τον γελοίο «φράκτη Νουρή»), και να αφήσει για τον πρώιμο καφέ ή για την επόμενη συνάντηση με τον Κόλιν Στιούαρτ τα παράπονα για το ότι τα Ηνωμένα Έθνη λειτουργούν ως ενδιάμεσος και όχι ως υπάλληλοι της ε/κ πλευράς.

Η συνέχιση για ακόμα μια φορά των μαθημάτων διπλωματίας στον γ.γ. του ΟΗΕ αντικατοπτρίζει και τον βαθμό προετοιμασίας της κυβέρνησης για μια ενδεχόμενη επανέναρξη της διαδικασίας, κάποτε, κάποια στιγμή, καθώς και το κατά πόσο μπορεί να φέρει κάτι νέο στη

συστήτηση για το Κυπριακό.

Και είναι βεβαίως παράγωγο του σε ποιο κοινό απευθύνεται (το στενά ε/κ κοινό που θεωρεί ότι το Κυπριακό μπορεί να συνεχίσει ως έχει ως παράτζι), αλλά και του τι θεωρεί πως αυτό το κοινό θέλει να ακούσει.

Το πολιτικό προσωπικό θεωρεί πως η ε/κ κοινή γνώμη θέλει να ακούσει πως και γιατί έχουμε δίκαιο, ακόμα και αν κανείς άλλος δεν το πιστεύει. Και παρά τα όσα λέει συχνά ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης για μια «κοινωνία, η οποία σε πολλά θέματα είναι πιο μπροστά από ό,τι είμαστε εμείς», το πολιτικό προσωπικό και η κυβέρνηση δεν φαίνονται να πιστεύουν πως αυτό ισχύει και για το Κυπριακό.

ykakouris@gmail.com

Fake news και δημοσιογραφία

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Από την παραδοσιακή προπαγάνδα, στα «fake news», της εποχής του διαδικτύου. Άλλαξε το όνομα, αλλά η ουσία είναι η ίδια. Δυνάμεις εξουσίας, είτε εκλεγμένες από τον λαό, είτε διορισμένες, είτε με τη δύναμη των όπλων, είτε με τη δύναμη της πέννας –δημοσιογραφικές– επιχειρούν να ενημερώσουν ή και να χειραγωγήσουν τις μάζες των ανθρώπων, είτε λέγοντας τη μισή αλήθεια, είτε κρύβοντας όλη την αλήθεια. Στην εποχή των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, όλοι οι άνθρωποι μπορούν να καταστούν εν δυνάμει δημοσιογράφοι ενημερώνοντας φίλους, αλλά μπορούν και να μετατραπούν σε κακούς προπαγανδιστές, για να πληξουν εκθρούς και αντιπάλους. Υπάρχουν και αυτοί οι οποίοι απλώς «σπάζουν πλάκα», είτε μέσω της τεχνητής νοημοσύνης, είτε και με παραποίηση φωτογραφιών και φωνών. Όλα βεβαίως διαρκούν μία μέρα και όλα γίνονται χωρίς νομικούς και ηθικούς κανόνες. Και όταν ξεφύγει η κατάσταση, έχουμε εγκλήματα, καταθλίψεις, ακόμη και αυτοκτονίες. Βεβαίως, σε καμία περίπτωση οι «μικροί» του διαδικτύου δεν μπορούν να συγκριθούν με τους πολιτικούς και τους δημοσιογράφους, οι οποίοι έχουν δυνάμεις θεσμοθετημένες σε κάθε δημοκρατική πολιτεία. Οι δημοσιογράφοι για να λένε πικρές αλήθειες, με αντίστοιχο πάντα κόστος και οι πολιτικοί για να μαθαίνουν την πραγματικότητα σε μια κοινωνία. Ιστορικά και διαχρονικά οι «μικροί», από φόβο προς την εξουσία, λένε κατά περίπτωση: «Ωσαννά εν τοις υψίστοις» και «άρον άρον σταύρωσον Αυτόν.»

Σε κάθε πόλεμο το πρώτο θύμα είναι η αλήθεια, συνηθίζουν να λένε οι ιστορικοί και συμπληρώνουν ότι την ιστορία τη γράφουν οι νικητές. Η μάχη της προπαγάνδας θεσμοθετήθηκε ουσιαστικά από τον Χίτλερ, μέσω του υπουργού Προπαγάνδας και Διαφώτισης Γκότφρεντ Χάιμπελς. Από τότε, με τις επαναστάσεις πρώτα του Ραδιοφώνου, ακολούθως της Τηλεόρασης και σήμερα του διαδικτύου και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, η μάχη της προπαγάνδας πήρε άλλες διαστάσεις, με κυρίαρχη τάση το «fake news», τις ψεύτικες ειδήσεις. Η ιστορία θυμίζει τον δικό μας Κίμωνά, ο οποίος «και νεκρός ενίκα». Αρκούσε ένα ψέμα διάρκειας ενός μηνός, για να φέρει τη νίκη των Ελλήνων κατά των Περσών στη Σαλαμίνα. Σήμερα φθάσαμε στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, όπου πλέον το ψέμα πήρε άλλες διαστάσεις, αφού καταφέρει να εξανδραποδίζει ακόμη και να γυμνώνει ανθρώπους, με απίστευτη αληθοφάνεια. Δεν είναι τυ-

χαίο και το γεγονός ότι κάποιοι χαρακτηρίζουν την τεχνητή νοημοσύνη, ως την έλευση του αντίχριστου. Σε προηγμένες χώρες εδώ και δεκαετίες και κυρίως μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, τέθηκαν κανόνες δεοντολογίας, πρώτα για τους πολιτικούς και ακολούθως για τους δημοσιογράφους. Δεν γίνεται να «βγάλουν περίπατο τη γλώσσα τους» χωρίς συνέπειες. Η έννοια της πολιτικής ευθύνης επεκτείνεται, όχι μόνο σε όσα πράττει ο κάθε πρόεδρος και ο κάθε υπουργός, αλλά εκτείνεται και σε όλα όσα δεν πράττουν οι υφιστάμενοί του. Οι πολιτικοί δεν είναι τεκνοκράτες και όσοι πολιτικοί ασκούν εξουσία λες και είναι «ανεύθυνοι» τεκνοκράτες, τότε γρήγορα «τρων το κεφάλι τους». Ανάλογη είναι και η ευθύνη των δημοσιογράφων, οι οποίοι πρέπει να ασκούν λειτούργημα και όχι απλώς μια δουλειά. Η «γλώσσα σπάζει κόκκαλα», αλλά και ο «λόος του αδρόπου» καθορίζει σε μέγιστο βαθμό και την αξία ή την απαξία πολιτικών και δημοσιογράφων.

Οι κανόνες δεοντολογίας, σε χώρες με μακρά δημοκρατική ζωή, είναι ισχυρότεροι από τους νόμους και ξεκινούν από τα φαινομενικά ασημάντα. Δεν μπορεί ένας πολιτικός ή ένας δημοσιογράφος να εισέλθει στο προεδρικό ή στο κοινοβούλιο, εάν είναι άντρας χωρίς γραβάτα, ή αν είναι γυναίκα χωρίς ευπρεπή ενδυμασία. Ακόμη δεν μπορούν να λαμβάνουν δώρα, ούτε και έναν καφέ. Υπάρχει και κανόνας, ότι δεν μπορούν να αναδεικνύονται προβλήματα τα οποία αφορούν ένα άτομο, αλλά θα πρέπει να αφορούν μια κοινότητα ή μια πόλη. Η πρακτική την οποία ακολουθούν, κυρίως πολιτικοί, να λαμβάνουν μια επιστολή από ένα παιδί και να καλούν στο προεδρικό ή στα υπουργεία το παιδί και την οικογένειά του, απαγορεύεται αυστηρά. Ακόμη, δεν μπορεί ένα μέσο ενημέρωσης να ασχολείται με το πρόβλημα ενός ανθρώπου, είτε υγείας είτε άλλο, αλλά θα πρέπει να αφορά μεγάλη ομάδα ανθρώπων. Ακόμη, δεν μπορεί να γίνονται τα λεγόμενα γκάλοπ και να παρουσιάζεται μόνο η μία πλευρά. Οι κανόνες δεοντολογίας θεσπίστηκαν κυρίως για να αντιμετωπιστούν φαινόμενα προπαγάνδας, τα οποία οδηγούν κατά κανόνα σε φαινόμενα φανατισμού και κοινωνικών αναταράξεων. Το τραγικό είναι ότι πίσω από «πονηρούς» πολιτικούς και δημοσιογράφους, κρύβονται συχνά-πυκνά ισχυρά «πονηρά» οικονομικά συμφέροντα. Ευτυχώς τα «πάντα ρει» όπως έλεγε και ο Ηράκλειτος. Κανένας δεν είναι αιώνιος, όσα πλούτη και εξουσίες και αν νομίζει ότι κατέχει.

kaparispan@yahoo.gr

Γιατί κολλάει η Τέχνη;

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Αν κάποιος ρίξει μια ματιά στη λίστα των 20 δημοφιλέστερων ταινιών του αμερικανικού box office για το 2024, θα διαπιστώσει ένα ενδιαφέρον στοιχείο: οι 16 από τις 20 δημοφιλέστερες ταινίες της χρονιάς είναι sequels. Από το νούμερο 1 («Τα μυαλά που κουβαλάς 2», με εισπράξεις 653 εκατ. δολ.) μέχρι το νούμερο 20 («Ένα ήσυχο μέρος: Ημέρα πρώτη», 139 εκατ. δολ.), η συντριπτική πλειονότητα είναι συνέχειες άλλων ταινιών. Θα πει κανείς: πάντα έτσι δεν γινόταν; Το σινεμά είναι μαζικό, λαϊκό πολιτισμικό προϊόν, κι ο λαός θέλει περιπέτειες, ελαφρά υπερθεάματα, γνώριμες ιστορίες και ήρωες που αναγνωρίζει ήδη. Πάντα έτσι δεν ήταν;

Η απάντηση είναι, βεβαίως, όχι. Δεν ήταν πάντα έτσι. Αυτό δεν είναι διαχρονικό φαινόμενο. Και θα σας πάω κι ένα βήμα παρακάτω: είναι σύμπτωμα μιας διαβρωτικής πολιτισμικής επιβράδυνσης η οποία στην εποχή μας επιπρεάζει σχεδόν όλες τις μορφές τέχνης σχεδόν σε όλα τα μέρη του κόσμου, ταυτόχρονα.

Πάμε είκοσι χρόνια πίσω. Ξέρετε πόσες από τις 20 δημοφιλέστερες ταινίες του 2004 ήταν sequels; Μόνο επτά. Άλλες επτά ήταν μεταφορές ιστοριών από βιβλία και άλλες πηγές, αλλά έξι ταινίες ήταν πρωτότυπες, ολοκαίνουργιες ιστορίες που είχαν γραφτεί ειδικά για τον κινηματογράφο. Σεναριογράφοι τις είχαν οραματιστεί, παρ'αγοί είχαν καταλάβει το όραμα, τις είχαν χρηματοδοτήσει, και το

κοινό τις είχε αγκαλιάσει. Και για να πάρμε και ακόμα πιο πίσω, για να καταλάβουμε ότι εδώ πρόκειται για τάση: το 1994, οι 8 από τις 20 ήταν ολοκαίνουργιες, αμιγώς κινηματογραφικές ιστορίες. Μία από αυτές ήταν το «Pulp Fiction» του Ταραντίνο. Ξέρετε πόσα sequels βρίσκονταν στο top-20 το 1994; Μόνο ένα.

Το προφανές συμπέρασμα από αυτά τα νούμερα, βεβαίως, είναι ότι η βιομηχανία του κινηματογράφου στις ΗΠΑ πρακτικά επενδύει ολοένα και λιγότερα (χρήματα, χρόνο, πόρους) για καινούργιες ιστορίες. Όλο και μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων, της ενέργειας και του ανθρώπινου δυναμικού στρέφεται στην ανακύκλωση παλαιών ιστοριών.

Αυτό είναι ένα σημαντικό φαινόμενο για τον ανθρώπινο πολιτισμό, επειδή ως είδος είμαστε φτιαγμένοι να αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο με αυτό τον τρόπο: μέσα από τις ιστορίες. Το ότι μειώνεται η έκθεσή μας σε νέες, ολοκαίνουργιες ιστορίες, το ότι νέες γενιές μεγαλώνουν με τις ίδιες, τις παλιές, που μεγαλώναμε και εμείς, έχει συνέπειες.

Αυτή η τάση της επιβράδυνσης της δημιουργικής καινοτομίας δεν περιορίζεται μόνο στον κινηματογράφο. Μοιάζει να απλώνεται σχεδόν παντού. Δεν έχει να κάνει με κάποια κρίση της τέχνης αυτής καθαυτήν, μάλλον. Νομίζω ότι είναι βαθύτερο από αυτό. Δεν είναι μόνο ότι βγάζουμε ολοένα και λιγότερα καινούργια πράγματα

– είναι ότι αποζητάμε και λιγότερα καινούργια πράγματα. Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα βρίσκει κανείς στη μουσική. Σύμφωνα με μια καταγραφή, μόνο το 27% της μουσικής που ακούει ο κόσμος στις υπηρεσίες streaming είναι σύγχρονα τραγούδια (που κυκλοφόρησαν τους τελευταίους 18 μήνες, δηλαδή). Το 73% είναι παλαιότερα κομμάτια. Κι αυτά τα ποσοστά αλλάζουν διαρκώς, προς την κατεύθυνση που φαντάζεστε. Το μερίδιο της παλιάς μουσικής στις προτιμήσεις του κοινού αυξάνεται συνέχεια, μολονότι ολοένα και περισσότερη καινούργια μουσική παράγεται στον κόσμο – πλέον 112.000 νέα τραγούδια ανεβαίνουν κάθε μέρα (!) στις πλατφόρμες streaming, τα διπλάσια από το 2019. Και αλλού: ο κόσμος διαβάζει λιγότερη λογοτεχνία, στην ελληνική τηλεόραση κυριαρχούν μερικά από τα ίδια πρόσωπα που κυριαρχούσαν και τη δεκαετία του 1990, οι τηλεοπτικές πλατφόρμες streaming επενδύουν σχεδόν αποκλειστικά σε δοκιμασμένες συνταγές, όπως νέες σειρές βασισμένες σε διάσημα βιβλία που κυκλοφόρησαν πριν από εβδομήντα («Lord of the Rings») ή τριάντα («Game of Thrones») χρόνια. Η κυρίαρχη πολιτισμική τάση παγκοσμίως είναι η νοσταλγία.

Αλλάζει αυτή η τάση; Υπάρχουν κάπου υπόγεια νέες δημιουργικές δυνάμεις που προετοιμάζονται για να πυροδοτήσουν μια νέα πολιτισμική αναγέννηση στον κι-

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Μια σπρωξιά στην Ιστορία

Όπως πολλοί και έμπειροι αναλυτές επισημαίνουν, δεν είναι η πρώτη φορά που ο Ελον Μασκ επιχειρεί να εμπλακεί στην πολιτική.

ταξιωμένος επιστήμονας και επιχειρηματίας, όπως ο Ελον Μασκ, στο πλευρό του Τραμπ; Οι περισσότεροι αναλυτές του αποδίδουν ευτελή κίνητρα, όπως ο πλουτισμός. Όμως ο Μασκ δεν έχει ανάγκη από περισσότερα χρήματα. Ακόμη και αν είχε, είναι βέβαιο πως θα μπορούσε να τα αποκτήσει χωρίς τη βοήθεια του Τραμπ ή του οποιουδήποτε πολιτικού. Μάπως άραγε και αυτός αισθάνεται αρκετά σπουδαίος ώστε να θέλει να δώσει «μια σπρωξιά στην Ιστορία»; Όπως πολλοί και έμπειροι αναλυτές επισημαίνουν, δεν είναι η πρώτη φορά που ο Ελον Μασκ επιχειρεί να εμπλακεί στην πολιτική. Την τελευταία μάλιστα φορά το επεχείρησε στο πλευρό του Μπαράκ Ομπάμα,

χωρίς καμία επιτυχία. Ο Δημοκρατικός υποψήφιος και μετέπειτα πρόεδρος των ΗΠΑ δεν είχε καμία ουσιαστική ανάγκη από τις υπηρεσίες του Μασκ. Ο τωρινός όμως εκλεγμένος πρόεδρος φαίνεται να τον έχει ανάγκη, χωρίς ακριβώς να ξέρουμε τον λόγο. Το πιο πιθανό είναι ότι στο πρόσωπο του Μασκ βλέπει τη δική του αυτοδικαίωση και την επιβεβαίωση της ιδεολογίας του. Η ειρωνεία είναι ότι, όπως και ο Χάιντεγκερ, ο Μασκ είναι «τυφλός» ως προς την οποιαδήποτε ιδεολογία. Ομπάμα ή Τραμπ του είναι αδιάφορο. Το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι να προωθήσει τη δική του ατζέντα για την ανθρώπινη ιστορία σε μια εποχή όπου η επιστήμη κάνει τεράστια άλματα σε όλους τους τομείς.

Από τα διαστημικά ταξίδια και την τεχνητή νοημοσύνη μέχρι τον σχεδιασμό νέων τρόπων παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας, οι εταιρείες του Μασκ βρίσκονται αυτές τη στιγμή στην αιχμή του δόρατος της ανθρώπινης νοημοσύνης. Το συναίσθημα αυτό δίνει στον Μασκ τη λανθασμένη εντύπωση ότι, αν είχε τη δύναμη της εξουσίας

στα χέρια του ή αν μπορούσε να επιπρεάσει τις αποφάσεις της εξουσίας, ώστε να εκπληρωθούν οι δικές του επιστημονικές προσδοκίες, θα μπορούσε να αλλάξει τον ρου της ανθρώπινης ιστορίας. Δυστυχώς γι' αυτόν, η ταύτιση πολιτικής πράξης και επιστημονικού στοχασμού είναι μια ιδιαίτερα επικίνδυνη πλατωνική ουτοπία.

Όταν ο Πλάτων έγραφε ότι δεν θα βρουν ανακούφιση από τα δεινά οι άνθρωποι, αν πρώτα δεν φιλοσοφήσουν οι κυβερνώντες ή αν δεν κυβερνήσουν οι φιλόσοφοι, είχε ήδη πίσω του την πικρή εμπειρία του πρώτου του ταξιδιού στη Σικελία, όταν σε ηλικία 40 ετών είχε αποδεχθεί την πρόσκληση του τυράννου των Συρακουσών Διονυσίου. Παρόλα αυτά, χρειάστηκαν ακόμη δυο ταξίδια στη Σικελία για να τον πείσουν ότι ποτέ οι κυβερνώντες δεν θα φιλοσοφήσουν, ούτε φυσικά οι φιλόσοφοι θα κυβερνήσουν. Η επιστημονική διακυβέρνηση ή μια διακυβέρνηση επιστημόνων με σκοπό τον απόλυτο εξορθολογισμό της πολιτικής πράξης με στόχο την προώθηση της επιστήμης δεν είναι ούτε επιστημονική

ούτε ορθολογική. Οι κοινωνίες δεν κυβερνώνται από επιστημονικά επιτεύγματα αλλά από αξίες. Και οι αξίες δεν διέπονται από επιστημονική λογική. Ακόμη και αν δεν είναι άμοιρες λόγου, οι ρίζες τους είναι πολύ πιο βαθιές από τον ίδιο τον λόγο.

Ένας τυφλός στις αξίες επιστήμονας όπως ο Μασκ ή ένας τυφλός στις αξίες φιλόσοφος όπως ο Χάιντεγκερ δεν είναι καν ικανοί να προωθήσουν τον λόγο και την επιστήμη ως αξίες στην κοινωνία. Αντίθετα, οι πράξεις τους απαξιώνουν και τον λόγο και την επιστήμη. Οι πλείστοι των πολιτών αδυνατούν να παρακολουθήσουν τα επιτεύγματα μιας επιστήμης αιχμής. Έλκονται παρόλα αυτά από πρόσωπα με επιστημονικό κύρος, ακόμη και όταν αυτά τα πρόσωπα εμπλέκονται στο πολιτικό παιχνίδι των κοινωνικών αξιών χωρίς καμία εμπειρία, αλλά και καμία ιδέα για το πώς λειτουργεί το παιχνίδι αυτό.

Ο Κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αναπληρωτής καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μετά από μια διάλεξή του στο Παρίσι, κάποιοι φοιτητές είχαν ρωτήσει τον Αμερικανό φιλόσοφο Στάνλεϊ Ρόουζεν τι πίστευε για την εμπλοκή του Χάιντεγκερ στο ναζιστικό κίνημα. Γιατί ένας καταξιωμένος φιλόσοφος θέλησε να εμπλακεί ενεργά, ήδη από το 1933, με τους Ναζί; Μετά τον πόλεμο ο Χάιντεγκερ δεν έδωσε ποτέ ουσιαστική απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Μόνο σε μια συνέντευξη στο περιοδικό Spiegel, δημοσιευμένη μετά τον θάνατό του, αναφερόμενος στα ναζιστικά του χρόνια, αποκάλυψε την εμπλοκή του «ανονσία» (Dummheit). Η κρίση του αυτή όμως απέχει πολύ από το να δίνει απαντήσεις ως προς τα κίνητρα των πράξεών του.

Πολύ πιο ουσιαστική ήταν η απάντηση που έδωσε ο Ρόουζεν στους φοιτητές που παρακολούθησαν την ομιλία του για τον Πλάτωνα: «ήθελε να δώσει μια σπρωξιά (un coup de pousse) στην Ιστορία». Ο φιλόσοφος, και μάλιστα ένας φιλόσοφος του διαμετρήματος του Χάιντεγκερ, ένιωθε ότι παρακο-

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Το πρώτο ραντεβού με τον σκηνοθέτη Γιώργο Τσεμπερόπουλο δεν είχε πάει καλά. Τα χνώτα τους δεν είχαν ταιριάξει. Λίγα λόγια μεταξύ τους, πολύ περισσότερη αμηχανία στον αέρα. Το ημερολόγιο έδειχνε 7 Φεβρουαρίου 2023, λίγες εβδομάδες μετά την αρχική πρόταση του Μάκη Γαζή, casting director της εταιρείας παραγωγής Tanweer, στον Χρήστο Μάστορα να πρωταγωνιστήσει σε ένα φιλόδοξο κινηματογραφικό πρότζεκτ με θέμα τη ζωή του Στέλιου Καζαντζίδη.

Καλύτερος ο Πάριος

Αλλά ο frontman του επιτυχημένου ελληνικού ποπ συγκροτήματος Melisses είχε εξαρχής αμφιβολίες για το εγχείρημα. «Μα εγώ τον Καζαντζίδη!», ρωτούσε και ξαναρωτούσε τους πιο στενούς συνεργάτες του. Αυτός που μεγάλωσε με χέβι μέταλ και έμαθε κιθάρα επειδή λάτρευε τους Metallica; Αυτός που προτιμούσε τον Σφακιανάκη και τον Πάριο από τον θρυλικό βάρδο; Όμως, κάτι τον έτρωγε από μέσα του. Εβλεπε την ευκαιρία, δεν ήταν καζός. Εξάλλου, πάντα ήθελε να κάνει σινεμά, να παίξει σε ταινίες, να πλησιάσει ένα παλιό εφηβικό του όνειρο, τη σκηνοθεσία. Το βιντεοκλίπ για το νέο του τραγούδι με τίτλο «Γυρισμός», ένα συναισθηματικά φορτισμένο road trip από την Αθήνα στη γενέτειρά του, το χωριό Βοδίνο στη Βόρεια Ηπειρο, το σκηνοθέτησε ο ίδιος. Και δεν ήταν η πρώτη φορά.

Όμως εκείνη η συνάντηση γνωριμίας ήταν καθαρή αποτυχία, συμφωνούσαν όλοι. Επιπλέον, ο απαράβατος όρος που είχε βάλει ο Μάστορας στην εταιρεία παραγωγής (να μην έκανε επί ουδενί playback τη φωνή του Καζαντζίδη), δεν είχε γίνει αρχικά ευνοϊκά δεκτός από την άλλη πλευρά. «Ο Γιώργος Τσεμπερόπουλος και ο Χρήστος Μάστορας δεν μιλούσαν πολύ, δεν ασχολήθηκε πολύ ο ένας με τον άλλον», είχε αποκαλύψει στον προσωπικό του λογαριασμό στο Facebook ο Γιάννης Κουτράκης, ο επί σειρά ετών αλλά πλέον τέως μάνατζερ του Μάστορα (διέκοψαν τη συνεργασία τους μετά το περυσινό καλοκαίρι), παρών σε εκείνη την άβολη βραδιά του 2023. «Πέρασε ένας μήνας και είχαμε σχεδόν ξεχαστεί, ώσπου ένα μεταμεσονύχτιο τηλεφώνημα με μια σπουδαία φίλη επανέ-

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΑΣΤΟΡΑΣ

Ο σταρ κάτω από το πουκάμισο του Στέλιου

Η συμφωνία για την ταινία παραλίγο να χαλάσει από την επιμονή του πρωταγωνιστή να μην τραγουδήσει playback. Τώρα οι φίλοι του διακρίνουν ότι ο ρόλος ξέβαψε πάνω του

«Ο Χρήστος πείστηκε πάρα πολύ, ήταν ένας άλλος κόσμος γι' αυτόν», είχε εξομολογηθεί παλιός του συνεργάτης, «Υπήρξαν βράδια που έκλαιγε από την πίεση και την ένταση».

Φερε τα πράγματα σε μια ροή», συνέχισε. Η «σπουδαία φίλη» της ανάρτησης Κουτράκη δεν ήταν άλλη από μια σπουδαία γυναικεία φωνή του ελληνικού τραγουδιού, που επίσης δοκίμασε κι αυτή σχετικά πρόσφατα τις υποκριτικές της δυνατότητες αποσιώπησης, συχνά, διθυραμβικά σχόλια.

Δύο σχεδόν χρόνια μετά, η ταινία «Υπάρχω» με πρωταγωνιστή τον Χρήστο Μάστορα βρίσκεται ήδη στην πρώτη δεκάδα των πιο εμπορικών ταινιών του σύγχρονου ελληνικού κινηματογράφου, έχοντας κόψει σε μόλις τρεις εβδομάδες προβολής περισσότερα από 600.000 εισιτήρια. Από τη στιγμή που το τρένο μπήκε στις ράγες, ο Μάστορας βούτηξε στο σύμπαν του Στέλιου Καζαντζίδη με πρωτόγνωρη ορμή και ενθουσιασμό. Η «εκκρεμότητα» σχετικά με το ποια φωνή θα ακούγεται στην ταινία (η δική του ή του Καζαντζίδη) λύθηκε μια και καλή την ημέρα (22 Φεβρουαρίου 2024) που ο νεόκοπος ζεν πρεμιέ έφτασε στο στούντιο Οδεόν για να γίνουν κάποιες «αναγνωριστικές» ηχογραφήσεις τραγουδιών υπό την καθοδήγηση του Μίνου Μάτσα. Αυτόπτες μάρτυρες περιγράφουν στιγμές μεγάλης συναισθηματικής έντασης. Εκπλήξη και συγκίνηση γι' αυτό το απάνταχο καλλιτεχνικό υβρίδιο, που συνδύαζε τις ερμηνευτικές ικανότητες του πρωταγωνιστή

με τον «τρόπο» του Καζαντζίδη. Ακολούθησαν μαθήματα υποκριτικής, δύο μήνες πρόβες και γυρίσματα, που τελικά θα ξεκινούσαν τον περασμένο Μάιο και θα ολοκληρώνονταν στη Βραυρώνα στις 18 Ιουλίου του περυσινού καλοκαιριού. «Ο Χρήστος πείστηκε πάρα πολύ, ήταν ένας άλλος κόσμος γι' αυτόν», είχε εξομολογηθεί ο παλιός του συνεργάτης. «Υπήρξαν βράδια που μιλούσαμε στο τηλέφωνο και έκλαιγε από την πίεση και την ένταση».

Τι λέει ο ίδιος ο Μάστορας σήμερα; Δέχεται καθημερινά δεκάδες μηνύματα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από ανθρώπους που βλέπουν την ταινία. Άλλοι του στέλνουν στιγμιότυπα μέσα από τις αιθουσες, όπου ο κόσμος τραγουδάει μαζί του, άλλοι λόγια φορτισμένα επειδή είδαν την ταινία με τους γονείς τους και ήρθαν ακόμη πιο κοντά, άλλοι λόγια θαυμασμού για το κρυμμένο υποκριτικό του ταλέντο. Ο ίδιος δηλώνει τρισευτυχισμένος.

Μεγάλο ταλέντο ή δουλευταράς;

Κυκλοφορούν δύο παράλληλα, φαινομενικά αντιφατικά, σενάρια για την επαγγελματική στόφα του Χρήστου Μάστορα: στο ένα άκρο η ακατάπαυστη ενέργεια που διοχετεύεται σε μια δαιμονισμένη πολυπραγμοσύνη με ηχογραφήσεις, συναυλίες, συγκρότημα, εμφανίσεις σε νυχτερινό μαγαζί, γυρίσματα βιντεοκλίπ που επιμελείται σκηνοθετικά ο ίδιος, συμμετοχή σε απαιτητικές τηλεοπτικές παραγωγές (και τώρα και σε ταινίες). Και στο άλλο άκρο μια λιγότερο κολακευτική υπόθεση, σύμφωνα με την οποία ο Μάστο-

ρας έχει το άστρο του έξυπνου μαθητή, εκείνου δηλαδή που δεν χρειάζεται να πολυδιαβάσει για να είναι καλός στο σχολείο, αλλά τον οποίο καθοδηγεί κυρίως το χάρισμα και το ταλέντο. Και ότι πολλή από αυτή την ακατάπαυστη ενέργεια δεν πάει στην καλλιέργεια του ταλέντου, αλλά σκορπίζεται συχνά στο χτίσιμο μιας ήδη ισχυρής δημόσιας εικόνας μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και κυρίως μέσα από το TikTok. Ωστόσο, αυτή η τελευταία εκδοχή σκοντάφτει στην προσωπική εμπειρία όσων τον έχουν από κοντά κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας του για τα γυρίσματα του «Υπάρχω». Η σκηνοθέτις Ελένη Σκότη έχει να πει πολλά για την αφοσίωση και πειθαρχία του διάσημου μαθητή της στα ομαδικά σεμινάρια υποκριτικής κάθε Κυριακή στο θέατρο «Επί Κολωνών» στο Μεταξουργείο, ενόψει των γυρισμάτων της ταινίας. Επίσης, ποιος φυγόπονος μουσικός θα ετοίμαζε σε χρόνο ρεκόρ δύο διαφορετικά «ντέμο» με ισάριθμες διαφορετικές ερμηνείες τραγουδιών του Στέλιου Καζαντζίδη για να πείσει παραγωγούς και σκηνοθέτη ότι μπορούσε να τραγουδήσει ο ίδιος τις μεγάλες επιτυχίες του λαϊκού μύθου;

Κινηματογραφική ψυχοθεραπεία

Κάποιοι ισχυρίζονται ότι ο Μάστορας βούτηξε τόσο βαθιά στο σύμπαν Καζαντζίδη, που δυσκολεύεται να επιστρέψει στον παλιό του εαυτό· σαν να έγινε πιο βαρύς, πιο απότομος, πιο ανυπόμονος, πιο αδιάλλακτος. Ακόμη και η γλώσσα του σώματος είχε κάτι το διαφορετικό, κάτι που θύμιζε τον «Στε-

λάρα». Κι ο ίδιος φαίνεται να είχε αναγνωρίσει παρόμοια στοιχεία, «τώρα λέω περισσότερα όχι», είχε εξομολογηθεί σε συνεργάτες του. Ορισμένοι, μάλιστα, βιάστηκαν να βγάλουν το συμπέρασμα ότι με αφορμή την ταινία του Τσεμπερόπουλου, ο Χρήστος Μάστορας ανακάλυψε τον πραγματικό του εαυτό. Μια παλαιότερη συνεργάτις του επικερίρησε να αποκωδικοποιήσει τη θρυλούμενη «μετάλλαξη»: «Αναγνώρισε, ίσως, πιο αδρά, πιο ανεπεξέργαστα κομμάτια του εαυτού του, που πιθανότατα δυσκολευόταν να παραδεχθεί. Και τώρα, παίζοντας έναν αυθεντικά λαϊκό ερμηνευτή, με όλα τα καλά και τα κακά του, αναδύθηκαν μέσω της ταύτισης πλευρές του χαρακτήρα του που και ο ίδιος απέφυγε να δει».

Αλλά ο Μάστορας, παρά το ποπ προσώπειο, ήταν πάντα το λαϊκό παιδί της διπλανής πόρτας, υποστηρίζουν παλιοί φίλοι του: το παιδί που πέρασε τα ελληνοαλβανικά σύνορα μαζί με τους γονείς του το 1990 σε ηλικία τεσσάρων ετών, το παιδί με τα μεγάλα όνειρα, το παιδί που χάνεται στα social, το παιδί που ξενυχτάει στο «Μπάτμαν» του Νέου Κόσμου, όπως τόσοι άλλοι συνομήλικοί του. Όμως, μαζί με τις πλάκες, την καριέρα, τις θυσίες και το ιματζ του καλού παιδιού, που όλοι τον αγαπάνε, είχε κι αυτός τις «στιγμές» του: μπορούσε να μιλήσει απότομα ή να γίνει οξύθυμος με τους συνεργάτες του, να «πάρει ανάποδες», να «στραβώσει». Αλλά μετά την επαφή του με το φαινόμενο Καζαντζίδης, σαν να άλλαξε ο τρόπος που βλέπει τον κόσμο· και τον εαυτό του. Φίλοι του μεταφέρουν ότι ήταν ανάμεσα σε όσους ενοχλήθηκαν από την τε-

λετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων στο Παρίσι, ως αποτέλεσμα της αυξανόμενης καχυποψίας του απέναντι στην περίφημη «woke ατζέντα» και την υπερβολικά πολιτική ορθότητα.

Πολλοί ανατρέχουν στα βιώματά του: το αγόρι μιας φιλόπυχης και κλειστής οικογένειας από τη Βόρεια Ηπειρο που μεγάλωσε με τον φόβο τι θα πουν οι άλλοι· να μη δώσει δικαιώματα, να μην μπλέξει, να μην, να μην. Και μπορεί να μη βίωσε τον σκληρό ρατσισμό που έζησαν στο πετσί τους οι Αλβανοί μετανάστες (επειδή ήταν «δικός μας», Βορειοηπειρώτης), αλλά είχε κι αυτός τη δική του ιδέα τι σήμαινε «σχολική πλάκα» εξαιτίας κάποιων παραπανίστων κιλών στην εφηβεία. Αυτός ο ανασταλμένος θυμός για τις λιγότερο φωτεινές πτυχές της αθηναϊκής του ενήλικιάς (σε συνδυασμό με τον επιβεβλημένο κομφορμισμό της καριέρας ενός ποπ σταρ) φαίνεται να αναδύθηκε στην επιφάνεια ενσάρκωνοντας το αρχέτυπο του απόλυτου λαϊκού ειδώλου. «Συνδέθηκε με κάτι βαθύτερο μέσα του και αισθάνεται πιο απελευθερωμένος», καταλήγουν ορισμένοι επίδοξοι ψυχολόγοι από τον κύκλο του.

Μεγάλες συνεργασίες

Πολλοί από τους εκατοντάδες χιλιάδες θεατές του «Υπάρχω» (προφανώς οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, με ακούσματα και μνήμες από την εποχή που ο Καζαντζίδης μεσουρανούσε) αγνοούσαν την ύπαρξη του Χρήστου Μάστορα. Ίσως να τον είχαν πετύχει σε κάποια από τις πολλές τηλεοπτικές του μεταμορφώσεις (ως κριτή σε εκπομπές μουσικών ταλέντων όπως το Voice στον ΣΚΑΪ φέτος ή ως καλεσμένο σε σόου πρώτης γραμμής), αλλά σίγουρα δεν γνώριζαν ότι ο δημοφιλής frontman του συγκροτήματος Melisses είναι σήμερα ο μόνος Έλληνας μουσικός και τραγουδιστής κάτω από τα 40 με τόσες συνεργασίες και ντουέτα με φτασμένους συναδέλφους του από τη μία έως την άλλη άκρη του καλλιτεχνικού φάσματος. Από τον Γιώργο Νταλάρα, τη Χάρη Αλεξίου και την Αλκηστη Πρωτοψάλτη μέχρι τον Σάκη Ρουβά, την Ελένη Φουρέιρα και την Τάμτα. Αν όμως υπάρχει κάποιος που σταθερά του δίνει βήμα και τον στηρίζει όλα αυτά τα χρόνια, φιλοτεχνώντας εκ παραλλήλου μια έντεχνη ταυτότητα δίπλα στην ποίη, αυτός είναι χω-

«Είναι σεμνό παιδί, που όχι μόνο ακούει αλλά και καταλαβαίνει. Του λέω συχνά: η φωνή σου έχει λαϊκά στοιχεία, άντε, στρίψε προς τη μεριά μας...», αναφέρει ο Γιώργος Νταλάρας.

ρίς καμία αμφιβολία ο Γιώργος Νταλάρας. Τον συμπεριέλαβε το 2018 στην αφιερωματική συναυλία στον Λευτέρη Παπαδόπουλο στο Ηρώδειο, την ίδια χρονιά στη συναυλία υπέρ της Διεθνούς Αμνηστίας στο Μέγαρο Μουσικής, έναν χρόνο μετά (2019) στα μουσικά του γενέθλια πάλι στο Ηρώδειο όπου τραγούδσαν μαζί τους «Ελευθέρους κι ωραίους» και πιο πρόσφατα στις εμφανίσεις του στο Christmas Theater.

Ζήτησε από τον Γιώργο Νταλάρα ένα σχόλιο για τον Χρήστο Μάστορα. «Μιλάμε για ένα πραγματικό μεγάλο ταλέντο, για κάτι που δεν είναι σύννησε», είναι τα πρώτα του λόγια. «Τον παρακολουθώ από νωρίς και διαπίστωσα ότι αυτός ο τύπος έχει τη μεγάλη ικανότητα να ερμηνεύει πολύ διαφορετικά είδη μουσικής. Και η αλήθεια είναι ότι στα χρόνια που ακολούθησαν δεν με διέψευσε ποτέ, είτε στο στούντιο ηχογραφήσεων είτε σε ζωντανές εμφανίσεις. Είναι ένα σεμνό παιδί, που όχι μόνο ακούει αλλά καταλαβαίνει κι αυτό που του λες. Τώρα ήρθε και η ταινία για να μας εκπλήξει εξίσου και υποκριτικά και τραγουδιστικά». Αλήθεια, θεωρεί τον Μάστορα ποπ ή λαϊκό τραγουδιστή; Χαμογελάει: «Του λέω συχνά, λίγο και σαν συμβουλή: η φωνή σου έχει λαϊκά στοιχεία, άντε, στρίψε προς τη μεριά μας...».

VOGUE

GREECE

shine on

ANTHI FAKIDARI BY THANASSIS KRIKIS

19/01

ΕΛΕΝΗ ΚΑΘΜΕΡΙΝΗ

Το χρονικό της επιδείνωσης των τουρκοϊσραηλινών σχέσεων

2009	2023	2024	2025
Επειτα από έντονη φραστική αντιπαράθεση με τον Σιμόν Πέρες για τον πόλεμο στη Γάζα, ο Ταγίπ Ερντογάν προκαλεί διπλωματικό επεισόδιο, καθώς αποχωρεί εκνευρισμένος από το Φόρουμ του Νταβός. Λίγους μήνες μετά, Ισραηλινοί κομάντος σκοτώνουν Τούρκους ακτιβιστές που επέβαιναν στο πλοίο «Μαβί Μαρμαρά».	Το τετ α τετ Νετανιάχου - Ερντογάν, στο περιθώριο της ετήσιας Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, σηματοδοτεί την αργή και βασανιστική βελτίωση των διμερών σχέσεων. Οι δύο ηγέτες συμφωνούν να πραγματοποιήσουν εκατέρωθεν επισκέψεις στις χώρες τους, τις οποίες όμως πρόλαβαν τα γεγονότα.	Η ισραηλινή επίθεση στη Γάζα μετά την επίθεση της Χαμάς την 7η Οκτωβρίου 2023 είναι σε πλήρη εξέλιξη. Οι σχέσεις Τουρκίας - Ισραήλ έχουν περιέλθει ξανά σε τέλμα. Ο Ερντογάν κατηγορεί το Ισραήλ για γενοκτονία των Παλαιστινίων και ο Νετανιάχου καταγγέλλει την Τουρκία ότι υποστηρίζει τους τρομοκράτες.	Η επιτροπή Νάγκελ καλεί την ισραηλινή κυβέρνηση να προετοιμαστεί για το σενάριο σύρραξης με την Τουρκία. Έχει προηγηθεί η πτώση του καθεστώτος Ασαντ στη Συρία, με τον Ερντογάν να απειλεί ότι θα εισβάλει στις περιοχές της κουρδικής μειονότητας, καλώντας το Ισραήλ να αποσύρει τα δικά του στρατεύματα από τα συριακά εδάφη.

Στη μέση της διελκυστίνδας

Για τις παρενέργειες της αντιπαράθεσης Τουρκίας - Ισραήλ στη Συρία ετοιμάζεται η Αθήνα

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΔΟΥ**

Αντιμέτωπη με σκληρά διλήμματα τα οποία μπορεί να τεθούν σε περίπτωση που οι σχέσεις Ισραήλ - Τουρκίας επιδεινωθούν έτι περαιτέρω βρίσκεται η Αθήνα.

Η στρατηγική σχέση Ελλάδας και Ισραήλ φυλάσσεται από την Αθήνα ως κόρη οφθαλμού, με τους διαύλους επικοινωνίας να παραμένουν ενεργοί και ανοιχτοί, ωστόσο η επιχείρηση μετατροπής της Συρίας σε τουρκικό προτεκτοράτο έχει ενεργοποιηθεί σε σειρά τεκτονικών πλακών, που μπορεί να οδηγήσουν σε γενοκτενόμενη κρίση.

Στον ΟΗΕ

Η Ελλάδα έχει αναλάβει εδώ και λίγες ημέρες ρόλο μη μόνιμου μέλους στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ (Σ.Α. ΟΗΕ) και πολύ σύντομα θα βρεθεί αντιμέτωπη με ψηφίσματα, και προτάσεις ψηφισμάτων, που θα είναι εξαιρετικά αρνητικά για το Ισραήλ, γεγονός που σημαίνει ότι θα πρέπει να επιλεγεί πολύ προσεκτικά η τοποθέτησή της.

Τα πιο κρίσιμα ερωτήματα που θα κληθεί να απαντήσει η Αθήνα εντοπίζονται ωστόσο στο πεδίο, όπου προς το παρόν η κατάσταση παραμένει ρευστή. Υπενθυμίζεται ότι από την πλευρά της Ιερουσαλήμ η κατάρρευση της σχέσης με την Τουρκία μετά το 2010 και η συγκρότηση στρατηγικών δεσμών με την Ελ-

Η Ελλάδα ως μη μόνιμο μέλος στο Συμβούλιο Ασφαλείας θα βρεθεί αντιμέτωπη με ψηφίσματα εξαιρετικά αρνητικά για το Ισραήλ και θα πρέπει να τοποθετηθεί πολύ προσεκτικά.

λάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία, συνδέονται με το βάθος που παρέχει στο Ισραήλ η σχέση με τα δύο ελληνικά κράτη, όπως συνηθίζουν να τα αποκαλούν οι Ισραηλινοί.

Δεν ήταν τυχαία η αποστοφή του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη περί γέφυρας ανάμεσα στην Ε.Ε. και την περιοχή, μετά τη συνάντηση που είχε την περασμένη Πέμπτη στη Λευκωσία με τον Ισραηλινό ομόλογό του Γιτζάκ Χέρτζογκ.

Επιπλέον, οι στρατηγικοί δεσμοί προκύπτουν και από το γεγονός ότι στην ευρισκόμενη εξέλιξη ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμό των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, το Ισραήλ είναι κομβικός εταίρος. Ενώ στην πράξη οι ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις χρησιμοποιούν το έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας για σημαντικές ασκήσεις, που πάντα ενοχλούν την Αγκυρά.

Για την Αθήνα παραμένει σαφές ότι παρά την κακή σχέση που έχουν στην παρούσα φάση η Τουρκία και το Ισραήλ, υπάρχουν κάποιες διαυλίες οι οποίες, μάλιστα, επιβεβαιώθηκαν κατά την ίδια την κατάρρευση του καθεστώτος Ασαντ. Οι ισραηλινές αμυντικές δυνάμεις ουσιαστικά διέλυσαν τις στρατιωτικές υποδομές του συριακού στρατού, καθιστώντας την εξάρτηση της Δαμασκού από τα τουρκικά όπλα ακόμη μεγαλύτερη. Ενώ είναι προφανές ότι το προηγούμε-

νο χρονικό διάστημα τα χτυπήματα των Ισραηλινών κατά της Χεζμπολάχ και των λοιπών συνεργατών του Ιράν στην περιοχή έφεραν το καθεστώς Ασαντ σε κατάσταση ακόμη μεγαλύτερης αδυναμίας. Βέβαια, αυτοί οι ισχυροί διαυλίες σε επίπεδο βαθέως κράτους Ισραήλ και Τουρκίας δεν φτάνουν για να επηρεάσουν τις πολιτικές ελίτ στις δύο χώρες, οι οποίες παραμένουν στα χαρακώματα.

Εκκρεμότητα

Η Αθήνα βλέπει βασική εκκρεμότητα την τύχη των Κούρδων της Συρίας, που για τους Ισραηλινούς (όπως δήλωσε πρόσφατα και ο Ισραηλινός υπουργός Εξωτερικών Γκίντεον Σάαρ) αποτελεί πρωταρχική προτεραιότητα. Δεδομένου ότι ο εκλεγμένος πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ συμπλέει, προς το παρόν, με τη στάση που τηρούν και οι Ισραηλινοί για την ανάγκη οι Κούρδοι να προστατευθούν, στην Αθήνα εκτιμάται ότι μετά τις 20 Ιανουαρίου θα επιχειρηθεί μια διευθέτηση που θα μπορεί να γίνει αποδεκτή και από την Αγκυρά.

Ηδον, πάντως, η Ουάσινγκτον επιχειρεί να οικοδομήσει κάποιου είδους συμφωνία με την Τουρκία. Μάλιστα το διήμερο 9 και 10 Ιανουαρίου βρέθηκε στην Αγκυρά με αποκλειστικό αντικείμενο την κατάσταση στη Συρία ο ασκόν καθήκοντα αναπληρωτή υπ. Εξωτερικών για πολιτικές υποθέσεις των ΗΠΑ, πρόεδρος Τζον Μπας. Στην εξίσωση βρίσκονται, βεβαίως, και οι άμεσα ενδιαφερόμενοι Άραβες, οι οποίοι δεν βλέπουν διόλου φιλικά τη διεύθυνση της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή.

Στην τριμερή σύνοδο κορυφής Ελλάδας - Κύπρου - Αιγύπτου στο Κάιρο, ήταν σαφής η αρνητική στάση της Αιγύπτου έναντι των τουρκικών δράσεων, ενώ αύριο ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης θα ταξιδέψει στην Αλ Ουλά της Σαουδικής Αραβίας, όπου πέρα από το ανώτατο συμβούλιο συνεργασίας των δύο χωρών, θα γίνει και συζήτηση για την κατάσταση στη Συρία. Οι Σαουδάραβες υπήρξαν χρηματοδότες διαφόρων φραξιών κατά του Ασαντ, επιθυμούν να αναλάβουν μεγάλη μερίδα στην ανοικοδόμηση της Συρίας και είναι ενεργοί παίκτες

στο παζάρι που διαδραματίζεται αυτή τη στιγμή στη Δαμασκό.

Σε ζώνες η νέα Συρία

Πρακτικά, αν και ουδείς μπορεί να προεξοφλήσει το αποτέλεσμα όλων αυτών των τριγωνικών επαφών με επίκεντρο τη Δαμασκό και την Αγκυρά, είναι ωστόσο προφανές ότι η νέα Συρία θα είναι χωρισμένη σε ζώνες επιρροής, με τους Ισραηλινούς και τους Κούρδους να είναι απόλυτα συντονισμένοι προς αυτή την κατεύθυνση και τους Αμερικανούς να επιχειρούν να βοηθήσουν στην εξεύρεση της φόρμουλας.

Στην Αθήνα, μετά και τις επισκέψεις των υπουργών Εξωτερικών Γαλλίας και Γερμανίας, υπάρχει προβληματισμός αν θα πρέπει να γίνει κάποια αντίστοιχη κίνηση. Υπάρχει προβληματισμός για επίσκεψη σε πολιτικό επίπεδο, προκειμένου να μη δοθεί κάποιο μήνυμα νομιμοποίησης του καθεστώτος πριν αυτό δώσει δείγματα γραφής.

Εξετάζεται, πάντως, κάποια επίσκεψη σε καθαρά υπηρεσιακό επίπεδο, καθώς η Ελλάδα

επιθυμεί να παρακολουθεί τις εξελίξεις, καθώς ο κίνδυνος της οριοθέτησης ΑΟΖ Τουρκίας και Συρίας εις βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν εξέλιπε.

Μέσα στις γιορτές εγκαταστάθηκε στη Δαμασκό και ο νέος πρόεδρος της Ελλάδας Εμμανουήλ Κακαβελάκης (ο Νίκος Πρωτονοτάριος αποχώρησε λόγω συνταξιοδότησης), ο οποίος πέρασε την Πρωτοχρονιά με την ελληνική κοινότητα. Η Αθήνα είναι σε διαρκή και ανοιχτή γραμμή με τον πατριάρχη Αντιοχείας Ιωάννη Γ', προκειμένου να παραμείνει σε εγρήγορση για την κατάσταση των Ελληνορθόδοξων της Συρίας. Όπως μεταδίδει ο ανταποκριτής της «Κ» στην Κωνσταντινούπολη Μανώλης Κωστίδης, κινητοποιείται πλέον και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, καθώς η πτώση του καθεστώτος Ασαντ σηματοδοτεί τη χειραφέτηση του Πατριαρχείου Αντιοχείας από τη ρωσική επιρροή. Σύμφωνα με πληροφορίες, χριστιανοί της περιοχής επισκέπτονται το Φανάρι, που διαμνύει ότι αναμένει από το Πατριαρχείο Αντιοχείας να συμβαδίσει με τις αποφάσεις που έχει λάβει το Οικουμενικό Πατριαρχείο για να υπάρχει συμπίεση.

Η Αθήνα έχει πολύ μεγαλύτερη δυσκολία να συμμετάσχει στην ανοικοδόμηση της Συρίας, αφενός λόγω της Τουρκίας, αφετέρου λόγω της παραδοσιακά καχύποπτης στάσης που τηρούν ακόμη και οι μεγαλύτερες ελληνι-

Υπάρχει προβληματισμός για επίσκεψη στη Δαμασκό σε πολιτικό επίπεδο προκειμένου να μη δοθεί μήνυμα νομιμοποίησης του καθεστώτος πριν αυτό δώσει δείγματα γραφής.

κές εταιρείες να επενδύσουν σε ρευστό γεωπολιτικό τοπίο. Υπενθυμίζεται ότι ανάλογη ήταν και η δυστοκία όταν ετίθηζαν επενδύσεων στη Λιβύη.

Οι παρενέργειες

Αυτή η μετεωρική άνοδος της επιρροής της Τουρκίας στην Μέση Ανατολή εις βάθος χρόνου είναι αρνητική και για την Ελλάδα, ωστόσο εκτιμάται ότι προς το παρόν τα μέτωπα σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο εκ των πραγμάτων περνούν σε δεύτερη μοίρα για την Αγκυρά. Και, παρά τις προφανείς δυσκολίες Αθήνας και Αγκυρας να εισέλθουν σε ουσιαστικές συζητήσεις, συντείνουν στο ενδεχόμενο τα «ήρεμα νερά» να παραταθούν για σημαντικό χρονικό διάστημα.

Το πρόβλημα για την Αθήνα είναι ότι τις τελευταίες εβδομάδες σε αυτό το εξαιρετικά ρευστό σκηνικό έχει προστεθεί και ένα ακόμη πρόβλημα που χτυπά στον πυρήνα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής: ο κ. Τραμπ με τη ρητορική του περί αναθεώρησης συνόρων, είτε αναγνωρίζοντας την υπαρξη της Συρίας από την Αγκυρά είτε διασκευάζοντας τις ιδεολογίες του 19ου αιώνα για το πεπρωμένο (Manifest Destiny) των ΗΠΑ να επικρατήσουν στο σύνολο της Βόρειας Αμερικής, ουσιαστικά υποβαθμίζει το διεθνές δίκαιο σε δεύτερη κατηγορία και ανοίγει την πόρτα της συναλλακτικής πολιτικής και των διευθετήσεων.

Το πρόσωπο ενός κοριτσιού γίνεται καμβάς για τη νέα σημαία της Συρίας, στη Δαμασκό. Το σκηνικό στην περιοχή παραμένει ρευστό μετά την πτώση του καθεστώτος Ασαντ, με την Τουρκία να ενισχύει την επιρροή της ενεργοποιώντας σειρά τεκτονικών πλακών που μπορεί να οδηγήσουν σε γενικευμένη κρίση.

LAURA BOUSHAK / THE NEW YORK TIMES

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«**ΜΕ τη συριακή** επανάσταση το παράθυρο μιας ιστορικής ευκαιρίας άνοιξε για την Τουρκία και την περιοχή», δήλωσε την περασμένη Τρίτη ο Ταγίπ Ερντογάν. Έχοντας υποστηρίξει αταλάντευτα την ένοπλη ισλαμική αντιπολίτευση, ακόμη κι όταν ο Μπασάρ αλ Ασαντ εμφανιζόταν να κερδίζει τον εμφύλιο πόλεμο χάρη στην υποστήριξη της Ρωσίας, του Ιράν και της Χεζμπολάχ, ο Τούρκος πρόεδρος έχει κάθε λόγο να αισθάνεται δικαιωμένος. Ο επικεφαλής της τουρκικής υπηρεσίας πληροφοριών, Ιμπραήμ Καλίν, ήταν ο πρώτος ξένος αξιωματούχος που συναντήθηκε με τον νέο ηγέτη της Συρίας, Αχμεντ αλ Σάρα, στη Δαμασκό ύστερα από την ανατροπή του Ασαντ. Οι κατασκευαστικές εταιρείες έκαναν ράλι στο τουρκικό χρηματιστήριο, προσβλέποντας στη μερίδα του λέοντος από την ανοικοδόμηση της Συρίας, ενώ η Αγκυρα βιάζεται να δρομολογήσει ένα συροτουρκικό μνημόνιο για τις θαλάσσιες ζώνες, ανάλογο με το τουρκολιβικό. Σε μια κρίση νεοοθωμανικού μεγαλείου, ο Ερντογάν δήλωσε ότι «το Χαλέπι, η Δαμασκός, το Ίντλιμπ και η Ράκα θα μπορούσαν να ανήκουν στην πατρίδα μας» κι όταν έξαλλοι οπαδοί του φώναζαν στο Μαρντίν «οδήγησέ μας στην Ιερουσαλήμ», η απάντησή του ήταν: «Η υπομονή φέρνει τη νίκη».

Η νάρκη

Ωστόσο, οι υπερφίλες φιλοδοξίες του κινδυνεύουν να ανατιναχθούν από τη νάρκη του Κουρδικού. Η πτώση του Ασαντ, στις 8 Δεκεμβρίου, άφησε ένα μεγάλο κενό ασφαλείας στη βόρεια και ανατολική Συρία, μεγάλο μέρος της οποίας ελέγχεται από την κουρδική πολιτοφυλακή YPG, καθώς το νέο καθεστώς της Χαγιάτ Ταχρίρ αλ Σαμ (HTS) έχει, για την ώρα, πολύ περιορισμένες στρατιωτικές δυνατότητες. Για να προλάβει τις εξελίξεις, η Αγκυρα έβαλε τους μισθοφόρους της, τον λεγόμενο Συριακό Εθνικό Στρατό (SNA), να επιτεθούν από την πρώτη στιγμή εναντίον των Κούρδων δυτικά του Ευφράτη: στο Ταλ Ριφάτ, το οποίο κατόρθωσαν να καταλάβουν και στο Μανμπιτζ, όπου οι πολύνεκρες συγκρούσεις συνεχίζονται μέχρι σήμερα – μόνο την Πέμπτη σκοτώθηκαν 37 μαχητές και από τις δύο πλευρές.

Παράλληλα, οι Τούρκοι συγκέντρωσαν δυνάμεις απέναντι από το Κομπάνι, στην ανατολική όχθη του Ευφράτη, πόλη-σύμβολο του νικηφόρου αγώνα των Κούρδων εναντίον του Ισλαμικού Κράτους (ISIS) το 2014-2015. Μέχρι τώρα διστάζουν να κάνουν κάποια αποφασιστική κίνηση,

Η Αγκυρα επιδιώκει να συνεχίσει τους αλτρωτικούς στόχους της, υπό το πρόσχημα των διαρκών «ανησυχιών περί ασφαλείας».

Ενώ η Αγκυρα πολλαπλασιάζει τις συναντήσεις υψηλού επιπέδου και προχωράει καθημερινά σε ανακοινώσεις ευφάνταστων σχεδίων, το πεδίο όπου πραγματικά υπερβαίνει εαυτόν είναι ο μοναχικός αγώνας της ενάντια σε στιδήποτε φέρει έστω και την παραμικρή σύνδεση με Κούρδους, είτε στη Συρία είτε αλλού.

Η Τουρκία διατηρεί ήδη παρουσία στη βορειοδυτική Συρία. Ελέγχει 8.835 τετραγωνικά χιλιόμετρα, από τα οποία οι Κούρδοι και οι χριστιανοί κάτοικοι έχουν «εκκαθαριστεί» manu militari. Διαχειρίζεται την περιοχή αυτή μέσω μιας στρατιωτικής δύναμης που υπολογίζεται σε 3.000 άνδρες, αν και στην πραγματικότητα ο αριθμός

καθώς οι Αμερικανοί έστειλαν ισχυρή δύναμη στην περιοχή για να αποτραπεί η σύγκρουση. Σε κάθε περίπτωση, η Αγκυρα φέρεται αποφασισμένη να διευρύνει την ελεγχόμενη από αυτήν «αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη» της βόρειας Συρίας και ανατολικά του Ευφράτη, μέχρι τα σύνορα με το Ιράκ, ώστε να απαλλαγεί από τον εφιάλτη της δημιουργίας ντε φάκτο αυτόνομης κουρδικής οντότητας δίπλα στα τουρκικά σύνορα. Υπό αυτό το πρίσμα, ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Χακάν Φιντάν έστειλε τηλεσίγγραφο στην HTS να αναλάβει η ίδια τον εξοστρακισμό

Κρατώντας σημαίες της γυναικείας πολιτοφυλακής των Κούρδων YPJ, διαδηλώτριες στο Καμισλί της Συρίας ζητούν από τις νέες ισλαμικές αρχές να σεβαστούν τα δικαιώματά τους και να ανακατίσουν τις στρατιωτικές κινήσεις της Τουρκίας. Η Αγκυρα επιχειρεί να διευρύνει την ελεγχόμενη από αυτήν «αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη» της βόρειας Συρίας, εξοστρακίζοντας τους Κούρδους μαχητές.

Οθωμανικά όνειρα, κουρδικοί εφιάλτες

Ο Ερντογάν οραματίζεται τον πλήρη έλεγχο της Συρίας. Οι ΗΠΑ όμως ενισχύουν την παρουσία τους στις περιοχές των Κούρδων, ενώ το Ισραήλ καταρτίζει σχέδια ανάσχεσης

ΑΠΟΨΗ

Το σχέδιο μετατροπής της Συρίας σε τουρκική αποικία

Του ΤΣΕΝΓΚΙΖ ΑΚΤΑΡ

Η Αγκυρα έσπευσε να παρουσιαστεί ως η κύρια κερδισμένη από την πτώση του καθεστώτος Ασαντ, καταλήγοντας σε πολύ πρόωρα συμπεράσματα για το μέλλον μιας χώρας που επί δεκαετίες ταλανίζεται από βία και πόνο. Οδηγούμενη από έναν απροκάλυπτα αποικιοκρατικό και ανεξέλεγκτο ζήλο, η Αγκυρα παρουσιάζει, από τις 9 Δεκεμβρίου, διαδοχικά σχέδια για το μελλοντικό της «προτεκτοράτο». Η «ανάπτυξη ικανοτήτων» αποτελεί το σύνθημα που συνοδεύει φιλόδοξα έργα-μαμούθ, από τη σύνταξη ενός νέου συντάγματος (ούτε λίγο ούτε πολύ!) και την εκπαίδευση ενός στρατού 300.000 ανδρών, έως την αναδιάρθρωση κάθε πτυχής του δημόσιου βίου και την πλήρη ανασυγκρότηση των αστικών και οδικών υποδομών της Συρίας. Αυτό το τελευταίο είναι που ενδιαφέρει πρωτίτως την Αγκυρα. Η μοναδική σοβαρή εκτίμηση, η οποία χρονολογείται από το 2019, υπολογίζει το κόστος μεταξύ 250 και 400 δισ. δολαρίων. Το κονδύλι πιθανότατα έχει αυξηθεί κατά πολύ σήμερα.

Η Αγκυρα επιδιώκει να συνεχίσει τους αλτρωτικούς στόχους της, υπό το πρόσχημα των διαρκών «ανησυχιών περί ασφαλείας».

Ενώ η Αγκυρα πολλαπλασιάζει τις συναντήσεις υψηλού επιπέδου και προχωράει καθημερινά σε ανακοινώσεις ευφάνταστων σχεδίων, το πεδίο όπου πραγματικά υπερβαίνει εαυτόν είναι ο μοναχικός αγώνας της ενάντια σε στιδήποτε φέρει έστω και την παραμικρή σύνδεση με Κούρδους, είτε στη Συρία είτε αλλού.

Η Τουρκία διατηρεί ήδη παρουσία στη βορειοδυτική Συρία. Ελέγχει 8.835 τετραγωνικά χιλιόμετρα, από τα οποία οι Κούρδοι και οι χριστιανοί κάτοικοι έχουν «εκκαθαριστεί» manu militari. Διαχειρίζεται την περιοχή αυτή μέσω μιας στρατιωτικής δύναμης που υπολογίζεται σε 3.000 άνδρες, αν και στην πραγματικότητα ο αριθμός

είναι πολύ μεγαλύτερος, καθώς τα 900 χλμ. των συροτουρκικών συνόρων είναι επίπεδα και εύκολα προσπελάσιμα. Πέρα από αυτή τη στρατιωτική δύναμη, η κατεχόμενη περιοχή αποτελεί πεδίο επιχείρησης μιας ετερόκλητης ένοπλης ομάδας που δρα υπό τη σημαία του Συριακού Εθνικού Στρατού (SNA). Η ομάδα αυτή, που δημιουργήθηκε, εκπαιδεύτηκε και εξοπλίστηκε από την Αγκυρα, υπολογίζεται σε 70.000 άνδρες και αποτελείται κυρίως από άτακτους και τζιχαντιστές κάθε είδους, από διάφορες περιοχές του κόσμου. Μετρά περισσότερες από σαράντα διαφορετικές εθνικότητες και πολλά από τα μέλη της έχουν αποσκιρτήσει από τον ISIS.

Εκτός από τις ένοπλες δυνάμεις, η Αγκυρα έχει εγκαταστήσει στην περιοχή διοικητικό προσωπικό, υπεύθυνο για την εκπαίδευση (στα τουρκικά και στα αραβικά), τις επικοινωνίες, τα οικονομικά και γενικότερα τη διαχείριση του δημόσιου βίου. Πολύ απλά, θα ήθελε να επεκτείνει αυτό το αποικιοκρατικό πείραμα σε όλη τη Συ-

ρία. Το μοντέλο που εφαρμόστηκε στα κατεχόμενα εδάφη, από τα οποία εκδιώχθηκαν Κούρδοι και χριστιανοί κάτοικοι, αποτελεί τον διακηρυγμένο στόχο της Αγκυρας: την κατάληψη ολόκληρης της συνοριακής ζώνης και πέραν αυτής, με σκοπό τον αφοπλισμό των Κούρδων.

Σήμερα, ενώ τα όπλα έχουν σιγήσει σχεδόν παντού, με εξαίρεση εκδικητικές επιθέσεις και κάποιους θύλακες αντίστασης στη νέα εξουσία της HTS (Χαγιάτ Ταχρίρ αλ Σαμ) και του ηγέτη της, Αχμεντ αλ Σάρα, η Τουρκία –όπως και το Ισραήλ– επιδιώκει να συνεχίσει τους αποικιοκρατικούς και αλτρωτικούς στόχους της, υπό το πρόσχημα των διαρκών «ανησυχιών περί ασφαλείας», με άμεσο στόχο την Αυτόνομη Κουρδική Διοίκηση της Βορειοανατολικής Συρίας (AANES) που διοικείται από τους Κούρδους της Συρίας, οι οποίοι μόλις πριν από δέκα χρόνια νίκησαν έναν ISIS που είχε την ανοιχτή υποστήριξη της Τουρκίας... Και αυτό διότι η Τουρκία απεχθάνεται μια γειτονιά που επιχειρεί να λειτουργήσει, όσο μπορεί, στηριζόμενη σε

δημοκρατικές αρχές, με τον ίδιο τρόπο που η Ρωσία απεχθάνεται την Ουκρανία.

Η ένοπλη κλιμάκωση της Τουρκίας γίνεται αισθητή παντού, τόσο από τους Σύρους που έχουν κουραστεί από τον πόλεμο, όσο και από τους περιφερειακούς και δυτικούς παράγοντες, που επιδιώκουν να αποκλιμακώσουν σταδιακά τη συριακή κρίση και να επιτρέψουν την επιστροφή των προσφύγων. Η Τουρκία, με την εμμονή της, υπόσχεται ακριβώς το αντίθετο, σε συνεργασία με την άλλη πολεμική μηχανή της περιοχής, το Ισραήλ.

Ο επικεφαλής των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών Ιμπραήμ Καλίν, απεσταλμένος στη Δαμασκό για να συναντήσει τον Αλ Σάρα, φέρεται να διαβίβασε την έντονη δυσарέσκεια της Αγκυρας για τον διάλογο μεταξύ AANES και HTS όσον αφορά την πιθανή συμμετοχή των Κούρδων της Συρίας στις διαπραγματεύσεις με τη Δαμασκό για το μέλλον της Συρίας και το δικό τους. Η κλιμακούμενη πατερναλιστική προσέγγιση ενο-

χλεί τη Δαμασκό, όχι μόνο στους κόλπους των ηγετών της HTS, αλλά και σε όλες τις άλλες συριακές συνιστώσες. Μάλιστα, στις 31 Δεκεμβρίου, παρά την αντίθεση της Αγκυρας, Κούρδοι στρατιωτικοί ηγέτες πραγματοποίησαν τελικά συνάντηση με τη νέα κυβέρνηση, και δη στη Δαμασκό, σε κλίμα διαλόγου.

Η ποικιλομορφία και ο πλούτος της Συρίας, σε εθνοτικό, θρησκευτικό και γλωσσικό επίπεδο, είναι στοιχεία ξένα προς την Τουρκία, η οποία, μετά τις μεγάλες εθνοθρησκευτικές εκκαθαρίσεις στις αρχές του 20ού αιώνα, έχει εξελιχθεί στη χώρα με τη μεγαλύτερη θρησκευτική ομοιογένεια στην περιοχή. Ευτυχώς, η Τουρκία δεν διαθέτει ούτε τα τεχνικά, ούτε τα οικονομικά, ούτε τα πνευματικά μέσα για να επιβάλει αυτό το μοντέλο, παρά μόνο με τη χρήση βίας, η οποία όμως έχει σαφή όρια.

Ο κ. Τσενγκιζ Ακτάρ είναι καθηγητής Πολιτικών Επιστημών στη Σχολή Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Αγκυρας, το ισραηλινό υπουργείο Εξωτερικών κάλεσε τις «διεθνείς δυνάμεις» να «προστατέψουν τους Κούρδους». Αίσθηση προκάλεσε εξάλλου η δημοσιοποίηση έκθεσης της Επιτροπής Νάγκελ, που συνέστησε η κυβέρνηση Νετανιάχου για να επεξεργαστεί προτάσεις αναδιοργάνωσης του ισραηλινού στρατού. Η επιτροπή, της οποίας προϊστάται πρώην αρχηγός του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας, αναγορεύει την Τουρκία μεγαλύτερη δυνητική απειλή για το Ισραήλ από το Ιράν και συνιστά να υπάρξει προετοιμασία για το ενδεχόμενο στρατιωτικής σύγκρουσης μεταξύ των δύο κρατών. Προφανώς το Ισραήλ φοβάται ότι με το νέο ισλαμικό καθεστώς στη Δαμασκό, η Τουρκία θα μπορούσε να αποκτήσει στρατιωτική παρουσία, όχι μόνο στη βόρεια, αλλά και στη νότια Συρία, δηλαδή δίπλα στα κατεχόμενα Υψώματα του Γκολάν και τα ισραηλινά σύνορα. Ο νεοοθωμανικός μεγαλοϊδεατισμός του Ερντογάν και οι κραυγές για την Ιερουσαλήμ δεν κάνουν τα πράγματα καλύτερα.

Ο παράγοντας Τραμπ

Το μεγάλο ερώτημα είναι τι θα κάνει ο Ντόναλντ Τραμπ μετά την ανάληψη των καθηκόντων του, στις 20 Ιανουαρίου. Στην πρώτη θητεία του πάσχιζε να απαγκιστρωθεί από τη Συρία και άφησε την Τουρκία να εισβάλει τρεις φορές σε κουρδικές περιοχές. Αργότερα όμως μετάνιωσε και ήταν εκείνος που έδιωξε την Τουρκία από το πρόγραμμα των F-35. Η Τούλσι Γκάμπαρντ, την οποία επέλεξε για τη γενική διεύθυνση των μυστικών υπηρεσιών, ήταν ο άνθρωπος της Ουάσιγκτον που είχε για χρόνια άμεση επαφή με τους Κούρδους και έχει χαρακτηρίσει τον Ερντογάν «μεγαλομανή του ριζοσπαστικού Ισλάμ». Το πιθανότερο είναι ότι ο Τραμπ θα προσπαθήσει να βρει μια συμβιβαστική λύση, η οποία θα προστατεύει τους Κούρδους, θα σώζει τα προσχήματα για την Τουρκία και θα αποτρέπει τη σύγκρουσή της με το Ισραήλ. Διπλωματικές πηγές αναφέρουν ότι οι Αμερικανοί προωθούν «εθνικό συνέδριο» στο συριακό Κουρδιστάν με συμμετοχή όλων των κουρδικών οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένων –πλην του αριστερού PYD που είναι το κυρίαρχο– και των οργανώσεων του συντηρητικού KNC, που διατηρούν καλές σχέσεις με την Τουρκία και το βόρειο Ιράκ. Αποστολή του θα είναι να δρομολογήσει τη συγκρότηση κοινά αποδεκτής τοπικής διοίκησης και τη δημιουργία «αποστρατιωτικοποιημένων ζώνων», όπου οι δυνάμεις της YPG θα παραμείνουν στην περιοχή, αλλά με άλλες στολές και από στρατός θα μεταμορφωθούν σε αστυνομία.

Ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν

Ο Ερντογάν προετοιμάζει την απελευθέρωση (με περιοριστικούς όρους) του Αμπντουλάχ Οτσαλάν ύστερα από 26 χρόνια κάθειρξης, με την προϋπόθεση ότι θα απευθύνει έκκληση για τερματισμό του ενόπλου αγώνα του PKK. Μια τέτοια εξέλιξη θα ενίσχυε την πίεση προς το συριακό PYD/YPG να μετριάσει τις αλτρωτικές φιλοδοξίες του.

AP PHOTO / ABDEL KAREEM HANA

Παιχνίδι με φόντο βομβαρδισμένα κτίρια στη Χαν Γιουνίς της Γάζας. «Παιδιάκια που δεν πάνε σχολείο εδώ και δύο χρόνια κυκλοφορούν ξυπόλυτα με δύο τενεκέδες νερό στα χέρια ή τα βλέπεις και πουλούν μικροπραμάτια», περιγράφει ο κ. Πετρόπουλος, ο οποίος εύχεται «να γίνει ανακωχή, να μπορέσουν για μια βραδιά να πάνε τα παιδιά για ύπνο και να ξέρουν ότι θα ξυπνήσουν το πρωί».

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Λίγα λεπτά αφότου έχει ξεκινήσει η τηλεφωνική μας συνέντευξη, ο Γιώργος Πετρόπουλος λαμβάνει μηνύματα στο κινητό του. «Μου στέλνουν ότι είναι ένα πτώμα νοτίως των Ισραηλινών που το τρώνε τα σκυλιά – “μπορείτε να πάτε να το πάρετε;”». Απαντάει αρνητικά. «Έχει βραδιάσει», εξηγεί στην «Κ», «και μας έριξαν 200.000 σφαίρες προχθές οι Ισραηλινοί».

Εδώ και ένα χρόνο, ο κ. Πετρόπουλος είναι ο επικεφαλής του Γραφείου Συντονισμού της Ανθρωπιστικής Βοήθειας του ΟΗΕ στη Γάζα. Παρότι έχει ηγηθεί και άλλων δύσκολων ανθρωπιστικών αποστολών στο παρελθόν –στο Ιράκ, στη Συρία και στη Λιβύη, μεταξύ άλλων χωρών– η Γάζα δεν συγκρίνεται με κανέναν άλλον πόλεμο για ένα συγκεκριμένο λόγο: «Σε όλους τους πολέμους του κόσμου, όσο βάνουσαι και αν είναι –στο Σουδάν αυτή τη στιγμή γίνεται χαμός σε όλη τη χώρα, μιλάμε για 30 εκατομμύρια κόσμου, ενώ εδώ είναι δύο εκατομμύρια– ο κόσμος που αντιμετωπίζει την κρίση μπορεί να μετακινηθεί κάπου αλλού. Η Γάζα είναι το μόνο μέρος στον κόσμο όπου σε ανθρώπους που ζουν έναν τέτοιο πόλεμο δεν επιτρέπεται να αναζητήσουν καταφύγιο, να γίνουν πρόσφυγες», τονίζει.

Μιλάει στην «Κ» από το κτίριο στο οποίο ζει στο νότιο μέρος της Γάζας, εκεί όπου η πολιτεία της Ράφα συναντά την πολιτεία της Χαν Γιουνίς, περίπου 4 χιλιόμετρα μακριά από τα σύνορα με την Αίγυπτο. Κάποτε αυτό το παραθαλάσσιο κτίριο ήταν καλοκαιρινή κατοικία. Στην αυλή υπάρχει ακόμη η άδεια πισίνα. Τώρα όλο το σπίτι φωτίζεται από μια μοναδική λάμπα. «Νομίζουν ότι το γραφείο μου είναι ασφαλές», λέει στην «Κ», «έχει μια σημαία του ΟΗΕ και έχουμε γράψει ένα μεγάλο «U.N.» στην ταράτσα για τα F-16 και λέμε ο Θεός βοηθός».

Πριν από ένα χρόνο, γύρω του είχε αμμόλοφους και περίπου πέντε αντισκοίνα. Αν ανέβει τώρα στην ταράτσα, αντικρίζει μπροστά του μια θάλασσα 55.000 ανθρώπων που ζουν σε πλαστικές σκηνές. «Στις σκηνές συνολικά είναι γύρω στο 1,5 εκατομμύριο, απλά εγώ βλέπω τόσους», συμπληρώνει.

Καθημερινά –και όλη μέρα– ακούει γύρω τους να σκάνε βόμβες. «Τώρα από πάνω μου ακούω ένα drone», δηλώνει στην «Κ», «κάθεται εκεί, δεν ξέρω, κοιτάζουν φάτσες και καμιά φορά ρίχνει και καμιά βόμβα». Πριν από περίπου δύο μήνες, μια ρουκέτα από ένα drone έσκασε στα αριστερά του οχήματος στο οποίο επέβαινε ο κ. Πετρόπουλος. Ήταν τεθωρακισμένο, οι επιβάτες δεν τραυματίστηκαν – έσκασαν τα λάστιχα και είχαν ζημιές στα τζάμια. Γύρω τους όμως είδαν σωριασμένους δεκάδες νεκρούς και τραυματίες. «Όσο μικρή κι αν εί-

ναι μια ρουκέτα, όλοι σε πλαστικές σκηνές ζουν».

Το φεγγάρι του ανθρωπιστή

Μέχρι τα 7 του χρόνια, ο 45χρονος σήμερα Γιώργος Πετρόπουλος ζούσε στην Ελλάδα. Πέρασε την υπόλοιπη παιδική του ηλικία και μέρος της εφηβείας του στο εξωτερικό, προτού επιστρέψει στη χώρα.

Σπούδασε Διεθνείς Σχέσεις στις ΗΠΑ και έκανε μεταπτυχιακό πάνω στην επίλυση διενέξεων στο Πανεπιστήμιο του Μπράντφορντ στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επέστρεψε στην Ελλάδα για να πάει στον στρατό, αλλά σύντομα θέλησε να βρεθεί σε μια εμπόλεμη ζώνη για να βοηθήσει όπως μπορεί. «Στις αρχές του 2005 πήγα με τους Γιατρούς του Κόσμου στο Νταρφούρ και από τότε τρέχω από πόλεμο σε πόλεμο», λέει στην «Κ». Όταν του έγινε η πρόταση για τη Γάζα, η σύζυγός του, η οποία ζει με την κόρη τους στην Ιορδανία, δεν εξεπλάγνυ. «Φυσικά και θα πας», του είπε, παρότι τόσο εκείνη όσο και η κόρη τους ζουν με φοβερό άγχος καθημερινά τον τελευταίο χρόνο.

«Η Γάζα για έναν ανθρωπιστή είναι όπως το φεγγάρι για έναν αστροναύτη», δηλώνει ο κ. Πετρόπουλος. «Με όλα τα πιστεύω σου για τον κόσμο, την ανθρωπότητα, την αλληλεγγύη, έρχεσαι εδώ και καταλαβαίνεις τα όρια του διεθνούς συστήματος που έχουμε στήσει για να αλληλοβοηθούμαστε. Έχουμε δει την κόψη, εκεί που σταματάει το σύστημα, που δεν πάει πια». «Αλλά δεν θα σταματήσουμε», τονίζει, «αλλιώς το νόημα του ανθρωπισμού δεν στέκει».

Ολοσχερής καταστροφή

Στη Γάζα «ο κόσμος ζούσε σε διαμερίσματα, είχε κανονική παροχή νερού με μηχανήματα, με αφαλάτωσης», εξηγεί. Στην αρχή, για να δώσουν νερό στους πολίτες έφεραν πετρέλαιο για να λειτουργή-

Γιώργος Πετρόπουλος

Δεν αφήνουν τη βοήθεια να φτάσει στη Γάζα

Ο επικεφαλής του Γραφείου Συντονισμού της Ανθρωπιστικής Βοήθειας του ΟΗΕ στη Γάζα είναι Έλληνας και μεταφέρει στην «Κ» τις εικόνες από το πεδίο μιας ανθρωπιστικής καταστροφής

«**Στις αρχές** του 2005 πήγα με τους Γιατρούς του Κόσμου στο Νταρφούρ και από τότε τρέχω από πόλεμο σε πόλεμο», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Πετρόπουλος.

σουν οι γεννήτριες και το εργοστάσιο αφαλάτωσης. Αλλά μετά τους βομβαρδισμούς, καταστράφηκαν. Τώρα η παροχή νερού γίνεται με βυτιοφόρα, τα οποία δεν μπορούν να πάνε στα αντίσκηνα. «Παιδιάκια που δεν πάνε σχολείο εδώ και δύο χρόνια κυκλοφορούν ξυπόλυτα με δύο τενεκέδες νερό στα χέρια ή τα βλέπεις και πουλούν μικροπράγματα έξω στον δρόμο», συμπληρώνει. Εκεί όπου βρίσκεται ο κ. Πετρόπουλος κάνα-δύο δρόμοι έχουν ακόμη ασφαλτό. «Ο στρατός του Ισραήλ έχει οχήματα μάχης που γδέρνουν τους δρόμους για να μην μπορεί να πάει κανονικό όχημα – μετά τον Μάρτιο του 2024, η καταστροφή στη Χαν Γιουνίς ήταν τόσο ολοσχερής που άλλαξε τοπογραφία, είναι πρωτόγνωρο», εξηγεί. «Οδηγείς στα συντρίμια και βλέπεις κοριτσάκια τριών χρόνων χωρίς παπούτσια να τρέχει στο κατεστραμμένο κτίριο με τους αμιάντους και τις βόμβες που έχουν μείνει».

Ο εφοδιασμός

Ενα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, όμως, είναι αυτό του εφοδιασμού. «Το Ισραήλ δεν διευκολύνει τις ανθρωπιστικές ενέργειες μέσα στη Γάζα

και τη διόδο του ανθρωπιστικού εξοπλισμού και εφοδίων, από τρόφιμα και ιατροφαρμακευτικό εξοπλισμό μέχρι εργαλεία ύδρευσης». Για την ακρίβεια, έχει καταρρεύσει πλήρως το κράτος δικαίου, σημειώνει, καθώς πλέον κλέβουν τα φορτηγά με τα εφόδια οργανωμένοι εγκληματίες. «Το Ισραήλ λέει ότι κάθε μέρα στέλνουν στη Γάζα δεκάδες νταλίκες, αλλά δεν μπορούν 50 νταλίκες να μπουν στον Ντότο και να φτάσουν μέχρι τις αποθήκες μας, γίνεται χαμός», αναφέρει ο κ. Πετρόπουλος.

Σε πληθυσμό, η Γάζα είναι δύο φορές η Θεσσαλονίκη, εξηγεί. «Και μπαίνουν μέσα κάτω από 50 νταλίκες», δηλώνει. «Ουσιαστικά το Ισραήλ εδώ και ένα χρόνο πολεμάει τον ΟΗΕ και τη δυνατότητά του να φέρει και να παραδώσει τα πράγματα που χρειάζεται ο κόσμος», τονίζει στην «Κ». Αυτό γίνεται με διαφορετικούς τρόπους, σύμφωνα με τον κ. Πετρόπουλο.

Πρώτον, οι ανθρωπιστικές οργανώσεις δεν μπορούν να φέρουν μέσα τον εξοπλισμό που θέλουν. «Ακόμα και πριν από τον πόλεμο, το Ισραήλ είχε τη Γάζα με “θερμιδόμετρο”, καθημερινά, για τον πληθυσμό – οι καταυλισμοί δεν είναι οργανωμένοι γιατί ποτέ δεν μας άφησαν να έχουμε αρκετό εξοπλισμό, παραδείγματος χάριν για τουαλέτες. Πήρε ένα χρόνο για να με αφήσει το Ισραήλ να έχω 10 νταλίκες μπαταρίες εδώ. Γεννήτριες για τα νοσοκομεία δεν έχουμε», σημειώνει.

Δεύτερον, οι συμμορίες εγκληματιών που κλέβουν τον ανθρωπιστικό εξοπλισμό δρουν σε περιοχή που είναι υπό την επίβλεψη του ισραηλινού στρατού, λέει ο κ. Πετρόπουλος. «Το Ισραήλ θα σου πει ότι για δύο χιλιόμετρα είναι ζώνη εκκένωσης, αλλά όταν πριν από ένα μήνα μας έκλεψαν 98 νταλίκες, πού πήγαν αυτές; Σε αποθήκες μέσα στη νότια Γάζα, σε τοποθεσίες υπό τον έλεγχο των Ισραηλινών».

Λίγες ώρες προτού μιλήσει στην «Κ», είχε διαπραγματευθεί με τους κλέφτες για να τους δώσουν πίσω έστω μία από τις νταλίκες που με-

τέφερε πετρέλαιο. «Για να κρατήσουμε έστω το Ίντερνέτ», σημειώνει. Λόγω «πλιάτσικου», όπως λέει, δεν στέλνουν πολλά πράγματα πλέον. «Δεν υπάρχουν πολλά πράγματα στην αγορά κι έτσι αυξάνονται οι τιμές».

Ενα τσιγάρο, παραδείγματος χάριν, στη Γάζα αυτή τη στιγμή κοστίζει περίπου 20 δολάρια. Μια κούτα με 10 πακέτα πωλείται 5.000-6.000 δολάρια. Από εκεί που τα 25 κιλά σιτάρι κόστιζαν 25 σέκελ, τώρα κοστίζουν 1.000 εξηγεί.

Ο ΟΗΕ δεν χρησιμοποιεί ένοπλους φύλακες για τα φορτηγά του. «Γιατί εδώ σκοτώνουν κόσμο», λέει. Αλλά δεν είναι οι μόνοι που στέλνουν ανθρωπιστική βοήθεια στη Γάζα. «Υπάρχουν και άλλες οργανώσεις που δεν συντονίζονται με το διεθνές σύστημα – τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα έχουν πολύ οργανωμένη δική τους ανθρωπιστική παροχή στη Γάζα, για παράδειγμα», σημειώνει.

Πείνα

«**Υπάρχουν** μέρη όπου έχουμε περιπτώσεις λιμού», λέει στην «Κ» ο κ. Πετρόπουλος. «Στο βόρειο τμήμα της Γάζας δεν μας αφήνουν να πάμε κι εκεί ο κόσμος πεινάει όντως». Από τις 7 Οκτωβρίου του 2023, ζητούν καθημερινά να πάνε φαγητό, νερό και φάρμακα, αλλά η απάντηση είναι πάντα όχι. Δεν ξέρουν πόσα άτομα ακριβώς είναι ακόμη εκεί. «Πριν από έξι εβδομάδες είχε 30.000 με 50.000 κατοίκους, αλλά δεν έχουμε ιδέα γιατί τους εκτοπίζουν προς τον Ντότο και ο εκτοπισμός άμαχου πληθυσμού χωρίς λόγο είναι έγκλημα πολέμου», αναφέρει.

Και στον Ντότο όμως πεινούν και δεν τους αφήνουν να ψαρέψουν, σημειώνει. Πριν από ενάμιση μήνα, είδε ένα 12χρονο παιδί να ψαρεύει πάνω σε σανίδα SUP. «Είδα ισραηλινό πλοίαριο να βάλει εναντίον του – όταν αντιλήφθηκε ότι στο νερό χτυπούσαν σφαίρες, έκανε κουπί για να βγει κι αυτοί έρχονταν κατά πάνω του», θυμάται. Το παιδί έζησε, αλλά γενικά μαζεύουν πτώματα καθημερινά, κυρίως στα checkpoints, λέει. «Ρίχνουν κατά πάνω μας στα σχολεία, στα νοσοκομεία. Και έχουμε και 100 ομήρους που υποφέρουν».

Κάποιες φορές φοβάται. Στη Γάζα άλλωστε έχουν σκοτωθεί περισσότερα από 330 άτομα του προσωπικού των ανθρωπιστικών οργανώσεων από τις 7 Οκτωβρίου του 2023 μέχρι σήμερα, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ. Όμως μένει γιατί εκπροσωπεί τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, την παγκόσμια αλληλεγγύη, λέει. «Για τους δύο εκατομμύρια Παλαιστινίους και τους 100 ομήρους που περιμένουν μια ανακωχή, αυτό περιμένουμε ελοι μας», τονίζει. Αυτή είναι η ευχή του για τη νέα χρονιά. «Να γίνει ανακωχή, να σταματήσουν οι βόμβες, να μπορέσουν για μια βραδιά να πάνε τα παιδιά στη Γάζα να ύπνο και να ξέρουν ότι θα ξυπνήσουν το επόμενο πρωί», τονίζει στην «Κ». «Μη μας ξεχάσετε».

“

Δεν θα σταματήσουμε

«Με όλα τα πιστεύω σου για τον κόσμο, την ανθρωπότητα, την αλληλεγγύη, έρχεσαι εδώ και καταλαβαίνεις τα όρια του διεθνούς συστήματος που έχουμε στήσει για να αλληλοβοηθούμαστε. Έχουμε δει την κόψη, εκεί που σταματάει το σύστημα, που δεν πάει πια. Αλλά δεν θα σταματήσουμε, αλλιώς το νόημα του ανθρωπισμού δεν στέκει».

“

Πολεμούν τον ΟΗΕ

«Ουσιαστικά το Ισραήλ εδώ και ένα χρόνο τον πολεμάει τον ΟΗΕ και τη δυνατότητά του να φέρει τα πράγματα που χρειάζεται ο κόσμος. Οι καταυλισμοί δεν είναι οργανωμένοι γιατί ποτέ δεν μας άφησαν να έχουμε αρκετό εξοπλισμό. Πήρε ένα χρόνο για να με αφήσει το Ισραήλ να έχω 10 νταλίκες μπαταρίες εδώ. Γεννήτριες για τα νοσοκομεία δεν έχουμε».

MAZAR TECHNOLOGIES/HANDOUT VIA REUTERS

MAZAR TECHNOLOGIES/HANDOUT VIA REUTERS

Πριν και μετά τον όλεθρο. Δορυφορικές εικόνες αποτυπώνουν την ισοπέδωση σπιτιών στην Αλταντίνα της Καλιφόρνιας. Οι φετινές φωτιές δεν είναι οι μεγαλύτερες, είναι όμως οι καταστροφικότερες.

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«Είναι δύσκολο για ανθρώπους που δεν έχουν ζήσει στο Λος Αντζελες να συνειδητοποιήσουν πόσο βαθιά στο συλλογικό υποσυνείδητο έχουν εγγραφεί οι άνεμοι της Σάντα Ανα. Η πόλη που καίγεται είναι η πιο έντονη εικόνα την οποία έχει φιλοτεχνήσει το Λος Αντζελες για τον εαυτό του», έγραφε το 1969 η Αμερικανίδα συγγραφέας Τζόαν Ντίντιον.

Μισό αιώνα αργότερα οι άνεμοι Σάντα Ανα είναι και πάλι ο βασικός λόγος για τις φονικές πυρκαγιές στην πόλη. Ο συνδυασμός τους με μια εξαιρετικά ξηρή περίοδο, που είδε την πόλη να δέχεται μόλις 0,4 εκ. βροχή από τον Οκτώβριο, αποτέλεσαν γενεσιουργό αιτία για τις φωτιές. Δεν είναι μεν οι μεγαλύτερες στην ιστορία, είναι όμως οι καταστροφικότερες.

Διατρέχοντας τις καυτές ερήμους στην ενδοχώρα, οι άνεμοι προκαλούν μείωση της υγρασίας και μετατρέπουν σε καύσιμο τη χαμηλή βλάστηση, άρα ιδανικές συνθήκες ανάφλεξης. Θυμίζοντας αργοκίνητο ποτάμι, που συναντά ξαφνικό εμπόδιο και μετατρέπεται σε χείμαρρο, οι Σάντα Ανα ενισχύουν την ταχύτητά τους, περνώντας από τις στενές ορεινές χαράδρες, για να γίνουν πιο ξηροί και θερμοί καθώς ξεχύνονται στις πεδιάδες. Αν ξεκινήσει μια φωτιά, οι ριπές με ταχύτητες έως και 160 χλμ. την ώρα μπορούν να πυροδοτήσουν μια κόλαση μέσα σε λίγα λεπτά.

Η κλιματική αλλαγή καθιστά όλο και συχνότερους αυτούς τους εκρηκτικούς συνδυασμούς, αφού όπως παραδέχθηκε και ο κυβερνήτης της Καλιφόρνιας, Γκάβιν Νιούσομ, δεν υπάρχει πλέον η έννοια της «εποχής των πυρκαγιών». Αλλιτε η πλέον επικίνδυνη εποχή του χρόνου ήταν από τον Μάιο έως τον Οκτώβριο. Τώρα «υπάρχει χρονιά των πυρκαγιών».

Είναι η Καλιφόρνια απροετοίμαστη για τέτοιου είδους θεομηνίες; Η κριτική που δέχονται ο Νιούσομ και η δήμαρχος της πόλης, Κάρεν Μπας, η οποία έλειπε στην Γκάνα όταν ξέσπασαν οι φωτιές, είναι αμείλικτη. Αγγίζει τα όρια της ακροδεξιάς συνωμοσιολογίας. Fake news που εμφανίζουν τα κονδύλια που προορίζονταν για φυσικές καταστροφές να κατευθύνονται σε μετανάστες ή την προστασία ψαριών, όπως

ισχυρίστηκε ο εκλεγμένος πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ, κατέκλυσαν τα σόσιαλ μίντια.

Παράλληλα, διακομματικές ήταν οι καταγγελίες για σοβαρές περικοπές στον προϋπολογισμό της πολιτικής προστασίας, παρόλο που ιστοσελίδες όπως το Politico κατέρριψαν τις σχετικές αιτιάσεις και απέδειξαν ότι στην πραγματικότητα τα κονδύλια αυξήθηκαν κατά 50 εκατ. δολάρια μέσα σε ένα χρόνο.

Χωρίς όρια η δόμηση

Η βασική ευθύνη των αρχών είναι πως επιτρέπουν τη διαρκή επέκταση των ορίων της πόλης, παρά τις εκκλήσεις για «πάγωμα» της κατασκευαστικής δραστηριότητας. Νέες, πολυτελείς κατοικίες ξεφυτρώνουν στις παρυφές των λόφων γύρω από την ευρύτερη περιοχή, εκθέτοντας τους κατοίκους των νέων αυτών οικισμών

στον κίνδυνο της φωτιάς, όταν αρχίζουν να πνέουν οι Σάντα Ανα.

Σκαρφαλωμένες σε περιοχές με στενούς δρόμους που δεν μπορούν να φτάσουν πυροσβεστικά οχήματα, οι βίλες βρίσκονται στα όρια αστικού ιστού και φυσικού περιβάλλοντος. Η έλλειψη οδών διαφυγής έγινε σαφής και στις τελευταίες πυρκαγιές όταν οι πυρόπληκτοι οδηγοί κολλημένοι στο μπουτιλιάρισμα της Σάνσετ Μπούλεβαρντ υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τα αυτοκίνητά τους

Οι άνεμοι Σάντα Ανα θυμίζουν αργοκίνητο ποτάμι που συναντά ξαφνικό εμπόδιο και μετατρέπεται σε χείμαρρο.

Οι καμένες βίλες και η κατάρα του Μαλιμπού

Οι συνθήκες που προκάλεσαν τις mega-πυρκαγιές δεν είναι ασυνήθιστες στην Καλιφόρνια. Απλώς «χτύπησαν» για πρώτη φορά χειμώνα. Η «προφητεία» του 1990

KYLE GILLIT/THE NEW YORK TIMES

Αυτοπία πολιτών στην παραθαλάσσια συνοικία Πασίφικ Παλισέντς -μεταξύ Μαλιμπού και Σάντα Μονίκα- όπου η πλειονότητα των κατοικιών έχει καταστραφεί ολοσχερώς.

ρικής και, πιθανώς, του κόσμου. Η φωτιά εδώ έχει έναν αδυσώπητο ρυθμό, στακάτο, που ανακόπτεται από κατολισθήσεις και πλημμύρες. Η απόκρημνη ακτογραμμή μήκους 22 μιλίων μαστίζεται, κατά μέσον όρο, από μια μεγάλη πυρκαγιά (τέσσερις χιλιάδες στρέμματα και παραπάνω) κάθε δύομισι χρόνια και ολόκληρη η επιφάνεια των δυτικών βουνών της Σάντα Μόνικα έχει καεί τρεις φορές κατά τον εικοστό αιώνα».

Κάποιοι κάτοικοι σκέφτονται να εγκαταλείψουν την πόλη. Η Σίρι Καούρ, καλλιτέχνης και φωτογράφος, κοιμάται τις τελευταίες μέρες σε ένα ξενοδοχείο με τον γιο της που πάσχει από άσθμα και υποφέρει από τη μολυσμένη ατμόσφαιρα. Στο σπίτι της στη γειτονιά Σίλβερ Λέικ, αρκετά κοντά στις εστίες της φωτιάς, έχει μείνει ο σύζυγός της Τρόι Μόργκαν, που ειδικεύεται σε εικονογραφημένα σενάρια και εσχάτως εργάζεται στην τηλεοπτική σειρά Severance. «Έχω ζήσει στο Λος Αντζελες για 21 χρόνια και δεν έχω δει ποτέ κάτι παρόμοιο. Συνήθως, όταν ακούω για κίνδυνο πυρκαγιάς από τους ισχυρούς ανέμους της Σάντα Ανα, ανησυχώ περισσότερο για ζημιές στα πάρκα και στη φύση. Όχι πια – τώρα τεράστιες περιοχές της πόλης καταστρέφονται από τις φλόγες. Είμαστε αρκετά τυχεροί που έχουμε ακόμα το σπίτι μας, αλλά προσωπικά γνωρίζω τουλάχιστον 50 οικογένειες των οποίων τα σπίτια έχουν καταστραφεί. Το όμορφο σχολείο του γιου μας, το σχολείο Pasadena Waldorf στην Αλταντίνα, χάθηκε μαζί με μια ολόκληρη πόλη».

Κύμα αλληλεγγύης

Η Ελληνοαμερικανίδα σκηνοθέτης Φαίν Τσάκας συντονίζει μέσω σόσιαλ μίντια βοήθεια σε ανθρώπους που έχουν ανάγκη. «Πολλοί έχουν δημιουργήσει σελίδες στο GoFundMe για όσους έχασαν τα σπίτια τους. Δικυκλιστές διατρέχουν την πόλη και προσφέρουν βοήθεια. Εστιατόρια μαγειρεύουν δωρεάν γεύματα», εξηγεί στην «Κ», επιμεινόντας ότι οι πυρκαγιές δεν έπληξαν μόνο τους πλούσιους κατοίκους της πόλης. Και η Καούρ βρίσκει κάτι αισιόδοχο να σκεφτεί: «Η θετική πλευρά είναι ότι υπάρχει πολλή υποστήριξη και αγάπη στην κοινότητά μας τώρα. Νομίζω ότι η πόλη μας, το Λος Αντζελες, σε όλη τη λαμπρή ποικιλόμορφη δόξα της θα παραμείνει τελικά πιο δυνατή από ποτέ».

20
χιλιάδες

σπίτια κήκκαν
ολοσχερώς ή
υπέστησαν ζη-
μιές

57
δισ.

δολάρια είναι η
πρώτη εκτίμηση
για το κόστος της
καταστροφής

120
χιλιάδες

στρέμματα γης
κήκκαν, έκταση
ισπ με 22.000 γή-
πεδα ποδοσφαι-
ρου ή δύο φορές
το Μανχάταν

180
χιλιάδες

κάτοικοι έχουν
απομακρυνθεί
από τις εστίες
τους

160
km/h

είναι η ταχύτητα
των ανέμων
Σάντα Ανα

ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ

10
νεκροί

«Το βουνό κήκκε. Η πόλη σώπασε. Δεν ακούς ούτε πουλί»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Την Τρίτη το μεσημέρι, η σύμβουλος επενδύσεων Σμαρβή Ιγγλέση βρισκόταν στο αεροπλάνο. Μισή ώρα πριν από την προσγείωση στο αεροδρόμιο του Λος Αντζελες, οι επιβάτες θορυβήθηκαν όταν το αεροπλάνο άρχισε να τραντάζεται έντονα από τους ισχυρούς ανέμους. Τότε μίλησε ο πιλότος. «Μη φοβηθείτε», είπε, «η μυρωδιά καμένου δεν προέρχεται από το αεροπλάνο, αλλά από τη φωτιά».

τη φωτιά που είχε ξεσπάσει όσο εκείνοι βρισκόταν στον αέρα. Κοίταξε έξω από το παράθυρο. Ο ουρανός ήταν μαύρος. Εξω έβλεπαν μόνο φωτιά και στάχτη.

Αντί για πόλη των αγγέλων, το Λος Αντζελες θύμιζε πόλη φαντασμάτων, σημειώνει. Μία ημέρα αργότερα, όταν αποφάσισε να πάει στο Κολοράντο, η εικόνα ήταν τελείως διαφορετική. «Όλοι προσπαθούσαν να φύγουν». Δύο εξ αυτών ήταν οι Ελληνοαμερικανοί Εφφ Παναγόπουλος και Πίτερ Καλλιντέρνς.

Το διαμέρισμα της κ. Παναγόπουλος, δημιουργού της μαστίχας Kleos, βρίσκεται λιγότερο από δύο χιλιόμετρα μακριά από το πάρκο Ράινον Κάνιον στους λόφους του Χόλιγουντ, όπου ξέσπασε η φωτιά την Τετάρτη. «Εβλεπα από το πρωί τα σύννεφα και ο ουρανός σιγά σιγά έγινε μαύρος». Ξαφνικά, ενώ είχε κλειστά παράθυρα, μύρισε καπνό μέσα στο διαμέρισμα. Εκείνη τη στιγμή, ένας φίλος της που μένει κοντά της έστειλε μήνυμα: «Τρέχω, φωτιά, μάζεψε, φύγε». Μάζεψε γρήγορα τα πράγματά της

και έφυγε. «Λίγα τετράγωνα μακριά από το δικό μου, επικρατούσε ο απόλυτος χαμός, ήταν όλοι κολλημένοι στον δρόμο».

Σε ένα από αυτά τα τετράγωνα ζει ο κ. Καλλιντέρνς. Όταν ξεκίνησε η φωτιά στους λόφους του Χόλιγουντ, βγήκε στο μπαλκόνι και δεν πίστευε αυτό που έβλεπε. «Το βουνό είχε πάρει φωτιά, άρχισα να κλαίω». Είναι ατζέντης ταλέντων στο Χόλιγουντ, αλλά εκείνη την ημέρα ένιωσε σαν να παίζει ο ίδιος σε ταινία. Πήρε μερικά ρούχα και έγγραφα και βγήκε από το

σπίτι. Τα αυτοκίνητα είχαν ακινητοποιηθεί στους δρόμους. «Ήταν τρία στενά πίσω μου η φωτιά και οι αρχές είχαν διατάξει εκκένωση». Αποφάσισε να μείνει στο σπίτι του. «Αφού με το αυτοκίνητο δεν μπορούσα να φύγω», τονίζει, «σκέφτηκα ότι αν γίνονταν πολύ δύσκολα τα πράγματα, θα έφευγα με τα πόδια». Δεν χρειάστηκε. Την επομένη, ο ουρανός ήταν κίτρινος. «Το βουνό φαίνεται καμένο, στην πόλη επικρατεί σιγή – δεν έχει τώρα αυτοκίνητα στους δρόμους, δεν ακούγεται ούτε ένα πουλί».

Πιθανότητα θα περιορίσει την επιβολή δασμών σε πράγματα που θέλει να παράγονται στην Αμερική, όπως αμυντικά και ιατρικά αγαθά, εκτιμά για τον Τραμπ ο Μπιλ Σνάνιντερ.

Μπορεί να κερδίσει οριστικά την εργατική τάξη

– Πριν από λίγες ημέρες συμπληρώθηκαν τέσσερα χρόνια από την επίθεση στο Καπιτώλιο. Τι μας διδάσκουν τα γεγονότα αυτά για την αμερικανική κοινωνία του σήμερα;

– Υπάρχει μια μεγάλη ομάδα Αμερικανών που αισθάνονται παραμελημένοι, που αισθάνονται ότι τους αγνοούν και τους περιφρονούν τα τελευταία 50 χρόνια. Και αυτό που έκανε ο Τραμπ είναι να καβαλήσει ένα κίνημα αντιδράσεων για να φτάσει στην εξουσία. Αυτό το κίνημα αντεπίθεσης είναι ενάντια σε όλες τις αλλαγές που έχουν επιφέρει οι φιλελεύθεροι και οι Δημοκρατικοί τα τελευταία χρόνια.

Οι Δημοκρατικοί πίστευαν ότι είχαν κλειδώσει την ψήφο της εργατικής τάξης μέσω των κυβερνητικών προγραμμάτων, που είχαν ως στόχο να βοηθήσουν τους φτωχούς και τους εργάτες. Ωστόσο, αυτό που πραγματικά θέλει η εργατική τάξη είναι η ευημερία και όχι απλώς βοηθητικά προγράμματα. Και αν ο Τραμπ μπορεί να βρει έναν τρόπο να δημιουργήσει ευημερία, θα τα καταφέρει και θα έχει τον κόσμο με το μέρος του.

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Οκτώ ημέρες πριν από την ορκωμοσία του Ντόναλντ Τραμπ, ο επί δύο δεκαετίες πολιτικός αναλυτής του CNN και ομότιμος καθηγητής Δημόσιας Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Τζορτζ Μέισον, Ουίλιαμ (Μπιλ) Σνάνιντερ, εξηγεί στην «Κ» τους βασικούς πυλώνες της πολιτικής ατζέντας του Τραμπ, ενώ δηλώνει σίγουρος ότι πολύ σύντομα θα δοκιμαστεί η σχέση Τραμπ - Μασκ.

– Τι περιμένετε να περιλαμβάνουν οι πρώτες ημέρες της διακυβέρνησης του Ντόναλντ Τραμπ;

– Η μετανάστευση και ο πληθωρισμός είναι τα δύο θέματα που οδήγησαν στην εκλογική του νίκη και έχει πει στους υποστηρικτές του ότι υπάρχουν πολλά πράγματα που σκοπεύει να κάνει από τη στιγμή που θα αναλάβει τα καθήκοντά του, συμπεριλαμβανομένης της απέλασης των μεταναστών χωρίς «χαρτιά». Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 11 εκατομμύρια αδήλωτοι μετανάστες και η εκτίμησή μου είναι ότι τελικώς δεν θα το κάνει. Πιστεύω ότι θα επικεντρωθεί αρχικά στην απέλαση όσων έχουν καταδικαστεί για άλλα εγκλήματα.

Επίσης, μπορεί να επιβάλει δασμούς σε ορισμένα αγαθά, αλλά όχι υπό τη μορφή πληρών και ευρέων δασμών σε πολλές χώρες, όπως έχει αναφέρει. Ένας δασμός είναι ένας εθνικός φόρος επί των πωλήσεων και θα μπορούσε να αυξήσει το κόστος πολλών τροφίμων και πολλών πραγμάτων που αγοράζουν οι Αμερικανοί και αυτό θα προκαλούσε αντιδράσεις.

Επομένως, πιθανότητα θα περιορίσει αυτούς τους δασμούς σε πράγματα που θέλει να παράγονται στην Αμερική, όπως αμυντικά και ιατρικά αγαθά. Αυτό σημαίνει ότι θα κάνει κάποια πράγματα που είναι αμφιλεγόμενα, αλλά όχι τόσο ριζοσπαστικά όσο φοβούνται πολλοί άνθρωποι.

– Πιστεύετε ότι θα προσπαθήσει να συσπειρώσει την αμερικανική κοινωνία ή θα διατηρήσει τον διχαστικό λόγο, που θα μετατραπεί σε αντιδραστικές πολιτικές;

– Νομίζω ότι θα συνεχίσει τον διχαστικό λόγο, άλλωστε γι' αυτόν τον λόγο εξελέγη. Αυτός είναι ο χαρακτήρας του και εκπροσωπεί αυτό που ο ίδιος αποκαλεί εκλογική ομάδα MAGA (Κάντε την Αμερική Μεγάλη Ξανά). Πρέπει να καταλάβετε ότι σχεδόν όλα όσα πρεσβεύει

είναι εξαιρετικά διχαστικά και νομίζω ότι θα συνεχίσει να είναι μια πολύ διχαστική φιγούρα και στο αξιωμα του. Αυτή είναι η ιδιοσυγκρασία του, η προσωπικότητά του και η πολιτική του βάση.

Οι οπαδοί του θέλουν τώρα που ήρθαν στην εξουσία να αφήσουν το στίγμα τους στην αμερικανική πολιτική και στην αμερικανική κουλτούρα. Είναι

ένα κίνημα αντιδράσεων ενάντια σε όλες τις φιλελεύθερες αλλαγές που έχουν συμβεί τα τελευταία 50 χρόνια. Ωστόσο, δεν πρόκειται να εξαλείψει τα πολιτικά δικαιώματα.

– Από τη μία πλευρά, ο Τραμπ επαγγέλλεται την απόσυρση της Αμερικής από τα διεθνή μέτωπα και τον απομονωτισμό, ενώ, αντίθετα, βλέπουμε

Σε ένα μάλλον αναπάντεχο στιγμιότυπο, Ομπάμα και Τραμπ συζητούν σε καλό κλίμα κατά την εξόδιο ακολουθία του Τζίμι Κάρτερ, την Πέμπτη. Ο Μπιλ Σνάνιντερ εκτιμά ότι ο επόμενος πρόεδρος των ΗΠΑ θα συνεχίσει τον διχαστικό λόγο. «Αυτή είναι η ιδιοσυγκρασία του, η προσωπικότητά του και η πολιτική του βάση».

Ο Τραμπ θέλει να γίνει γνωστός ως «διαπραγματευτής» σε Μέση Ανατολή και Ουκρανία. Αυτό έκανε σε όλη του τη ζωή στις επιχειρήσεις και σκοπεύει να το συνεχίσει.

– Από τη μία πλευρά, ο Τραμπ επαγγέλλεται την απόσυρση της Αμερικής από τα διεθνή μέτωπα και τον απομονωτισμό, ενώ, αντίθετα, βλέπουμε

– Από τη μία πλευρά, ο Τραμπ επαγγέλλεται την απόσυρση της Αμερικής από τα διεθνή μέτωπα και τον απομονωτισμό, ενώ, αντίθετα, βλέπουμε

– Από τη μία πλευρά, ο Τραμπ επαγγέλλεται την απόσυρση της Αμερικής από τα διεθνή μέτωπα και τον απομονωτισμό, ενώ, αντίθετα, βλέπουμε

καθεστώτων, ώστε να προωθεί τα επιχειρηματικά του συμφέροντα (π.χ. κόντρα στη γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία ή για να επιτυγχάνει καλύτερες συμφωνίες). Ευλόγως αυτή η άγνοια έως και αδιαφορία για το τι συνιστά αμερικανικό συμφέρον, με το ενδιαφέρον να εστιάζεται σε επιχειρηματικά και προσωπικά συμφέροντα, θα επιφέρει αντιπαραθέσεις είτε εντός του επιτελείου Τραμπ (όσο ελεγχόμενο και αν είναι) είτε/και στο Κογκρέσο.

Σε περίπτωση που κάποια από τα προαναφερθέντα σενάρια γίνουν πραγματικότητα, θα «σπάσει» ο συνδυαστικός κρίκος που ενώνει τη Δύση, σε μία στιγμή έντονων αμφισβήτησής της αλλά και μερικής υποχώρησής της στο διεθνές στερέωμα. Η εμπιστοσύνη μεταξύ εταίρων θα κλονιστεί, όσοι θέλουν να αποκτήσουν απόρροια της πρόσβασης στον Τραμπ πιθανόν να αυτονομηθούν από τα περεθνικά κέντρα (βλ. Βρυξελλες), επιλέγοντας μία αέναη συναλλαγή μαζί του, χωρίς πίστη και πολύ περισσότερο προσπάθεια σε αξίες ή έστω αρχές, και προκειμένου να μη μπουν στο στόχαστρό του θα κάνουν εκπτώσεις σε αυτές.

τους υποψηφίους του υπουργικού επιτελείου σαν τον Μασκ να παρεμβαίνουν στην εσωτερική πολιτική τρίτων χωρών. Πώς εξηγείτε αυτή την οξύμωρη κατάσταση;

– Ο Τραμπ είναι απομονωτιστής, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία γι' αυτό και δεν πιστεύει ότι η Αμερική πρέπει να επιδιώκει τους «αιώνιους πολέμους», όπως ο πόλεμος στο Αφγανιστάν, ο οποίος είναι ο πιο μακροχρόνιος πόλεμος στην αμερικανική ιστορία, ή αμφιλεγόμενες επεμβάσεις όπως στο Βιετνάμ και στο Ιράκ. Αυτού του είδους οι εμπλοκές είναι βαθιά αμφιλεγόμενες και αντιδημοφιλείς και ο Τραμπ δεν σκοπεύει να χρησιμοποιήσει τον στρατό με αυτούς τους τρόπους, καθώς είναι από τη φύση του ένας διαπραγματευτής.

Νομίζω ότι πλέον ο στόχος του είναι να πάρει ένα Νομπέλ Ειρήνης, όπως πήρε ο Θιοντορ Ρούζβελτ το 1906 για την επίτευξη ειρήνης μεταξύ Ρωσίας και Ιαπωνίας. Ο Τραμπ θέλει να γίνει γνωστός ως «διαπραγματευτής» και «ειρηνοποιός» και θέλει να το κάνει αυτό στη Μέση Ανατολή και στην Ουκρανία. Επίσης, θέλει οι ΗΠΑ να παίξουν αυτόν τον ρόλο σε όλο τον κόσμο, καθώς αυτό έκανε σε όλη του τη ζωή στις επιχειρήσεις και σκοπεύει να το συνεχίσει.

– Ωστόσο, βλέπουμε επιχειρηματίες σαν τον Μάσκ να παρεμβαίνουν στα πολιτικά πράγματα των ευρωπαϊκών χωρών.

– Αυτοί είναι σύμβουλοι του προέδρου και δεν είμαι σίγουρος ότι θα παραμείνουν στην κυβέρνηση του για πολύ καιρό, ίσως για ένα χρόνο. Πράγματι, του έδωσαν πολλά χρήματα και πρόκειται κυρίως για προσωπικότητες από τον κλάδο υψηλής τεχνολογίας, οπότε είναι πρόθυμοι να τους ανεχθεί για κάποιο χρονικό διάστημα. Ήδη υπάρχει μια σύγκρουση για την πολιτική των θεωρήσεων στις βίζες (Η1-B), που αφορούν τους «εργαζομένους υψηλής ειδίκευσης».

Μέρα με τη μέρα αυτές οι συγκρούσεις συσσωρεύονται και δεν είμαι σίγουρος για πόσο καιρό αυτοί οι άνθρωποι θα διατηρήσουν την επιρροή τους στην κυβέρνηση του. Ήδη γίνονται αστεία σε όλη τη χώρα για τον «πρόεδρο Μασκ» και πώς πιστεύει ότι είναι πρόεδρος των ΗΠΑ. Είναι ο πλουσιότερος άνθρωπος στον κόσμο και οι άνθρωποι που δίνουν χρήματα στον Τραμπ τυχάνουν κάποιας προσοχής, αλλά αμφιβάλλω αν αρέσει στον Τραμπ αυτή η κατάσταση.

Είναι σαφές ότι ο Τραμπ θέλει να «φυτέψει» πολιτικούς κλώνους του σε χώρες που θεωρεί κρίσιμες και χρήσιμες, αλλά εν γένει να υπονομεύουν ηγέτες με ανάλογες αντιλήψεις. Το δέλεαρ προς τους πολίτες/ψηφοφόρους αυτών των κρατών θα είναι η προνομιακή σχέση με τις ΗΠΑ, όμως, ταυτόχρονα θα επισείεται η απειλή –σε περίπτωση λανθασμένης επιλογής– να τελετωθούν οι σχέσεις με αυτές. Και βέβαια, μεθυσμένος στην πόλωση, μάλλον αδιαφορεί για το ότι αρκετοί εταίροι των ΗΠΑ θα διαιρεθούν στο εσωτερικό ανάμεσα στους υποστηρικτές και τους πολεμίους του Τραμπ.

Αυτές οι (προσώπων) υποθετικές καταστάσεις, εφόσον μορφοποιηθούν, αυτονόητα θα προκαλέσουν αντισυμπεριώσεις και πιθανόν να οδηγήσουν σε μία επιβάρυνση πολιτική αντιμετώπισής τους, τουλάχιστον από τους πιο πρόθυμους Ευρωπαίους. Οφείλουν, πάντως, να είναι ήδη και επαρκώς προετοιμασμένοι απέναντι σε όλα τα ενδεχόμενα.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

ΑΠΟΨΗ

Νάρκες Τραμπ στο ευρωπαϊκό έδαφος

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Η ανάληψη της προεδρίας των Ηνωμένων Πολιτειών από τον Ντόναλντ Τραμπ βρίσκει την Ευρώπη στον προθάλαμο της εντατικής. Ο σφυγμός της στα εξωτερικά ζητήματα είναι αδύναμος και δεν δείχνει ικανή να σηκώσει το φορτίο υποχρεώσεων που μέχρι σήμερα έχουν αναλάβει οι ΗΠΑ.

Εσχάτως δε, ο γαλλογερμανικός άξονας εμφανίζει σοβαρές αρρυθμίες και δεν αναμένεται να ανακτήσει τις αισθήσεις του, στο καλύτερο σενάριο πριν από το φθινόπωρο του 2025. Παράλληλα, αντιευρωπαϊκές δυνάμεις ή και αντίστοιχες που προκρίνουν φυγόκεντρες τάσεις, με έμφαση στο στενό και κοντόφθαλμο εθνικό συμφέρον, ενδυναμώνονται σταθερά στο εσωτερικό των κρατών-μελών, ενώ είναι υπαρκτός ο κίνδυνος να ενισχυθούν περαιτέρω με τον Τραμπ στα νπία των ΗΠΑ. Για πολύ συγκεκριμένους λόγους: χωρίς καμία διάθεση υπεράσπισης του κανονιστικού πλαισίου της μεταψυχροπολεμικής φιλελεύθερης τάξης πραγμάτων από μεριάς Τραμπ, με αξίες όπως η δημοκρατία και τα ανθρώπινα

δικαιώματα και κατακτήσεις όπως το ελεύθερο εμπόριο και η νόμιμη μετανάστευση να βρίσκονται στο στόχαστρό του, όσο περισσότερες ευρωπαϊκές δυνάμεις τάσσονται στο πλευρό του, τόσο περισσότερο θα αλλοιώνεται η ευρωπαϊκή ταυτότητα. Και αυτό γιατί βασικές πτυχές της, που την έχουν καθιερώσει στη συνείδηση ακόμη και των πολιτών της, θα απαξιώνονται όχι από τους τελευταίους, αλλά εκ των έσω. Επομένως, υπάρχει ο διττός κίνδυνος, από τη μία αρκετοί Ευρωπαίοι να εμπεδώσουν την πεποίθηση πως τα κλειστά σύνορα, ο προστατευτισμός και οι εκπτώσεις στη δημοκρατία θα φέρουν καλύτερες μέρες, και από την άλλη, με την αυτοαναίρεση των χαρακτηριστικών της ήπιας ισχύος την οποία η Ε.Ε. προβάλλει στο εξωτερικό, να απολέσει περαιτέρω τα έτσι και αλλιώς περιορισμένα ερείσματα της.

Στο σχήμα που φαίνεται ότι θα προωθήσει ο Τραμπ, εντοπίζεται μία (ακόμη) παραδοξότητα: αναμένεται να ζητήσει από τους Ευρωπαίους να αναλάβουν πολύ μεγαλύτερη ευθύνη σε ζητήματα που άπτονται της άμυνας και της ασφάλειας, αλλά ταυ-

τόχρονα με την ανάδειξη των εκλεκτών του και τις επιθέσεις στους μη αρεστούς, θα σπειρεί τη διχόνοια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα κληθεί να στραφεί εις βάρος κρατών και ηγετών, με τους οποίους ο Τραμπ έχει αναπτύξει τα προηγουμένα

Είναι σαφές ότι ο Τραμπ θέλει να «φυτέψει» πολιτικούς κλώνους του σε χώρες που θεωρεί κρίσιμες και χρήσιμες, αλλά εν γένει να υπονομεύουν ηγέτες με ανάλογες αντιλήψεις.

χρόνια σχετική σχέση εμπιστοσύνης και για τους οποίους δείχνει σεβασμό, αν όχι θαυμασμό. Εφόσον λοιπόν δεν τους θεωρεί απειλή για την παγκόσμια ή την ευρωπαϊκή ασφάλεια, όχι ότι κόπτεται ιδιαίτερα για τη δεύτερη, θα είναι πιο εύκολη η αποστασιοποίηση των Αμερικανών, χωρίς απαραίτητως να έχουν λάβει εγγυήσεις ή να έχουν εξασφαλιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σε

θέση να καλύψει το μεγάλο κενό που θα δημιουργηθεί. Αλλωστε, η εικόνα της ενιαίας Δύσης θαλώνει από το γεγονός ότι ο εκλεγμένος Αμερικανός πρόεδρος είναι φιλικός, αν όχι ανεκτικός απέναντι σε δυνάμεις που παραβιάζουν ευρωπαϊκά σύνορα και το διεθνές δίκαιο, ενώ υποδαυλίζουν τις εντάσεις εντός της Ευρώπης, ποντήροντας στην επικράτηση ακραίων δυνάμεων. Παράλληλα, τόσο ο Τραμπ όσο και ο «πρώτος φίλος» του, Έλον Μασκ, συκοφαντούν τις mainstream δυνάμεις της Ευρώπης και επενδύουν σε αντισυστημικούς σχηματισμούς, με τους οποίους έχουν κοινές αντιλήψεις για τη διακυβέρνηση, την οικονομία, τη μετανάστευση και τον πόλεμο στην Ουκρανία.

«Συναντώνται», συνεπώς, εκ των πραγμάτων με τη Ρωσία στην υπονόμευση της ευρωπαϊκής ιδέας και του επακόλουθου διεμβολισμού της ούτως ή άλλως προβληματικής συνοχής και αλληλεγγύης ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Η κατάσταση θα γίνει σοβαρότερη αν, κατόπιν της ορκωμοσίας Τραμπ, ο Μασκ συνεχίσει να παρεμβαίνει στο εσωτερικό ευρωπαϊκών κρατών, με πρόθεση αλλαγής ή ανατροπής

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Πώς είναι δυνατόν ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο να τερματίζει ένα δημοφιλές video game, το Diablo IV, σε λίγα μόλις λεπτά, να διαχειρίζεται έξι κολοσσούς, των οποίων είναι διευθύνων σύμβουλος, ανάμεσά τους την Tesla και τη Space X, και ταυτόχρονα να παρεμβαίνει πολιτικά με ακροδεξιές αναρτήσεις στη δική του πλατφόρμα, την X, στις εσωτερικές διεργασίες των μεγαλύτερων χωρών του κόσμου, θέτοντας την ημερήσια διάταξη του παγκόσμιου δημόσιου διαλόγου;

Επιθέσεις σε δύο ηπείρους

Ακούγεται ένα σενάριο δυστοπικό, στα όρια της επιστημονικής φαντασίας, στο πλαίσιο της οποίας μια καρικατούρα υποχθόνιου μεγιστάνα, ένας μεγαλομανής αυταρχικός νάρκισσος χωρίς επίσημη ιδιότητα, παίζει ρόλο ωσει πλανητάρχη. Οι επιθέσεις του Ελον Μασκ εναντίον του Βρετανού πρωθυπουργού σερ Κιρ Στάρμερ, του Γερμανού καγκελάριου Ολαφ Σολτς και του Καναδού πρωθυπουργού Τζάστιν Τριντό προκαλούν αμυχανία στο διεθνές πολιτικό σύστημα, το οποίο μοιάζει να αναρωτιέται αν πρέπει να απαντήσει ή να τον αγνοήσει. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε μεγάλο βαθμό επιλέγει τη σιωπή, αντιμετωπίζοντάς τον ως έναν εξωθεσμικό παίκτη, με τον οποίο δεν μπορεί να ανοίξει διάλογο. Αντίθετη άποψη εξέφρασε στο πρώτο υπουργικό συμβούλιο της χρονιάς ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, ζητώντας οι απαντήσεις σε αυτού του είδους τις προκλήσεις να δοθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. «Διαμορφώνεται και ένα πρωτόγνωρο σκηνικό όπου παγκόσμιοι οικονομικοί παράγοντες διεκδικούν τον ρόλο διαμορφωτή της κοινής γνώμης σε πολλές χώρες», σχολίασε την Παρασκευή στο υπουργικό συμβούλιο.

Στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου η προσπάθεια του Μασκ να επαναφέρει στο προσκήνιο την υπόθεση σεξουαλικής κακοποίησης ανήλικων κοριτσιών από μέλη της πακιστανικής μειονότητας στο Ρότσεστερ κατά την περίοδο 1997-2013, με αιχμές για απόπειρα συγκάλυψης εκ μέρους του σερ Κιρ Στάρμερ όταν ήταν εισαγγελέας, προκάλεσε αναταραχή σε ολόκληρο το κοιμητικό σύστημα. Στελέχη των Τόρις και του ακροδεξιού κόμματος του Νάιτζελ Φάρατζ έσπευσαν να υιοθετήσουν την πρωτοβουλία του, ζητώντας να ανοίξει εκ νέου η έρευνα, άποψη την οποία συμμεριστikan και βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος. Το ζήτημα οδήγησε σε κατάρρευση του ποσοστού των Εργατικών στις τελευταίες δημοσκοπήσεις, από τις οποίες προκύπτει ότι το κόμμα του Στάρμερ θα έχανε σήμερα την απόλυτη πλειοψηφία. Πάντως, στην περίπτωση

της Βρετανίας ούτε καν ο Φάρατζ δεν είναι επαρκώς δεξιός για τον Μασκ, ο οποίος προωθεί τον φυλακισμένο ακροδεξιό Τόμι Ρόμπινσον, στέλεχος φασιστικού κόμματος και τετράκις καταδικασμένο για σοβαρά ποινικά αδικήματα.

Την ίδια στιγμή, ενάμιση μήνα πριν από τις εκλογές στη Γερμανία, η ανοικτή στήριξη του Μασκ προς την ακροδεξιά Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD) έχει οδηγήσει σε ενίσχυση των ποσοστών της κατά 1,5%-2%. Παρόλο που ο απευθείας διάλογός του με την επικεφαλής του κόμματος, Άλις Βάιντελ, την Πέμπτη το βράδυ στο X κινήθηκε στη σφαίρα του γελοίου, με αποστροφές όπως «ο Χίτλερ ήταν κομμουνιστής» και «οι μελλοντικοί Αρειανοί θα σώσουν τον πλανήτη», η Μπού-

Σε κάθε ζήτημα της επικαιρότητας, ο μεγιστάνας σπεύδει να υιοθετήσει την πλέον συνωμοσιολογική πτυχή του, ενώ πολλοί στο προεδρικό περιβάλλον ενοχλούνται από τη στάση του.

ντεσταγκ ερευνά κατά πόσον η υποστήριξη Μασκ προς την AfD συνιστά παράνομη προεκλογική χρηματοδότηση. Η συντριπτική πλειοψηφία των Γερμανών (59%) θεωρεί ότι η παρέμβασή του είναι προς όφελός της, ενώ μόλις το 4% προβλέπει ότι θα τη ζημιώσει και το 24% ότι δεν

θα έχει κάποια επίπτωση στην επιρροή της. Τέλος, πιστεύεται ότι οι ύβρεις του Μασκ, από κοινού με τις απειλές Τραμπ για επιβολή δασμών στον Καναδά και προσάρτηση της χώρας ως 51ης πολιτείας, επέσπευσαν το πολιτικό τέλος του «κυβερνήτη» (sic) Τριντό.

Σε κάθε ζήτημα της επικαιρότητας ο Μασκ σπεύδει να υιοθετήσει την πλέον συνωμοσιολογική πτυχή του. Π.χ., στις φωτιές στο Λος Άντζελες επέλεξε να καταγγείλει για την οικολογική καταστροφή τις ποσοστώσεις που ακολουθούνται στις προσλήψεις στο πυροσβεστικό σώμα.

Το τραύμα

Ψυχαναλυτικά υπάρχει η θεωρία ότι αυτό που προκάλεσε την υπερσυντηρητική στροφή του

Μασκ είναι η φυλομετάβαση του παιδιού του, που τον έστρεψε κατά της woke ατζέντας συνολικά. Για τον μεγιστάνα η 20χρονη Βιβιαν Τζένα Ουίλσον, που τον αποκήρυξε πρόσφατα, δεν είναι κορίτσι αλλά ουσιαστικά «νεκρή». Από την πλευρά της η τρανς κόρη του τον έχει καταγγείλει ότι ανέκαθεν ήταν απών και σκληρός, επειδή ως παιδί είχε λεπτή φωνή και θηλυκή συμπεριφορά. «Ήμουν στην τετάρτη τάξη. Πήγαμε ταξίδι με αυτοκίνητο, το οποίο δεν ήξερα ότι αποτελούσε διαφήμιση για ένα από τα αυτοκίνητά του και συνέχια μου φώναζε με σκληρότητα επειδή η φωνή μου ήταν ψιλή. Ήταν βάνουσο», θυμάται το κορίτσι. Με κορόιδο-ψαν προκειμένου να συμφωνήσω στην αγωγή για τη φυλομετάβαση, ισχυρίζεται ο Μασκ, αν και η κόρη του επιμένει ότι ήξερε σε τι συναινει.

Ο Αντονι Σκαραμούτσι, πρώην διευθυντής επικοινωνίας του Τραμπ για μόλις δέκα μέρες κατά την πρώτη του θητεία στον Λευκό Οίκο, που γνωρίζει καλά την ιδιοσυγκρασία του, θεωρεί πως είναι θέμα χρόνου να τσακωθούν οι δύο άνδρες και να απομακρύνει τον μεγιστάνα από το περιβάλλον του ο εν αναμονή πρόεδρος των ΗΠΑ. «Περιορίσου στις επιχειρήσεις και άσε την πολιτική», ήταν η συμβουλή του προς τον Μασκ.

Φίλια πυρά

Πολλοί στο προεδρικό περιβάλλον έχουν αρχίσει να ενοχλούνται από τις παρεμβάσεις του Μασκ, με πιο πρόσφατη τη σύγκρουση με τον πρώην στενό συνεργάτη του Τραμπ και από τους πλέον πιστούς ιδεολογικούς συμβούλους του, Στιβ Μπάνον. Οι υποστηρικτές του κινήματος MAGA («Κάνε την Αμερική ξανά σπουδαία») θα του σπάσουν τα μούτρα αν δεν σταματήσει να ζητάει βίζες για ειδικευμένους ξένους εργαζομένους στις ΗΠΑ, ήταν η απειλή του Μπάνον. Ο Τραμπ πήρε μεν το μέρος του Μασκ, αλλά δεν είναι βέβαιο ότι αυτό θα συνεχιστεί επ' αόριστον.

Οι Μασκ και Μπάνον δεν διαφωνούν μόνο σε πρακτικά ζητήματα, αλλά και σε επίπεδο συμπεριφοράς στην Ευρώπη. Ο Μασκ, για παράδειγμα, θεωρεί την Ιταλία πρωθυπουργό Τζόρτζια Μελόνι «ακόμη πιο όμορφη εσωτερικά απ' ό,τι εξωτερικά» (υποχρέωθηκε μάλιστα να διαψεύσει ότι έχουν ερωτική σχέση). Στον αντίποδα, ο Μπάνον θεωρεί τη Μελόνι υπερβολικά... αριστερή, καμουφλαρισμένη σε ακροδεξιά, κυρίως επειδή έχει ταχθεί σταθερά στο πλευρό της Ουκρανίας. Γι' αυτόν τον λόγο εκτιμά ότι ο Τραμπ πρέπει να αναζητήσει ιδεολογικές συνεργασίες στα πρόσωπα των Μαρίν Λεπέν, Νάιτζελ Φάρατζ και Βίκτορ Ορμπαν – τις Γαλλίδας ακροδεξιές ηγέτιδες, του επικεφαλής του κόμματος Μεταρρυθμίστε το Ηνωμένο Βασίλειο και του Ούγγρου πρωθυπουργού αντιστοίχως.

Έχουν πει για τον Μασκ

«Είναι ανησυχητικό ότι ένας άνθρωπος με τεράστια πρόσβαση στα όσα αίντια και μεγάλους οικονομικούς πόρους αναμειγνύεται τόσο άμεσα στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων χωρών»

Γιόνας Γκαρ Στόρε, Νορβηγός πρωθυπουργός

«Πυροδοτεί ένα νέο διεθνές αντιδραστικό κίνημα και παρεμβαίνει σε εκλογικές διαδικασίες»

Εμανουέλ Μακρόν, Γάλλος πρόεδρος

«Λέει κολασμένα ψέματα. Ουδείς προσπάθησε να τον σταματήσει να μιλάει με τον Τραμπ, ούτε να έχει οποιονδήποτε διάλογο στη Γερμανία»

Τιερί Μπρετόν, πρώην επίτροπος στην Κομισιόν

ΑΠΟΨΗ

Η κατάργηση των φίλτρων στην παραπληροφόρηση

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Εναν μήνα μετά τις προεδρικές εκλογές του 2016, το Facebook αποφάσισε να συνεργαστεί με fact-checkers (επαληθευτές πληροφοριών) για να μειώσει τη διάδοση της παραπληροφόρησης στην πλατφόρμα του. Η απόφαση αυτή ήταν αποτέλεσμα μιας στρατηγικής δημοσίων σχέσεων, καθώς ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ είχε βρεθεί υπόλογος στο Κογκρέσο των ΗΠΑ και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξαιτίας της στρατηγικής διασποράς παραπληροφόρησης στο Facebook από χώρες όπως η Ρωσία. Η υλοποίηση αυτής της συνεργασίας ήταν δύσκολη. Ειδικά σε χώρες όπως η Ελλάδα, χωρίς κουλτούρα επαληθευσης πληροφοριών, υπήρχαν προβλήματα τόσο με τις επαληθεύσεις όσο και με την εφαρμογή της πολιτικής περιορισμού της παραπληροφόρησης, η οποία συχνά υλοποιούνταν με αδέξιο ή επιφανειακό τρόπο. Παρά

τα προβλήματα, εμπειρικές έρευνες δείχνουν πως το fact-checking αποδίδει. Μια πρόσφατη έρευνα που έγινε σε 16 χώρες, ανάμεσα στις οποίες και η Ελλάδα, έδειξε πως η έκθεση σε fact-checking μειώνει σημαντικά την επίδραση της παραπληροφόρησης στις αντιλήψεις του κοινού.

Όμως, λόγω της πρόσφατης αλλαγής του πολιτικού κλίματος στις ΗΠΑ, η πλατφόρμα άλλαξε δραστικά τη στρατηγική της στην Αμερική. Σε μια προσπάθεια να αποφυγει τη δυσμένεια του Τραμπ, ο οποίος έχει αποκαλέσει το Facebook «εχθρό του λαού», ο Ζούκερμπεργκ διέκοψε τη συνεργασία της Meta με τους fact-checkers στις ΗΠΑ, δηλώνοντας ότι αυτή η στρατηγική είχε υπονομεύσει την εμπιστοσύνη του κοινού επειδή ήταν μονόπλευρη. Πράγματι, οι περισσότερες επαληθεύσεις στις ΗΠΑ συνήθως αφορούν πληροφορίες που διέπο-

νται από συντηρητικές πολιτικές απόψεις. Αυτό όμως αντανάκλα και την πραγματικότητα, καθώς η παραγωγή παραπληροφόρησης, σύμφωνα με έρευνες, είναι πολύ περισσότερο διαδεδομένη μεταξύ Ρεπουμπλικανών παρά Δημοκρατικών.

Αντί του μοντέλου επαγγελματικής επαλήθευσης, η Meta τώρα υιοθετεί, αρχικά για τις ΗΠΑ, το μοντέλο του Ελον Μασκ στο X (τα «community notes»), όπου οι χρήστες θα μπορούν να επαληθεύουν πληροφορίες. Η θεσμοθετημένη επαγγελματική διαδικασία της επαλήθευσης ακολουθεί συγκεκριμένους κανόνες που έχουν θέσει διεθνή δίκτυα επαληθευτών ο φόβος ότι οργανωμένες ομάδες χρηστών θα προσπαθήσουν να επιβάλλουν τη δική τους εκδοχή της αλήθειας.

Στην Ελλάδα, οι αλλαγές αυτές μας αφορούν άμεσα, μια και η παραπληροφόρηση έχει μεγάλη διασπορά. Σύμφωνα με μια πρόσφατη συγκριτική εμπειρική έρευνα, η Ελλάδα είναι η πιο ευάλωτη χώρα στην κακόβουλη παραπληροφόρηση μετά τις ΗΠΑ, σε δείγμα 18 δυτικών χωρών. Οι συνεργασίες του Facebook με ελληνικούς οργανισμούς όπως τα Ellinika Hoaxes και το ελληνικό τμήμα του Γαλλικού Πρακτορείου Ειδήσεων (AFP) δεν έλυσαν το πρόβλημα, αλλά η έλλειψή τους μπορεί να το κάνει χειρότερο. Στην Ελλάδα, αρκετοί χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μας λένε σε έρευνες πως χρησιμοποιούν τα σχόλια άλλων χρηστών κάτω από αναρτήσεις για να επαληθεύσουν μια είδηση σε ένα περιβάλλον γενικευμένης καχυποψίας. Τα «community notes» θα μπορούσαν να δώσουν σε κάποια από αυτά τα σχόλια μια σφραγίδα κύρους της πλατ-

φόρμας και να επιδιώκουν το υπάρχον πρόβλημα.

Ωστόσο, η αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και η επαλήθευση της πληροφορίας είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να επαφιετα αποκλειστικά στις διαδικτυακές πλατφόρμες όπως η Meta και η X. Τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης θα μπορούσαν να αναλάβουν ενεργό ρόλο, δημιουργώντας εξειδικευμένα τμήματα επαλήθευσης πληροφοριών, όπως κάνουν πολλά μέσα στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Αντ' αυτού, η συχνή αναμετάδοση απειβεβαίωτων ειδήσεων καθιστά και τα Μέσα, θηλά τους, εργαλεία διασποράς παραπληροφόρησης.

Ο κ. Αντώνης Καλογερόπουλος είναι αναπληρωτής καθηγητής Πολιτικής Επικοινωνίας στο Ελεύτερο Πανεπιστήμιο των Βρυξελλών και επιστημονικός συνεργάτης του Ινστιτούτου Reuters για τη Μελέτη της Δημοσιογραφίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Για τον κάθε... Ευαγόρα

Ο Κύπριος ποδοσφαιριστής μοιάζει με ποιοτικό ρούχο ένδυσης αλλά δεν είναι μάρκα

Τον **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ευαγόρας Χαραλάμπους; Ποιος είναι αυτός; Στην ενδεκάδα της Ανόρθωσης, βασικός στο ντέρμπι με την Ομόνοια; Και στον πάγκο ο Ίλιεφ; Ένας ξένος διεθνής; Σε καλή ηλικία με 12 γκολ πέρσι στο πρωτάθλημα της χώρας με την Τσέρνο Μόρε; Τι έγινε ρε παιδιά; Τέλος αγώνα. Η Ανόρθωση των χίλιων δύο προβλημάτων έφυγε νικήτρια από το ΓΣΠ. Ανέλλιπστα! Με τόσες απουσίες και οικονομικά προβλήματα που την ταλαιπωρούν εδώ και μήνες αφόρητα.

Ο Κύπριος παίκτης πολλές φορές μοιάζει με ποιοτικό ρούχο ένδυσης, αλλά δεν είναι μάρκα. Οι ομάδες σαν ξιपाσμένες κυράτσες προτιμούν το ξένο, τη μάρκα, το «in», το «hot», το ακριβό. Η μόδα, διότι περί μόδας μοιάζει ή νεοφιλουτισμός..., προκαλεί, εμπνέει και ασκεί ανούσια επιρροή σε ποδοσφαιρικό (κοινωνικό) επίπεδο. Κι όλα αυτά διότι η πλειονότητα των

“

Οι ομάδες σαν ξιπασμένες κυράτσες προτιμούν το ξένο, τη μάρκα, το «in», το «hot», το ακριβό. Η μόδα, διότι περί μόδας μοιάζει, προκαλεί, εμπνέει και ασκεί ανούσια επιρροή σε ποδοσφαιρικό (κοινωνικό) επίπεδο.

ομάδων που έχουν σκοπό να επενδύσουν στον Κύπριο ποδοσφαιριστή, έτσι λένε, και δεν έχουν συγκεκριμένο προσανατολισμό, σχέδιο, πολλές φορές δεν έχουν καν συγκεκριμένες οδηγίες πώς να ξεκινήσουν. Τότε καταλαβαίνουμε πόσο αναγκαία είναι όλα αυτά και πόσο ουσιώδης είναι ο προσανατολισμός αλλά και τι αξία και σημασία έχει η επεξεργασία ενός σχεδίου, μιας μεθόδου ή μερικών οδηγιών.

Δυστυχώς, η τελεσφόρηση κάποιου σχεδίου είναι μόνο μέσα από τη δύναμη της ανάγκης, και όχι κάποιου σκοπού. Να τραυματιστούν όλοι οι ξένοι, τους οποίους επιλέγουμε χωρίς να έχουμε εξετάσει το «στοκ» στο μαγαζί μας. Τι υλικά έχω; Γιατί να ξοδέψω τόσα εκατομμύρια σε δεκάδες υλικά από το εξωτερικό. Προφανώς και κάποιοι ξένοι σαν ρούχα ένδυσης μάρκας μπορούν να δώσουν αξία στο μαγαζί μου. Δυστυχώς όχι όλοι. Κάποια υλικά είναι σκάρτα, τα οποία πληρώνουμε επειδή δεν είναι ντόπια και στο τέλος μένουν απούλητα ή τα δίνουμε μισοτιμής.

Μοιάζει με ατελή επαγωγή. Μια τέτοια περίπτωση, είναι π.χ. του προέδρου, τεχνικού διευθυντή, ή προπονητή, που παίρνοντας αφορμή την ποιότητα μερικών ξένων ποδοσφαιριστών, βεβαιώνει ότι όλοι τους είναι ποιοτικοί και αξίζουν τα λεφτά τους. Βλέπουμε, δηλαδή, εδώ τον μεταφυσικό τρόπο σκέψης που αναγάγει σε μορφή απόλυτη μια μόνο όψη της πραγματικότητας.

Ψευδαισθηση

Διαπιστώνουμε επίσης την ανεπάρκεια ανάλυσης συγκεκριμένων συνισταμένων που βοήθησε στη δημιουργία πλάνους. Αυτή η πλάνη, λοιπόν, μας φέρνει ενώπιον μιας πραγματικότητας που είναι ψευδαισθηση. Δεν είναι όλοι οι Κύπριοι ποδοσφαιριστές σκάρτοι και αξίζουν οι ξένοι εξαιρετικοί και πρέπει να λαμβάνουν διπλάσια, τριπλάσια, ή τετραπλάσια συμβόλαια.

Η ποιότητα ορισμένων ξένων ξεχωρίζει, ωστόσο, δεν είναι λίγοι οι Κύπριοι που μπορούν να προσφέρουν καλύτερες και είναι φτηνότερες λύσεις. Φτάνει να τους δοθεί η ευκαιρία. Δεν είναι άσπρη, ούτε μαύρη. Καλή ανάλυση δεξιότητων και ισες ευκαιρίες είναι ο δρόμος της επιτυχίας. Αυτό που ονομάζουμε «πραγματισμός» ουσιαστικά σημαίνει βρίσκεισαι

Στα 17 του, ο Ευαγόρας Χαραλάμπους αποχώρησε από τον Ολυμπιακό Λευκωσίας και πήγε στη Γρανάδα, χωρίς όμως να μπορέσει να παραμείνει εκεί για λόγους βίζας. Επέστρεψε στην Κύπρο και αποκτήθηκε από την Ανόρθωση με το καθεστώς του ερασιτέχνη.

«Για εσάς σήμερα είναι είδηση αλλά για εμένα είναι η καθημερινότητα»

Ο **Ευαγόρας Χαραλάμπους** αποχώρησε από τα εφηβικά τμήματα του Διγενή Μόρφου για να ενταχθεί στον Ολυμπιακό Λευκωσίας. Στα 17 του ο Ισπανός προπονητής της πρώτης ομάδας, Λουίκας Αλγκαράθ, τον ανέβασε στην πρώτη ομάδα, κάτι που προκάλεσε σε ορισμένους αντιδράσεις! Μετά από λίγες εβδομάδες ο Ισπανός τεχνικός αποχώρησε από τον Ολυμπιακό και με τη βοήθειά του πήγε στη Γρανάδα, χωρίς όμως να μπορέσει να παραμείνει εκεί για λόγους βίζας. Λίγο καιρό μετά ο κ. Αλγκαράθ σε συνέντευξή του είπε: «Θα γίνει ένας κορυφαίος παίκτης, χρειάζεται μόνο χρόνο και δουλειά. Έχει το γκολ στο μυαλό του και μια δυνατή νοοτροπία».

Επέστρεψε στην Κύπρο και

τις εξαφανίζουν». Επίσης, μια ιδέα δεν μπορεί να είναι αληθινή επειδή είναι και ωφέλιμη. Διότι πάντα θα πρέπει να εξετάζεται ποιος ωφελείται από την ιδέα. Ίσως οι ομάδες να μην βγαίνουν κερδισμένες από μια ιδέα που ωφελεί κάποιον ή κάποιους.

Ανάγκη για νέες ιδέες

Ο Καμορανέζι και κάθε άλλος προπονητής που αφήνει στον πάγκο έναν ξένο ποδοσφαιριστή για να χρησιμοποιήσει τον 19χρονο Ευαγόρα Χαραλάμπους (και τον κάθε Ευαγόρα), δεν το κάνει για να ωφεληθεί ο ίδιος, αλλά επειδή με αυτή την απόφασή του ωφελείται η ομάδα.

Εάν με αυτό τον τρόπο λειτουργούν όλοι οι προπονητές, τότε μπορεί να αλλάξουν και τον τρόπο σκέψης των πλειίστων ανθρώπων που ασχολούνται διοικητικά με το ποδόσφαιρο στη βραχονησίδα. Οδηγώντας σε μια νέα αντίληψη των ποδοσφαιρικών (αθλητικών) ιδεών. Αυτό είναι και ένα από τα μεγάλα θέματά μας. Πολλοί υποθετούν τον τίτλο του «ειδικού» και δεν έκαναν τίποτε άλλο παρά να ερμηνεύουν τα όσα συμβαίνουν στο κυπριακό ποδόσφαιρο με διάφορους τρόπους, ενώ το ζήτημα είναι πώς

αποκτήθηκε από την Ανόρθωση με το καθεστώς του ερασιτέχνη. Και όπως σχολίασε το γκολ του μετά το τέλος του αγώνα με την Ομόνοια: «Για εσάς σήμερα είναι είδηση αλλά για εμένα είναι η καθημερινότητα», αυτό το κάνει από την παιδική του ηλικία. Σκοράρει. Ο αριθμός της φανέλας του; Το 57, το οποίο θυμίζει τη χρονιά (14/3/57) απαγχονισμού του ήρωα της ΕΟΚΑ Ευαγόρα Παλληκாரίδη.

Το πόσο σημαντικό είναι όμως να συνδυάσουμε τους καλούς ξένους με τους ποιοτικούς Κύπριους φαίνεται και από την τοποθέτησή του μετά την ανταλλαγή φανέλας με τον Γιόβετιτς: «Είναι εκπληκτικό να έχουμε τέτοιους ποδοσφαιριστές στο νησί μας και τον ευχαριστώ πολύ!»

θα το αλλάξουν βελτιώνοντάς το. Ο συγγραφέας καταγωγής φιλόσοφος Τζορτζ Πόλιτजर κάποτε είχε γράψει πως... «Το παρελθόν είναι θρονιασμένο μέσα στις συνειδήσεις, ως την ημέρα που το παρόν κατατάνη ανυπόφορο σε τέτοιο σημείο, που κάνει αναγκαία την εύρεση του καινούριου, αυτό τότε φέρνει το μέλλον». Αυτό το νέο είναι που ψάχνουμε. Τις νέες ιδέες. Την νέα αντίληψη. Το σχέδιο, τη μέθοδο, τις ίσες ευκαιρίες.

Το επικοδομήμα που στηρίζεται στις ιδέες και τους θεσμούς που υπάρχουν σε μια κοινωνία, όπως καλή ώρα και στον χώρο του ποδοσφαίρου, πρέπει να αλλάξει. Το παλιό να δώσει τη θέση του στο νέο. Για να αναγνωριστεί η ποιότητα και των Κύπριων και κυρίως να ξεχωρίσουν οι καλοί από τους κακούς και τους... άσχημους ξένους.

Αφήνουμε κατά μέρος την ποσότητα στην περίπτωση των ξένων και ψάχνουμε την ποιότητα. Αφήνουμε κατά μέρος τη ρατσιστική νοοτροπία σε βάρος των Κυπρίων ποδοσφαιριστών χρησιμοποιώντας τους μόνο στην ώρα της ανάγκης. Και κυρίως να μην αποτελούν πάντα τα εύκολα θύματα στις αποτυχίες.

ΑΠΟΨΕΙΣ

‘Η στραβός είν’ ο γιαλός ή στραβά αρμενίζουμε

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Θράσος; Αυθάδεια; Ή έλλειψη επαφής με την πραγματικότητα; Είναι πραγματικά δύσκολο να προσεγγίσει κανείς το νόημα των δηλώσεων που έκανε ο δεύτερος τη τάξει ισχυρότερος άνδρας της ΚΟΠ, ο οποίος στο πλαίσιο της κλήρωσης του κυπέλλου μεσοβδόμαδα, εξέφρασε τη δυσaráσκειά του για τον τρόπο που τα ΜΜΕ καλύπτουν το θέμα των χρεών των ομάδων.

«Κάτι που ενοχλεί είναι η δημοσιοποίηση ονομάτων, σωματείων. Από τα Μέσα Ενημέρωσης πρέπει να υπάρχει ένας σεβασμός. Δεν βλέπω την ίδια ευαισθησία όσον αφορά μεγάλες επιχειρήσεις και εταιρείες που αντιμετωπίζουν παρόμοιες δυσκολίες και ουδέποτε είδαμε να δημοσιοποιούνται τα ονόματά τους. Σας φέρνω στο μυαλό σας, το 2013, με προβλήματα που είχαν πολλές επιχειρήσεις και σήμερα είναι μια χαρά. Πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη ευαισθησία από τα ΜΜΕ όσον αφορά τη δημοσίευση των ονομάτων», είπε ο Χάρης Λοϊζίδης, ξαφνιάζοντας ομολογουμένως, ως προς την αντίληψη που κυριαρχεί ανάμεσα στους ανθρώπους της ΚΟΠ για την όλη κατάσταση.

Εξ όσων κατανοεί κανείς μέσα από τις δηλώσεις και τη συνολική στάση της, η ηγεσία της Ομοσπονδίας, όχι μονάχα δεν νιώθει υπεύθυνη για την κάκιστη κατάσταση που επικρατεί στα σωματεία, η οποία συντηρείται μέσα από το μυστηριώδες χρηματοδοτικό της πρόγραμμα, αλλά νιώθει θύμα, το οποίο κιόλας κυνηγείται από τα κακά ΜΜΕ και τον οποιονδήποτε ισχυρίζεται το αυτονόητο! Ότι δηλαδή θα πρέπει να πάψει η ανοχή προς τα σωματεία και επιτέλους ν’ αναλάβουν τις υποχρεώσεις τους.

Στην Ομοσπονδία, προφανώς αγνοούν ότι τα σωματεία έχουν τύχει σούπερ ευνοϊκών σχεδίων αποπληρωμής, ότι κατά καιρούς διαγράφηκαν χρέη τους, ότι πάγωσαν τόκοι, ότι απολαμβάνουν διαχρονικά ένα καθεστώς ατιμωρησίας, ότι τους παρέχονται κρατικά κομμάτια γης, ότι ανώτατοι αξιωματούχοι ενίοτε κλείνουν τα μάτια σε τυχόν παρατυπίες που πρέπει να γίνουν για να συνεχίσουν τη λειτουργία τους και ότι γενικώς αντιμετωπίζονται σκανδαλωδώς ευνοϊκά από την Πολιτεία.

Όσον αφορά στη σύγκριση που γίνεται σε σχέση με τα γεγονότα του 2013, δεν χρειάζεται να γίνει κάποιο σχόλιο, εκτός του ότι είναι μια δήλωση πέρα για πέρα ατυχής, άστοχη ή και εκτός πραγματικότητας.

Πολύ φοβάμαι ότι όποιος συγκρίνει τα γεγονότα που προέκυψαν μέσα από τη μεγαλύτερη οικονομική κρίση που γνώρισε η Κυπριακή Δημοκρατία, με περιπτώσεις εταιρειών που απλώς είναι κακοπληρωτές και εκμεταλλεύονται την υπόστασή τους ως σωματεία, εξωτερικεύει το μπερδεμα που προφανώς και ο ίδιος νιώθει, αναγκάζοντάς μας ν’ αναρωτηθούμε κατά πόσο τελικώς ο γιαλός είναι στραβός ή στραβά αρμενίζουμε...

Από λόγια χορτάσαμε...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Προβληματισμός εκ νέου και λογικά όχι για τελευταία φορά, από το αρμόδιο Υπουργείο μετά τα πρόσφατα γεγονότα στη Λεμεσό, τις ζήμιές σ’ ένα κλειστό γήπεδο και τις ναυτικές φωτοβολίδες! Προβληματίστηκε, θύμωσε και (αόριστα) προειδοποίησε ο αρμόδιος υπουργός Δικαιοσύνης Μάριος Χαρτισιώτης, μιλώντας για μία ακόμη φορά για την ευθύνη των ομάδων. Δεκτή η θέση, πως η πλευρά των σωματείων δεν επιδεικνύει τη μέγιστη διάθεση συνεργασίας, ίσως και καθόλου διάθεση.

Δεκτή και η άποψη ότι στη βάση της «στενής» σχέσης κάποιων διοικήσεων με τα οργανωμένα σύνολα οπαδών θα μπορούσε η Αστυνομία να βοηθηθεί στο δύσκολο έργο της, ωστόσο, η ευθύνη δεν παύει να βαρύνει περισσότερο την πλευρά της Πολιτείας.

Νομοθεσία για την αντιμετώπιση της βίας, με κενά και χτυπητές αδυναμίες, ως προς την αποτελεσματικότητά της. Γι’ αυτό άλλωστε και οι κατά καιρούς συζητήσεις, εισηγήσεις και προτάσεις για τροποποιήσεις. Κάρτα φιλάθλου, το σημαντικότερο «όπλο» στις σχετικές νομοθεσίες, με την ανυπαρξία, ωστόσο, των βασικών προνοιών λειτουργίας της, κυρίως σε σχέση με τις συνθήκες στις αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις για τη διεξαγωγή αγώνων αθλητικών διοργανώσεων. Ποινές που δεν τις les και ισχυρές ως προς τον αποτρεπτικό τους χαρακτήρα και με χρονοβόρες μάλιστα διαδικασίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η υπόθεση του οπαδού που έριξε κροτίδα και προκάλεσε τη διακοπή του αγώνα κυπέλλου (Νέα Σαλαμίνα - ΑΠΟΕΛ) πέρσι και η απόφαση του δικαστηρίου, σχεδόν ένα χρόνο μετά. Σχεδιασμοί ασφαλείας πριν από αγώνες και πρακτική αντιμετώπιση καταστάσεων με πράξεις βίας. Αρκεί μόνο η αναφορά στα τελευταία γεγονότα. Η ΑΕΛ βοήθησε την Αστυνομία με τις πληροφορίες για το ενδεχόμενο να δημιουργηθούν προβλήματα, η ανταπόκριση και η παρουσία αστυνομικής δύναμης στη συγκεκριμένη περιοχή και το αποτέλεσμα, οι ζημιές χιλιάδων ευρώ σε αθλητικές εγκαταστάσεις από μια ομάδα λίγων νεαρών, οι οποίοι ανενόχλητοι μπήκαν και βγήκαν, αφού έσπασαν και κατέστρεψαν ό, τι ήθελαν!

Αυτά θα έπρεπε να προβληματίσουν περισσότερο τον κύριο Χαρτισιώτη, όπως δεν προβληματίσαν ποτέ, στον βαθμό που θα έπρεπε και τους προκατόχους του στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Καλές οι δηλώσεις και η κατά καιρούς επαναλαμβανόμενη έκφραση αποφασιστικότητας για την αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα. Τα ίδια θα ακούσουμε και την επόμενη φορά. Πράξεις δεν βλέπουμε στον βαθμό που θα έπρεπε, πράξεις που να δικαιολογούν και να επιβεβαιώνουν και την αποφασιστικότητα και κυρίως τη θέληση, επιτέλους να γίνει κάτι. Έστω και αν η πλευρά του ποδοσφαίρου/σωματείων για τους δικούς της λόγους δεν συνεργάζεται στον μέγιστο βαθμό.

Μία Πολιτεία, με τις δυνατότητες που έχει, θα έπρεπε να μπορούσε να... κουμαντάρει καλύτερα μερικές δεκάδες ταραξίες. Αρκεί να το θέλει...

Μεταβολές εβδομάδας

↑

Χ.Α.Κ.

1,10%

↑

Χ.Α.

1,14%

↓

Dow Jones

-0,98%

↓

Nasdaq

-1,00%

↓

Nikkei

-1,77%

↑

Dax

1,46%

↑

FTSE 100

0,72%

ΔΙΕΘΝΗ

Η ΑΙ απειλεί 200.000 θέσεις εργασίας στις τράπεζες

Σελ. 10

↑

Πετρέλαιο

0,88%

↓

€/ \$

-0,16%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΛΟΓΩ ΤΡΑΜΠ

Η αβεβαιότητα απειλεί την παγκόσμια ανάπτυξη

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την παγκόσμια ανάπτυξη είναι η αβεβαιότητα που επικρατεί σχετικά με τις προθέσεις του Τραμπ. Οι εξαγγελίες του για επιβολή δασμών, σε έναν κόσμο εξαρτημένο από το εμπόριο, μπορεί να βυθίσουν τη διεθνή οικονομία στην ύφεση, προειδοποιούν αναλυτές. **Σελ. 10**

ΦΘΗΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Οι αεροπορικές της Κίνας επελαύνουν στην Ευρώπη

Οι κινεζικές αεροπορικές εταιρείες σπεύδουν να αφήσουν το αποτύπωμά τους στην Ευρώπη, την ώρα που οι αερομεταφορείς της Δύσης χάνουν έδαφος. Οι τρεις μεγάλες κρατικές αεροπορικές εταιρείες της Κίνας αυξάνουν τα δρομολόγια προς την Ευρώπη και προσφέρουν φθηνότερα εισιτήρια. **Σελ. 9**

ΕΚΘΕΣΗ ΚΟΜΙΣΙΟΝ

Ανησυχίες για τις τιμές κατοικίας στην Ελλάδα

Η αύξηση των τιμών κατοικίας (13,28% το 2023) στην Ελλάδα είναι η υψηλότερη στην Ε.Ε. και πλέον αποτελεί έναν από τους πέντε δείκτες της ελληνικής οικονομίας που περιλαμβάνονται στις μακροοικονομικές ανισορροπίες σε έκθεση της Κομισιόν που εξετάζει 13 βασικούς δείκτες. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,06%	0,15%
Γερμανία	2,52%	0,21%
Γαλλία	3,41%	0,11%
Ιταλία	3,74%	0,20%
Ισπανία	3,25%	0,17%
Ιρλανδία	2,84%	0,14%
Ελλάδα	3,37%	0,16%
Ην. Βασίλειο	4,81%	0,22%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Τουρίστες και στα κρύα θέλει να φέρει η Κύπρος

Ο δρόμος για τοποθέτηση στον χάρτη του ολόχρονου τουριστικού προορισμού

Την ανάγκη για λήψη γενναίων αποφάσεων ώστε να μπορέσει η Κύπρος να καταστεί ολόχροнос τουριστικός προορισμός τόνισαν αρμόδιοι και εμπλεκόμενοι στους τομείς τουρισμού. Σε τοποθετήσεις στο συνέδριο «Beyond Sea and Sun», που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Hermes Airports,

υπογραμμίστηκε ότι η Κύπρος διαθέτει όλα τα εκέγγα προκειμένου να προσελκύσει τουρίστες ολόχρονα και να καταστεί ανταγωνιστικός προορισμός. Ιδιαίτερα χρήσιμη χαρακτηρίστηκε από τους αρμόδιους η εμπλοκή του τουρίστα σε δραστηριότητες που στοχεύουν στη

βελτίωση της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Σε σχετική συζήτηση αναφέρθηκαν ο πολιτιστικός, ο ποδηλατικός και ο γαστρονομικός τουρισμός της Κύπρου, καθώς αποτελούν τομείς για τους οποίους οι τουρίστες επιδεικνύουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τονίστηκε επίσης ότι χρειάζεται στόχος και κοινό όρα-

μα από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, και επισημάνθηκε η ανάγκη για επενδύσεις σε τουριστικές υποδομές, τομέας στον οποίο η Κύπρος υστερεί. Χορηγός επικοινωνίας του συνεδρίου ήταν η εφημερίδα «Καθημερινή», ενώ την παραγωγή και οργάνωση ανέλαβε η Sprrmedia Events. **Σελ. 3**

Σε συζήτηση στο πλαίσιο του Συνεδρίου «Beyond Sea and Sun», αναφέρθηκαν ο πολιτιστικός, ο ποδηλατικός και ο γαστρονομικός τουρισμός της Κύπρου, καθώς αποτελούν τομείς για τους οποίους οι τουρίστες επιδεικνύουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΙΩΑΝ Μ. ΣΤΑΪΝΜΠΕΡΓΚ και ΜΠΑΡΙΑΝ ΚΑΝ / BLOOMBERG

Η πράσινη ανάπτυξη των ΗΠΑ

Εμπνέουν αισιοδοξία οι πρωτοφανείς ενδείξεις αποσύνδεσης ανάμεσα στις εκπομπές καυσαερίων μιας οικονομίας και στην ανάπτυξη της. Συνήθως τα δύο μεγέθη, οι εκπομπές ρύπων και η ανάπτυξη, κινούνται παράλληλα. Όπως αναφέρει ο όμιλος ερευνών Rhodium Group, για δεύτερο συναπτό έτος οι εκπομπές καυσαερίων μειώθηκαν στις ΗΠΑ κατά περίπου 0,2% ενώ η οικονομία αναπτυσσόταν. «Η εξέλιξη ίσως αποτελεί την αρχή μιας προόδου στις προσπάθειες για μείωση των εκπομπών καυσαερίων και όχι απλώς μια παρενέργεια ορισμένων διαρθρωτικών μεταβολών στην οικονομία», τονίζεται.

Στις ΗΠΑ οι εκπομπές καυσαερίων έχουν μειωθεί κατά 20% συνολικά από το 2005, αλλά γενικά η χώρα έχει μείνει πίσω ως προς τους στόχους που έχει θέσει για την επόμενη δεκαετία. Ο στόχος της κυβέρνησης Μπάιντεν για μείωση των εκπομπών καυσαερίων κατά τουλάχιστον 50% έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005 προϋποθέτει ετήσια μείωση κατά περισσότερο από 7%. Όμως ο νέος πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ έχει δεσμευθεί ότι θα ανακαλέσει πολιτικές που στόχευαν στην οικονομία χωρίς άνθρακα, όπως οι φοροαπαλλαγές στις πράσινες επενδύσεις από το πακέτο Μπάιντεν. Η ανάλυση του Rhodium

Οι εκπομπές καυσαερίων έχουν μειωθεί κατά 20% συνολικά από το 2005, ενώ το ΑΕΠ συνεχίζει να αυξάνεται.

Group συμπεραίνει όπως αν ακυρωθεί πλήρως το πακέτο Μπάιντεν, θα αντιστραφεί η διαδικασία μείωσης των εκπομπών καυσαερίων. Θα είναι πάντως δύσκολο να ανακληθούν πλήρως αυτά τα μέτρα, με δεδομένο ότι και η βιομηχανία καθαρής τεχνολογίας έχει αναπτυχθεί σημαντικά στο

διάστημα που μεσολάβησε από την πρώτη θητεία Τραμπ. Όπως τονίζει ο Κινγκ του Rhodium Group, «έχει ήδη δρομολογηθεί η διαδικασία στροφής προς την οικονομία χωρίς άνθρακα ό,τι κι αν συμβεί με την πολιτική για το περιβάλλον, και το ερώτημα είναι μόνο πόσο γρήγορα θα προχωρήσει». Η μόλυνση έχει μειωθεί κατά 1,8% εν μέρει εξαιτίας της στροφής που έκανε η βιομηχανία από τη χρήση άνθρακα προς το φυσικό αέριο και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ο πετρελαϊκός κλάδος έχει, άλλωστε, μειώσει τις εκπομπές καυσαερίων κατά 3,7%, καθώς οι διάφορες πρακτικές καθαρής παραγωγής έχουν

διευκολύνει τη μείωση των εκπομπών μεθανίου κατά την παραγωγή, επεξεργασία και διύλιση. Ο παράγοντας που έχει αποτρέψει την περαιτέρω πρόοδο είναι η ανάκαμψη των ταξιδιών, καθώς ενίσχυσαν την κατανάλωση βενζίνης και κηροζίνης με αποτέλεσμα να αυξηθούν κατά 0,8% οι εκπομπές καυσαερίων του κλάδου. Και ο ηλεκτρισμός που χρησιμοποιείται στα κλιματιστικά μηχανήματα οδήγησε σε αύξηση των εκπομπών καυσαερίων του τομέα της ενέργειας, μολονότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από αιολική και ηλιακή ήταν για πρώτη φορά μεγαλύτερη από εκείνη που παρήχθη από άνθρακα.

Ανοίγονται νέοι δίαυλοι για τη ναυτιλία της Κύπρου

Συνέντευξη Θωμά Καζάκου

Αναγνώριση του κύρους της κυπριακής ναυτιλιακής βιομηχανίας αποτελεί ο διορισμός του Θωμά Καζάκου στη θέση του γενικού γραμματέα/διευθύνοντα συμβούλου στο Διεθνές Ναυτιλιακό Επιμελητήριο. Σε συνέντευξη στην «Κ» ο κ. Καζάκος αναλύει τις προτεραιότητές του και τις προοπτικές που διανοίγονται για να συμβάλει ακόμα περισσότερο η Κύπρος στη διεθνή ναυτιλία. Η δημιουργία των προϋποθέσεων για μια ναυτιλία ανθεκτική και καινοτόμα αποτελεί άμεση επιδίωξη του Διεθνούς Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου. **Σελ. 4**

Συναλλαγές μέσω κινητού και χωρίς χρήση IBAN

Έως το τέλος του έτους

Για είσοδο των συναλλαγών και μόνο μέσω αριθμού κινητού τηλεφώνου ετοιμάζεται η Κύπρος. Μετά την είσοδο στις 9 Ιανουαρίου στο instant payments, οι τράπεζες πρέπει μέχρι το τέλος του έτους να αναπτύξουν τεχνολογία για μεταφορά χρημάτων από πελάτες άλλων τραπεζών με τον αριθμό του κινητού χωρίς να χρειάζεται IBAN, στα πρότυπα του IRIS, που εφαρμόζεται στην Ελλάδα. **Σελ. 5**

Φορολογικός οδηγός για το 2025 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΠΙΤΕΡ ΤΑΛ ΛΑΡΣΕΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ρίσκο και ανθεκτικότητα, οι λέξεις-κλειδιά για το 2025

Καθώς ο κόσμος υποδέχθηκε το 2025, φανταστείτε πώς θα ήταν αν το 2019 εμφανιζόταν ένας επισκέπτης από το μέλλον, προειδοποιώντας τι θα συμβεί στη συνέχεια. Πρώτον, μια θανατηφόρα πανδημία θα «έκλεινε» τις περισσότερες οικονομίες. Οι κυβερνήσεις θα έσπευδαν να στηρίξουν ανθρώπους και επιχειρήσεις, επιδεινώνοντας τα χρέη τους. Οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού θα κατέρρεαν. Στη συνέχεια, ακριβώς τη στιγμή που ο πλανήτης στεκόταν ξανά στα πόδια του, ο Βλαντίμιρ Πούτιν θα εισέβαλε στην Ουκρανία. Για να ελέγξει τον καλπάζοντα πληθωρισμό, η Fed θα αύξηνε τα επιτόκια από σχεδόν μηδέν σε πάνω από 5% σε λίγο περισσότερο από ένα χρόνο. Ένας νέος πόλεμος στη Μέση Ανατολή θα σκότωνε χιλιάδες και θα απει-

κόσμιες οικονομίας, είναι όμως και μια υπενθύμιση του πόσο δύσκολο είναι να προβλεφθεί το μέλλον. Ο Τραμπ αποτελεί παράδειγμα αυτής της αβεβαιότητας. Η ατζέντα του είναι ένα συνονθύλευμα συνθημάτων και συχνά αντιφατικών ιδεών. Θα επιβάλει γενικούς δασμούς στις εισαγωγές ή θα χρησιμοποιήσει την απειλή ως διαπραγματευτικό εργαλείο; Θα εγκαταλείψει τις στρατιωτικές συμμάχες ή θα πείσει τους συμμάχους να αγοράσουν περισσότερα αμερικανικά όπλα; Θα υπονομεύσει το κράτος δικαίου ή θα τον σταματήσει το Σύνταγμα; Η ασάφεια για τις κινήσεις του θα έχει αιπές συνέπειες, αρχής γενομένης από τη χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους των ΗΠΑ, το οποίο το ΔΝΤ υπολογίζει στο 121% του ΑΕΠ. Οι περισσότερες άλλες κυβερνήσεις στον ανεπτυγμένο κόσμο αντιμετωπίζουν ήδη περιορισμούς χρέους. Μια εξαίρεση θα μπορούσε να είναι η Γερμανία, όπου ένας νέος καγκελάριος θα μπορούσε να απελευθερώσει το «φρένο χρέους». Η προοπτική των αμερικανικών δασμών μπορεί επίσης να ωθήσει την Κίνα να λάβει αποφασιστικά μέτρα για να σταματήσει την κρίση στην αγορά ακινήτων. Ο ρόλος του Ελον Μασκ στην κυβέρνηση Τραμπ αναμένεται να εκτοξεύσει τη SpaceX. Η χαλάρωση των περιορισμών αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας θα μπορούσαν να ανοίξουν τον δρόμο για ένα κύμα μεγάλων συγχωνεύσεων. Τους επόμενους μήνες, οι εταιρείες τεχνολογίας θα ανακαλύψουν εάν τα δισεκατομμύρια δολάρια που έχουν διαθέσει στην τεχνητή νοημοσύνη θα αρχίσουν να αποδίδουν. Ας ελπίσουμε ότι η παγκόσμια οικονομία θα επιδείξει την ίδια ανθεκτικότητα που επέδειξε την τελευταία πενταετία.

Ελπίζουμε η παγκόσμια οικονομία να δείξει τις αντοχές που έδειξε την τελευταία πενταετία.

λούσε να διαταράξει την παγκόσμια ναυτιλία. Και στο τέλος του 2024, ο Ντόναλντ Τραμπ θα κέρδιζε τις προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ, υποσχόμενος εμπορικούς δασμούς και μαζικές απελάσεις. Με μια τέτοια πρόγνωση, οι αναλυτές θα περίμεναν ύφεση. Θα έπεφταν όμως έξω. Οι δυτικές οικονομίες επανήλθαν και ο δείκτης S&P 500 έχει σχεδόν διπλασιαστεί την τελευταία πενταετία, τροφοδοτούμενος από τα ισχυρά εταιρικά κέρδη και τον ενθουσιασμό για την τεχνητή νοημοσύνη. Αυτό το ρεκόρ αντικατοπτρίζει την εκπληκτική ανθεκτικότητα της παγ-

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Σκληρό φορολογικό ροκ και στο βάθος μπάλα

Δεν τηρήθηκαν οι δεσμεύσεις του παρελθόντος για σταδιακή αποπληρωμή των ποδοσφαιρικών υποχρεώσεων έναντι του φόρου και σε συνδυασμό με την απουσία ελέγχου στα προηγούμενα χρόνια από τις κρατικές υπηρεσίες, βρισκόμαστε σήμερα ενώπιον σημαντικών διλημμάτων. Και βρισκόμαστε σε αυτό το σημείο γιατί ο έφορος Φορολογίας δεν προτίθεται να κάνει τα στραβά μάτια και να μην εφαρμόσει τον νόμο αυτήν τη φορά, αφού γνωρίζει πως θα δημιουργηθεί προηγούμενο και κυρίως θα σταλεί το λάθος μήνυμα, ότι δεν είναι όλοι ίσοι απέναντι στον νόμο. Στο κάδρο των ευθυνών μπαίνει και η ΚΟΠ, η οποία μέσα από τις ενέργειές της στα μάτια κάποιων έμοιαζε με συγκάλυψη συγκεκριμένων σωματείων. Η συνέχεια αναμένεται με ενδιαφέρον καθώς οι ποδοσφαιρικές εταιρίες θα απαιτηθεί να βρουν τις λύσεις για να συμμορφωθούν με το γράμμα του Νόμου.

Στο άγνωστο με βάρκα τον «Προμηθέα»

Δεν είναι ακόμη γνωστός ο χρόνος που θα απαιτηθεί για να αναβαθμιστεί η πλωτή μονάδα απο-υγροποίησης φυσικού αερίου «Προμηθέας», αφού αυτό θα διαπιστωθεί μέσα από την έκθεση εμπειρογνομόνων που έχει αναλάβει την αξιολόγηση. Μετά λοιπόν που θα ολοκληρωθούν οι διαδικασίες αναβάθμισης με άγνωστο προς το παρόν το κόστος, θα προκρυχθεί διαγωνισμός για επιλογή τερματικού φυσικού αερίου που θα επιτρέψει στον «Προμηθέα» να πιστοποιηθεί για να πάψει να είναι μόνο κατ' όνομα πλωτή μονάδα απο-υγροποίησης φυσι-

Μετά από σημαντική αδράνεια, μέχρι να συσταθεί σε σώμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ετοιμάζεται να υιοθετήσει τα συμπεράσματα της έκθεσης Ντράγκι που δημοσιεύτηκε στις αρχές Σεπτεμβρίου.

κού αερίου. Παράλληλα και σε σχέση με την επίγεια υποδομή φυσικού αερίου στο Βασιλικό, η διαδικασία που «τρέχει» αφορά στην επιλογή διευθυντή έργου, ο οποίος θα αξιολογήσει την κατάσταση και θα συντονίσει τις επόμενες ενέργειες για επανεκκίνηση του έργου.

Ισχυρό χαρτί η οικονομία για τον Πρόεδρο

Σε πληθωριστικό πυρετό βρίσκονται τα δημόσια οικονομικά, αφού τα έσοδα για το ενδεκάμηνο του 2024 τρέχουν με 16% και οι δαπάνες για την ίδια περίοδο με 13%. Στη μεριά των εσόδων η αύξηση για άμεσους και έμμεσους φόρους διαμορφώνεται στο 19% και 5% αντίστοιχα, δείχνοντας ότι η μεγέθυνση της οικονομικής δραστηριότητας μόνο κατά ένα ποσοστό καταλήγει στην πραγματική οικονομία μέσω της κατανάλωσης. Ο προϋπολογισμός του 2024, που ήταν και ο πρώτος της κυβέρνησης Χριστοδουλίδου, υλοποιείται κατά 82% στην πλευρά των εσόδων και κατά 71% στην πλευρά των εξόδων, καταδεικνύοντας μια πιο συντηρητική προσέγγιση σε μια προσπάθεια να κρατηθεί η οικονομία γερή και να συνεχίσει να αποτελεί το δυνατό χαρτί αυτής της κυβέρνησης.

Ο μακρύδρομος του Ακάμα

Οι εργασίες στον Ακάμα σταμάτησαν τον Δεκέμβριο του 2023 και έκτοτε δεν υπάρχει καμία ένδειξη πως θα προχωρήσουν, μετά που η πρώτη προσπάθεια στέφθηκε με απόλυτη αποτυχία, αφού υπήρχαν μόνο παρεκκλίσεις. Πλέον, τα πράγματα οδηγούνται σε ad hoc επιτροπή, η οποία θα εξετάσει τους νέους σχεδιασμούς αρ-

χές Φεβρουαρίου. Στο μεταξύ, σωστά η υπουργός Γεωργίας απευθύνθηκε στο ΕΤΕΚ για να συζητήσει τα επόμενα βήματα στα μέσα Ιανουαρίου. Το ΕΤΕΚ είναι ένας αξιόπιστος θεσμός που μπορεί να έχει ενισχυμένο ρόλο στα ζητήματα των μεγάλων έργων, αφού μπορεί να προσφέρει χρήσιμη τεχνογνωσία για αποφυγή λαθών κατά τον σχεδιασμό και καθυστερήσεων κατά την υλοποίηση των έργων. Προς το παρόν το έργο στον Ακάμα κινείται σε αχατογράφητα νερά, αφού ο χειρισμός που έγινε με την προηγούμενη σύμβαση κρίνεται ως αναποτελεσματικός, ενώ η πειθαρχική έρευνα που ξεκίνησε σχετικά με τον εντοπισμό ευθυνών μάλλον έχει καταστεί άνευ αντικειμένου.

Ευρωπαϊκή καταναλωτική πρωτιά

Καλό κρατεί η κατανάλωση στην Κύπρο, απόρροια της αυξημένης εμπιστοσύνης των καταναλωτών στην οικονομία, συνεπεία των αναβημίσεων από τους ξένους οίκους, των θετικών μακροοικονομικών δεικτών, της αύξησης των τιμών των ακινήτων, της μείωσης του πληθωρισμού και της αποκλιμάκωσης των επιτοκίων. Σε αντίθεση με την υπόλοιπη Ευρώπη, η Κύπρος κατέγραψε αύξηση στον τζίρο λιανεμπορίου ύψους 2,3% σε μηνιαία βάση, όταν ο μέσος ευρωπαϊκός όρος περιορίστηκε στο 0,1%. Στην πρωτιά της Ευρώπης λοιπόν η Κύπρος, ακολουθούμενη από Βουλγαρία, Δανία και Λετονία. Η συγκεκριμένη εξέλιξη, αν και θετική από πλευράς ανάπτυξης, ίσως αποτελεί και μια ένδειξη ότι το επίπεδο τιμών που διαμορφώνει ο υγιής ανταγωνισμός στο λιανεμπόριο χρήζει περαιτέρω αξιολόγησης από την αρμόδια επιτροπή.

«Ποδαρικό» στη νέα χρονιά με αποχή από το αλκοόλ

Πολλοί καλωσορίζουν τη νέα χρονιά με ένα ποτήρι σαμπάνια και την επόμενη μέρα με χανγκόβερ. Ωστόσο, αν αναθεωρείτε τη σχέση σας με το αλκοόλ ή επιθυμείτε μια αλλαγή, ο «Στεγνός Ιανουάριος» μπορεί να είναι μια ενδιαφέρουσα πρόκληση. Ο στόχος πίσω από αυτή τη δημοφιλή τάση είναι απλός: αποχή από το αλκοόλ για τις πρώτες 31 ημέρες του χρόνου. Σύμφωνα με έρευνες, το αλκοόλ, ακόμη και σε μικρές ποσότητες, έχει αρνητικές συνέπειες για την υγεία. Μπορεί να μειώσει την ποιότητα του ύπνου, να έχει επιπτώσεις στη σεξουαλική λειτουργία και να αυξήσει τον κίνδυνο εμφάνισης ορισμένων μορφών καρκίνου και άλλων ασθενειών. Στις Ηνωμένες Πολιτείες οι θάνατοι που σχετίζονται με το αλκοόλ υπερδιπλασιάστηκαν μεταξύ 1999 και 2020. Ακόμη και η σταδιακή μείωση της κατανάλωσης αλκοόλ μπορεί να αποδειχθεί ωφέλιμη για την υγεία, λένε οι ειδικοί. Στη συνέχεια παραθέτουμε χρήσιμες πληροφορίες για όσους επιθυμούν να δοκιμάσουν τον «Στεγνό Ιανουάριο» φέτος.

Μοιραστείτε τον στόχο

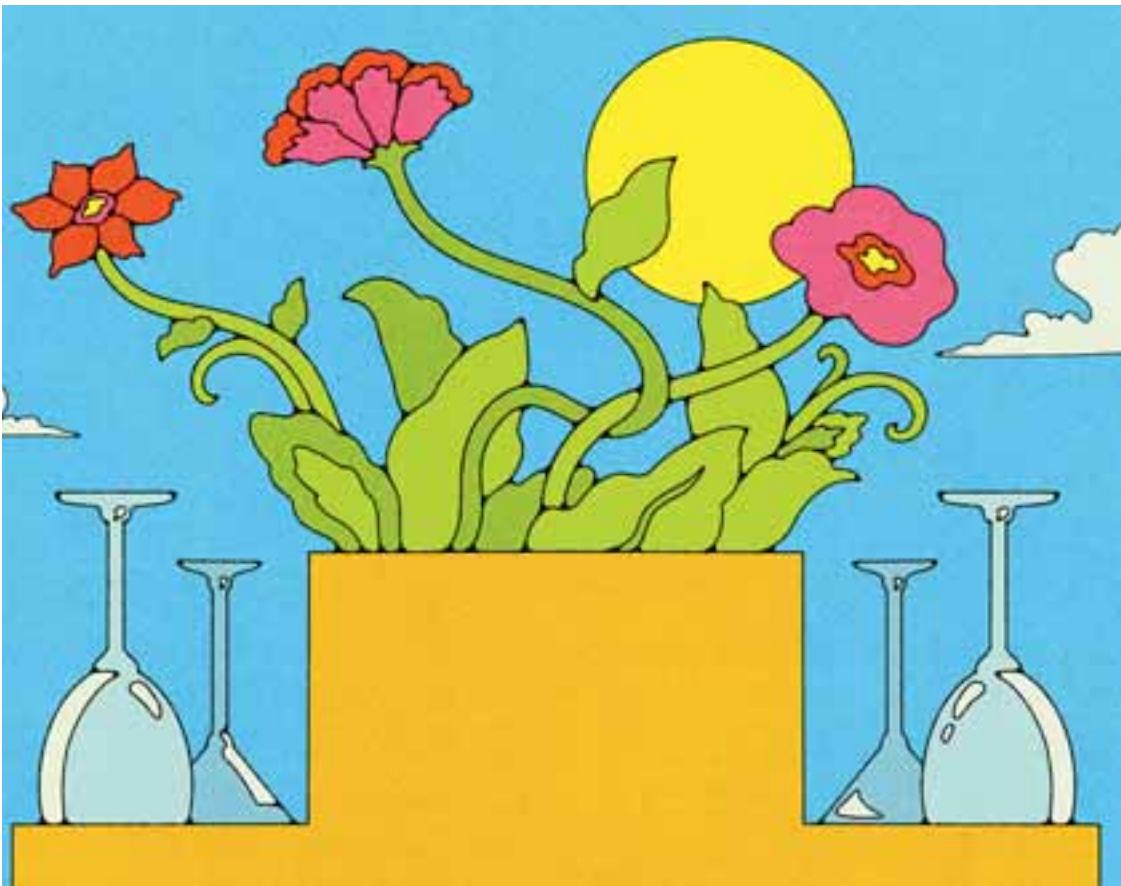
Η απότομη διακοπή του αλκοόλ μπορεί να είναι δύσκολη, αλλά υπάρχουν στρατηγικές που μπορούν να σας βοηθήσουν να αξιοποιήσετε στο έπακρον την πρόκληση. Ένας από τους πιο απλούς τρόπους για να διατηρήσετε τη δέσμευσή σας καθ' όλη τη διάρκεια του μήνα είναι να μοιραστείτε τον στόχο σας με ανθρώπους από το περιβάλλον σας και να ακολουθή-

Η δημοφιλής ανά τον κόσμο τάση συνιστά μια υγιεινή πρόκληση. Απαιτεί προετοιμασία ώστε να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες της απότομης διακοπής και εναλλακτικές μεθόδους τήρησης της δέσμευσης.

σετε μαζί τη δέσμευσή σας. Μπορείτε επίσης να σχεδιάσετε εκ των προτέρων τι θα κάνετε τις στιγμές που συννηθίζετε να πίνετε. Για παράδειγμα, αν πίνετε κρασί πριν από τον ύπνο, δοκιμάστε να το αντικαταστήσετε με ένα χαλαρωτικό τσάι.

Οφέλη στην υγεία

Μέσω της αποχής από το αλκοόλ μπορεί κάποιος να αποκομίσει πολλά οφέλη, τόσο σωματικά όσο και ψυχικά, όπως καλύτερη ποιότητα ύπνου, πιο καθαρό δέρμα και περισσότερη ενέργεια κατά τη διάρκεια της ημέρας. Αυτά τα οφέλη εξαρτώνται από τις συνήθειες κατανάλωσης αλκοόλ που είχατε πριν, εξηγεί η Ντανιέλ Ντικ, καθηγήτρια και διευθύντρια του Ερευνητικού Κέντρου Εθισμών στο Πανεπιστήμιο Ράτγκερς. Αν καταναλώνετε αλκοόλ συστηματικά, η απότομη αλλαγή μπορεί

Οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι η μείωση της κατανάλωσης αλκοόλ, χωρίς πλήρη αποχή, μπορεί να είναι μια πιο βιώσιμη επιλογή για ορισμένους, ενώ παράλληλα προσφέρει οφέλη για την υγεία. Για κάποιους, ο «Στεγνός Ιανουάριος» ίσως γίνει η αφορμή για μια βαθύτερη αξιολόγηση της σχέσης τους με το αλκοόλ.

αρχικά να προκαλέσει εκνευρισμό ή καταθλιπτική διάθεση, πριν αρχίσετε να παρατηρείτε βελτίωση. Για όσους έγιναν περιστασιακά, λίγες μόνο ημέρες αποχής αρκούν για να ξυπνήσουν νιώθοντας πιο ξεκούραστοι. Σε αυτό το άρθρο

αναλύουμε τα δεδομένα σχετικά με το πώς η αποχή από το αλκοόλ κατά τον Ιανουάριο μπορεί να επιπράξει το σώμα και το μυαλό.

Τρόποι μείωσης

Αν τα οφέλη μιας μηνιαίας απο-

χής από το αλκοόλ φαίνονται δελεαστικά, αλλά δεν είστε έτοιμοι να δεσμευτείτε πλήρως, μπορείτε να εξετάσετε την επιλογή του Ιανουαρίου με κατανάλωση αλκοόλ, επιλέγοντας εναλλακτικούς τρόπους για την επίτευξη του στόχου

σας. Οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι η μείωση της κατανάλωσης αλκοόλ, χωρίς πλήρη αποχή, μπορεί να είναι μια πιο βιώσιμη επιλογή για ορισμένους, προσφέροντας παράλληλα οφέλη για την υγεία. Η επιλογή, κάθε φορά που πίνετε, να προτιμάτε ένα μη αλκοολούχο ποτό αντί για ένα κοκτέιλ με αλκοόλ, μπορεί να σας προσφέρει «μια αίσθηση μεγαλύτερου ελέγχου» στις συνήθειές σας, συγκριτικά με την πλήρη αποχή, αναφέρει ο Ρίτσαρντ ντε Βίσερ, καθηγητής ψυχολογίας της υγείας στο Πανεπιστήμιο του Σάσεξ, ο οποίος μελετάει τη χρήση αλκοόλ.

Τα μη αλκοολούχα

Τα μη αλκοολούχα ποτά αναδεικνύονται σε έναν από τους πιο γρήγορα αναπτυσσόμενους τομείς της βιομηχανίας ποτών, προσφέροντας σήμερα περισσότερες και καλύτερες επιλογές από ποτέ. Το κύριο επιβλαβές συστατικό της μπίρας, του κρασιού και των αποσταγμάτων είναι το αλκοόλ, οπότε όταν αυτό αφαιρείται, οι κίνδυνοι για την υγεία που συνδέονται με την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών μειώνονται σημαντικά. Για κάποιους, ο «Στεγνός Ιανουάριος» μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για μια βαθύτερη αξιολόγηση του ρόλου που παίζει το αλκοόλ στη ζωή τους.

Εάν θέλετε να κάνετε αλλαγές, οι ειδικοί προτείνουν να ξεκινήσετε καταγράφοντας την ποσότητα αλκοόλ που καταναλώνετε και εξετάζοντας τα οφέλη και τις επιπτώσεις που παρατηρείτε.

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η κοινή στόχευση και οι σωστοί σχεδιασμοί μπορούν να καταστήσουν την Κύπρο ολόχρονο τουριστικό προορισμό σε 5 χρόνια από σήμερα, καθώς όλα εστιάζονται στο ελκυστικό αφήγημα προς τους επισκέπτες προκειμένου να εξελιχθεί το προϊόν που προσφέρει η Κύπρος στους τουρίστες της. Το ζητούμενο είναι να εξελιχθεί η Κύπρος και να καταφέρει να πείσει ότι δεν διαθέτει μόνο ήλιο και θάλασσα. Τα ζητήματα της εποχικότητας και των προκλήσεων και προοπτικών του τουριστικού προϊόντος της χώρας μας τέθηκαν στο επίκεντρο του συνεδρίου «Beyond Sea and Sun» που διοργανώθηκε με πρωτοβουλία της Hermes Airports.

Στο συνέδριο παρευρέθησαν και έκαναν σημαντικές τοποθετήσεις διεθνείς προσωπικότητες και αρμόδιοι του τουριστικού τομέα από την Κύπρο και από το εξωτερικό, καταδεικνύοντας ότι η Κύπρος διαθέτει όλα τα εχέγγυα προκειμένου να προσελκύσει τουρίστες ολόχρονα και να καταστεί ανταγωνιστικός προορισμός.

Το brand

Η επανατοποθέτηση της Κύπρου στο χάρτη του ολόχρονου τουρισμού απαιτεί γενναίες αποφάσεις και θα επιτευχθεί μόνο με ένα βήμα την κάθε φορά, όπως τονίστηκε κατά

Υστερούμε από πλευράς τουριστικών υποδομών – Χρειάζεται στόχος και κοινό όραμα από ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.

τη διάρκεια του συνεδρίου. Επιβάλλεται να εργαστούν οι αρμόδιοι με στόχο την αλλαγή του brand της Κύπρου και να δημιουργήσουν αναμνήσεις και εμπειρίες στους επισκέπτες που δεν έχουν στο επίκεντρο μόνο τον ήλιο και τη θάλασσα. Αυτό που κρίνεται αναγκαίο και ενδεχομένως να πάρει χρόνο προκειμένου να επιτευχθεί είναι να οραματιστούμε την Κύπρο αλλιώς και κατόπιν να το κάνουμε πράξη, ανέφερε ο διεθνούς φήμης γκουρού της επικοινωνίας και του branding Peter Economides παρουσιάζοντας τις τεχνικές επανατοποθέτησης της εικόνας της Κύπρου στον παγκόσμιο χάρτη.

Ο κ. Economides επισήμανε ότι με συνέπεια και ήθος θα καταφέρουμε να επιτύχουμε τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα για τον ολόχρονο τουρισμό της Κύπρου.

Εμπειρία και εμπλοκή

Ιδιαίτερα χρήσιμη χαρακτηρίστηκε από τους αρμόδιους η εμπλοκή του τουρίστα σε δραστηριότητες που στοχεύουν στη βελτίωση της κοινωνίας και του περιβάλλοντος.

Το προφίλ του τουρίστα που έρχεται να επισκεφθεί την Κύπρο τον χειμώνα διαφέρει κατά πολύ από αυτό του τουρίστα που επισκέπτεται την Κύπρο το καλοκαίρι, επισήμαναν οι αρμόδιοι. Ως εκ τούτου, οφείλουμε να διερευνήσουμε το ζητούμενο των τουριστών αυτών και να τους το προσφέρουμε, σημείωσαν οι εμπλεκόμενοι φορείς. Σε σχετική συζήτηση αναφέρθηκαν ο πολιτιστικός, ο ποδηλατικός και ο γαστρονομικός τουρισμός της Κύπρου καθώς αποτελούν τομείς για τους οποίους οι τουρίστες επιδεικνύουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Υπάρχει ιστορία πίσω από το κάθε αξιοθέατο της Κύπρου, κάτι που θα πρέπει να επικοινωνηθεί στους επισκέπτες της, υπογράμμισε η υφυπουργός Πολιτισμού Βασιλική Κασσιανίδου. Υπάρχει ιστορία ακόμα και πίσω από κάθε κυπριακό έδεσμα και αυτό προσδίδει άλλη αξία στην κυπριακή γαστρονομία, κάτι που έχει τη δική του αξία για τον επισκέπτη που έρχεται στην Κύπρο και δημιουργεί εμπειρίες και αναμνήσεις, είπε ο βραβευμένος Κύπριος σεφ Χριστόφορος Πέσκιος.

Δράσεις και όραμα

Η επόμενη μέρα του τουρισμού απαιτεί δράσεις και κοινό όραμα, τόνισε από την πλευρά του ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμή, σημειώνοντας ότι οι Κύπριοι οφείλουν να μάθουν να αγαπάνε και να σέβονται τους προορισμούς. Κλειδί αποτελεί η διαχείριση των προορισμών, υπογράμμισε καταληκτικά ο κ. Κουμής.

Επιχειρείν και ποιότητα ζωής

Βήματα προόδου έχει πραγματοποιήσει τα τελευταία χρόνια η Λευκωσία αναφορικά με την προσέλκυση ξένων εταιρειών και κατ' επέκταση ξένων, οι οποίοι πλέον ζουν και εργάζονται στην πρωτεύουσα και μπορούν να γίνουν οι ambassadors της Κύπρου στο εξωτερικό. Εκτός από τη θετική εμπειρία τους αναφορικά με το επιχειρείν οφείλουμε να τους προσφέρουμε και μια θετική εμπειρία όσον αφορά την ποιότητα ζωής που προσφέρει η Λευκωσία. Σε συζήτηση με θέμα τη δημιουργία επιχειρήων και την ανάγκη για δημιουργία υποδομών, τονίστηκε ότι κυριαρχεί η άποψη ότι η Κύπρος είναι ένα πανέμορφο μέρος που δεν διαθέτει σχεδόν καθόλου

υποδομές και αυτό θα πρέπει να αλλάξει εφόσον επιδιώκουμε να κτυπήσουμε το διαχρονικό ζήτημα της εποχικότητας.

Έγινε αναφορά ακόμα στο παράδειγμα της Μαγιόρκας, η οποία αποτελεί έναν ολόχρονο προορισμό για ποδηλάτες και με τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών η Κύπρος θα μπορούσε άνετα να την ανταγωνιστεί. Σε σχέση με τον ποδηλατικό τουρισμό, ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής αποκάλυψε ότι το επόμενο διάστημα το Υπουργείο θα εξαγγείλει σχετικό σχέδιο για τη στήριξη των ξενοδοχειακών μονάδων που βρίσκονται στις ορεινές περιοχές, προκειμένου να στηριχθεί ο ποδηλατικός τουρισμός κυρίως κατά τους χειμερινούς μήνες.

Το σχέδιο αναβάθμισης ξενοδοχειακών μονάδων ορεινών περιοχών θα επιδοτεί, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία υποδομών για ποδηλάτες. Η επιδότηση θα αφορά δημιουργία διευκολύνσεων κυρίως τεχνικής φύσεως προκειμένου η Κύπρος να προσελκύσει τουρίστες ειδικού ενδιαφέροντος και να αναπτύξει τον ποδηλατικό τουρισμό.

Σταθερότητα και κουλτούρα

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η δημιουργία ενός σταθερού περιβάλλοντος προκειμένου να καταστεί η χώρα μας ολόχρονος τουριστικός προορισμός. Την ίδια ώρα, η κουλτούρα και ο επαγγελματισμός έχουν τη σημασία τους για τους τουρίστες, οι οποίοι βαθμολογούν τον κάθε προορισμό και κατόπιν μοιράζονται τις εμπειρίες τους με άλλους, όπως αναφέρθηκε κατά τη διάρκεια του συνεδρίου. Ως εκ τούτου, πρέπει να προβάλουμε τα πλεονεκτήματά μας και να διορθώσουμε τα μειονεκτήματά μας στο προϊόν που προσφέρουμε έχοντας υπομονή και επιδεικνύοντας επιμονή, ανέφερε ο οικονομικός διευθυντής της Hermes Airports Ltd, Γιώργος Πασαχάλης.

Το παράδειγμα Πάφος

Η Πάφος κατάφερε να δημιουργήσει ασφάλεια και μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση για τις υπόλοιπες επαρχίες της Κύπρου, υπογράμμισε ο δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος στο πλαίσιο του συνεδρίου. Ο κ. Φαίδωνος έκανε ιδιαίτερη αναφορά και στο ζήτημα της αισθητικής των προορισμών, υποστηρίζοντας ότι και αυτή παίζει τον ρόλο της αναφορικά με την προσέλκυση τουριστών. Αναφερόμενος στις υποδομές που έχουν δημιουργηθεί στην Πάφο, ο δήμαρχος σημείωσε ότι το μυστικό

Η αλλαγή να αρχίσει από μέσα στο νησί – Το rebranding της Κύπρου είναι συνυφασμένο με τους Κύπριους.

είναι να κουμπώνει το ένα έργο στο άλλο και να συνδέονται μεταξύ τους. Ο δήμαρχος Πάφου επισήμανε ακόμα ότι οτιδήποτε γίνεται με στόχο να αναδεικνύεται το δημόσιο συμφέρον αποτιμάται θετικά από τον κόσμο.

Πρόεδρος

Ο τουρισμός απέδειξε την αυθεντικότητα του σε δύσκολες στιγμές, ανέφερε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης στη δική του τοποθέτηση στα πλαίσια του συνεδρίου. Σημείωσε ότι η Κύπρος δεν είναι μόνο ήλιος και θάλασσα αλλά είναι πολύ περισσότερα, κάνοντας αναφορά στις μεγάλες επενδύσεις των τελευταίων ετών στις ορεινές περιοχές. Παράλληλα, ανέφερε ότι ο πολιτισμός θα πρέπει να αξιοποιηθεί, αποτελώντας μέρος της οικονομικής δραστηριότητας, ενώ προοπτικές έχει και ο θρησκευτικός τουρισμός. «Πρέπει να επενδύσουμε και σε τουριστικές υποδομές για να προσελκύσουμε τουρισμό», υπέδειξε.

Χορηγός επικοινωνίας του συνεδρίου ήταν η εφημερίδα «Καθημερινή», ενώ την παραγωγή και οργάνωση ανέλαβε η Sprmedia Events.

Αγκάθι στην πορεία ανάκαμψης της οικονομίας τα ΜΕΔ

Δ. Γεωργιάδης: Η πρακτική από άλλες χώρες κατέδειξε πως η καλύτερη λύση είναι η γρήγορη

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Οι συνεχείς αναβαθμίσεις της κυπριακής οικονομίας από τους οίκους αξιολόγησης αποτέλεσαν αναντίλεκτα σημαντική επιβεβαίωση της βελτίωσης που καταγράφει η κυπριακή οικονομία τα τελευταία χρόνια. Η κυπριακή οικονομία βρίσκεται πλέον στην κατηγορία «Α» από όλους τους κύριους οίκους αξιολόγησης, ωστόσο, δεν θα μπορούσε παρά να υπάρχουν και αστερίσκοι στις εκθέσεις τους. Ένας από τους αστερίσκους, σχετίζεται με την περίοδο της κρίσης 2011-2013 και περισσότερο με την περίοδο της επιπλάσσης ευμάρειας και του ανεξέλεγκτου δανεισμού που προηγήθηκε. Σύμφωνα με τους Standard & Poor's, το 44% του συνολικού ιδιωτικού χρέους στην Κύπρο είναι μη εξυπηρετούμενο και βρίσκεται στην ιδιοκτησία και διαχείριση Εταιρειών Εξαγοράς Πιστώσεων. Εξέλιξη, που σύμφωνα με τον οίκο θα μπορούσε να περιορίσει τη δυνατότητα διοχέτευσης ρευστότητας σε σημαντικό μέρος του πληθυσμού. Τι σημαίνει αυτό στην πράξη εξήγησε, στο podcast της «Κ», «Bailout», ο πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου, Δημήτρης Γεωργιάδης, επισημαίνοντας ότι το διεθνές παράδειγμα

Ο κίνδυνος για νέες αθετήσεις δεν είναι ποτέ ανύπαρκτος, ιδιαίτερα σε περιβάλλον αυξημένων προκλήσεων.

έχει καταδείξει πως οι εκποιήσεις πρέπει να γίνονται γρήγορα. Με αυτό τον τρόπο, πρόσθεσε, αποκαθίσταται η εμπιστοσύνη στην οικονομία και παράλληλα δίδεται η ευχέρεια σ' αυτόν που θα χάσει το σπίτι του να ξεκινήσει ξανά να κτίζει τη ζωή του. «Ναι, να του δώσεις την ευκαιρία να διαχειριστεί την υποχρέωσή του αλλά στο τέλος πρέπει να δοθεί κάποια λύση. Αν μείνει για μία ζωή με το μη εξυπηρετούμενο δάνειο σημαίνει πως δεν θα μπορεί να δανειστεί ξανά, να σπουδάσει τα παιδιά του, να πάει ένα ταξίδι. Ακούγεται ψυχρό αλλά οι άλλες κοινωνίες έχουν ζήσει αυτές τις συνθήκες και η πρακτική απέδειξε ότι η καλύτερη λύση είναι να τα καθαρίζεις γρήγορα. Διασυχώς δεν το κάνουμε ποτέ», σχολίασε χαρακτηριστικά. Πράγματι, τα κατά καιρούς στοιχεία που δημοσιεύει η Κεντρική Τράπεζα καταδεικνύουν πως η συντριπτική πλει-

Σύμφωνα με τους Standard & Poor's το 44% του συνολικού ιδιωτικού χρέους στην Κύπρο είναι μη εξυπηρετούμενο και βρίσκεται στην ιδιοκτησία και διαχείριση Εταιρειών Εξαγοράς Πιστώσεων.

ονότητα των ΜΕΔ δεν έχει εξυπηρετηθεί εδώ και περισσότερο από μία πενταετία και πολλά από αυτά για περισσότερα από 10 χρόνια. Υπάρχουν δε και περιπτώσεις για τις οποίες δεν καταβλήθηκε ποτέ ούτε και μία δόση του δανείου.

«Πρόκειται για μία αργή και επίπονη διαδικασία, η οποία παρατείνει τον πόνο και την αβεβαιότητα κάποιων συμπολιτών μας, γιατί δεν έχουμε το θάρρος να τους πούμε την αλήθεια και τους δίνουμε ψεύτικες ελπίδες. Είναι άδικο να ταλαιπωρείς με τέτοιο τρόπο νοικοκυριά και ανθρώπους», σημείωσε ο Δημήτρης Γεωργιάδης αναφερόμενος σε πολιτικούς που επιλέγουν να κοροϊ-

δεύουν τον κόσμο παρά να του πουν την αλήθεια.

Ο φόβος φέρνει κόλαση;

Στην τελευταία έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για αξιολόγηση της κυπριακής οικονομίας, αναφέρεται ότι οι δανειστές και οι ΕΕΠ δεν έχουν ακόμη καταρύγει πλήρως στις εκποιήσεις ως εργαλείο εξυγίανσης μετά την τελευταία τροποποίηση της νομοθεσίας και επομένως είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί ο πλήρης αντίκτυπος σε αυτό το στάδιο. Όπως σημειώνεται, κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2024, ο ρυθμός των εκποιήσεων για μη συνεργάσιμους δανειολήπτες ήταν

αργός, αλλά έκτοτε η τάση υποδηλώνει ότι οι οφειλές αυξήσαν τις αποπληρωμές των ΜΕΔ ή ζητήσαν διακανονισμούς σε μεγαλύτερους αριθμούς σε σύγκριση με τη συνέβαινε πριν από την έναρξη των πλειστηριασμών. Σύμφωνα με την έκθεση, η ταχεία διαδικασία εκποίησης μειώνει την αβεβαιότητα σχετικά με τον χρόνο και την αξία ανάκτησης και χρησιμεύει ως αποτρεπτικός παράγοντας για τους στρατηγικούς κακοπληρωτές, βελτιώνοντας έτσι την πειθαρχία στις πληρωμές.

Μείωση στις τράπεζες

«Είναι αξιοσημείωτη η μείωση που έχει επιτευχθεί στις Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις μέχρι σήμερα καθώς το ποσοστό έχει φτάσει τον Ιούνιο του 2024 στο 6,9% από 7,9% που ήταν τον Δεκέμβριο του 2023. Αυτό άλλωστε οδήγησε και στην καλύτερη πρόσβαση των τραπεζών στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων αλλά και στην αύξηση της ελκυστικότητάς τους», είχε δηλώσει ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, κ. Χριστόδουλος Πατοσιδής, στη συνεδρία της κοινobουλευτικής επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για τον Κρατικό Προϋπολογισμό του 2025. Σύμφωνα με τον διοικητή, το ποσοστό όμως

αυτό παραμένει ψηλό σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο δείκτη (1,9%), με σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των κυπριακών τραπεζών. «Και ασφαλώς, ο κίνδυνος για νέες αθετήσεις δεν είναι ποτέ ανύπαρκτος, ιδιαίτερα σε περιβάλλον αυξημένων προκλήσεων. Συνεπώς, από εποπτικές πλευράς, είναι υπήλυτες σημασίας η σωστή διαχείριση και στενή παρακολούθηση των δανειακών χαρτοφυλακίων των τραπεζών για την έγκαιρη αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων και την παροχή βιώσιμων αναδιαρθρώσεων, όπου αυτό είναι εφικτό», σχολίασε σχετικά.

Ο κ. Πατοσιδής υπέδειξε ότι, σημαντικές είναι οι αλλαγές στο πλαίσιο εκποιήσεων, οι οποίες έχουν ψηφιστεί το 2023. Συμπλήρωσε επί τουτού πως οι τελευταίες νομοθετικές ρυθμίσεις ενισχύουν τη διαφάνεια, προωθώντας την εξεύρεση λύσης μεταξύ των δυο μερών, πριν την ενεργοποίηση των πιο ακραίων επιλογών, όπως αυτή της εκποίησης, ενώ παραχωρούν πρόσθετα δικαιώματα σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. «Σύμφωνα όμως με στοιχεία που συλλέγονται από τράπεζες και Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων, δεν φαίνεται να έχουν τύχει ευρείας χρήσης οι νέες πρόνοιες του νόμου», κατέληξε.

Της **ΔΗΡΠΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ψήφο εμπιστοσύνης για την κυπριακή ναυτιλιακή βιομηχανία αποτελεί ο διορισμός ενός Κύπριου στη θέση του γενικού γραμματέα/διευθύνοντα συμβούλου στο Διεθνές Ναυτιλιακό Επιμελητήριο - International Chamber of Shipping, (ICS). Ο Θωμάς Καζάκος, με πείρα 30 χρόνων στον τομέα της ναυτιλίας, επιλέχθηκε ανάμεσα από διεθνούς εμβέλειας υποψηφίους μετά από ομόφωνη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ICS και είναι ο πρώτος Κύπριος που αναλαμβάνει το συγκεκριμένο πόστο στα 100+ χρόνια λειτουργίας του κορυφαίου αυτού οργανισμού. Στην πρώτη συνέντευξή του μετά την απόφαση για τον διορισμό του, που τίθεται σε ισχύ από την 1η Απριλίου 2025, ο κ. Καζάκος αναλύει στην «Κ» τις προκλήσεις του νέου του ρόλου αλλά και τις προοπτικές που δημιουργούνται για να συμβάλει ακόμα περισσότερο η Κύπρος στη διεθνή ναυτιλία. Προτεραιότητα για τον κ. Καζάκο αποτελεί η διασφάλιση ότι το ICS θα συνεχίσει να αποτελεί την οργανωμένη και επαγγελματική φωνή της διεθνούς ναυτιλίας. Κύρια επιδίωξη του Διεθνούς Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου αποτελεί η περαιτέρω ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας, η οποία είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Αναγνώριση του κύρους της κυπριακής ναυτιλιακής βιομηχανίας αποτελεί ο διορισμός του - Δίνεται η δυνατότητα, στην Κύπρο, να συμβάλει στη διεθνή ναυτιλία.

και την ευημερία της ναυτιλιακής βιομηχανίας, επισημαίνει ο κ. Καζάκος. Αναφορικά με τη διατήρηση των ναυτιλιακών εταιρειών στην Κύπρο και την προσέλκυση επιπρόσθετων ποιοτικών ναυτιλιακών εταιρειών, ο κ. Καζάκος τονίζει ότι κρίνεται επιτακτική η διατήρηση του ανταγωνιστικού Κυπριακού Φορολογικού Συστήματος και του λειτουργικού της πλαισίου.

—Ποιος είναι ο βασικός ρόλος του Διεθνούς Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου (International Chamber of Shipping, «ICS»);

—Το Διεθνές Ναυτιλιακό Επιμελητήριο/ICS», εδρεύει στο Λονδίνο και εκπροσωπεί, σε παγκόσμια βάση, όλες τις Εθνικές Ενώσεις Πλοιοκτητών με ποσοστό ιδιοκτησίας επί του παγκόσμιου εμπορικού στόλου, άνω του 80%. Ως οργανισμός, το ICS, προωθεί έμπρακτα και πολυσχιδώς τις θέσεις της παγκόσμιας πλοιοκτησίας και ναυτιλιακής βιομηχανίας σε σωρεία Διεθνών Διακυβερνητικών Οργανισμών, όπως είναι και ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός/«ΙΜΟ» και ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας/«ΙΛΟ».

Σημαντική αναγνώριση

—Πόσο σημαντικός είναι για εσάς ο διορισμός σας στη θέση του γενικού γραμματέα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου, δεδομένου ότι είναι η πρώτη φορά στα 100+ χρόνια λειτουργίας του, που αναλαμβάνει το πηδάλιο Κύπριος;

—Πρωτίστως, ο διορισμός ενός Κύπριου ως γενικού γραμματέα/διευθύνοντα συμβούλου του κορυφαίου αυτού στον κόσμο Ναυτιλια-

Πιστοποιείται η αξιοπιστία της ναυτιλίας μας

Θωμάς Καζάκος: Πρώτη φορά στα χρονικά Κύπριος στο πηδάλιο διεθνούς Οργανισμού στο Λονδίνο

Ο σωστός τρόπος αντιμετώπισης των προκλήσεων στη ναυτιλία, θα δημιουργήσει τεράστιες προοπτικές οι οποίες θα μετουσιωθούν σε επιπρόσθετη αξία, τόσο για την Κύπρο όσο και για τους επαγγελματίες του κλάδου.

κού Οργανισμού, αποτελεί μια πολύ σημαντική αναγνώριση για την κυπριακή ναυτιλιακή βιομηχανία, η οποία έχει καταγράψει αξιοσημείωτη πορεία στον διεθνή ναυτιλιακό χώρο. Ταυτόχρονα, μέσα από τον διορισμό αυτό δίνεται η δυνατότητα, στην Κύπρο, να συμβάλει ακόμη περισσότερο στη διεθνή ναυτιλία. Την ίδια ώρα, η εξέλιξη αυτή ενισχύει έμπρακτα την αξιοπιστία της μικρής μας χώρας σε παγκόσμια βάση.

Σε προσωπικό επίπεδο, ο διορισμός αυτός, ανάμεσα από άλλους, διεθνούς εμβέλειας, υποψηφίους και μάλιστα με την ομόφωνη απόφαση όλων των μελών του Οργανισμού, αποτελεί για μένα μία ύψιστη επαγγελματική καταξίωση μετά από 30 συν χρόνια άμεσης εμπλοκής μου, κυρίως με την κυπριακή ναυτιλία, αλλά επίσης και με την ευρωπαϊκή και τη διεθνή ναυτιλία.

Συνάμα, όμως, ο διορισμός αυτός αποτελεί μια πολύ μεγάλη προσωπική πρόκληση, να φανώ άξιος της τόσο μεγάλης εμπιστοσύνης που μου έχει αποδοθεί από όλες τις Εθνικές Ενώσεις Πλοιοκτητών εκπροσωπώντας τους διεθνώς. Τέλος, νιώθω βαθιά ευγνωμοσύνη για την ευκαιρία που μου δίνεται να ακολουθήσω τα βήματα των εξαιρετικά ικανών προκατόχων μου, αναγνωρίζοντας το υψηλό επίπεδο που έχουν θέσει, στα 100+ χρόνια λειτουργίας του ICS.

Έχοντας πλήρη επίγνωση ότι η ευθύνη που συνοδεύει τη θέση αυτή είναι αναμφισβήτητη ουσιαδώς μεγάλη, είμαι έτοιμος να εργαστώ σκληρά για να ανταποκριθώ στις προσδοκίες, διατηρώντας το αίσθημα καθεκτοντος και την ταπεινότητα που απαιτεί ένας τέτοιος ρόλος.

Οι προτεραιότητες

—Ποια αποτελεί για εσάς την κύρια προτεραιότητα για αυτή τη θέση, σε μία τόσο κρίσιμη περίοδο για την παγκόσμια ναυτιλία;

—Γνωρίζοντας εκ της παρούσας θέσης μου, ως γενικός διευθυντής του Κυπριακού Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου, τις πολυάριθμες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η παγκόσμια ναυτιλία και αξιοποιώντας την πολύχρονη εμπειρία που απέκτησα με τη συμμετοχή μου στο Διοικητικό Συμβούλιο και σε διάφορες επιτροπές του ICS, θεωρώ ως βασική προτεραιότητα τη διασφάλιση ότι το ICS θα συνεχίσει να αποτελεί την οργανωμένη και επαγγελματική «Φωνή της Διεθνούς Ναυτιλίας». Παράλληλα, θεωρώ ως κύριο στόχο, το ICS να παραμείνει ένας ισχυρός ναυτιλιακός οργανισμός για την προώθηση των νομότυπων συμπεριφορών των πλοιοκτητών σε παγκόσμιο επίπεδο, σε ένα πλαίσιο στενής και αμοιβαία ωφέλιμης συνεργασίας με τα διάφορα διεθνή και περιφερειακά σώματα λήψεως αποφάσεων πολιτικής που επηρεάζουν την παγκόσμια ναυτιλία, για το ευρύτερο συμφέρον του παγκόσμιου εμπορίου (το 90% του οποίου, διακινείται διά θαλάσσης) και κατ' επέκταση, της παγκόσμιας οικονομίας και κοινωνίας.

—Ποια είναι τα μελλοντικά σχέδια του Διεθνούς Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου για την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στη ναυτιλία;

—Η ναυτιλία, λόγω της ήδη εν εξελίξει «Πράσινης Μετάβασης» της, διέρχεται μια «κοσμογονική» αλλαγή στην παραδοσιακή της λειτουργία.

Για τον λόγο αυτό, τα σχέδια του Διεθνούς Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου εστιάζουν στην περαιτέρω ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας, η οποία είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία της ναυτιλιακής βιομηχανίας. Πιστεύω ακράδαντα ότι μόνο μέσα από τη στενότερη συνεργασία μεταξύ εθνών, κυβερνήσεων, οργανισμών λήψης αποφάσεων και της διεθνούς ναυτιλιακής κοινότητας, μπορούμε να διατηρήσουμε και να διασφαλίσουμε ένα βιώσιμο και θεμιτό μέλλον για τον κλάδο, εντοπίζοντας από κοινού με τους συνεργάτες μας αυτούς, λύσεις διεθνούς εφαρμογής όπως άλλωστε αρμόζει και απαιτείται από μια αμιγώς διεθνοποιημένη βιομηχανία, όπως η ναυτιλία.

Προσωπικό, εργασιακό μου πιστεύω/slogan είναι εδώ και χρόνια το... «Together, We Can Do Better» («Μαζί, Μπορούμε Καλύτερα»).

Το ισχυρότερο και αποκλειστικό πλεονέκτημα δε, που κατέχει το ICS, είναι η συλλογική δύναμη που κατέχουν τα μέλη του, δηλαδή οι Εθνικές Ενώσεις Πλοιοκτητών, σε σχέση με την εξειδικευμένη τεχνογνωσία τους σε όλα τα θέματα ναυτιλίας και λόγω αυτής, της νομότυπης επιρροής τους σε εθνικές κυβερνήσεις ανά το παγκόσμιο.

Με τη βοήθεια, λοιπόν, του ικανότατου Διοικητικού Συμβουλίου και των Εθνικών Συνδέσμων /Μελών του ICS, καθώς φυσικά και της πολύ ικανής ομάδας συνεργατών μου στη Μόνιμη Γραμματεία του ICS, σκοπεύω να εργαστώ συλλογικά για το κοινό μας όφελος. Στόχος μας είναι να οικοδομήσουμε ακόμα περισσότερες γέφυρες συνεργασίας, να αντιμετωπίσουμε από κοινού

τις προκλήσεις που μας απασχολούν, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για μια ναυτιλία που θα είναι ανθεκτική, καινοτόμα και προσανατολισμένη στην ευημερία όλων των εμπλεκόμενων και, φυσικά, του περιβάλλοντος. Με αυτή την προσέγγιση, μπορούμε να εξασφαλίσουμε ότι ο κλάδος μας θα συνεχίσει να ευημερεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

—Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ναυτιλιακός κλάδος σήμερα;

—Στον ρόλο μου στο Κυπριακό Ναυτιλιακό Επιμελητήριο, έχω βιώσει από πρώτο χέρι και έχω συμβάλει στο ζωτικής σημασίας έργο του ICS. Τα επόμενα χρόνια θα είναι χρόνια σημαντικών αλλαγών για τον κλάδο και τα μέλη του ICS και είναι ζωτικής σημασίας να συνεχίσουμε να έχουμε έναν ισχυρό και ανθεκτικό οργανισμό που θα εκπροσωπεί αντάξια τα νομότυπα συμφέροντά τους. Η ατζέντα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού/ΙΜΟ για την απανθρακοποίηση είναι προφανώς στο επίκεντρο της βιομηχανίας μας και το ICS συνεργάζεται στενά με τον ΙΜΟ, τις κυβερνήσεις και άλλους εμπλεκόμενους φορείς, για την ανάπτυξη ενός αξιόπιστου συστήματος για τη βιώσιμη μετάβαση της ναυτιλίας.

Σε μια περίοδο αυξανόμενης αβε-

Η δημιουργία των προϋποθέσεων για μια ναυτιλία ανθεκτική και καινοτόμα αποτελεί άμεση επιδίωξη του Διεθνούς Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου.

βαιότητας λόγω έντονων γεωπολιτικών και πολεμικών εντάσεων, ενεργειακής μετάβασης, εμπορικών περιορισμών και σοβαρών θεμάτων ασφάλειας και ευημερίας των ναυτικών μας, πρέπει να επιδιώξουμε τη σταθερότητα και στήριξη της ναυτιλίας, ώστε να διασφαλιστεί ο ουσιαδής ρόλος της στην παγκόσμια ευημερία και οικονομία.

Οι ευκαιρίες

—Ποιες ευκαιρίες βλέπετε για την ανάπτυξη της ναυτιλίας στην Κύπρο τα επόμενα χρόνια;

—Η κυπριακή ναυτιλία, εδώ και δεκαετίες πια, έχει καταστεί σταθερά ένας νευραλγικός κλάδος που ενισχύει ποικιλοτρόπως την εθνική οικονομία. Δημιουργεί επίσης χιλιάδες θέσεις υψηλού κοινωνικού επιπέδου εργασίας, καθώς αποτελεί σημαντικότατο πόλο αξιοπιστίας στο διεθνές αποτύπωμα της Κύπρου, καθιστώντας την έτσι, ίσως, τον πιο επιτυχώς διεθνοποιημένο κλάδο της κυπριακής οικονομίας. Εφόσον, λοιπόν, αντιμετωπιστούν με τον σωστό τρόπο οι πολλαπλές προκλήσεις που αντιμετωπίζει, οι τεράστιες προοπτικές που μεταφέρει μπορούν να μετουσιωθούν σε επιπρόσθετη αξία, τόσο για την Κύπρο όσο και για τους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται εντός του κλάδου. Η διατήρηση και περαιτέρω προώθηση του πολύ ανταγωνιστικού Κυπριακού Φορολογικού Συστήματος για τη ναυτιλία και του λειτουργικού της πλαισίου, είναι νευραλγικής σημασίας για τη διατήρηση των υφιστάμενων ναυτιλιακών εταιρειών στην Κύπρο και αποτελεί βάση για την προσέλκυση επιπρόσθετων ποιοτικών ναυτιλιακών εταιρειών στην Κύπρο.

Επείγει η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών του Υφυπουργείου

—Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος ως ναυτιλιακό κέντρο; Υπάρχουν πρωτοβουλίες ή αλλαγές που προτείνετε για τη βελτίωση του ναυτιλιακού τομέα στην Κύπρο;

—Η Κύπρος στεγάζει ένα αρκετά ανταγωνιστικό ναυτιλιακό κέντρο, προσφέροντας πολυάριθμα πλεονεκτήματα και οφέλη στους χρήστες του, τόσο από άποψη ποιότητας και υπηρεσιών, όσο και οικονομικών οφελών για τη χώρα μας (7%+ του ΑΕΠ και χιλιάδες υψηλού επιπέδου θέσεις εργασίας στην Ξηρά και στη Θάλασσα). Δεν πρέπει φυσικά να ξεχνούμε και κάποια ζητήματα που ταλανίζουν δυστυχώς εδώ και χρόνια τη ναυτιλιακή βιομηχανία στην Κύπρο, όπως το τουρκικό εμπάργκο σε

κυπριακά πλοία και κάποια άλλα λειτουργικά προβλήματα που εμπλέκουν αριθμό υπουργείων, πέραν από το «υπουργείο μας», όπως χαρακτηριστικά αποκαλούμε το υφυπουργείο Ναυτιλίας.

Υπενθυμίζεται ευγενώς ότι οι πολύ σημαντικές «επιτυχίες» της κυπριακής ναυτιλίας, όπως το πολύ ανταγωνιστικό εξειδικευμένο φορολογικό σύστημα για ναυτιλιακές εταιρείες συγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και η ίδρυση ειδικού υφυπουργείου μόνο για τη ναυτιλία, είχαν επιτευχθεί ως κύριο αποτέλεσμα της ειλικρινούς εμπιστοσύνης και πλήρους διάφανης συνεργασίας που υπήρξε μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού ναυτιλιακού τομέα.

Απαραίτητη λοιπόν προϋπόθεση για τη διατήρηση, αλλά και για την

περαιτέρω ανάπτυξη της κυπριακής ναυτιλίας ευρύτερα, είναι η συνέχιση αυτής της άκρας απαραίτητης συνεργασίας, με το κράτος να αξιο-

Απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού ναυτιλιακού τομέα.

ποιεί πλήρως και χωρίς κανένα κόστος γι' αυτό, τη συσσωρευμένη εξειδικευμένη τεχνογνωσία του ιδιωτικού ναυτιλιακού τομέα, όπως το Κυπριακό Ναυτιλιακό Επιμελητήριο και των εταιρειών-μελών του, στη λήψη αποφάσεων για τη ναυτιλιακή πολιτική του κράτους. Προς αυτή την επιτυχώς αποδε-

δειγμένη πορεία, θα υποβοηθήσει πολύ η συνδιαμόρφωση με το υφυπουργείο Ναυτιλίας, ενός «οδικού χάρτη» μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων για την κυπριακή ναυτιλία.

Επιπρόσθετα, περαιτέρω ώθηση του κλάδου μπορεί να δοθεί μέσα από την ολική Ψηφιοποίηση/Αυτοματοποίηση των υπηρεσιών του υφυπουργείου Ναυτιλίας, την πλήρη εφαρμογή του περί Ναυτιλιακής Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης Νόμου του 2022 και τη δημιουργία Εξειδικευμένου Χρηματοδοτικού Οργανισμού Ναυτιλίας/Μεταφορών.

Η επείγουσα και ολική Ψηφιοποίηση/Αυτοματοποίηση των υπηρεσιών του υφυπουργείου Ναυτιλίας προς τις ναυτιλιακές εταιρείες μέσω της παροχής μίας ακόμη πιο

ευέλικτης, άμεσης, αποτελεσματικής και ενιαίας πελατοκεντρικής εξυπηρέτησης επί 24ωρης βάσης, θα καταστήσει την κυπριακή ναυτιλία πιο ανταγωνιστική. Με αυτό τον τρόπο, θα δημιουργηθεί ένα αμιγώς ψηφιακό περιβάλλον, διαμορφώνοντας έτσι το πλαίσιο υποστήριξης της μονοθυριδικής εξυπηρέτησης.

Σημαντικότερη φυσικά διάσταση του τομέα της τεχνολογίας και ψηφιακού μετασχηματισμού είναι και η ώθηση στην «Πράσινη Μετάβαση», που επίσης είναι υψίστης προτεραιότητας για τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις στην Κύπρο και παγκοσμίως.

Τέλος, ο περί Ναυτιλιακής Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης (Ν.Ε.Π.Ε.) νόμος του 2022 στοχεύει στη βελτίωση της ανταγωνιστι-

κότητας της Κυπριακής Σημιαίας διεθνώς, απλοποιώντας τις διαδικασίες του καθεστώτος λειτουργίας των κυπριακών ναυτιλιακών εταιρειών, μέσα από τη σύσταση μίας νέας, εξειδικευμένης μορφής νομικής οντότητας, πιο ευέλικτης και στενά συνδεδεμένης με την ομαλή λειτουργία του Κυπριακού Μητρώου Ναυτιλιακών Εταιρειών. Επιπλέον, θα δώσει τη δυνατότητα εγγραφής στο Μητρώο της ΝΕΠΕ, το οποίο θα εποπτεύεται από το υφυπουργείο Ναυτιλίας μέσω του «Μονοθυριδικού Ναυτιλιακού Κέντρου Εξυπηρέτησης», διαδικασία που θα καταστήσει τις προσφερόμενες υπηρεσίες τόσο του Υφυπουργείου, όσο και των παροχών συναφών υπηρεσιών σε ναυτιλιακές εταιρείες, πολύ πιο ανταγωνιστικές.

Πλώρη για IRIS βάζει και η Κύπρος

Θα στέλνονται χρήματα μέχρι το τέλος του χρόνου και μέσω τηλεφωνικού αριθμού, αντί να χρειάζεται IBAN

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Την περασμένη Πέμπτη, 9 Ιανουαρίου 2025, μπήκε και η Κύπρος σε εποχή άμεσων πληρωμών (instant payments). Έτσι, τα μεταφερόμενα ποσά των πελατών των τραπεζών πλέον φτάνουν άμεσα στους τραπεζικούς λογαριασμούς πελατών λιανικής και επιχειρήσεων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επόμενο

Πέραν των αλλαγών στα πρότυπα του IRIS που θα γίνουν μέχρι το τέλος του έτους, μέχρι τις 9 Οκτωβρίου η Κύπρος έχει δεσμευτεί να υιοθετήσει μεγαλύτερες δικλίδες ασφαλείας.

βήμα όμως για τις κυπριακές τράπεζες, κάτι που αναμένεται σύμφωνα με υπολογισμούς να γίνει μέχρι το τέλος του 2025, είναι να αναπτύξουν παροχές αντίστοιχες με αυτές που εφαρμόζονται στο σύστημα της Ελλάδας, το IRIS. Δεν είναι ακόμα ξεκάθαρο αν θα αναπτυχθεί μία ενιαία πλατφόρμα που όλες οι κυπριακές τράπεζες θα μπορούν να φιλοξενούνται, ή αν θα γίνεται η μεταφορά από την εφαρμογή της κάθε μίας τράπεζας (app), αλλά θα μπορούν οι πελάτες των τραπεζών να πραγματοποιούν καθημερινές συναλλαγές από το κινητό τηλέφωνο με μόνο τον αριθμό του τηλεφώνου του αποστολέα χρημάτων και του παραλήπτη. Πρα-

κτικά, η μεταφορά των χρημάτων θα γίνεται όπως έχουμε συνηθίσει να στέλνουμε χρήματα από πελάτη της Τράπεζας Κύπρου προς πελάτη της Τράπεζας Κύπρου και από πελάτη της Ελληνικής Τράπεζας προς πελάτη της Ελληνικής Τράπεζας μέσω των εφαρμογών που έχουν αναπτύξει η κάθε μία. Στο παρόν στάδιο, αυτό που έγινε πράξη από τις 9 Ιανουαρίου, είναι ότι ο πελάτης της Τράπεζας Κύπρου μπορεί να στείλει μέσα σε 10 δευτερόλεπτα χρήματα σε έναν πελάτη της Ελληνικής Τράπεζας, ή της HSBC, ή της Banco Santander βάζοντας τα στοιχεία του λογαριασμού του, όπως IBAN, ονοματεπώνυμο κτλ. Στη νέα εποχή για την οποία ετοι-

μάζονται οι κυπριακές τράπεζες, γεγονός που θα υλοποιηθεί μέχρι το τέλος του χρόνου, θα γίνονται αυτές οι συναλλαγές μόνο με τον τηλεφωνικό αριθμό του παραλήπτη και δεν θα χρειάζεται το IBAN και αντίστοιχα στοιχεία. Σημειώνεται πως, όπως και από τις 9 Ιανουαρίου, κάτι που θα ισχύει και για τις μεταφορές μέσω τηλεφωνικού αριθμού, οποιαδήποτε επιβαρύνσεις για άμεσες πληρωμές δεν πρέπει να ξεπερνούν εκείνες που επιβάλλονται για τις παραδοσιακές μεταφορές πιστώσεων, ενώ επιβαρύνσεις δύνανται να επιβάλλονται για επιπλέον υπηρεσίες.

Τα «instant payments» είναι μεταφορές πίστωσης που επιτρέπουν

στους χρήστες να μεταφέρουν χρηματικά ποσά, οποιαδήποτε στιγμή, οποιαδήποτε ημέρα (24/7). Είναι πολύ ταχύτερες σε σύγκριση με τις παραδοσιακές μεταφορές πίστωσης, τις οποίες οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών λαμβάνουν μόνο κατά τις εργάσιμες ώρες και ενδεχόμενα φθάνουν στον λογαριασμό του δικαιούχου την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Και «διπλοτσεκάρισμα»

Πέραν των αλλαγών στα πρότυπα του IRIS που θα γίνουν μέχρι το τέλος του έτους, μέχρι τις 9 Οκτωβρίου η Κύπρος έχει δεσμευτεί να υιοθετήσει μεγαλύτερες δικλίδες ασφαλείας. Συγκεκριμένα, οι πά-

ροχοι υπηρεσιών πληρωμών θα πρέπει να προσφέρουν στους πελάτες τους υπηρεσία για την επαλήθευση του δικαιούχου στον οποίο ο πληρωτής σκοπεύει να αποστείλει μεταφορά πίστωσης. Επί του εδάφους, θα ζητά μία δεύτερη επιβεβαίωση πριν ολοκληρωθεί κάποια συναλλαγή. Αυτό είχε συμφωνηθεί εξάλλου από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όταν αποφασίστηκε να εφαρμοστεί ο κανονισμός των «instant payments». «Οι πάροχοι που δραστηριοποιούνται στην Ε.Ε. θα πρέπει αμέσως, χωρίς πρόσθετες επιβαρύνσεις ή τέλη, να παρέχουν υπηρεσίες για την επαλήθευση της ταυτότητας του δικαιούχου. Ως πρόσθετη δικλίδα ασφαλείας ψη-

φίσθηκε οι πάροχοι να πρέπει να επιτρέπουν στους πελάτες τους να καθορίζουν το μέγιστο ποσό που επιθυμούν για άμεσες μεταφορές ευρώ, το οποίο θα μπορεί να τροποποιηθεί εύκολα πριν από την επόμενη συναλλαγή», είχε συμφωνηθεί επακριβώς.

Με αλλαγές μπήκε το 2025

Η Κεντρική Τράπεζα πληροφορήσε την περασμένη Πέμπτη ως επόπτης πως, δύναται να αποδέχεται για λογαριασμό της ίδιας και των πελατών της (ορισμένα κυβερνητικά τμήματα και κρατικούς οργανισμούς) άμεσες πληρωμές από οποιοδήποτε λογαριασμό πληρωτή σε τράπεζα της Κύπρου ή σε τράπεζα εντός του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (Single Euro Payments Area - SEPA).

Σύμφωνα με την Κεντρική, με την ένταξη των άμεσων πληρωμών, οι συναλλαγές εκσυγχρονίζονται. Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις δύνανται να μεταφέρουν και να λαμβάνουν με ευκολία χρηματικά ποσά μέσα σε λίγα μόνο δευτερόλεπτα, μέσω του διαδικτύου, κινητών τηλεφώνων και ενδυτών συσκευών. Οι δικαιούχοι των πληρωμών δύνανται να μεγιστοποιήσουν τη διαχείριση μετρητών και ρευστότητας, να μειώσουν τον χρόνο διακανονισμού συναλλαγών και διαχείρισης πληρωμών που δεν έχουν ολοκληρωθεί, και να συλλέγουν σε πραγματικό χρόνο οφειλόμενα ποσά. Τέλος, οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις άμεσες πληρωμές ως εργαλείο για ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και για ενίσχυση της ανταγωνιστικής τους θέσης στον τομέα των λιανικών πληρωμών.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΒΕΡΩΦ-ΤΟΣΙΤΣΑΣ

«ΦΩΤΙΑ και
ΤΣΕΚΟΥΡΙ!»

ΕΛΛΑΣ, 1946-49
ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΗΓΗΘΕΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

«Η πάλη
ήταν τοπική,
το παιχνίδι ήταν
παγκόσμιο...»

Ένα βιβλίο-σταθμός
με συναρπαστική γραφή
και τεκμηριωμένη άποψη
για την Κατοχή,
τα Δεκεμβριανά και
τον Εμφύλιο.

Κυριακή 19/01

Μία στις τρεις εργασίες θα γίνεται από μηχανές

Πώς θα διαμορφωθεί το τοπίο στην απασχόληση στην Ελλάδα το 2030

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΗΝΑΚΗ

Το 2023 η έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF) για το «Μέλλον της εργασίας» ανέφερε ότι η πλειονότητα των τεχνολογικών καινοτομιών, συμπεριλαμβανομένης προφανώς της τεχνητής νοημοσύνης, αναμενόταν να καταγράψει θετικό ισοζύγιο για τον αριθμό των θέσεων εργασίας.

Η φετινή έκθεση, που δημοσιεύθηκε μόλις χθες, αναφέρει ότι η ΑΙ θα οδηγήσει το 41% των εταιρειών που συμμετείχαν στην έρευνα του WEF σε μείωση των εργατικών τους δυναμικών, λόγω της αυτοματοποίησης έως το 2030.

Αυτό, σε απόλυτους αριθμούς, φαντάζει με ένα εμφανώς δυσμενές σενάριο για την επόμενη πενταετία, ωστόσο επιμέρους στοιχεία αλλά και παραινέσεις δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις –μάλιστα κατά 77%– στρέφονται στην επανεκπαίδευση των υπαλλήλων ή στην αναβάθμιση των υπαρχουσών δεξιοτήτων τους.

Παράλληλα, οι εκτιμήσεις της έκθεσης μαρτυρούν ότι θα δημιουργηθούν 170 εκατ. νέες θέσεις εργασίας, ενώ θα σημειωθεί απώλεια 92 εκατ. Κοντολογίς, έως το 2030 η ανθρωπότητα θα δει αύξη-

ση –σε απόλυτους αριθμούς– 78 εκατ. θέσεων εργασίας.

Η 290 σελίδων έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ εξειδικεύει, όπως ήταν αναμενόμενο, και στις θέσεις εργασίας που πρόκειται είτε να μειωθούν –εξαλειφθούν είτε να αποτελούν το ιερό δισκοπότηρο των κυνηγών ταλέντων. Και όλα αυτά, όχι μόνο εξαιτίας της ΑΙ αλλά και άλλων λόγων, όπως είναι η ενεργειακή μετάβαση, η πράσινη οικονομία, η εξέλιξη του τουρισμού, το δημογραφικό, οι γεωπολιτικές εντάσεις κ.λπ. Ειδικότερα, σύμφωνα με την έκθεση, σχεδόν το 70% των επιχειρήσεων σχεδιάζει να επικεντρωθεί στην αναζήτηση εργαζομένων που θα βελτιώνουν την ΑΙ, ενώ το 62% θα εστιάσει στην πρόσληψη ατόμων με δεξιότητες που μπορούν να συνδυαστούν με τα εργαλεία της τεχνητής νοημοσύνης.

Όπως αναφέρει και το CNN, η νότα αισιοδοξίας της έκθεσης έγκειται στο γεγονός ότι ο πρωταρχικός αντίκτυπος τεχνολογιών –όπως η παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη– στις θέσεις εργασίας ενδέχεται να σχετίζεται με τη δυνατότητά τους να «αυξάνουν» τις ανθρώπινες δεξιότητες μέσω

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΕΝΙΣΧΥΘΟΥΝ ΕΩΣ ΤΟ 2030

73%

Ανθεκτικότητα και ευελιξία

67%

Ενσυναίσθηση και ενεργητική ακρόαση

67%

Αναλυτική σκέψη

60%

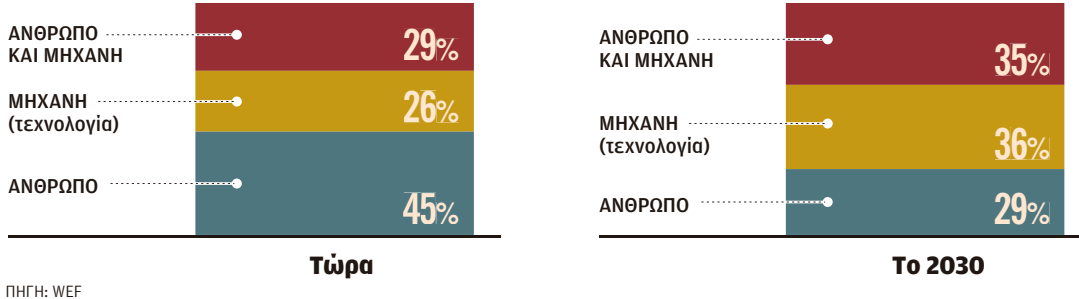
Ηγεσία και κοινωνική επιρροή

53%

Δημιουργική σκέψη

Εργασίες που πραγματοποιούνται από:

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Καταλυτικές οι τεχνολογικές καινοτομίες και κυρίως η τεχνητή νοημοσύνη στην αγορά εργασίας, σημειώνει σχετική έρευνα του WEF.

«συνεργασίας ανθρώπου - μηχανής», απομειώνοντας τα σενάρια πλήρους αντικατάστασης του ανθρώπου από τις μηχανές, «κυρίως δεδομένης της συνεχιζόμενης σημασίας ανθρωποκεντρικών δεξιοτήτων».

Επαγγέλματα σε άνοδο...

Σύμφωνα με την έκθεση, οι θέσεις εργασίας πρώτης γραμμής προβλέπεται να δουν τη μεγαλύτερη αύξηση σε απόλυτους αριθμούς και περιλαμβάνουν:

- Τους αγρότες.
- Τους οδηγούς παράδοσης δεμάτων.
- Τους εργάτες οικοδομών.
- Τους πωλητές.

- Τους εργάτες επεξεργασίας τροφίμων.

Οι θέσεις εργασίας της οικονομίας της φροντίδας, όπως οι επαγγελματίες κοινωνικής εργασίας και συμβουλευτικής και οι βοηθοί προσωπικών φροντίδας αναμένεται επίσης να αυξηθούν σημαντικά τα επόμενα πέντε χρόνια, παράλληλα με τους ρόλους της εκπαίδευσης, όπως οι εκπαιδευτικοί τριτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Την ίδια στιγμή οι θέσεις εργασίας που σχετίζονται με την τεχνολογία είναι οι ταχύτερα αναπτυσσόμενες σε ποσοστιαία βάση, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών μεγάλων δεδομένων, των μηχανικών της βιομηχανίας fintech, των ειδικών εκμάθησης εργαλείων ΑΙ και μηχανών και των προγραμματιστών software και εφαρμογών. Οι θέσεις της πράσινης και ενεργειακής μετάβασης, συμπεριλαμβανομένων των αυτόνομων και ηλεκτρικών οχημάτων, των μηχανικών περιβάλλοντος και των μηχανικών ανανεώσιμων

πηγών ενέργειας, καταγράφονται επίσης στις κορυφαίες θέσεις εργασίας που αναπτύσσονται ταχύτερα.

...και σε κάθοδο

Από την άλλη, οι υπάλληλοι γραφείου και γραμματείας –συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων ταμιών και έκδοσης εισιτηρίων, των διοικητικών βοηθών και των εκτελεστικών γραμματέων– αναμένεται να δουν τη μεγαλύτερη μείωση σε απόλυτους αριθμούς. Ομοίως, οι επιχειρήσεις αναμένουν ότι οι θέσεις εργασίας με τη μεγαλύτερη πτώση θα περιλαμβάνουν τους υπαλλήλους ταχυδρομικών υπηρεσιών, τους ταμίες τραπεζών και τους υπαλλήλους εισαγωγής δεδομένων.

Η χώρα μας, σύμφωνα με την έκθεση του WEF, θα σημειώσει ταυτόσημη «αναστάτωση» στις απαιτούμενες δεξιότητες εξαιτίας όλων των παραπάνω λόγων με τον παγκόσμιο μέσο όρο. Είναι στη 16η θέση –από τις συνολικά 55 παγκόσμιες οικονομίες– που θα δουν να απαιτούνται νέες δεξιότη-

τες την επόμενη πενταετία – και αυτό κατά 39%. Ένα από τα βασικά ευρήματα της έκθεσης είναι ο τρόπος που θα διαμορφωθεί η συνεργασία ανθρώπων και μηχανών την επόμενη πενταετία στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την έρευνα, περίπου μία στις τρεις εργασίες το 2030 θα γίνεται από μηχανές.

Η διεύρυνση της ψηφιακής πρόσβασης και το αυξανόμενο κόστος ζωής είναι οι κορυφαίες τάσεις που αναμένεται να διαμορφώσουν τον επιχειρηματικό μετασχηματισμό στην Ελλάδα έως το 2030. Το 63% των εργοδοτών στην Ελλάδα προσδιορίζει επίσης την αυξανόμενη εστίαση σε εργασιακά και κοινωνικά ζητήματα ως βασική πηγή μετασχηματισμού για τον κλάδο του, παραπάνω από τον παγκόσμιο μέσον όρο (46%).

Περισσότερες από τις μισές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα έχουν εντοπίσει τα κενά δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας και την αδυναμία προσέλκυσης ταλέντων στον κλάδο τους ως βασικούς φραγμούς στον επιχειρηματικό μετασχηματισμό.

Οι 8 παράγοντες που αλλάζουν το «επιχειρείν» και την αγορά εργασίας

Ο μετασχηματισμός του τοπίου των θέσεων εργασίας και των δεξιοτήτων που αναμένεται από τη φετινή έρευνα Future of Jobs Survey θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στις επιχειρήσεις, τις βιομηχανίες, τις κυβερνήσεις και τους εργαζομένους παγκοσμίως. Σύμφωνα με την έρευνα, τα βασικά ευρήματα της έκθεσης είναι: • Η διεύρυνση της ψηφιακής πρόσβασης αναμένεται να είναι η πιο μεταμορφωτική τάση – τόσο σε ό,τι σχετίζεται με την τεχνολογία όσο και συνολικά. • Το αυξανόμενο κόστος ζωής κατατάσσεται ως η δεύτερη τάση μετασχηματισμού συνολικά –και η κορυφαία τάση που σχετίζεται με τις οικονομικές συνθήκες–, με τους μισούς εργοδότες να αναμένουν ότι θα μεταμορφώσει την επιχειρησή τους έως το 2030, παρά την αναμενόμενη μείωση του παγκόσμιου πληθωρισμού. • Ο μετριασμός της κλιματικής

αλλαγής είναι η τρίτη πιο μετασχηματιστική τάση συνολικά – και η κορυφαία τάση που σχετίζεται με την πράσινη μετάβαση–, ενώ η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή κατατάσσεται στην έκτη θέση.

- Δύο δημογραφικές αλλαγές φαίνεται ότι μεταμορφώνουν ολοένα και περισσότερο τις παγκόσμιες οικονομίες και τις αγορές εργασίας: η γήρανση και η μείωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας, κυρίως σε οικονομίες υψηλότερου εισοδήματος, και η επέκταση των πληθυσμών σε ηλικία εργασίας, κυρίως σε οικονομίες χαμηλότερου εισοδήματος.
- Ο γεωοικονομικός κατακερματισμός και οι γεωπολιτικές εντάσεις αναμένεται να οδηγήσουν τον μετασχηματισμό του επιχειρηματικού μοντέλου στο ένα τρίτο (34%) των οργανισμών που συμμετείχαν στην έρευνα, τα επόμενα πέντε χρό-

Δύο δημογραφικές αλλαγές φαίνεται ότι μεταμορφώνουν ολοένα και περισσότερο τις παγκόσμιες οικονομίες και τις αγορές εργασίας: η γήρανση και η μείωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας, κυρίως σε οικονομίες υψηλότερου εισοδήματος.

νια. Πάνω από το ένα πέμπτο (23%) των παγκόσμιων εργοδοτών εντοπίζει τους αυξημένους περιορισμούς στο εμπόριο και τις επενδύσεις, καθώς και στις επιδοτήσεις και τις βιομηχανικές πολιτικές (21%), ως παράγοντες που διαμορφώνουν τις δραστηριότητές τους. • Η αναλυτική σκέψη παραμένει η πιο περιζήτητη βασική δεξιότητα μεταξύ των εργοδοτών, με επτά στις 10 εταιρείες να τη θεωρούν απαραίτητη το 2025. Ακολουθούν η ανθεκτικότητα και η ευελιξία, μαζί με την ηγεσία και την κοινωνική επιρροή. • Η τεχνητή νοημοσύνη και τα μεγάλα δεδομένα βρίσκονται στην κορυφή της λίστας με τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες δεξιότητες, ακολουθούμενες κατά πόδας από τα δίκτυα και την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, καθώς και την τεχνολογική εκπαίδευση.

• Μέχρι το 2030, λίγο περισσότεροι από τους μισούς εργοδότες (52%) αναμένουν να διαθέσουν μεγαλύτερο μερίδιο των εσόδων τους στους μισθούς, με μόνο το 8% να αναμένει ότι αυτό το μερίδιο θα μειωθεί. Οι μισθολογικές στρατηγικές καθοδηγούνται κυρίως από στόχους ευθυγράμμισης των μισθών με την παραγωγικότητα και την απόδοση των εργαζομένων και τον ανταγωνισμό για τη διατήρηση ταλέντων και δεξιοτήτων. Τέλος, οι μισοί εργοδότες σχεδιάζουν να αναπροσανατολίσουν την επιχειρησή τους ως απάντηση στην τεχνητή νοημοσύνη, τα δύο τρίτα σχεδιάζουν να προσλάβουν ταλέντα με συγκεκριμένες δεξιότητες τεχνητής νοημοσύνης, ενώ το 40% προβλέπει μείωση του εργατικού δυναμικού τους όπου η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αυτοματοποιήσει εργασίες.

Οι δράσεις εξωστρέφειας του ΥΠΕΕ το 2025

Σε 649—από 645 πέρυσι— ανέρχονται οι δράσεις που περιλαμβάνει το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Εξωστρέφειας 2025 (ΕΣΣΕ 2025), το οποίο έχει εκπονήσει το υπουργείο Εξωτερικών, με τις αγορές-στόχους για τη φετινή χρονιά να προσδιορίζονται σε 50.

Οι στρατηγικοί στόχοι του ΕΣΣΕ 2025 είναι οι ακόλουθοι: ενίσχυση του ρόλου της Ελλάδας σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, ανάδειξη της οικονομικής και εμπορικής θέσης σε διμερές επίπεδο και ενίσχυση των δομών εξωστρέφειας. Φυσικά ένας από τους πλέον σημαντικούς στόχους εξακολουθεί να είναι η αντιστοιχία των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών στο 60% του ΑΕΠ έως το 2027 (ήταν 44,9% το 2023). Όπως επισημαίνεται στο ΕΣΣΕ 2025, οι εξαγωγές αγαθών υπερτερούν πλέον των υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξάνονται με ρυθμό πολλαπλάσιο αυτού της Ευρωζώνης, ενώ αυξάνονται και

τα μερίδια των αγαθών που ενσωματώνουν τεχνολογία και καινοτομία. Από τις συνολικά 649 δράσεις του ΕΣΣΕ 2025, οι 524 είναι δράσεις προώθησης διμερούς συνεργασίας, δικτύωσης, προβολής και προώθησης προϊ-

Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Εξωστρέφειας προβλέπει για φέτος 649 δράσεις για την τόνωση της οικονομικής και εμπορικής θέσης της χώρας.

όντων και υπηρεσιών, που συμβάλλουν στην αύξηση των ελληνικών εξαγωγών, ενισχύουν την προσέλκυση επενδύσεων και την περαιτέρω βελτίωση της δι-

Οι 524 δράσεις αφορούν την αύξηση των ελληνικών εξαγωγών, την προσέλκυση επενδύσεων και την περαιτέρω βελτίωση της διεθνούς εικόνας της χώρας μας.

εθνούς εικόνας της χώρας μας. Οι αγορές-στόχοι ανέρχονται σε 50 και περιλαμβάνουν τόσο παραδοσιακούς εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας στην Ευρώπη,

στα Δυτικά Βαλκάνια, στη Βόρεια Αμερική, στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική, όσο και νέες αναδυόμενες αγορές στη Νοτιοανατολική Ασία, στην Κεντρική

και τη Λατινική Αμερική και στην Υποσαχάρια Αφρική. Για τα Δυτικά Βαλκάνια έχουν προγραμματισθεί 59 δράσεις, εκ των οποίων οι περισσότερες (22) αφορούν τη

Βόρεια Μακεδονία, για την Ευρώπη 231 δράσεις, εκ των οποίων οι περισσότερες (31) αφορούν την Ιταλία, 84 για τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική (οι περισσότερες, 20, σε Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και Αίγυπτο, 16), 52 για τη Βόρεια Αμερική, 8 για Κεντρική και Νότια Αμερική, 75 για Ασία (οι περισσότερες σε Νότια Κορέα, Ιαπωνία και Βιετνάμ), 11 για Αφρική και 4 για Ωκεανία. Επίσης, το ΕΣΣΕ 2025 περιλαμβάνει 64 δράσεις σε πολυμερές επίπεδο με ενεργό συμμετοχή σε ευρωπαϊκούς, περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς, για την προώθηση εθνικών θέσεων και την ισχυροποίηση του ρόλου της Ελλάδας διεθνώς. Τέλος περιλαμβάνει 61 οριζόντιες δράσεις στην Ελλάδα, με φιλοξενία συνόδων περιφερειακών και διεθνών οργανισμών, διοργάνωση διεθνών εκθέσεων, καθώς και ενημερωτικές ημερίδες.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Μείωση των ελληνικών εξαγωγών για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά

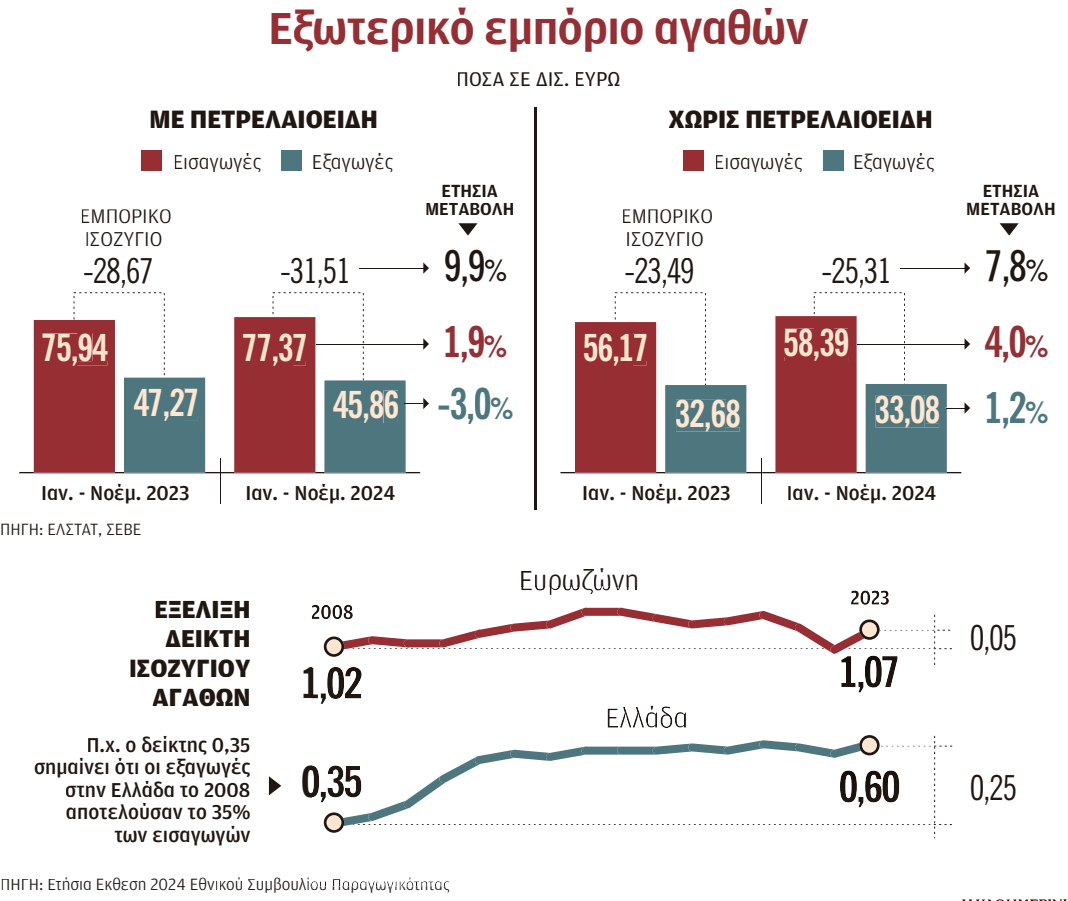
Στο ενδεκάμηνο του 2024 το εμπορικό έλλειμμα παρουσιάζει αύξηση 9,9%

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Μείωση των εξαγωγών για δεύτερο συνεχές έτος και ταυτόχρονα διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος αναμένεται το 2024, καθώς με βάση τα στοιχεία του ενδεκάμηνου για τις εμπορευματικές συναλλαγές της Ελλάδας, η κατάσταση δεν φαίνεται να είναι αναστρέψιμη. Ακόμη κι αν σημαντικό μέρος της πτώσης της αξίας των ελληνικών εξαγωγών το 2024 οφείλεται στην υποχώρηση των τιμών των πετρελαιοειδών, το πρόβλημα του εμπορικού ελλείμματος δυστυχώς δεν είναι συγκυριακό, καθώς πέρα από τους έκτακτους παράγοντες οφείλεται σε δύο δομικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας: την ισχυρή εξάρτηση μεγάλου μέρους των εξαγωγών από συγκεκριμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κυρίως η ισχυρή εξάρτηση της Ελλάδας από τις εισαγωγές, τόσο μη διαρκών καταναλωτικών ειδών όσο και κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, εισαγωγές οι οποίες ενισχύονται μόλις η χώρα σημειώνει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Το τελευταίο αναμφίβολα έρχεται να επιβεβαιώσει με τη σειρά του ότι δυστυχώς η αύξηση του ΑΕΠ οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης (αποτελεί το 70% του ΑΕΠ), αλλά και να θέσει υπό αμφισβήτηση πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί κατά καιρούς και ενισχύουν τις εισαγωγές και όχι ενγχώριως παραγόμενα προϊόντα. Διακρινόμαστε επεξέλιξη, για παράδειγμα, η επιδότηση αγοράς αυτοκινήτων και στη συνέχεια ψυγείων και κλιματιστικών και μόνο πολύ πρόσφατα η επιδότηση εγκατάστασης ηλιακών θερμοσιφώνων, οι οποίοι παράγονται στην Ελλάδα.

Αν και σαφώς υπάρχει βελτίωση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, η οποία ξεκίνησε μες στην οικονομική κρίση, η Ελλάδα εξακολουθεί να έχει ακόμη σημαντικά υψηλό βαθμό εξάρτησης από τις εισαγωγές. Σύμφωνα με την επίσημη έκθεση 2024 του Εθνικού Συμβουλίου Παραγωγικότητας, ο δείκτης ισοζυγίου αγαθών το 2008, λίγο πριν από την εκδήλωση της κρίσης, ήταν 0,35, δηλαδή οι εξαγωγές αποτελούσαν μόλις το 35% των εισαγωγών, όταν στην Ευρώπη ο αντίστοιχος δείκτης ήταν την

Παρά τη βελτίωση της εξωστρέφειας της οικονομίας, η Ελλάδα εξακολουθεί να έχει ακόμη σημαντικά υψηλό βαθμό εξάρτησης από τις εισαγωγές.

idia χρονιά 1,02, δηλαδή οι εξαγωγές υπερτερούσαν των εισαγωγών. Δεκαέξι χρόνια και τρία μηνύματα μετά, ο δείκτης ισοζυγίου αγαθών στην Ελλάδα έχει μεν βελτιωθεί αισθητά, παραμένει δε αρκετά μακριά από τη μονάδα (0,60 το 2023). Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), η συνολική αξία των εισαγωγών τον Νοέμβριο του 2024 διαμορφώθηκε σε 7,2 δισ. ευρώ, αυξημένη κατά 3,2% σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2023. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών η αύξηση των εισαγωγών ήταν 4,9%. Η συνολική αξία των εξαγωγών διαμορφώθηκε σε 4,02 δισ. ευρώ, υποχωρώντας κατά 6,5%. Εάν, ωστόσο, αφαιρεθούν τα πετρελαιοειδή, τα στοιχεία

δείχνουν αύξηση των ελληνικών εξαγωγών κατά 157,5 εκατ. ευρώ ή κατά 5,2% σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2023. Το στοιχείο αυτό είναι μεν ενθαρρυντικό, όμως δεν αρκεί για να προκαλέσει αισιοδοξία ή για να περιορίσει την ανησυχία για το διακρινόμενο πρόβλημα του εμπορικού ελλείμματος. Η αύξηση προήλθε κυρίως από τις εξαγωγές τροφίμων (12,5%), χημικών (9,6%) και ελαίων (55,2%, καθώς πρόκειται για ποσότητες ελασιόλου με αυξημένη ακόμη τιμή). Από την άλλη, στις εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων και μηχανημάτων καταγράφηκε μείωση 12,9% και 14,1% αντίστοιχως. Το εμπορικό έλλειμμα, πάντως, ενισχύθηκε τον Νοέμβριο κατά 18,7%, ενώ αύξηση των εισαγωγών ήταν 4,5% σημείωσε εάν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή. Η εικόνα σε επίπεδο ενδεκάμηνου είναι λιγότερο αισιόδοξη: το εμπορικό έλλειμμα παρουσιάζει αύξηση 9,9% ή κατά 2,8 δισ. ευρώ και αύξηση 7,8% ή κατά 1,82 δισ. ευρώ χωρίς τα πετρελαιοειδή. Οι οιωνοί δεν είναι καλοί για το 2025, καθώς η επιβολή περαιτέρω μέτρων προστατευτισμού του εμπορίου, όπως

έχει προαναγγείλει ο νεοεκλεγείς πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ αναμένεται να πλήξει και τις ελληνικές εξαγωγές. Ήδη το 2023 επιβλήθηκαν παγκοσμίως 2.500 μέτρα επιβάρυνσης προς το εμπόριο αγαθών, περίπου τριπλάσια σε σύγκριση με το 2019. Επιπλέον, όπως επεσήμανε πρόσφατα η Τράπεζα της Ελλάδος στην ενδιάμεση έκθεση για τη νομισματική πολιτική, «ο αναιμικός ρυθμός ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αποτελεί την κύρια αγορά των ελληνικών εξαγωγών, δεν θα επιτρέψει τη σημαντική αύξηση των εξαγωγών αγαθών». Τα όσα συμβαίνουν στην Ε.Ε. και ειδικά στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρώπης, τη Γερμανία και τη Γαλλία, επηρεάσαν ήδη τις ελληνικές εξαγωγές το 2024. Στο ενδεκάμηνο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2024 η αξία των εξαγωγών προς τις χώρες-μέλη της Ε.Ε. υποχώρησε κατά 6,6% συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών και κατά 1,2% εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών. Το 65,3% των ελληνικών εξαγωγών (χωρίς πετρελαιοειδή) και το 55,2% (με πετρελαιοειδή) κατευθύνεται στην Ε.Ε.

Συνεχίζονται και το 2025 οι ισχυρές επιδόσεις του Νότου

Της ΚΟΡΙΝΑΣ ΣΑΜΑΡΚΟΥ

Οι υπεραποδόσεις της ελληνικής οικονομίας και των υπολοίπων της ευρωπαϊκής περιφέρειας θα συνεχιστούν και τον επόμενο χρόνο, προβλέπει η Capital Economics, μιλώντας για στήριξη των οικονομικών επιδόσεων από την υψηλή μετανάστευση, την αύξηση του τουρισμού και τα κοινοτικά κονδύλια. Παρ' όλα αυτά, ο οίκος αναλύσεων τονίζει ότι οι υπεραποδόσεις αυτές οφείλονται σε έναν βαθμό στις άσχημες επιδόσεις των οικονομιών του πυρήνα (κυρίως της Γερμανίας) και την ίδια στιγμή δεν φέρνουν τη σύγκλιση του επιπέδου διαβίωσης, αφού η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην περιφέρεια δεν είναι πολύ υψηλότερη από την αντίστοιχη αύξηση στον πυρήνα.

Όπως εξηγούν οι αναλυτές της Capital Economics, παρότι οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης των χωρών της περιφέρειας (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία) σχετίζονται με ειδικούς, κατά περίπτωση, λόγους (π.χ. η κατασκευαστική άνθηση στην Ιταλία μεταπανδημικά λόγω των φορολογικών κινήτρων), υπάρχουν και κάποιοι κοινοί παράγοντες, με τρεις εξ αυτών να εκτιμάται ότι θα συνεχίσουν να επιδρούν ευεργετικά τα επόμενα χρόνια. Ο πρώτος είναι η υψηλότερη μετανάστευση, η οποία σε γενικές γραμμές στηρίζει την ταχύτερη αύξηση της απασχόλησης στις χώρες της περιφέρειας.

Ο δεύτερος παράγοντας αφορά την ανάκαμψη του τουρισμού μετά την πανδημία, με τον τομέα αυτό να συνεχίζει τους καλούς ρυθμούς ανάπτυξης στο τουριστικό. Το 2021 οι τουριστικές εισπράξεις (από ξένους επισκέπτες) αντιστοιχούσαν μόνο στο 3% του ΑΕΠ των χωρών της περιφέρειας, αλλά το δεύτερο τρίμηνο του 2024 είχαν ξεπεράσει το 5%. Και παρότι αναμένεται κάποια επιβράδυνση στον τουρισμό τον επόμενο χρόνο, η Capital Economics εκτιμά ότι ο κλάδος θα αναπτύχθει τουλάχιστον με τον προπανδημικό ρυθμό του 3%, λόγω της αύξησης των πραγματικών εισοδημάτων των νοικοκυριών της Ευρώπης.

Ο τρίτος παράγοντας που στηρίζει τις οικονομίες της περιφέρειας είναι τα σημαντικά κονδύλια του Next Generation EU (NGEU), τα οποία θα συνεχίσουν να εισρέουν τα επόμενα δύο χρόνια. Συνολικά, τα σχέδια του NGEU στις χώρες αυτές

περιλαμβάνουν δάνεια και επιδοτήσεις ύψους περίπου 10% του ΑΕΠ.

Κατόπιν τούτων, ο οίκος περιμένει μέση σταθμισμένη αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,5% για το 2025 και 1,3% για το 2026 στις χώρες της περιφέρειας, πο-

Το 2021 οι τουριστικές εισπράξεις αντιστοιχούσαν στο 3% του ΑΕΠ των χωρών της περιφέρειας, αλλά το β' τρίμηνο του 2024 ξεπέρασαν το 5%.

Υψηλή μετανάστευση, αύξηση του τουρισμού και κοινοτικά κονδύλια ενισχύουν τις οικονομίες της περιφέρειας, σύμφωνα με την Capital Economics.

λύ υψηλότερη από το 0,8% και 0,9% αντίστοιχα που αναμένεται στον πυρήνα.

Για την Ελλάδα, υπολογίζεται ότι το 2024 έκλεισε με ανάπτυξη 2,3%, ενώ αναμένονται ρυθμοί 2% το 2025 και 1,9% το 2026.

Παρά τις υπεραποδόσεις αυτές, η Capital Economics προειδοποιεί ότι οι χώρες του Νότου απέχουν ακόμη αρκετά από το να επιτύχουν τη σύγκλιση στο επίπεδο διαβίωσης σε σχέση με τον πυρήνα της Ευρώπης. Το επίπεδο ζωής σε σχέση με τη Γερμανία είναι ακόμη χειρότερο από ό,τι ήταν πριν από τη χρηματοοικονομική κρίση. Και παρά την υψηλότερη ανάπτυξη, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν αυξάνεται πολύ ταχύτερα από ό,τι στον πυρήνα.

Το 90% των τουριστικών εσόδων προέρχεται από μόλις πέντε περιφέρειες

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

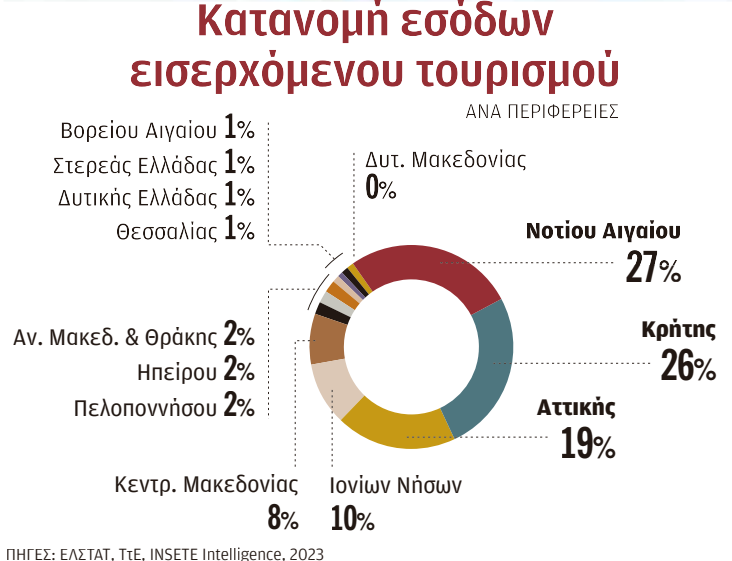
Η συγκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας του τουρισμού σε συγκεκριμένες μόνο περιφέρειες της χώρας και η έντονη εποχικότητα καταγράφονται στα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα από το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ).

Τα υψηλότερα μερίδια εισπράξεων από τον εισερχόμενο τουρισμό με βάση τα στοιχεία του 2023 σημειώνονται στις περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, στο 27% επί του συνόλου, ακολουθεί η Κρήτη με 26%, η Αττική με 19%, τα Ιόνια Νησιά με 10% και η Κεντρική Μακεδονία με 8%. Οι πέντε αυτές περιφέρειες –εκ των οποίων οι τρεις αμιγώς τουριστικές– αντιπροσωπεύουν το 90% των εισπράξεων της χώρας. Ωστόσο και το 2024, παρά τις ενδείξεις για διεύρυνση της εποχικότητας με ενίσχυση των εισπράξεων τους μήνες πριν και μετά το καλοκαίρι, αλλά και τη μεγάλη άνοδο του τουρισμού στην Αττική, η γεωγραφική συγκέντρωση αναμένεται να

Επιμένει η γεωγραφική και εποχική συγκέντρωση της δραστηριότητας του κλάδου – Υψηλά το επίπεδο ικανοποίησης των επισκεπτών.

παραμένει αναλλοίωτη, αν όχι και να αυξηθεί. Αυτό επισημαίνουν οικονομολόγοι οι οποίοι ειδικεύονται στον κλάδο, αλλά και από τις πρώτες μετρήσεις για το 2024.

Σε ό,τι αφορά την εποχικότητα των εισπράξεων, από την έναρξη έως τη λήξη της καλοκαιρινής περιόδου (Απρίλιος - Σεπτέμβριος) σημειώνεται το 85% των εισπράξεων (τόσο για το 2019 όσο και το 2023). Και αυτό το μέγεθος δεν αναμένεται να έχει μεταβληθεί το 2024. Μάλιστα, η συγκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας στις πέντε παραπάνω περιφέρειες, όχι μόνο δεν αμβλύνθηκε αλλά ενισχύθηκε.

Ειδικότερα, από το σύνολο των 19,8 δισ. ευρώ του 2023, αύξηση καταγράφηκε στις Περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου (3%, στα 5,3 δισ.), Κρήτης (44%, στα 5,2 δισ.), Αττικής (46%, στα 3,8 δισ.), Ιονίων Νήσων (7%, στα 2 δισ.) και Ηπείρου (26%, στα 330 εκατ.).

Αντιθέτως, μείωση κατέγραψαν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (33%, στα 1,5 δισ.), Πελοποννήσου (8%, στα 383 εκατ.), Αν. Μακεδονίας και Θράκης (26%, στα 326 εκατ.), Θεσσαλίας (29%, στα 253 εκατ.), Δυτικής Ελλάδας (18%, στα 210 εκατ.), Στερεάς Ελλάδας (8%, στα 166 εκατ.), Βορείου Αιγαίου (10%, στα 149 εκατ.) και Δυτικής Μακεδονίας (33%, στα 51 εκατ.).

Ορισμένες πηγές αποδίδουν τη μείωση αυτή στις λιγότερο «προικισμένες» περιφέρειες στην περιορισμένη ανάκαμψη του οδικού τουρισμού το 2023, η οποία όμως ολοκληρώθηκε το 2024. Ωστόσο, τα έσοδα που φέρνουν οι επισκέπτες που έρχονται οδικώς στη χώρα είναι παραδοσιακά τα χαμηλότερα.

Σε κάθε περίπτωση, η Ελλάδα εμφανίζει υψηλό επίπεδο

ικανοποίησης των επισκεπτών της –στο 9,1/10 κατά μέσον όρο στην αιχμή της σεζόν σε όλες τις περιφέρειες–, με την πολιτιστική εμπειρία να διαμορφώνεται σε επίπεδα άνω του μέσου όρου –στο 9,3 και 9,4 στο γ' και δ' τρίμηνο αντίστοιχως–, ενώ το φαγητό και ποτό είναι οριακά χαμηλότερα στο 9 και για τα δύο τρίμηνα και η εμπειρία της θάλασσας διαμορφώνεται στο 8,8 και 9,1 αντίστοιχως. Λαμβάνοντας υπόψη το σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα της χώρας, η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού παραμένει μεγάλη ευκαιρία για τον περαιτέρω εμπλουτισμό του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, σχολιάζουν οι επιστήμονες του ΙΝΣΕΤΕ.

Για την ώρα, το προϊόν ήλιος και θάλασσα παραμένει το κυρίαρχο της χώρας, αφού θεωρείται εδραιωμένο σε 13 προορισμούς, ενώ ακολουθούν ο πολιτιστικός τουρισμός (σε 10 προορισμούς), η κρουαζιέρα (σε 7 προορισμούς) και ο γαστρονομικός τουρισμός (σε 7 προορισμούς). Τα υπόλοιπα προϊόντα έχουν χαμηλή αντιπροσώπευση στους επιμέρους προορισμούς.

Τράπεζες και «τραπεζίτες» στο στόχαστρο των λαϊκιστών

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Πριν από 10 χρόνια, στις 7/10/2014, έγραψα ένα κείμενο με τίτλο: «**Οι τράπεζες στο ανάθεμα**», από το οποίο αντιγράφω:

«**Εδώ και μερικά χρόνια** έχει γίνει πεποίθηση στον πολύ κόσμο ότι οι τράπεζες είναι ληστρικές εταιρείες και οι τραπεζίτες είναι ληστές με κοστούμια που μας πίνουν το αίμα.

Αυτοί που καλλιέργησαν συστηματικά αυτή την αντίληψη είναι οι πολιτικοί μας (ανεξαρτήτως χρώματος) και ορισμένοι δημοσιογράφοι, οι οποίοι στον βωμό της θεαματικότητας και ακροαματικότητας, είναι διατεθειμένοι να υποστηρίξουν ότι «πετάει πετάει ο γάιδαρος», αρκεί να νομίζουν ότι αυτό θέλει μια μερίδα των ακροατών - τηλεθεατών τους.

Τι είναι τράπεζα; Αντιγράφω από το λεξικό: «Δημόσιο ή ιδιωτικό πιστωτικό ίδρυμα που ασχολείται με το εμπόριο του χρήματος δανειζοντας (επιχειρήσεις και ιδιώτες) και δανειζόμενο (από τους καταθέτες) χρήμα, με προσυμφωνημένο συνήθως κέρδος». Αυτή είναι η βασική δραστηριότητα των τραπεζών και είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για την περίφημη ανάπτυξη. Από τα χρήματα των καταθετών, οι τράπεζες δανείζουν σε άλλους για να δημιουργήσουν επιχειρήσεις με νέες θέσεις εργασίας ή για να αγοράσουν ένα ακίνητο ή για να καταναλώσουν. Και οι τρεις δραστηριότητες βοηθούν την ανάπτυξη, η οποία με τη σειρά της βελτιώνει τη ζωή μας.

Παλαιότερα, οι τράπεζες δεν επιτρέπταν να δίνουν καταναλωτικά δάνεια. Τότε όλοι διαμαρτύρονταν γιατί οι τράπεζες δεν έδιναν καταναλωτικά δάνεια. Φυσικά, όταν υπάρχει μια ανάγκη που δεν ικανοποιείται από το «σύστημα», τότε εφευρίσκονται άλλες λύσεις. Τα καταστήματα έδιναν τα προϊόντα τους «με δόσεις» και κυκλοφορούσαν οι «δοσάδες» για την είσπραξη των δόσεων. Ακόμα υπήρχαν και τα γραμμάτια. Αγόραζες ένα αυτοκίνητο και υπέγραφες μερικές δεκάδες γραμμάτια. Αν δεν πλήρωνες ένα ή περισσότερα γραμμάτια, πάει το αυτοκίνητο. Τότε δεν υπήρχαν διαμαρτυρίες, γιατί και στις δύο περιπτώσεις οι τράπεζες ήταν έξω από το σύστημα.

Κάποτε άλλαξε η κατάσταση και οι τράπεζες άρχισαν να χορηγούν δάνεια. Σήμερα τις αναθεματίζουμε γιατί έκαναν αυτό που όλοι ζητούσαμε. Μας έδιναν δάνεια. Επειδή στην Ελλάδα πάντα φταίνει «οι άλλοι», η κατηγορία είναι ότι «μας έδιναν τα δάνεια με το ζόρι» και ότι μας πιέζουν με τις εισπρακτικές εταιρείες για την αποπληρωμή τους[...].».

Η προμήθεια για ανάληψη μετρητών από ATM άλλης τράπεζας σε απομακρυσμένες περιοχές όπου υπάρχει μόνον ένα ATM έχει μηδενιστεί. Το μέτρο «φαινεται» λογικό γιατί εξυπηρετείται ο πολίτης. Είναι όμως έτσι;

Οι τράπεζες δεν πτώχευσαν από κακοδιαχείριση, αλλά από την απαξίωση των ομολόγων του ελληνικού Δημοσίου που είχαν στην κατοχή τους.

Αυτή η εισαγωγή είναι απαραίτητη για να θυμηθούμε τι είναι τράπεζα, γιατί σκόπιμα πολιτικοί και δημοσιογράφοι ταυτίζουν την τράπεζα με «τραπεζίτες», γιατί έτσι τους βολεύει στον λαϊκισμό τους. Ελάτε να ξεκαθαρίσουμε κάτι από την αρχή. Αυτοί που διοικούν σήμερα τις συστημικές τράπεζες είναι καταξιωμένοι managers. Δεν γνωρίζω τι μετοχές των τραπεζών κατέχουν οι CEO των τραπεζών, αλλά οι παλαιοί τραπεζίτες, τα στελέχη τους και οι μέτοχοί τους έχασαν όλες τις μετοχές που είχαν, όταν η χώρα πτώχευσε. Ιδιοκτήτες των τραπεζών σήμερα είναι κατά κύριο λόγο funds και πολλές χιλιάδες μικρομέτοχοι, οι οποίοι από το 2008 δεν έχουν πάρει κανένα μέρισμα! Να ξεκαθαρίσουμε κάτι ακόμα, που σκόπιμα αποκρύπτεται από το κοινό. **Οι τράπεζες δεν πτώχευσαν από κακοδιαχείριση, αλλά από την απαξίωση των ομολόγων του**

ελληνικού Δημοσίου που είχαν στην κατοχή τους.

Σήμερα, ύστερα από 16 χρόνια, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες παρουσιάζουν κέρδη και έχουν ανακοινώσει ότι θα μοιράσουν μέρισμα. Και έτσι άρχισε το κυνήγι μαγισσών. Ξέρετε, οι τράπεζες και οι «τραπεζίτες» είναι ο ευκολότερος στόχος των λαϊκιστών. Ο λόγος είναι εξαιρετικά απλός. Αυτοί που δανείζονται δεν θέλουν να αποπληρώνουν τα δανειά τους ούτε να πληρώνουν τόκους, οι καταθέτες θέλουν υψηλότερους τόκους και οι υπόλοιποι θέλουν να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες των τραπεζών δωρεάν. Κατά συνέπεια, όλοι τα έχουν με τις τράπεζες, αγνοώντας το γεγονός ότι μια χώρα μπορεί να λειτουργήσει για μεγάλο διάστημα χωρίς κυβέρνηση (π.χ. Βέλγιο πριν από χρόνια), αλλά είναι αδύνατο να λειτουργήσει χωρίς τράπεζες για μεγάλο διάστημα.

Υπάρχει και ένας άλλος λόγος που έχουμε στείλει τις τράπεζες στο ανάθεμα. Υπάρχει αυτή η περίφημη Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. Έχετε δει εδώ και πολλά χρόνια κανέναν εκπρόσωπό της να βγει στην τηλεόραση και με επιχειρήματα να αναπτύξει τις θέσεις των τραπεζών; Έτσι έχουν αφήσει το πεδίο ελεύθερο στους λαϊκιστές να παίζουν χωρίς αντίπαλο.

Για να προκαταλάβω κα-

κεντρεχή σχόλια, δπλώνω κατηγορηματικά ότι εδώ και πάρα πολλά χρόνια δεν έχω καμία επαγγελματική σχέση με καμία τράπεζα. Εντούτοις, με κίνδυνο να στενοχωρήσω πολλούς, σήμερα θα προσπαθήσω να σας δώσω μια άλλη εικόνα για τις τράπεζες. Και επειδή σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, για να γίνεις πιστευτός πρέπει πρώτα να παρουσιάσεις τα διαπιστευτήριά σου, ξεκινώ από αυτό το σημείο.

Η Δέλτα Πληροφορική, στην οποία ήμουν από τους ιδρυτές και διετέλεσα πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος, κατά διάρκεια της ζωής της (1984-2004) κατά καιρούς είχε πελάτες σχεδόν όλες τις ελληνικές τράπεζες της εποχής, καθώς και τράπεζες σε Κύπρο, Βόρεια Μακεδονία, Αλβανία, Ρουμανία, Σαουδική Αραβία και Ντουμπάι. Το 95% της δραστηριότητάς μας είχε σχέση με τράπεζες και τραπεζικά προϊόντα. Είναι πολύ δύσκολο να φανταστείτε την ποικιλία των υπηρεσιών που η εταιρεία μας παρείχε στις τράπεζες. Ακριβώς για τον λόγο αυτό έχω πλήρη γνώση για το κόστος των υπηρεσιών που παρέχουν οι τράπεζες και μπορώ υπεύθυνα να μιλήσω γι' αυτό.

As ξεκινήσουμε από τις προμήθειες. Μετά την κατακραυγή για τα κέρδη των τραπεζών από προμήθειες, ακόμα και η κυβέρνηση υπέκυψε στον

λαϊκισμό και έκανε «παρέμβαση» στο θέμα των προμηθειών. Ευτυχώς που ο πρωθυπουργός ξεκαθάρισε ότι δεν θα επιβληθεί πρόσθετος φόρος στα κέρδη των τραπεζών, όπως ζητούσε ο πρόεδρος του πράσινου Σύριζα, ο κραταιός **Νίκος Ανδρουλάκης**. Θα είχαμε κυριολεκτικά δράματα. Όταν αρχίζουμε να τιμωρούμε την επιτυχία, τότε σίγουρα οδηγούμαστε στην καταστροφή.

Πάμε στην ουσία. Είναι υψηλές οι προμήθειες; Το σωστό ερώτημα συμπληρώνεται: σε σχέση με τι; Ξεκινώ από την προσωπική μου εμπειρία. Όταν το 2000 επισκέφθηκα μια από τις μεγαλύτερες τράπεζες των σκανδιναβικών χωρών, τη Nordea Bank, πληροφορήθηκα ότι οποιαδήποτε συναλλαγή στον γκισέ χρεωνόταν στον πελάτη προς 4 ευρώ. Αν κάποιος κατέθετε 100 ευρώ σε ταμιά, χρεωνόταν με 4 ευρώ. Σωστά διαβάσατε!

Η κυβέρνηση, στη συζήτηση για τον προϋπολογισμό, ανακοίνωσε ότι μειώνονται ή ακόμα μηδενίζονται ορισμένες προμήθειες. Πιστεύω ότι ο τρόπος που ανακοινώθηκαν τα μέτρα είναι λάθος. Οποιαδήποτε υπηρεσία έχει κόστος. Όταν λέμε ότι αυτή η υπηρεσία παρέχεται δωρεάν, καλλιεργούμε την εντύπωση ότι κάποιος μπορεί να απολαμβάνει μια υπηρεσία χωρίς να την πληρώνει.

Αυτό είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα στη χώρα μας. Δεν γνωρίζω πώς έχει επικρατήσει αυτή η στρέβλωση, αλλά κανένας δεν ασχολείται με το κόστος μιας υπηρεσίας και ποιος πρέπει να την πληρώνει. Επειδή κάθε υπηρεσία εμπεριέχει κόστος, αν κάποιος που επωφελείται από την υπηρεσία δεν την επιβαρύνεται, τότε κάποιος επιβαρύνεται με το κόστος. Πόσο δίκαιο είναι αυτό;

Ελάτε να δούμε ένα παράδειγμα για να διαπιστώσετε ότι στην Ελλάδα ο λαϊκισμός καλά κρατεί. Η προμήθεια για ανάληψη μετρητών από ATM άλλης τράπεζας σε απομακρυσμένες περιοχές όπου υπάρχει μόνο ένα ATM έχει μηδενιστεί. Το μέτρο «φαινεται» λογικό, γιατί έτσι εξυπηρετείται ο πολίτης. Για να το αναλύσουμε. Μια τράπεζα αποφασίζει να εγκαταστήσει ένα ATM σε μία απομακρυσμένη περιοχή για να αποκτήσει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Είναι το κίνητρο για να ανοίξουν λογαριασμό σε αυτή την τράπεζα οι κάτοικοι της περιοχής. Η εγκατάσταση έχει κόστος (capex), αλλά και καθημερινά έξοδα διαχείρισης του ATM, μεταξύ των οποίων: τα μετρητά πρέπει να ανανεώνονται από υπηρεσία ασφαλείας (7x24). Η τράπεζα πληρώνει τον πάροχο υπηρεσιών (όπως τη Δέλτα Πληροφορική) ένα ποσό ανά συναλλαγή και επιπλέον έχει τον κίνδυνο να βανδαλιστούν το ATM. Όταν το χρησιμοποιούν οι πελάτες άλλων τραπεζών, πέρα από το κόστος της συναλλαγής, τα μετρητά τελειώνουν ταχύτερα και έτσι επιβαρύνεται με πρόσθετα έξοδα πλήρωσης των ATM. Τώρα, καλείται να παρέχει όλα αυτά στους πελάτες των ανταγωνιστών της χωρίς κανένα όφελος. Πόσο δίκαιο είναι αυτό; Αφού λοιπόν ο πελάτης δεν πληρώνει την υπηρεσία που απολαμβάνει, τότε τη χρέωση πρέπει να την επιβαρύνεται η τράπεζά του.

Για το θέμα αυτό θα επανέλθω γιατί δεν το επιτρέπει ο χώρος.

Υ.Γ. Για να διαπιστώσετε πώς κορηνγείται το δηλητήριο στη μάζα, αντιγράφω από site αριστερής ιδεολογίας: «**Και να μη μιλήσει κανείς για δύο μέτρα και σταθμά. Τραπεζίτες είναι αυτοί, όχι εξαθλιωμένοι από τα μνημόνια βιοπαλαιστές...**». **Quiz: Ποιοι είναι οι τραπεζίτες; Θέε μου, από ποιους γλιτώσαμε!**

Ο κ. Ανδρέας Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Η ανεξεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας και η διεθνής αβεβαιότητα

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΖΑΪΡΗ**

Οι προοπτικές για την εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας το 2025 είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων που σχετίζονται με τις γεωπολιτικές εντάσεις (πόλεμος στην Ουκρανία, επιχειρήσεις του Ισραήλ σε Λίβανο και Γάζα, εκθρόνιση του καθεστώτος Ασαντ στη Συρία), τα μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα σε πολλές χώρες της Ευρώπης και την κυβερνητική αστάθεια σε Γαλλία και Γερμανία, την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών, τις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής, τις εξελίξεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές, τις πολιτικές που αφορούν την αντιμετώπιση του ενεργειακού προβλήματος κ.ά. Μερικά δε από τα επίμαχα ζητήματα που αναφύονται στην ανάλυση του παγκόσμιου σκηνικού και συνιστούν, σε ένα βαθμό, λόγο αβεβαιότητας για τη χρονιά που θα διανύσουμε, έχουν να κάνουν: Πρώτον, με την αξιοποίηση και ενσωμάτωση των δυνατοτήτων της τεχνικής νομοσχέσης και των συστημάτων αυτοματοποίησης που συντελούν σημαντικά στην κούρσα της παγκόσμιας ανάπτυξης. Δεύτερον, με

το ύψος των επενδύσεων στην κβαντική υπολογιστική και τις υποδομές 5G που θα βελτιώσουν την καθημερινότητα επιχειρήσεων και καταναλωτών. Τρίτον, με την ταχύτητα μετάβασης σε αναλυσίμες πηγές ενέργειας, καθώς οι περιβαλλοντικές πιέσεις των κυβερνήσεων οδηγούν προς αυτή την κατεύθυνση. Από την άλλη, βέβαια, οι επενδύσεις

Στην περίπτωση εφαρμογής πολιτικών προστατευτισμού, η ανασχεδίαση των εφοδιαστικών αλυσίδων στη διακίνηση προϊόντων κρίνεται απαραίτητη.

στην πράσινη ανάπτυξη έχουν να προσφέρουν χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας στην οικονομία. Τέτατον, με την προοπτική του παγκοσμίου εμπορίου και τις εντάσεις στις σχέσεις των μεγάλων οικονομιών της Κίνας και των ΗΠΑ

σε περίπτωση που υλοποιηθεί στην πράξη η δέσμευση του νέου Αμερικανού προέδρου για επιβολή δασμών στα εισαγόμενα προϊόντα τρίτων χωρών. Σε αυτή την περίπτωση εφαρμογής πολιτικών προστατευτισμού, η ανασχεδίαση των εφοδιαστικών αλυσίδων στη διακίνηση προϊόντων κρίνεται απαραίτητη.

Πέμπτον, με την απειλή του παγκόσμιου πληθωρισμού και του υψηλού δημόσιου χρέους να παραμένει ορατή για πολλές ανεπτυγμένες οικονομίες. Το παγκόσμιο χρέος υπολογίζεται στα 100 τρις. δολάρια, δηλαδή στο 93% του ΑΕΠ, ενώ ο παγκόσμιος πληθωρισμός θα διαμορφωθεί κατά μέσον όρο στο 3,9% το 2025, από 5% το 2024 και 6,5% το 2023 (Global Economic Outlook), με πολλούς όμως άγνωστους Χ όσον αφορά την πορεία του, π.χ. τιμές ενέργειας και επίμονος πληθωρισμός σε ορισμένες χώρες.

Όσον αφορά τώρα την ανάπτυξη στις ΗΠΑ, προβλέπεται να έχει δυναμικά χαρακτηριστικά, ενώ στην Ευρώπη η οικονομική δραστηριότητα να εμφανίζεται συγκρατημένη, με πρόβλεψη

ανάκαμψης στο 1,7%. Συνολικά η παγκόσμια ανάπτυξη θα κινηθεί εντός του 2025 στα επίπεδα του 2,7% και 2,8% (0,2 μονάδες αυξημένη από τα επίπεδα του 2024).

Εκτον, με τους ιδιαίτερα ταχείς ρυθμούς που αναμένεται να αναπτυχθούν οι αναδυόμενες οικονομίες, π.χ. Ινδία, Ινδονησία, και να συμμετέχουν δυναμικά στη μεγέθυνση του παγκοσμίου ΑΕΠ. Από την άλλη πλευρά, η Κίνα θα επικεντρωθεί στην ενίσχυση της εσωτερικής καταναλωσης και στην παγίωση του προφίλ του παγκόσμιου τεχνολογικού γιγάντη, που καλλιεργεί εξάλλου συστηματικά τα τελευταία χρόνια.

Αν επανέλθουμε τώρα στις προβλέψεις για την ελληνική οικονομία το 2025, αυτές είναι επίσης συνάρτηση της πορείας τόσο της παγκόσμιας όσο και της ευρωπαϊκής οικονομίας, με δυναμικές ωστόσο μεταβαλλόμενες αφενός τις απαιτούμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας που θα επηρεάσουν την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και αφετέρου τη συνέχι-

ση της άσκησης υπεύθυνων και συνεπών δημοσιονομικών πολιτικών σταθερότητας για διατήρηση των πρωτογενών πλεονασμάτων που βοηθούν στην εξυπηρέτηση του χρέους, το οποίο αναμένεται να μειωθεί ως ποσοστό του ΑΕΠ λόγω των υψηλότερων ρυθμών ανάπτυξης (μεταξύ 2%-3%) και των χαμηλότερων επιτοκίων για ορισμένα δάνεια.

Από την άλλη, ενώ οι επενδύσεις μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης (RRF) ενισχύουν δυναμικά την οικονομία, ιδιαίτερα σε τομείς όπως η πράσινη ενέργεια, οι υποδομές και η ψηφιακή τεχνολογία, αντιθέτως οι ξένες άμεσες επενδύσεις (ΞΑΕ) κινούνται σε χαμηλά επίπεδα. Σε διαφορετική περίπτωση θα ήταν αυτές που θα χρηματοδοτούσαν το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (7% του ΑΕΠ) δίχως αναγκαστική προσφυγή σε δανεισμό, που επί της ουσίας αντανακλά το υπερμέγεθες πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας, που είναι η υστέρηση των εξαγωγών έναντι των εισαγωγών, κάτι που αναγκάζει τη χώρα μας να προσφεύγει σε δανεισμό για να

καλύψει τις ανάγκες κατανάλωσης σε σχέση με την αδύναμη εγχώρια παραγωγή.

Η περιορισμένη παραγωγική βάση της οικονομίας αντανακλά το εσωστρεφές αναπτυξιακό μοντέλο το οποίο θα πρέπει να αλλάξει και στο οποίο ορείεται και η μεγάλη υστέρηση ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Παρ' όλα αυτά, η ελληνική οικονομία στη μεγάλη της εικόνα παραμένει ισχυρή και ανθεκτική με ρυθμούς ανάπτυξης πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, με δημοσιονομική συνέπεια στην τήρηση στόχων, πρωτογενή πλεονάσματα, ελεγχόμενο πληθωρισμό και ανεργία σε επίπεδα κάτω του 10%. Η μετάβαση σε περισσότερα πράσινα μορφές ενέργειας θα αποτελέσει πόλο έλξης νέων επενδύσεων, ενώ η άμεση ψηφιοποίηση στον δημόσιο τομέα θα συντελέσει καθοριστικά στη βελτίωση της παραγωγικότητας.

Ο κ. Αντώνης Ζαΐρης είναι καθηγητής Διοίκησης Επιχειρήσεων, εκτελεστικός αντιπρόεδρος ΣΕΛΠΕ, μέλος της Ένωσης Αμερικανών Οικονομολόγων.

Επελαύνουν στην Ευρώπη οι κινεζικές αεροπορικές εταιρείες

Αυξάνουν δρομολόγια και χωρητικότητα, προσφέρουν φθηνότερα εισιτήρια

Οι κινεζικές αεροπορικές εταιρείες σπεύδουν να αφήσουν το αποτύπωμά τους στην Ευρώπη, την ώρα που οι αερομεταφορείς της Δύσης χάνουν έδαφος. Οι τρεις μεγαλύτερες κρατικές αεροπορικές εταιρείες της Κίνας επεκτείνουν ταχύτατα τα δρομολόγια και τη χωρητικότητά τους προς τη Γηραιά Ήπειρο, καθώς η ικανότητά τους να πετούν πάνω από τον ρωσικό εναέριο χώρο τους δίνει πλεονέκτημα έναντι των αντιπάλων. Την ίδια ώρα οι Ευρωπαίοι αερομεταφορείς έχουν μειώσει τις απευθείας πτήσεις προς την Κίνα, με τις Scandinavian Airlines, Lufthansa, British Airways και Virgin Atlantic να αναστέλλουν δρομολόγια προς τον «Κόκκινο Δράκο» το 2024, επικαλούμενες πιέσεις λόγω του πολέμου στην Ουκρανία.

Η Μόσχα εξοστράκισε τις περισσότερες ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες από τον ρωσικό εναέριο χώρο της το 2022 ως απάντηση στις κυρώσεις της Δύσης, μετά την πλήρη εισβολή του προέδρου Βλαντίμιρ Πούτιν στην Ουκρανία, προσθέτοντας ώρες στις πτήσεις προς ασιατικούς προορισμούς, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας, και αυξάνοντας τους λογαριασμούς καυσίμων. Το κενό έσπευσαν να καλύψουν κινεζικές εταιρείες, αυξάνοντας τη χωρητικότητα και προσφέροντας φθηνότερα εισιτήρια, παρά το γεγονός ότι αναφέρουν επίμονες απώλειες.

«Οι αερομεταφορείς της Ευρώπης απλώς δεν είναι ανταγωνιστικοί», λέει ο Ντέιβιντ Γου, ειδικός στον κλάδο των αερομεταφορών στο Πανεπιστήμιο New York της

Οι ναύλοι των τριών μεγάλων αεροπορικών εταιρειών της Κίνας είναι περίπου 5% έως 35% φθηνότεροι από εκείνους των ευρωπαϊκών εταιρειών για απευθείας πτήσεις μεταξύ Κίνας και Δυτικής Ευρώπης.

Οι δυτικοί αερομεταφορείς κάνουν λόγο για αθέμιτο πλεονέκτημα των Κινέζων, καθώς μπορούν να πετούν πάνω από τον ρωσικό εναέριο χώρο.

Σαγκάης. Η χωρητικότητα επιβατικών θέσεων μεταξύ Κίνας και Δυτικής Ευρώπης από τους τρεις κύριους κινεζικούς διηπειρωτικούς αερομεταφορείς, Air China, China Eastern και China Southern, ήταν 18% υψηλότερη τον Οκτώβριο σε σχέση με το 2019, σύμφωνα με τον αναλυτή μετοχών της DBS Τζέισον Σαμ. Οι προγραμ-

ματισμένες πτήσεις των τριών αεροπορικών εταιρειών προς το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισπανία και την Ιταλία αυξήθηκαν επίσης μεταξύ 25% και 45% τους πρώτους εννέα μήνες του 2024 σε σύγκριση με το 2019.

Οι κινεζικές εταιρείες μπορούν να προσφέρουν πιο ανταγωνιστικές τιμές λόγω του πλεονεκτήματος πτήσεων πάνω από τη Ρωσία. Οι ναύλοι των τριών μεγάλων αεροπορικών εταιρειών είναι περίπου 5% έως 35% χαμηλότεροι από εκείνους των ευρωπαϊκών εταιρειών για απευθείας πτήσεις μεταξύ Κίνας και Δυτικής Ευρώπης, σύμφωνα με τον αναλυτή της UBS Έρικ Λιν.

Στην Ευρώπη, οι αεροπορικές εταιρείες διαμαρτύρονται ότι οι Κινέζοι ανταγωνιστές έχουν αθέμιτο πλεονέκτημα και δημιουργούν

ασφυξία στα δρομολόγια μεταξύ των δύο περιοχών. Στις ΗΠΑ την ίδια ώρα, οι αεροπορικές εταιρείες άσκησαν επιτυχώς πιέσεις στην κυβέρνηση να διατηρήσει αυστηρό ανώτατο όριο στον αριθμό των απευθείας πτήσεων μετ' επιστροφής προς την Κίνα για να σταματήσει η περαιτέρω εισβολή από τους κινεζικούς αερομεταφορείς. Σε ανακοίνωσή της η Lufthansa κάνει λόγο για «εξαιρετικά άνιση θέση» σε σχέση με τους Κινέζους, καθώς επωφελούνται από το χαμηλότερο κόστος και τη μεγαλύτερη κρατική υποστήριξη, καθώς και από τη δυνατότητα να πετούν πάνω από τη Ρωσία. «Το γεγονός ότι η Lufthansa καλείται να αφαιρέσει ένα από τα παλαιότερα δρομολόγια της, το Φρανκφούρτη - Πεκίνο, δείχνει πόσο αλλάζει η ισορροπία του διεθνούς ανταγωνισμού», ανέφερε η εταιρεία.

Οι μεγάλοι αερομεταφορείς της Κίνας έχουν αυξήσει επίσης τις απευθείας πτήσεις προς τη Μέση Ανατολή. Τους πρώτους εννέα μήνες του 2024 οι προγραμματισμένες πτήσεις από τις τρεις μεγάλες αεροπορικές εταιρείες προς τη Σαουδική Αραβία υπερεπταπλασιάστηκαν σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2019, ενώ οι πτήσεις προς τα ΗΑΕ αυξήθηκαν κατά 40%. Οι τρεις μεγάλοι αερομεταφορείς είναι νευραλγικοί για την κυβέρνηση του Πεκίνου, δεδομένου ότι η αεροπορία θεωρείται κινητήρια δύναμη για τη συνεχιζόμενη οικονομική ανάπτυξη, εξακολουθούν όμως να χάνουν χρήματα καταγράφοντας συνδυασμένες απώλειες ύψους 2,9 δισ. δολαρίων το 2023.

Περικοπές 300 εκατ. στις αμοιβές στελεχών της Volkswagen

Περικοπές τουλάχιστον 300 εκατ. ευρώ στις αποδοχές τους πρόκειται να δουν μέχρι το 2030 τα διευθυντικά στελέχη της Volkswagen, με τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου να υφίστανται τις μεγαλύτερες μειώσεις.

Αυτή η συμφωνία –την οποία ανακοίνωσε ο Γκάραν Κίλιαν, μέλος του Δ.Σ. της VW, στον γερμανικό Τύπο– εμπίπτει στο πλάνο μείωσης των εξόδων του ομίλου, με στόχο την εξοικονόμηση 15 δισ. δολαρίων κάθε χρόνο σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται και η μείωση του κόστους εργασίας κατά 1,5 δισ. ευρώ, με επιπλέον απολύσεις 35.000 εργαζομένων μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Πρόκειται για το αποτέλεσμα της συμφωνίας με τα συνδικάτα, το «χριστουγεννιάτικο θαύμα» όπως το αποκάλεσαν οι επικεφαλής των σωματείων, που έκλεισε λίγο πριν από τις γιορτές. Ειδικότερα, αποφεύγοντας το κλείσιμο εργοστασίων, η VW δεσμεύθηκε να μειώσει την παραγωγική δυνατότητά τους στη Γερμανία κατά 734.000 οχήματα.

Επείτα από μια πολύμηνη διαδικασία, κατά την οποία η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία δεχόταν έντονη πίεση στην αγορά, η VW συμφώνησε να διατηρήσει λειτουργικά τα δέκα εργοστάσιά της στη Γερμανία και να επαναφέρει τις συμφωνίες για την ασφάλεια των θέσεων εργασίας έως το 2030. Σε αντάλλαγμα, οι εργαζόμενοι συμφώνησαν να παραιτηθούν από ορισμένα μπόνους, να μειώσουν τον αριθμό των ασκουμένων που εξασφαλίζουν μόνιμη απασχόληση και να μειώσουν την παραγωγική ικανότητα σε πέντε εγκαταστάσεις.

Τα μέτρα, τα οποία ελήφθησαν έπειτα από πέντε γύρους διαπραγματεύσεων, απέχουν πολύ από τη δραστική εξοικονόμηση που είχε αρχικά προτείνει η VW. Οι επι-

κεφαλής των εργατικών συνδικάτων τάχθηκαν σθεναρά κατά των σχεδίων για απολύσεις χιλιάδων εργαζομένων, περικοπή μνηνίων μισθών και κλείσιμο τριών γερμανικών εργοστασίων για να γίνει η VW πιο ανταγωνιστική. Ωστόσο ζητούσαν από τα διευθυντικά στελέχη να αναλάβουν την ευθύνη για την ύφεση της εταιρείας και να συμφωνήσουν σε μείωση των αποδοχών τους.

Σε κάθε περίπτωση, η συμφωνία φαίνεται να έδωσε στον διευθύνοντα σύμβουλο Ολίβερ Μπλουμ μια νέα ευκαιρία για να επανεκκινήσει τη μεγαλύτερη αυτοκινητοβιομηχανία της Ευρώπης, καθώς το μερίδιο αγοράς της στην Κίνα συρρικνώνεται συνεχώς και επιβραδύνεται η ζήτηση για ηλεκτρικά οχήματα στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ. «Πρόκειται για σημαντικό μήνυμα για τη Γερμανία», δήλωσε ο εκπρόσωπος του συνδικάτου IG Metall. «Η συμφωνία στέλνει σήμα ότι υπάρχει η πρόθεση να βρεθεί λύση στα μεγάλα προβλήματα», συμπλήρωσε ο ίδιος. Όπως και να 'χει, η κατάσταση της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας είναι άκρως αντίθετη σε σύγκριση με μερικά χρόνια νωρίτερα. Ο κλάδος ήταν ο μεγάλος «νικητής» της κατάρρευσης των εμπορικών φραγμών τις δεκαετίες του 1990 και του 2000. Ακόμη και μετά την κρίση του 2008, η Ευρώπη ήταν παγκοσμίως κυρίαρχος στην παραγωγή αυτοκινήτων και στην τεχνολογία, με κορωνίδα τη VW. Τώρα, όμως, οι αυστηρότεροι κανονισμοί για τους ρύπους, η ραγδαία πρόοδος του ανταγωνισμού στην Κίνα και η αποτυχία μέχρι στιγμής του στοιχήματος στην ηλεκτροκίνηση ασκούν τεράστια πίεση στον κλάδο. Το κόστος της ενέργειας και το ενδεχόμενο επιβολής δασμών από τη νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ συρρικνώνουν ακόμη περισσότερα τα περιθώρια.

ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
12:00 – 13:30

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣΕ!

MICHAEL KEATON

KNOX GOES AWAY

SUNDAY NIGHT MOVIE
MOVIES BEST HD
THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 21:00

KNOX GOES AWAY / ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΗ ΘΡΙΑΕΡ

Ένας πληρωμένος δολοφόνος που έχει διαγνωστεί με άνοια έχει μια τελευταία ευκαιρία να εξιλεωθεί σώζοντας τη ζωή του αποξενωμένου γιου του.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet **cyta** **vision** **MOVIES HD** **MESIMVRIA**

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

Αβεβαιότητα λόγω Τραμπ στην παγκόσμια οικονομία

Δύσκολη χρονιά το 2025 εάν
υλοποιηθούν οι απειλές για δασμούς

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την παγκόσμια ανάπτυξη είναι «η αβεβαιότητα και τώρα επικρατεί αβεβαιότητα σχετικά με το τι φέρνει μαζί της η δεύτερη θητεία του Ντόναλντ Τραμπ στο τιμόνι των ΗΠΑ». Η δήλωση ανήκει στον Λούις Ογκάνες, επικεφαλής του τομέα μακροοικονομικών ερευνών στην JPMorgan και αναφέρεται σε όσα μπορεί να συνεπάγεται η πολιτική του νέου προέδρου των ΗΠΑ και σε όσα θα υλοποιήσει από τις εξαγγελίες του κατά την προεκλογική περίοδο και μετά την εκλογή του.

Αν υλοποιηθεί την απειλή του για δασμούς έως και 60% στις εισαγωγές από την Κίνα, τα κινεζικά προϊόντα θα γίνουν σαφώς πιο ακριβά στις ΗΠΑ. Αυτό συνεπάγεται επιτάχυνση του πληθωρισμού και πιθανώς διατήρηση των επιτοκίων σε υψηλότερα επίπεδα. Εν ολίγοις, πολύ δύσκολη χρονιά για την παγκόσμια οικονομία, που σύμφωνα με το ΔΝΤ δεν θα αναπτυχθεί περισσότερο από 3,2% σε όλο το 2025. Ακριβώς μια εβδομάδα πριν από τα Χριστούγεννα, η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ προχώρησε σε μια ακόμη μείωση επιτοκίων διευκολύνοντας τη ζωή όσων Αμερικανών αποπληρώνουν δάνεια.

Η αντίδραση των αγορών ήταν, όμως, αρνητική και οι τιμές των μετοχών υποχώρησαν, καθώς ο επικεφαλής της Fed, Τζερόμι Πάουελ, προειδοποίησε πως τελικά θα προχωρήσει σε λιγότερες μειώσεις επιτοκίων μέσα στο 2025. Στο μεταξύ, από τον Νοέμ-

Οι εξαγγελίες του νέου προέδρου των ΗΠΑ, σε έναν κόσμο εξαρτημένο από το εμπόριο, μπορεί να βυθίσουν τη διεθνή οικονομία στην ύφεση, προειδοποιούν αναλυτές.

βριο και τη νίκη του Ντόναλντ Τραμπ, ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ δεν έχει πάψει να απειλεί με όλο και περισσότερους δασμούς τους εμπορικούς εταίρους της υπερδύναμης και κατά κύριο λόγο την Κίνα, τον Καναδά και το Μεξικό. Όπως τονίζει ο Ογκάνες, «η υπερδύναμη υιοθετεί μια στάση απομονωτισμού, αυξάνει τους δασμούς και προσπαθεί να προσφέρει πιο αποτελεσματική

Από τον Νοέμβριο και τη νίκη του Ντόναλντ Τραμπ, ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ δεν έχει πάψει να απειλεί με όλο και περισσότερους δασμούς τους εμπορικούς εταίρους της υπερδύναμης και κατά κύριο λόγο την Κίνα, τον Καναδά και το Μεξικό.

προστασία στον αμερικανικό μεταποιητικό τομέα». Ο ίδιος εκτιμά πως ακόμη κι αν κατορθώσει με αυτόν τον τρόπο να τονώσει την ανάπτυξη στις ΗΠΑ, έστω βραχυπρόθεσμα, θα καταφέρει πλήγμα σε πολλές χώρες που βασίζονται στις εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ. Σύμφωνα με τον Μορίς Ομπσπφελντ, οικονομολόγο και πρώην στέλεχος του ΔΝΤ, αλλά και πρώην σύμβουλο του προέδρου Ομπάμα, οι νέοι δασμοί «θα είναι απολύτως καταστροφικοί» για τις οικονομίες του Μεξικού και του Καναδά και τελικά επιζήμιοι για την αμερικανική οικονομία.

Ο εν λόγω οικονομολόγος επικαλείται το παράδειγμα μιας βιομηχανίας που «εξαρτάται από μια εφοδιαστική αλυσίδα συνδεδεμένη με τρεις χώρες, αλλά όταν επέρχεται ρήγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα ακολουθούν εκτεταμένες ζημιές στην αγορά αυτοκι-

νήτων». Στην περίπτωση αυτή μπορεί να ακολουθήσει άνοδος των τιμών, μείωση της ζήτησης για τα προϊόντα και πλήγμα στην κερδοφορία της εταιρείας, που με τη σειρά της θα έχει αντίκτυπο στα επίπεδα των επενδύσεων. Για τον κ. Ομπσπφελντ, που είναι στέλεχος του Ινστιτούτου Πέτερσον για τη διεθνή οικονομία, η κατακλείδα είναι πως «η επιβολή τέτοιου είδους δασμών σε έναν κόσμο εξαρτημένο από το εμπόριο μπορεί να πλήξει την ανάπτυξη και να βυθίσει την παγκόσμια οικονομία στην ύφεση». Μπορεί, άλλωστε, να προκαλέσει αλληπάλληλες πολιτικές κρίσεις με άγνωστες συνέπειες, όπως καταδεικνύει η παράτηση του Καναδού πρωθυπουργού Τζάστιν Τρινττό, που σαφώς σχετίζεται με την απειλή των δασμών.

Οι δασμοί ενδέχεται επίσης να πλήξουν τον μεταποιητικό τομέα του Μεξικού, που βασίζεται στις

εξαγωγές. Αν και το μεγαλύτερο μέρος του διμερούς εμπορίου Κίνας - ΗΠΑ υπόκειται ήδη σε δασμούς που επέβαλε ο Τραμπ κατά την πρώτη θητεία του, η απειλή των νέων δασμών μπορεί να αποτελέσει μείζονα κίνδυνο για τη δεύτερη οικονομία του κόσμου και ειδικότερα για το νέο έτος. Στην ομιλία του για το νέο έτος, ο Κινέζος πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ αναγνώρισε πως υπάρχουν «προκλήσεις και αβεβαιότητες από το εξωτερικό περιβάλλον» αλλά τόνισε πως «η κινεζική οικονομία βρίσκεται σε τροχιά ανόδου». Για την Κίνα οι εξαγωγές είναι κρίσιμες σημασίας. Αν επιβληθούν υψηλοί δασμοί και ακολουθήσει πτώση της ζήτησης λόγω των αυξημένων τιμών, θα πολλαπλασιαστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κινεζική οικονομία εντός της χώρας όπως η πτώση των καταναλωτικών δαπανών και των εταιρικών επενδύσεων που

προσπαθεί επίμονα να αντιμετωπίσει η ηγεσία της.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα οι προσπάθειες του Πεκίνου αποδίδουν, γι' αυτό και αναβάθμισε την πρόβλεψή της για ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας από το 4,1% στο 4,5% για το 2025. Δεδομένου, όμως, ότι κλιμακώνεται η ένταση ανάμεσα στην Ουάσινγκτον και το Πεκίνο και αναμένεται να κλιμακωθεί περαιτέρω υπό τον Τραμπ, πολλές εταιρείες προσπαθούν να βρουν εναλλακτικούς προμηθευτές ή εναλλακτικούς εμπορικούς εταίρους. Χρειάστηκαν, όμως, 30 με 40 χρόνια για να αναδυθεί η Κίνα ως ισχυρός προμηθευτής των παγκόσμιων βιομηχανιών, γι' αυτό και το πρόβλημα είναι σοβαρό για πολλές εταιρείες που δεν έχουν προετοιμαστεί για να υποκαταστήσουν την Κίνα στην εφοδιαστική τους αλυσίδα ή στις εμπορικές τους σχέσεις.

Υψηλότερη από τα επίπεδα προ πανδημίας η αποταμίευση στην Ευρώπη

Μεγαλύτερο μερίδιο του εισοδήματός τους φαίνεται πως αποταμιεύουν πια τα νοικοκυριά στην Ευρωζώνη σε σύγκριση με τα επίπεδα προ πανδημίας, προκειμένου να ανακτήσουν τον πλούτο που έχασαν στο μεταξύ λόγω υψηλού πληθωρισμού. Αυτό αναφέρει σε ανάλυσή της η ΕΚΤ, αφήνοντας να εννοηθεί ότι η πολυαναμενόμενη ανάκαμψη της κατανάλωσης που θα πυροδοτήσει την ανάπτυξη της οικονομίας δεν θα συμβεί σύντομα. «Ο ρυθμός της αποταμίευσης αναμένεται να παραμείνει υψηλός σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, αν και κάπως χαμηλότερος από την πρόσφατη κορύφωσή του, αντανakλώντας εν μέρει τη μείωση των επιτοκίων δανεισμού», αναφέρει η ΕΚΤ στη σχετική ανάλυση.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, τα νοικοκυριά στην Ευρωζώνη αποταμίευσαν κατά μέσον όρο το 15,7% του διαθέσιμου εισοδήματός τους το δεύτερο τρίμηνο του 2024. Το ποσοστό αυτό είναι πολύ υψηλότερο από το 12%-13% που σημειωνόταν πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας. Έτσι, επιβαρύνεται η κατανάλωση και κατ' επέκταση η οικονομική δραστηριότητα, η οποία εδώ και ένα χρόνο κινείται λίγο πάνω από το μηδέν, παρότι

Η ΕΚΤ συνεχίζει να πιστεύει ότι οι καταναλωτικές δαπάνες θα ανακάμψουν στο μέλλον και θα πυροδοτήσουν την ανάπτυξη της οικονομίας.

Η ΕΚΤ έχει προβλέψει ανάκαμψη με βάση την κατανάλωση. Βασική αιτία είναι η ραγδαία επιτάχυνση του πληθωρισμού της διετίας 2021-2022, σύμφωνα

με την κεντρική τράπεζα. «Με την άνοδο του πληθωρισμού, τα καθαρά εισοδήματα των νοικοκυριών συρρικνώθηκαν την τελευταία διετία, αυξάνοντας τα

Η ΕΚΤ προβλέπει ότι τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο η αποταμίευση των νοικοκυριών θα παραμείνει υψηλή.

κίνητρα για να ξαναχτίσουν τον πλούτο τους», αναφέρει η ΕΚΤ. Σε πραγματικούς όρους, ο πλούτος των νοικοκυριών, δηλαδή ακίνητα, καταθέσεις, ομό-

λογα και μετοχές πλυν των οφελών, αυξήθηκε σημαντικά με το ξέσπασμα της πανδημίας, άρχισε να μειώνεται το 2022 και επέστρεψε στα επίπεδα προ πανδημίας το 2023. Τα νοικοκυριά άρχισαν πρόσφατα να ενισχύουν τις αποταμιεύσεις τους για να ξαναχτίσουν τις περιουσίες τους, καθώς στο μεταξύ οι πραγματικοί μισθοί αυξήθηκαν σημαντικά και τα επιτόκια διαμορφώθηκαν σε υψηλό επίπεδο.

Η ΕΚΤ επισημαίνει μάλιστα ότι παρά την ισχυρή άνοδο στα πραγματικά εισοδήματα που σημειώθηκε στην Ευρωζώνη μεταξύ 2022 και 2024, τα νοικοκυριά δεν προσάρμοσαν αμέσως την κατανάλωσή τους. Εξάλλου, ο πόλεμος στην Ουκρανία προκάλεσε διάχυτη αβεβαιότητα και οι καταναλωτές δίστασαν να αυξήσουν τα έξοδά τους.

Η άνοδος στις αποταμιεύσεις σε μια περίοδο που οι καταναλωτές απολαμβάνουν τη μεγαλύτερη αύξηση μισθών εδώ και χρό-

νια πηγαίνει κόντρα στις βασικές προβλέψεις γύρω από την κατανάλωση και προκαλεί προβληματισμό. Ορισμένοι οικονομολόγοι πιστεύουν ότι ο κόσμος θα επιστρέψει στα παραδοσιακά μοτίβα κατανάλωσης, αλλά κάποιιοι προειδοποιούν ότι πρόκειται για μόνιμη αλλαγή, η οποία μεταξύ άλλων υπονομεύει το μέλλον της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Πάντως, η ΕΚΤ συνεχίζει να πιστεύει ότι οι καταναλωτικές δαπάνες θα ανακάμψουν στο μέλλον και διατηρεί την πεποίθηση ότι θα πυροδοτήσουν την ανάκαμψη της οικονομίας του μπλοκ. «Η πιθανή πτώση στον ρυθμό αποταμίευσης σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη ισχυρή ανάπτυξη στους πραγματικούς μισθούς αναμένεται να βοηθήσουν στη δυναμική της ιδιωτικής κατανάλωσης», αναφέρει η ΕΚΤ. Προβλέπει, όμως, ότι τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο η αποταμίευση θα παραμείνει υψηλή.

Η ΑΙ απειλεί 200.000 θέσεις εργασίας στις τράπεζες

Εως και 200.000 θέσεις εργασίας θα καταργήσουν τα επόμενα 3-5 χρόνια οι τράπεζες όλου του κόσμου, καθώς η τεχνητή νοημοσύνη θα αναλάβει εργασίες που σήμερα εκτελούνται από εργαζομένους.

Σύμφωνα με μελέτη του Bloomberg Intelligence, οι επικεφαλής τεχνολογίας των τραπεζών εκτιμούν ότι το 3% του εργατικού δυναμικού τους, κατά μέσον όρο, θα περικοπεί λόγω της τεχνητής νοημοσύνης.

Σε κίνδυνο βρίσκονται κυρίως οι θέσεις εργασίας στο back office (το τμήμα που διεκπεραιώνει συναλλαγές), στο middle office (που παρακολουθεί τους κινδύνους των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και μετράει τις αποδόσεις των επενδύσεων, των χαρτοφυλακίων κ.τ.λ.) και στο τμήμα λειτουργίας.

Αλλαγές αναμένονται και στα τμήματα εξυπηρέτησης πελατών, όπου τα chatbots τεχνητής νοημοσύνης αναλαμβάνουν όλο και περισσότερες εργασίες. Ευάστες θεωρούνται επίσης και άλλες εργασίες που σχετίζονται με τις υποχρεώσεις know-your-customer των τραπεζών (επικαιροποίηση στοιχείων πελατών κ.ά.).

«Οποίες δουλειές περιλαμβάνουν επαναλαμβανόμενες εργασίες ρουτίνας βρίσκονται σε κίνδυνο. Αλλά η τεχνητή νοημοσύνη δεν θα τις αφανίσει. Αντ' αυτού θα οδηγήσει σε μια αναμόρφωση των εργατικών δυναμικού», λέει ο Τόμας Νόετζελ, αναλυτής του Bloomberg Intelligence.

Σχεδόν ένας στους τέσσερις από τους 93 ειδικούς που συμμετείχαν στην έρευνα πρόβλεψε ακόμη μεγαλύτερες περικοπές θέ-

σεων εργασίας, στο 5%-10% του συνολικού εργατικού δυναμικού.

Αυτά τα στοιχεία, που συγκεκριμένα με τη συμμετοχή στελεχών κορυφαίων τραπεζών, όπως η JPMorgan, η Citigroup και η Goldman Sachs, μαρτυρούν ότι η βιομηχανία του finance βρίσκεται μπροστά σε σαρωτικές αλλαγές που θα φέρουν μεταξύ άλλων και βελτίωση της κερδοφορίας.

Το 2027 οι τράπεζες θα μπορούσαν να καταγράψουν προ φόρων κέρδη κατά 12%-17% υψηλότερα από ό,τι θα εμφάνιζαν διαφορετικά, καθώς η τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνει την παραγωγικότητά τους. Αυτό μεταφράζεται σε ένα συνολικό όφελος έως και 180 δισ. δολαρίων.

Οκτώ στους δέκα ερωτηθέντες εκτιμούν ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα βελτιώσει την παραγωγικότητα και την παραγωγή εσόδων

τουλάχιστον κατά 5% τα επόμενα 3-5 χρόνια. Οι τράπεζες πέρασαν χρόνια εκσυγχρονίζοντας τα συστήματα πληροφορικής τους μετά τη χρηματοοικονομική κρίση, προκειμένου να επιταχύνουν τις διαδικασίες και να μειώσουν το κόστος. Τώρα στρέφονται στα νέα εργαλεία της τεχνητής νοημοσύνης, τα οποία θα μπορούσαν να βελτιώσουν περαιτέρω την παραγωγικότητά τους.

Σύμφωνα με έκθεση της Citigroup που δημοσιεύθηκε το περασμένο καλοκαίρι, η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε να αντικαταστήσει περισσότερες θέσεις εργασίας στην τραπεζική βιομηχανία από ό,τι σε οποιονδήποτε άλλον κλάδο. Περίπου το 54% των θέσεων εργασίας στον τραπεζικό τομέα έχει υψηλές δυνατότητες αυτοματοποίησης, όπως υπολογίζεται.

Η βιομηχανία του finance βρίσκεται μπροστά σε σαρωτικές αλλαγές που θα φέρουν μεταξύ άλλων και βελτίωση της κερδοφορίας, καθώς η τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνει την παραγωγικότητά της.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι Βρυξέλλες, ο Ζούκερμπεργκ και οι ευρωπαϊκοί κανόνες

Των ΤΖΟΤΡΤΖ ΧΕΪ και ΚΑΡΕΝ ΚΟΥΚ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ, μεταξύ άλλων, κάνει επανεκκίνηση στις σχέσεις του με την Ευρώπη. Ο διευθύνων σύμβουλος της Meta Platforms επέκρινε πρόσφατα τους ευρωπαϊκούς κανόνες τεχνολογίας και υποσχέθηκε να συνεργαστεί με τον εκλεγμένο πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ για να «απωθήσει τις κυβερνήσεις που στοχοποιούν αμερικανικές εταιρείες και πιέζουν για περικοπές λογοκρισίας». Αυτό ακούγεται κακό για την προώθηση της ατζέντας της Ε.Ε. να ελέγξει το περιεχόμενο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η Meta όμως δεν έχει όλα τα διαθέσιμα χαρτιά στη διάθεσή της.

Εκ πρώτης όψεως, το στοιχείο του Ζούκερμπεργκ είναι ένας περίτεχνος τρόπος να σκοτώσει πολλά πουλιά με μια πέτρα. Η ευνοϊκή διάθεση προς μια ατζέντα φιλική προς τους σκοπούς του κινήματος MAGA βελτιώνει τη σχέση του με τον Τραμπ, ο οποίος διατηρεί στε-

Ο όμιλος Meta αποφάσισε να σταματήσει στις ΗΠΑ το «fact-checking».

νές σχέσεις με τον αντίπαλό του, Έλον Μασκ. Η απόφαση του ομίλου Meta να σταματήσει στις ΗΠΑ τη χρήση προγραμμάτων «fact-checking», όπως είναι γνωστή η διαδικασία επαλήθευσης πληροφοριών ή γεγονότων –μαζί με τις δαπάνες για την ασφάλεια της πλατφόρμας–, εξοικονομεί επίσης στη Meta μια δαπάνη που της стоίχισε 20 δισ. δολάρια από το 2016. Και επιτρέπει στον Ζούκερμπεργκ να επικρίνει τον νόμο για τις ψηφιακές υπηρεσίες (DSA), το εμβληματικό νομοσχέδιο των Βρυξελλών με βάση το οποίο η Ε.Ε. μπορεί να επιβάλει πρόστιμο στις πλατφόρμες έως και 6% επί του παγκόσμιου τζίρου τους, εάν επιτρέπουν επιβλαβές περιεχόμενο.

Είναι άλλωστε μια καλή στιγμή για αντεπίθεση. Ευρωπαίοι επίτροποι με ισχυρές απόψεις για τη ρύθμιση της τεχνολογίας, όπως ο Τιερί Μπρετόν και η Μαργκρέτε Βεστάγκερ, αποχώρησαν. Η επικεφαλής της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, έχει «παγώσει» τις έρευνες για την Big Tech των ΗΠΑ, πιθα-

νότητα για να αποφύγει τη διαμάχη με τον επερχόμενο πρόεδρο των ΗΠΑ. Και οι Ευρωπαίοι πολιτικοί ηγέτες φοβούνται να ερεθίσουν την Ακροδεξιά, μήπως θεωρηθεί ότι περιορίζουν την ελευθερία του λόγου.

Ο Ζούκερμπεργκ και άλλοι ηγέτες της Big Tech θα μπορούσαν συνεπώς να εκμεταλλευθούν το κενό. Η Ε.Ε. έχει επικριθεί για υπερβολικό ζήλο στη ρύθμιση της τεχνητής νοημοσύνης σε σχέση με άλλες οντότητες. Το να ενοχλήσουν τις Βρυξέλλες μπορεί να τους βοηθήσει να πιέσουν για πιο χαλαρούς κανόνες. Ωστόσο, ο Ζούκερμπεργκ δεν τα έχει όλα με το μέρος του. Προς το παρόν η Meta δεν έχει «άμεσα σχέδια» να τερματίσει τη διαδικασία «fact-checking» στην Ε.Ε. Αυτό υποδηλώνει ότι εξακολουθεί να είναι επιφυλακτική στο να καταγγείλει τον νόμο για τις ψηφιακές υπηρεσίες (DSA) που τέθηκε σε ισχύ το 2022. Και θα μπορούσε να υπάρξει και εμπορικό κόστος εάν, για παράδειγμα, ένα δωρεάν για όλους μέσο κοινωνικής δικτύωσης υπονόμει τις μελλοντικές εκλογές στην Ε.Ε. – όπως συνέβη στη Ρουμανία με το TikTok. Οι διανοητές της Meta μπορεί να μη θέλουν να συσχετιστούν με μια πλατφόρμα που ευνοεί την παραπληροφόρηση.

Δεν είναι επίσης σαφές πώς θα αντιδρούσε ο Τραμπ εάν η Ε.Ε. σκλήρυνε τη στάση της και επέβαλλε πρόστιμα βάσει του νόμου DSA. Ο Ζούκερμπεργκ μπορεί να ελπίζει ότι ο πρόεδρος θα απειλούσε με δασμούς στις εξαγωγές της Ε.Ε., όπως τα πολυτελή αγαθά και τα αυτοκίνητα. Ωστόσο, ο Τραμπ μπορεί «να μην πάει τόσο μακριά» για έναν άνδρα που είχε προηγουμένως απειλήσει με ισόβια κάθειρξη. Εν τω μεταξύ, ο εκλεγμένος αντιπρόεδρος του Τζέι Ντι Βαυς επαίνεσε την πρόεδρο της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Εμπορίου των ΗΠΑ Λίνα Καν και μίλησε για την ανάγκη διάλυσης των τεχνολογικών ομάδων με έμπνευση τον νόμο για τις ψηφιακές αγορές της Ε.Ε. Η στάση της Meta κάνει την Ευρώπη και την πρωτοβουλία της ενάντια στο επιβλαβές περιεχόμενο να φαίνεται όλο και πιο μοναχική. Αυτό όμως δεν καθιστά τη συνολική προσέγγιση των Βρυξελλών λιγότερο ισχυρή.

Μνήμες από την κρίση χρέους του 1976 ξυπνούν στη Βρετανία

Τοξικός ο συνδυασμός πτώσης της στερλίνας και ανόδου στις τιμές των ομολόγων

Ενώπιον ενδεχόμενης κρίσης χρέους βρίσκεται η Βρετανία, καθώς τις τελευταίες ημέρες το κόστος του δανεισμού της έχει πάρει την ανιούσα, με τις αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων να βρίσκονται στα υψηλότερα επίπεδα από το 2008 και των 30ετών ομολόγων στα υψηλότερα από την αρχή του 21ου αιώνα. Την ίδια στιγμή η στερλίνα δέχεται συνεχείς πιέσεις και υποχωρεί έναντι όλων των μεγάλων νομισμάτων. Δεδομένου ότι συνήθως η άνοδος των αποδόσεων ενισχύει το νόμισμα της χώρας, ο ασυνήθιστος συνδυασμός των τελευταίων ημερών προδίδει ότι οι επενδυτές έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους στην ικανότητα της κυβέρνησης να κρατήσει υπό έλεγχο το χρέος της χώρας και να ανακόψει τον πληθωρισμό.

Από την Τετάρτη οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του βρετανικού δημοσίου έχουν σημειώσει άνοδο 14 μονάδων βάσης φτάνοντας στο 4,82%, ενώ η στερλίνα έχει υποχωρήσει κατά 1% έναντι του δολαρίου. Πολλοί έσπευσαν να παραλληλίσουν τη νέα κρίση με εκείνη που γνώρισαν οι βρετανικοί τίτλοι το φθινόπωρο του 2022 εξαιτίας των παράτολμων δημοσιονομικών σχεδίων της τότε πρωθυπουργού Λίζ Τρας, που σύντομα αναγκάστηκε σε παραίτηση. Κατά άλλους, όμως, η κατάσταση έχει περισσότερες αναλογίες και ομοιότητες με εκείνη του 1976, που οδήγησε την άλλοτε κραταιά Βρετανία στο ΔΝΤ. Ανάμεσά τους ο Μάρτιν Γουίλε, πρώην στέλεχος της επιτροπής νομισματικής πολιτικής της Τράπεζας της Αγγλίας, που προειδοποιεί τη νέα κυβέρνηση των Εργατικών ότι αν δεν αλλάξει το κλίμα στην αγορά, ίσως χρειαστεί να καταφύγει σε πολιτική λιτότητας προκειμένου να καθυστερήσει τις αγορές ότι θα αντιμετωπίσει το αυξημένο χρέος της χώρας.

Όπως τονίζει ο Γουίλε, που σήμερα είναι καθηγητής Οικονομικών στο King's College του Λονδίνου, «μετά το 1976 δεν έχουμε ξαναδεί αυτόν τον τοξικό συνδυασμό ραγδαίας πτώσης της στερλίνας και ανόδου των αποδόσεων του μακροπρόθεσμου χρέους που μας οδήγησε στο ΔΝΤ». Σε συνέντευξη που παραχώρησε στο Bloomberg τόνισε ότι «μέχρι στιγμής δεν έχουμε φτάσει

Οι βρετανικοί 30ετείς τίτλοι βρίσκονται στα υψηλότερα επίπεδα από την αρχή του 21ου αιώνα και οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων στα υψηλότερα από το 2008.

Οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων του βρετανικού δημοσίου έχουν φτάσει στο 4,82%, ενώ το βρετανικό νόμισμα έχει υποχωρήσει κατά 1% έναντι του δολαρίου.

σε τέτοια κατάσταση, αλλά το ενδεχόμενο θα είναι μάλλον ο εφιάλτης της υπουργού Οικονομικών». Το 1976, πριν από σχεδόν μισό αιώνα δηλαδή, η Βρετανία κατέφυγε στην αρωγή του ΔΝΤ, το οποίο της χορήγησε δάνειο ύψους 3,9 δισ. δολ. Αναγκάστηκε, έτσι, να δεχθεί τους σκληρούς όρους λιτότητας που συνοδεύουν τα δάνεια του ΔΝΤ. Την είχε οδηγήσει σε αυτό το σημείο ο συνδυασμός ενός μεγάλου δημοσιονομικού ελλείμματος και ενός μεγάλου εμπορικού ελλείμματος. Ένας συνδυασμός που είναι και πάλι παρών στη Βρετανία, και όχι

μόνον τώρα, αλλά εδώ και αρκετά χρόνια.

Το κόστος δανεισμού της Βρετανίας βρίσκεται σε ταχύτατη ανοδική πορεία από την αρχή του νέου έτους και αυξάνεται με ταχύτερους ρυθμούς και από της Γαλλίας, που επίσης βρίσκεται στη δίνη μιας διπλής κρίσης, δημοσιονομικής και πολιτικής. Επίσης, η Βρετανία έχει αυξήσει τον δανεισμό της περισσότερο από τη Γαλλία και έχει υψηλότερο δημόσιο χρέος. Το τρέχον δημοσιονομικό έτος ο δανεισμός της θα φτάσει στο 4,5% του ΑΕΠ, για να μειωθεί στο 3,6% το επόμενο έτος.

Παράγοντες της αγοράς και επενδυτές επισημαίνουν πως εντείνεται η ανησυχία για τη Βρετανία, καθώς περιστρέφεται γύρω από το αν μπορεί η κυβέρνηση των Εργατικών να υλοποιήσει τα δημοσιονομικά της σχέδια που βασίζονται σε υπεραποδόσεις προβλέψεις για τους ρυθμούς ανάπτυξης και αν είναι σε θέση να θιασέψει τον πληθωρισμό. Η κρίση της Βρετανίας συμπίπτει χρονικά όχι μόνον με της Γαλλίας, αλ-

λά και με ανάλογη αναταραχή στην αμερικανική αγορά χρέους, καθώς τις προηγούμενες ημέρες οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου έφτασαν στο 5%. Αν και αποκλιμακώθηκαν χθες, είναι σαφές πως η αναταραχή στην αγορά αντανακλά την ανησυχία των επενδυτών για τις προθέσεις του Ντόναλντ Τραμπ να αυξήσει ανεξέλεγκτα τον δανεισμό της υπερδύναμης και να μειώσει τους φόρους.

Οι τρεις κρίσεις έπονται της εποχής της πανδημίας που υπαγόρευσε την αύξηση του δανεισμού του χρέους και στις τρεις οικονομίες. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, το καθαρό χρέος της κυβέρνησης θα υπερβεί το 100% του ΑΕΠ τόσο στις ΗΠΑ όσο και στη Γαλλία, ενώ θα πλησιάσει το ίδιο επίπεδο και στη Βρετανία. Κάτι ανάλογο ισχύει και για τα δημοσιονομικά ελλείμματα, με τις ΗΠΑ να εκτιμάται ότι θα έχουν έλλειμμα άνω του 7% μέσα στο 2025, ενώ η Γαλλία έχει θέσει στόχο το 5% έως 5,5% για το νέο έτος.

BLOOMBERG, REUTERS

Το 2025 θα είναι η χρονιά της «εκδικητικής παραίτησης» για τους εργαζομένους

Η χρονιά της «Εκδικητικής Παραίτησης» εκτιμάται ότι θα είναι το 2025, καθώς πολλοί εργαζόμενοι αισθάνονται εξουθενωμένοι και υποτιμημένοι, με αποτέλεσμα η αγανάκτηση στην αγορά εργασίας να φουσκώνει.

Μετά το κύμα της «Σιωπηλής Παραίτησης» (quiet quitting, όπως ονομάστηκε η τάση όπου πολλοί εργαζόμενοι δεν έκαναν παρά τα απολύτως απαραίτητα στη δουλειά τους), έρχεται η ώρα της πολύ ηχηρής παραίτησης.

Στην «Εκδικητική Παραίτηση», ο εργαζόμενος δεν φεύγει απλά για να πάει σε μια άλλη δουλειά, αλλά και για να κάνει μία δήλωση προς τον προηγούμενο εργοδότη του.

«Η αγορά εργασίας αρχίζει να χαλαρώνει και για εκείνους που βράζουν από αγανάκτηση, αυτή ίσως είναι η χρονιά που επιτέλους θα παραιτηθούν. Όχι σιωπηλά, αλλά με θόρυβο», λέει στο Business Insider η εργασιακή ψυχολόγος Edel Holliday-Quinn. Όπως εξηγεί, πολλοί εργαζόμενοι νιώθουν ότι έχουν πάθει burn out (εργασιακή εξουθένωση), λόγω του αυξημένου εργασιακού φόρτου και των νέων οδν-

γίων για τον περιορισμό της τηλεργασίας. Το 2025, πολλοί από αυτούς θα σκεφτούν: «Νέα χρονιά, νέα δουλειά».

Οι έρευνες δείχνουν ότι οι εργαζόμενοι αισθάνονται όλο και λιγότερη αφοσίωση και σύνδεση με τη δουλειά τους (πρόκειται για μια τάση που έχει ονομαστεί Great Detachment) και καθώς οι

Καθώς οι συνθήκες στην αγορά εργασίας θα διευκολύνουν τις μεταγραφές, οι εργοδότες αναμένεται να δουν τα καλύτερα ταλέντα τους να φεύγουν.

συνθήκες στην αγορά εργασίας εκτιμάται ότι θα διευκολύνουν τις μεταγραφές μέσα στο 2025, οι εργοδότες αναμένεται να δουν σύντομα τα καλύτερα ταλέντα τους να οδεύουν προς την πόρτα.

Σύμφωνα με ειδικούς, οι εργοδότες σε όλους τους κλάδους βλέπουν όλο και περισσότερους

Οι έρευνες δείχνουν ότι οι εργαζόμενοι αισθάνονται όλο και λιγότερη αφοσίωση και σύνδεση με τη δουλειά τους.

εργαζομένους να παίζουν ένα «θέατρο παραγωγικότητας» και να παριστάνουν τους πολύ απασχολημένους για να βγάλουν τη μέρα, καθώς το ενδιαφέρον πολλών για το αντικείμενο της δουλειάς τους μειώνεται.

Αυτή η δυσάρεσκη των εργαζομένων εκφράστηκε το 2023

με τις λεγόμενες «αιτήσεις οργής», καθώς πολλοί έμπαιναν στις αγγελίες εργασίας και έκαναν αιτήσεις κάθε φορά που ένοιωθαν ότι έπρεπε να εκτονώσουν την οργή τους. Όμως, με την «Εκδικητική Παραίτηση», αυτοί οι αγανακτισμένοι εργαζόμενοι πηγαίνουν ένα βή-

μα παρακάτω, με κίνητρο να δείξουν στον εργοδότη τους ότι τον εγκαταλείπουν για κάτι καλύτερο.

Σύμφωνα με την Holliday-Quinn, το πρόβλημα είναι ότι οι εργαζόμενοι καλούνται να διαχειριστούν μεγαλύτερο εργασιακό φόρτο, την ώρα που το κενό

επικοινωνίας ανάμεσα στην ηγεσία και το εργατικό δυναμικό μεγαλώνει. Η έρευνα Businessolver διαπίστωσε ότι ενώ το 55% των CEO πιστεύει ότι διοικεί με ενσυναίσθηση, μόνο το 28% των υπαλλήλων συμφωνεί.

Την κατάσταση δυσχεραίνουν και οι δημογραφικές τάσεις, καθώς τα μέλη της Generation Z δεν αισθάνονται την ανάγκη να προωθήσουν την καριέρα τους, όταν βλέπουν ότι η ανταμοιβή είναι φτωχή. Οι νεότεροι εργαζόμενοι είναι «λιγότερο διατεθειμένοι να ανεχθούν ξεπερασμένες εργασιακές κουλτούρες και αυστηρές ιεραρχίες», εξηγεί η Holliday-Quinn.

«Οι εταιρείες που δεν θα προσαρμοστούν σε αυτές τις προσδοκίες θα δυσκολευτούν να κρατήσουν το επόμενο κύμα των ταλέντων», προειδοποιεί η ψυχολόγος.

«Το 2025 φαίνεται ότι θα είναι μια αφύπνιση προς τους εργοδότες. Αυτοί που εστίασαν στον έλεγχο έναντι της σύνδεσης, ή αγνόησαν την αυξανόμενη δυσάρεσκη στις ομάδες τους θα αντιμετωπίσουν τις συνέπειες», καταλήγει η Holliday-Quinn.

Προειδοποίηση από Ε.Ε. για τις τιμές των ακινήτων

Είναι υπερτιμημένες κατά 20%, αναφέρει έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Η αλματώδης άνοδος της τιμής των ακινήτων το 2023 προστέθηκε, στην τελευταία έκθεση της Κομισιόν, στον κατάλογο των μακροοικονομικών ανισορροπιών, που «εξασφαλίζουν» στην Ελλάδα μια σταθερή θέση τα τελευταία χρόνια μεταξύ των χωρών για τις οποίες χτυπά προειδοποιητικό «καμπανάκι» για πιθανούς μελλοντικούς κινδύνους.

Η Κομισιόν δημοσίευσε λίγο πριν από τα Χριστούγεννα τον πίνακα επιδόσεων των κρατών-μελών της Ε.Ε. στους μακροοικονομικούς δείκτες που θεωρεί κρίσιμους για την οικονομική σταθερότητα. Από τους 13 βασικούς δείκτες, η Ελλάδα βρίσκεται πάνω από το όριο στους 5 και η καινούργια άφιξη εδώ είναι οι τιμές των ακινήτων. Με 13,8% αύξηση το 2023 είναι μακράν η πρώτη χώρα και δεδομένου ότι στην Ε.Ε. συνολικά οι τιμές σημείωσαν ελαφρά μείωση, η Κομισιόν εκφράζει ανησυχία. Οι κατοικίες είναι υπερτιμημένες κατά 20%, σημειώνει, ενώ η αύξηση ήταν ιδιαίτερος ψηφιά. Υπολογίζεται ότι από το 2017 ξεπέρασε την αύξηση των εισοδημάτων των νοικοκυριών κατά 20%. Αυτό συνιστά παράγοντα κινδύνου για μια απότομη διόρθωση, σε περίπτωση που επιδεινωθούν οι οικονομικές συνθήκες. Πάντως, ως προς τους κινδύνους για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, έκθεση της ΕΚΤ το 2024 υποστήριξε ότι είναι χαμηλοί.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι, βεβαίως, επίσης μια μεγάλη πηγή ανησυχιών, καθώς η χώρα διολίσθησε σε μεγάλα ελλείμματα μόλις βγήκε από τα μνημόνια και στη συνέχεια με την πανδημία και την ενεργειακή κρίση. Παρά τη σχετική βελτίωση του 2023, όταν το έλλειμμα υποχώρησε στο 6,2% του ΑΕΠ, εξακολουθεί να βρίσκεται πολύ πάνω από το αποδεκτό όριο της Κομισιόν, το 4% του ΑΕΠ. Η έκ-

θεση της Κομισιόν δεν μας λέει κάτι που δεν ξέραμε ή που δεν έχει αναφέρει κατ' επανάληψη στις εκθέσεις του πρόσφατα ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας ως προς τα αίτια αυτής της ανισορροπίας: οι επενδύσεις του Ταμείου Ανάκαμψης έπαιξαν τον ρόλο τους, καθώς οδήγησαν σε εισαγωγές μηχανολογικού εξοπλισμού, ωστόσο σημαντικό ρόλο έπαιξε και παίζει πάντα η κατανάλωση. Η ανάπτυξη στην Ελλάδα συνοδεύεται συστηματικά από διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου, καθώς η χώρα δεν είναι σε θέση να καλύψει τις ανάγκες της από την εγχώρια

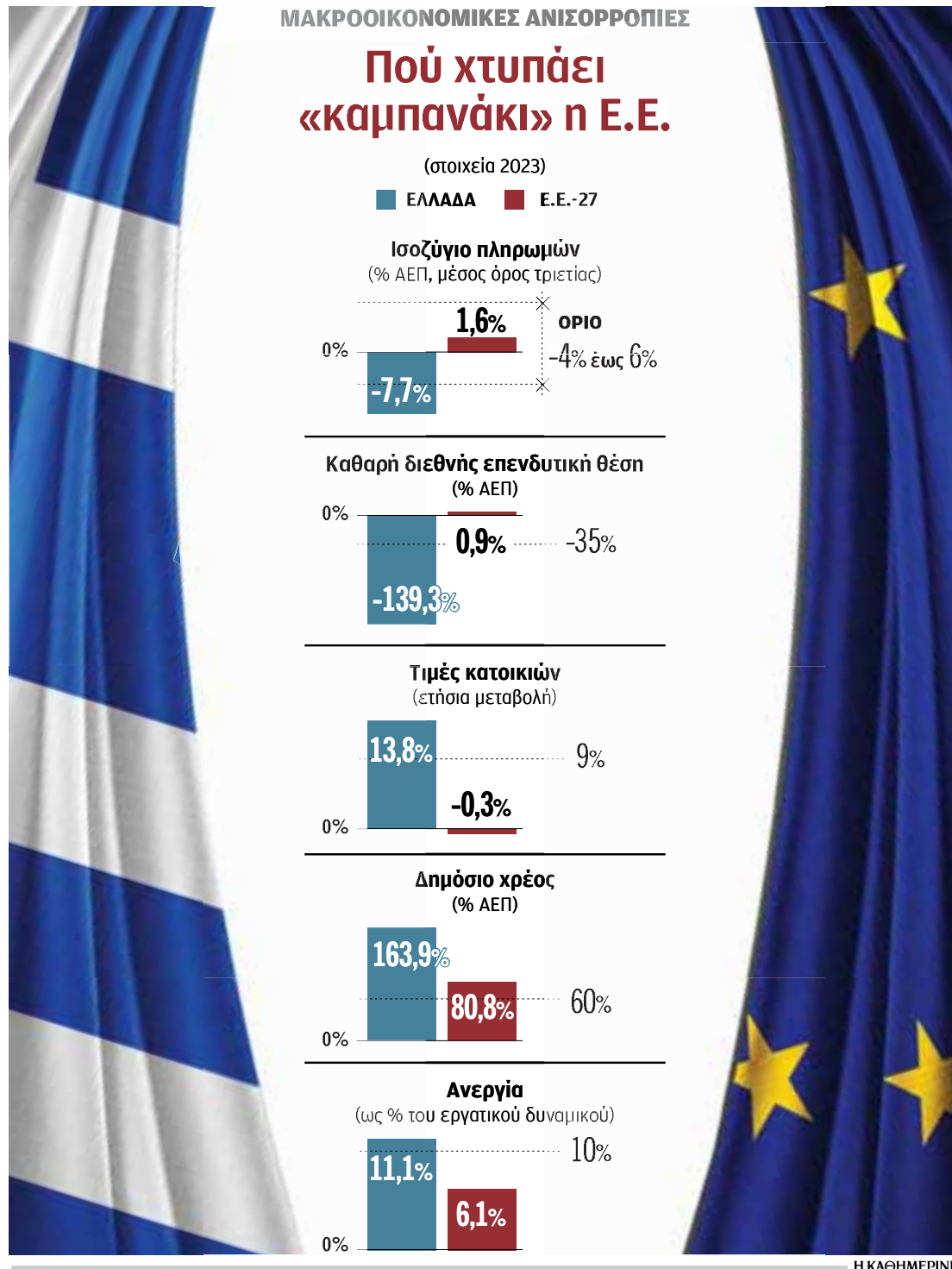
Μεγαλύτερο πρόβλημα το χρέος: με ποσοστό 163,9% του ΑΕΠ το 2023 παραμένει το υψηλότερο στην Ε.Ε. Ωστόσο, η Κομισιόν αναγνωρίζει τη μεγάλη υποχώρηση.

παραγωγή. Η Ελλάδα, σύμφωνα με τον πίνακα επιδόσεων της Κομισιόν, έχει –με ελάχιστη διαφορά– το δεύτερο υψηλότερο έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, κατά μέσον όρο στην τριετία 2021-23, μετά τη Ρουμανία: 7,7% του ΑΕΠ της έναντι 7,8% της βαλκανικής χώρας. Άλλες 3 χώρες βρίσκονταν σε ανάλογη θέση, με ελλείμματα ισοζυγίων πάνω από 4% του ΑΕΠ τους. Έτσι, η καθορή διεθνής επενδυτική της θέση, που δείχνει τη συσσώρευση του χρέους προς το εξωτερικό, είναι μακράν η χειρότερη, αν και έχει «παρέα» στην υπέρβαση του ορίου άλλα 7 κράτη-μέλη. Ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος είχε σημειώσει

πρόσφατα ότι «η αρνητική διεθνής επενδυτική θέση της χώρας είναι σημαντικό στοιχείο εξωτερικής χρηματοπιστωτικής ευπάθειας, αποτελώντας δυνητική πηγή κινδύνων. Ο ίδιος είχε συνδέσει το πρόβλημα αυτό και με την αρνητική αποταμίευση, καθώς «η ανεπάρκεια των εγχώριων αποταμιεύσεων οδηγεί σε προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό. Αυτό υποδηλώνει ότι η χώρα ξεδεύει πολύ περισσότερα απ' όσα παράγει ή, με άλλα λόγια, ότι δεν υπάρχουν επαρκείς εγχώριες αποταμιεύσεις για τη χρηματοδότηση επενδύσεων».

Το δημόσιο χρέος είναι βεβαίως ο πρωταγωνιστής των μακροοικονομικών ανισορροπιών της χώρας, καθώς με ποσοστό 163,9% του ΑΕΠ το 2023 παραμένει το υψηλότερο στην Ε.Ε. Ωστόσο, η Κομισιόν επεσήμανε στην έκθεσή της τη μεγάλη υποχώρηση κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2019 και την πρόβλεψη για περαιτέρω υποχώρησή του το 2024 και το 2025. Η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, με άλλα λόγια η ανάπτυξη συν τον πληθωρισμό, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο εδώ, ωστόσο η Κομισιόν αποδίδει εύσημα στην κυβέρνηση και για τις δημοσιονομικές επιδόσεις, σημειώνοντας ότι ο προ-υπολογισμός θα είναι περίπου ισοσκελισμένος τον επόμενο χρόνο, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμα θα αγγίξει το 3% του ΑΕΠ. Επιπλέον, δεδομένου ότι το χρέος διακρατείται από επίσημους φορείς και έχει ευνοϊκά επιτόκια και μακρά περίοδο ωρίμανσης, οι δαπάνες τόκων είναι ελεγχόμενες και περιορισμένες βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. Παρ' όλα αυτά, η ανάλυση βιωσιμότητας χρέους της Κομισιόν δείχνει σταθερά υψηλούς κινδύνους μεσοπρόθεσμα.

Τέλος, η ανεργία είναι μεταξύ των δεικτών που τοποθετούν την Ελλάδα στις χώρες με μεγάλες μα-

κροοικονομικές ανισορροπίες, παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε. Κι αυτό γιατί με 11,1% το 2023 έχει τη δεύτερη υψηλότερη ανεργία μετά την Ισπανία (12,2%) και βρίσκεται πάντα πάνω από το όριο του 10%, το οποίο έχει θέσει η Κομισιόν. Η τελευταία αναγνωρίζει ότι η ανεργία προβλέπεται να πέσει κάτω από το 10% το 2025, αλλά επισημαίνει ότι η αγορά εργασίας αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα και αναντιστοιχία στις ζητούμενες και προσφερόμενες δεξιότητες.

Τα συν και τα πλην

Η έκθεση επισημαίνει επίσης και άλλες αδυναμίες ή προβλήματα: το

μέσο κόστος δανεισμού των επιχειρήσεων παραμένει υψηλό. Η κατάσταση του χρηματοπιστωτικού τομέα, αν και βελτιώθηκε, εξακολουθεί να έχει ανησυχητικά στοιχεία. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια σημείωσαν ελαφρά αύξηση του 2024 στο 5,2% του ΑΕΠ το β' τρίμηνο, που είναι το υψηλότερο ποσοστό στην Ε.Ε. Εν τω μεταξύ, τα κόκκινα δάνεια εξακολουθούν να υπάρχουν, έστω και εκτός ισολογισμών τραπεζών, συνιστώντας πάντα απειλή για την οικονομία. Επιπλέον, η κεφαλαιοποίηση των τραπεζών είναι κάτω από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

Υπάρχουν και οι θετικές επισημάνσεις: το χρέος των νοικοκυριών

συνεχίζει να μειώνεται, φτάνοντας στο 41% του ΑΕΠ το 2023, 14 μονάδες κάτω από το επίπεδο προ πανδημίας και κάτω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. Βεβαίως, ο πληθωρισμός έπαιξε και εδώ τον ρόλο του. Η ανταγωνιστικότητα κόστους συνέχισε να βελτιώνεται στην Ελλάδα, όπως και στην Ισπανία, στην Πορτογαλία και την Κύπρο. Επίσης η Ελλάδα, μαζί με τη Βουλγαρία, την Κροατία, την Κύπρο, την Πορτογαλία σημείωσαν τα μεγαλύτερα κέρδη σε ό,τι αφορά την αύξηση των εξαγωγικών τους επιδόσεων, κατά μέσον όρο την τριετία 2021-2023. Εννοείται ότι ο τουρισμός έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο σημείο αυτό.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Οι κτηματικές επιδόσεις του Δεκεμβρίου

Είπαμε πως το 2024 ήταν μια δύσκολη χρονιά. Σε ό,τι αφορά στα ακίνητα οι μηνιαίες τάσεις έδειχναν να είναι από αρνητικές έως σταθεροποιητικές. Πώς έκλεισε λοιπόν η χρονιά. Η ανάλυση πιο κάτω.

Τον Δεκέμβριο του 2024 σημειώθηκαν συνολικά 1.778 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, γεγονός που τον κατατάσσει στη δεύτερη θέση του 2024, μετά τον Ιούλιο που κυριάρχησε με 1.856 πωλήσεις. Σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο ο Δεκέμβριος έπεσε μια θέση, αφού πέρσι ήταν ο καλύτερος μήνας με 2.074 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια πτώση φέτος της τάξης του 14%. Όλο το 2024 έγιναν συνολικά 19.155 μεταβιβάσεις σε σχέση με 18.824 μεταβιβάσεις που έγιναν κατά το 2023. Αυξήθηκαν, δηλαδή, κατά μόλις 1,8%.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν), η παγκύπρια εικόνα για τον Δεκέμβριο παρόμοια με την περσινή. Τον Δεκέμβριο του 2024 κατατέθηκαν συνολικά 1.339 πωλητήρια έγγραφα, ενώ τον ίδιο μήνα του 2023 κατατέθηκαν 1.356, δηλαδή ήταν περίπου κατά 1% μειωμένα. Όλο το 2024 κατατέθηκαν συνολικά 15.797 πωλητήρια έγγραφα και ήταν κατά 1% αυξημένα σε σχέση

με το 2023. Άρα η αγορά κινήθηκε παράλληλα σε ό,τι αφορά στον αριθμό των πωλήσεων.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Δεκέμβριο του 2024 κυμάνθηκε περί των €420 εκ. Συγκρινόμενη με τον Δεκέμβριο του 2023 όπου η συνολική αξία ήταν περί των €467εκ., βλέπουμε μια ουσιαστική πτώση της τάξης του 10%. Όλο το 2024 αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής αξίας σχεδόν €4,1 δισ. Το αντίστοιχο ποσό κατά το 2023 ήταν €4,2 δισ. Συνεπώς, υπήρξε μια μείωση της τάξης του 2,4% χωρίς να υποτιμούμε το μεγάλο ποσό σε απόλυτους αριθμούς που έχει επενδυθεί –ιδιαίτερα κάτω από τέτοιες συνθήκες που επικρατούν.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών; Συμπεριφέρθηκαν όλες οι επαρχίες κατά αντίστοιχο τρόπο. Η Λευκωσία κατέγραψε 528 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2024 και 553 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2023 (μείωση 4,5%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών μειώθηκε κατά 11% εφόσον τον Δεκέμβριο του 2024 επενδύθηκαν περί των €88 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2023 επενδύθηκαν περί τα €99 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Δεκεμβρίου 29,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 21% επί της αξίας συ-

ναλλαγών. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 315 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 16% μειωμένα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2023. Κατά το 2024 η Λευκωσία συνολικά κατέγραψε 3.527 νέα πωλητήρια έγγραφα αυξάνοντας την επίδοσή της σε σχέση με το 2023 κατά 14%. Επίσης, κατά το 2024 η Λευκωσία συνολικά πέτυχε 5.395 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας περίπου €900 εκ. Τα αντίστοιχα νούμερα για το 2023 ήταν 5.130 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας €884 εκ. Άρα η Λευκωσία συνολικά κινήθηκε οριακά θετικά κατά το 2024.

Η Λεμεσός κατέγραψε 395 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2024 και 617 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2023 (μείωση 36%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών μειώθηκε κατά 9% εφόσον τον Δεκέμβριο του 2024 επενδύθηκαν περί των €165 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2023 επενδύθηκαν περί των €181 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Δεκεμβρίου 22,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 39% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 428 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 2% μειωμένα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2023. Κατά το 2024 η Λεμεσός συνολικά κατέγραψε 5.032 νέα πω-

λητήρια έγγραφα, διατηρώντας περίπου την επίδοσή της σε σχέση με το 2023 (-1%). Επίσης, κατά το 2024 η Λεμεσός πέτυχε συνολικά 5.054 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας περίπου €1,5 δισ. Τα αντίστοιχα νούμερα για το 2023 ήταν 5.364 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας €1,6 δισ. Άρα η Λεμεσός συνολικά κινήθηκε οριακά αρνητικά έως σταθεροποιητικά κατά το 2024.

Η Λάρνακα κατέγραψε 413 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2024 και 415 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2023 (σταθερή). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών παρέμεινε επίσης σχεδόν ο ίδιος εφόσον τον Δεκέμβριο του 2024 επενδύθηκαν περί των €78 εκ., όσα περίπου και τον αντίστοιχο μήνα του 2023. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Δεκεμβρίου 23,2% επί του αριθμού πωλήσεων (ξεπερνώντας τη Λεμεσό) και μερίδιο 18,6% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λάρνακα κατέγραψε και 263 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 1% μειωμένα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2023. Κατά το 2024 η Λάρνακα συνολικά κατέγραψε 3.356 νέα πωλητήρια έγγραφα αυξάνοντας την επίδοσή της σε σχέση με το 2023 κατά 5%. Επίσης, κατά το 2024 η Λάρνακα πέτυχε συνολικά 3.775 μεταβιβάσεις συνολικής

αξίας περίπου €605 εκ. Τα αντίστοιχα νούμερα για το 2023 ήταν 3.842 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας €690 εκ. Άρα η Λάρνακα συνολικά κινήθηκε αρνητικά κατά το 2024.

Η Πάφος κατέγραψε 329 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2024 και 348 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2024 (μείωση 20%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών μειώθηκε κατά 20% εφόσον τον Δεκέμβριο του 2024 επενδύθηκαν περί των €72 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2023 επενδύθηκαν περί των €90 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Δεκεμβρίου 18,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17,1% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Πάφος κατέγραψε και 266 πωλητήρια έγγραφα, που είναι κατά 34% αυξημένα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2023. Κατά το 2024 η Πάφος συνολικά κατέγραψε 3.107 νέα πωλητήρια έγγραφα. Η σημαντική αύξηση του Δεκεμβρίου κάλυψε αρκετό έδαφος από τις αρνητικές επιδόσεις του έτους, διατηρώντας τη συνολική μείωση στο 8% σε σχέση με το 2023. Επίσης, κατά το 2024 η Πάφος πέτυχε συνολικά 3.727 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας περίπου €940 εκ. Τα αντίστοιχα νούμερα για το 2023 ήταν 3.328 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας €776 εκ. Άρα η

Πάφος συνολικά κινήθηκε θετικά κατά το 2024.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 113 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2024 και 141 πωλήσεις τον Δεκέμβριο του 2023 (μείωση 20%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών μειώθηκε κατά 15%, εφόσον τον Δεκέμβριο του 2024 επενδύθηκαν περί των €17 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2023 επενδύθηκαν περί των €20 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Δεκεμβρίου 6,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 4% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Αμμόχωστος συνολικά κατέγραψε 775 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι 5% μειωμένα σε σχέση με αυτά που κατέγραψε το 2023. Επίσης, κατά το 2024 η Αμμόχωστος πέτυχε συνολικά 1.204 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας περίπου €200 εκ. Τα αντίστοιχα νούμερα για το 2023 ήταν 1.160 μεταβιβάσεις συνολικής αξίας €247 εκ. Άρα η Αμμόχωστος συνολικά κινήθηκε αρνητικά κατά το 2024.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Φωτορεαλιστική απεικόνιση της κυκλικής διαδρομής που θα ακολουθούν οι επισκέπτες κατά την κατάβασή τους από το περιβάλλον της Εσπλανάδας στον υπόγειο χώρο της ομαδικής ταφής.

Οι 80 Δεσμώτες βρήκαν καταφύγιο

Ο αρχιτέκτων Κωσταντίνος Κίζης μάς «ξεναγεί» στο κέλυφος που θα προστατεύει το Πολυάνδριο του Φαλήρου

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Όταν ανασκάφθηκαν το 2016 στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, η σημασία τους αναγνωρίστηκε διεθνώς. Εκτοτε, όμως, οι Δεσμώτες του Φαλήρου, οι 80 σκελετοί ομαδικής ταφής του 7ου π.Χ. αιώνα, «ταλαιπωρήθηκαν» λιγάκι: από ανακλήσεις χρηματοδότησης, μετακινήσεις για καλύτερη συντήρηση κ.ά. Πλέον, οι εργασίες για το κέλυφος που θα τους προστατεύει έχουν ξεκινήσει. Το έργο είναι ενταγμένο στο Ταμείο Ανάκαμψης (με προϋπολογισμό 6,35 εκατ. ευρώ) και αναμένεται να ολοκληρωθεί σε περίπου ένα χρόνο. Ο μηχανικός Δημήτρης Κορρές θα μεταφέρει τους ευάλωτους Δεσμώτες στο νέο σπίτι τους, το οποίο θα τους προστατεύει σε ένα χώρο 250 τ.μ. με ελεγχόμενες συνθήκες. Οι προσβάσιμοι από το κοινό χώροι θα είναι 600 τ.μ., αυτές όμως είναι οι πιο τεχνικές πτυχές του έργου, για το σκεπτικό του μας μιλάει ο αρχιτέκτονας και αναπληρωτής καθηγητής του ΕΜΠ Κωσταντίνος Κίζης, από το Kizi Studio, που το σχεδίασε.

– Πώς θα περιγράφατε συνοπτικά το έργο;
– Η δυσκολία του όλου εγχειρήματος είναι η έκθεση των Δεσμωτών του Φαλήρου ακριβώς στη θέση και στη στάθμη όπου βρέθηκαν· επομένως μιλάμε για έναν υπόγειο χώρο έκθεσης. Όλο το σκεπτικό του έργου έχει να κάνει με την ομαλή και σταδιακή κατάβαση από μια ήπια ράμπα στην περιφέρεια του κύκλου. Εκεί πληροφορείται για την ιστορία της Νεκρόπολης του Φαλήρου και φυσικά για την περίπτωση των Δεσμωτών. Ο δεύτερος είναι ο χώρος ανάδειξης του Πολυαν-

δρίου, δηλαδή ο χώρος από τον οποίο ο επισκέπτης θα έρθει σε οπτική επαφή, από δύο διαφορετικές θέσεις θέασης, με τους ογδόντα σκελετούς, εκτεθειμένους –και προστατευμένους– πίσω από δύο μεγάλα κρύσταλλα. Ο βυθισμένος χώρος περιβάλλεται από ανεπίχριστο σκυρόδεμα και καλύπτεται από ένα κυκλικό στέγαστρο κατασκευασμένο από σύνθετη ξυλεία. Πρόκειται για έναν ξύλινο οριζόντιο δίσκο, ο οποίος θα στέκεται σε μεταλλικές κολόνες σε ύψος τριάντη μέτρων από το έδαφος· επομένως το βλέμμα του περιπατητή της Εσπλανάδας δεν θα διακόπτεται από το κτίσμα.

– Πώς επηρέασε την αρχιτεκτονική σας πρόταση το κτίριο του Ρέντσο Πιάνο; Χρειάστηκε να επικοινωνήσετε και να συνεργαστείτε μαζί του;
– Το έργο του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος έχει διαμορφώσει το περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται το έργο ανάδειξης του Πολυανδρίου. Επομένως η επιρροή της αρχιτεκτονικής του Ρέντσο Πιάνο ήταν εντονότατη. Ναι, κατά μία έννοια χρειάστηκε να «επικοινωνήσω και να συνεργαστώ» με τον αρχιτέκτονα, εν αγνοία του! Χρειάστηκε να μελετήσω ξανά τις φόρμες και την κλίμακα αυτού του έργου, οι αρετές του οποίου κρύβονται στην απλότητα της γεωμετρίας και στη συναρμογή των υλικών. Στην έκταση της Εσπλανάδας, δενδροφυτεμένης σε ορθογωνισμένες σειρές, η παρουσία του Πολυανδρίου σημαίνεται από τον μεγάλο κυκλικό ξύλινο δίσκο του στεγάστρου. Είναι ένας κύκλος ορατός από ψηλά από το κτίριο του Πιάνο, αντιστικτικά συσχετισμένος με το μεγάλο τετράγωνο στέγαστρο που το επιστέφει, αλλά την ίδια στιγμή διακριτός, με τον δικό του χαρακτήρα και τον εντελώς δικό του σκοπό. Βεβαίως, τπρουμένων των αναλογιών και των πολύ διαφορετικών μεγεθών.

Το κέλυφος που θα προστατεύει τον χώρο έκθεσης των 80 Δεσμωτών του Φαλήρου, ακριβώς στη θέση και στη στάθμη όπου βρέθηκαν, αναμένεται να ολοκληρωθεί σε περίπου ένα χρόνο.

«Η επιρροή της αρχιτεκτονικής του Ρέντσο Πιάνο ήταν εντονότατη», λέει ο Κωσταντίνος Κίζης.

– Ποιες προκλήσεις έθεσε η διαδικασία της μετάβασης του επισκέπτη στον υπόγειο χώρο της ομαδικής ταφής;

– Μια ομαδική ταφή ογδόντα Αθηναίων είναι ένα θέαμα μάλλον μακάβριο. Η μετάβαση του επισκέπτη και η προετοιμασία του για να αντικρίσει τους σκελετούς, τόσο μέσω πληροφόρησης όσο

“

Η μετάβαση του επισκέπτη και η προετοιμασία του για να αντικρίσει τους σκελετούς, τόσο μέσω πληροφόρησης όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο, ήταν βασική μας έγνοια.

και σε ψυχολογικό επίπεδο, ήταν βασική μας έγνοια. Η πρόκληση ήταν το πώς θα συνδυαστούν οι πολλαπλές μεταβάσεις που πρέπει να συντελεστούν στον δρόμο προς το Πολυάνδριο σε μια ενιαία χωρική εμπειρία. Η μετάβαση από το ευχάριστο περιβάλλον της Εσπλανάδας στο δραματικό της ταφής. Η μετάβαση από το φως

στο σκοτάδι, αλλά και από τον θόρυβο στην ησυχία. Η μετάβαση από την άγνοια στη γνώση. Αλλά και μια συμβολική μετάβαση από τη ζωή στον θάνατο, μέσω της κατάβασης. Όλες αυτές τις μεταβάσεις προσπαθήσαμε να τις υπηρετήσουμε υπό τη σκέπη του ξύλινου στεγάστρου, οι δοκοί του οποίου φαίνονται να περιδινούνται. Μια ξύλινη οροφή σαν στρόβιλος, που μέσω μιας μικρής μετατόπισης των δοκών από το κέντρο του κύκλου δίνει την αίσθηση σπείρας, σε συνδυασμό με την κυκλοτερή κάθοδο των επισκεπτών, εντείνει την αίσθηση της καταβύθισης.

– Τι έπρεπε να προσεχθεί στον τρόπο παρουσίασης του εκθέματος;

– Ο τρόπος θέασης. Το πώς οι επισκέπτες θα έρθουν «πρόσωπο με πρόσωπο» με τους εκτελεσθέντες Αθηναίους της αρχαιότητας. Επιλέξαμε οι επισκέπτες να αντικρίσουν το έκθεμα μέσα από ένα μακρύ υαλοστάσιο, δεκαοκτώ μέτρων, το οποίο ανοίγεται στο τέλος της πορείας μέσα από έναν σκοτεινό διάδρομο. Οι επισκέπτες θα περπατήσουν, σαν σε νεκρώσιμη πομπή, κατά μήκος των τριάντα εννέα σκελετών της μεγαλύτερης ομάδας. Σε ένα δεύτερο παράθυρο θέασης, λίγο πριν από το τέλος της επίσκεψης, οι επισκέπτες θα δουν και τις τρεις ομάδες, πιο κοντά στους δεκαέξι από τους Δεσμώτες που πιθανολογείται ότι θανατώθηκαν επιτόπου. Ο πιθανός συσχετισμός του ευρήματος με το Κυλώνειο Αγος –ή με κάποια παρόμοια ιστορία της πολυτάραχης περιόδου που προηγήθηκε της θέσπισης της δημοκρατίας– δίνει μια πολύ διαφορετική διάσταση στο τι είναι αυτό που πρέπει να αναδειχθεί σαν έκθεμα. Δεν θέλαμε το εύρημα να παρουσιαστεί σε ένα περίοπτο «γυάλινο κουτί»· δεν πρόκειται για ένα έργο τέχνης ή για τα θεμέλια κάποιου μεγάρου. Η αρχιτεκτονική μας εντέλει επιχειρεί μια πράξη σύγχρονου εντα-

φιασμού, παρά προβολής ενός ευρήματος· εάν η αρχαιολογική σκαπάνη έχει φέρει στο φως ένα εύρημα που εμμέσως προαναγγέλλει την Αθηναϊκή Δημοκρατία, ο χώρος ανάδειξης σχεδιάστηκε για να διηγηθεί ακριβώς τη σημασία του ευρήματος, παρά για να αναδείξει τα οστά.

– Για ποιες πρακτικές ή «ηθικές» πτυχές του εγχειρήματος συνεργαστήκατε με την ανασκαφέα των Δεσμωτών, Στέλλα Χρυσουλάκη;

– Η συνεργασία μας με την κ. Χρυσουλάκη ήταν σύντομη αλλά αποφασιστικής σημασίας, και ήρθε αφού είχαμε μελετήσει το έργο της. Όταν της παρουσιάσαμε τα πρώτα μας σχέδια, διαπιστώσαμε με ικανοποίηση ότι είμαστε στο ίδιο μήκος κύματος. Πέρα από κάποια πρακτικά ζητήματα, πράγματι καθόρισε το ήθος της επέμβασης, καθώς μας οδήγησε σε αυτό που εγώ θεωρώ μια πολύ σημαντική όσο και αθέατη αρχιτεκτονική πράξη: την απουσία οποιασδήποτε ένδειξης της παρουσίας των Δεσμωτών στην επιφάνεια του εδάφους, τον πλήρη διαχωρισμό του υπόγειου χώρου από τον ελεύθερο υπαίθριο χώρο της Εσπλανάδας. Η ζωή της πόλης συνεχίζεται αδιάτακτα πάνω από τον χώρο της ταφής. Η καθαρότητα της σκέψης της μας βοήθησε να σχεδιάσουμε ένα περιβάλλον που θα αποκαλύπτει το αρχαιολογικό εύρημα διακριτικά, σταδιακά, και χωρίς υπερβολές στην επιβολή της παρουσίας του.

– Για ποιο κομμάτι της αρχιτεκτονικής πρότασής σας είστε ιδιαίτερα υπερήφανος;

– Ένας αρχιτέκτων μπορεί να καμαρώνει για την πρότασή του, αλλά αληθινά υπερήφανος νιώθει όταν διαπιστώσει ότι όσα σχεδίασε γίνονται πράξη μέσα από την ανθρώπινη εμπειρία. Προς το παρόν νιώθω ευγνώμων για τη συνεργασία με το υπουργείο Πολιτισμού, αλλά κρατώ την περηφάνια για αργότερα.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

12-18.1.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

Η Ηλιαχτίδα μου

Στο πλαίσιο των προβολών του Ομίλου Φίλων Κινηματογράφου, προβάλλεται η ταινία «Η Ηλιαχτίδα μου» του Hiroshi Okeyama. Γοητευμένος από την όμορφη Σακούρα, ο έφηβος Τακούγια αρχίζει να προπονείται στο καλλιτεχνικό πατινάζ. Ο δάσκαλός τους τούς προτείνει να συμμετάσχουν ως δίδυμο σε έναν επερχόμενο διαγωνισμό, η σχέση τους, όμως, θα περιπλακεί, καθώς προσωπικά μυστικά έρχονται στο προσκήνιο. **Δευτέρα 13 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Κινηματογράφος Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ριχάρδος Β΄, του Γουίλιαμ Σαίξπηρ

Το Θέατρο Δέντρο και ο Πολιτιστικός Οργανισμός «ΥΠΟΓΑΙΑ» παρουσιάζουν το έργο του Γουίλιαμ Σαίξπηρ «Ριχάρδος Β΄», σε σκηνοθεσία Λεάνδρου Ταλιώτη. Πρόκειται για μια παράσταση που εξερευνά τα όρια της εξουσίας και την τραγική πτώση ενός βασιλιά. Μια παράσταση που φωτίζει την αέναη πάλη του ανθρώπου με την εξουσία και τον εαυτό του. Το έργο παρακολουθεί την πορεία του Ριχάρδου Β΄, ενός νεαρού μονάρχη που μέσα από την πτώση του ανακαλύπτει την αληθινή του ταυτότητα. Παίζουν οι ηθοποιοί: Σταύρος Λούρας, Βασιλική Κυπραίου, Αλέξανδρος Παρίσης, Παναγιώτης Λάρκου, Κατερίνα Λούρα, Λεάνδρος Ταλιώτης. Μουσικοί Επί Σκηνής: Ανδρέας Μουσουτούκης, Μάριος Σολωμού, Δημήτρης Πολυβίου, Άγγελος Κουτσουπιάς. **Παραστάσεις στη Λευκωσία στο Θέατρο Δέντρο: 25 και 29 Ιανουαρίου, 1, 7, 8 Φεβρουαρίου. Στην επαρχία Αμμοχώστου, στις 15 Ιανουαρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Στην Πάφο, Μαρκίδειο Θέατρο, 17 Ιανουαρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 99520835.**

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

Η Ευρώπη στον Κινηματογράφο

Τα Εθνικά Ινστιτούτα Πολιτισμού της Ε.Ε. στην Κύπρο (EUNIC), σε συνεργασία με τον Όμιλο Φίλων Κινηματογράφου και με την υποστήριξη της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρουσιάζουν τη σειρά ταινιών «Η Ευρώπη στον Κινηματογράφο». Πρόκειται για σειρά προβολών που παρουσιάζει ευρωπαϊκές ταινίες από ένα ευρύ φάσμα ειδών και γλωσσών καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς. Έναρξη με την ταινία Die Odyssee (The Crossing, 2021), μια γαλλική, γερμανική, τσεχική συμπαραγωγή, σε σκηνοθεσία της Florence Mialhe. Πρόκειται για ένα animation που σχεδιάστηκε με το χέρι με λάδι σε γυαλί. Η προβολή αυτή οργανώνεται από το Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου. **Πέμπτη, 16 Ιανουαρίου, ώρα 8:15 μ.μ. Θέατρο Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Χωρίς οξυγόνο

«**Κι από** έλλειψη οξυγόνου υποφέρουν όσοι για πολλά χρόνια αναπνέουν αέρα φτωχό σε οξυγόνο». Η φράση αυτή, μία από τις πολλές στην οποία δονείται μια ολόκληρη γενιά επί σκηνής, σε ένα επινοημένο από τον σκηνοθέτη rave party, θα μπορούσε να είναι ένα από τα κουπλέ που θα κατακεραυνώναν την όλο και ατελέστερη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Σε εκδοχή μιούζικαλ βέβαια όλα αυτά, για να συνυπάρχει με το καλλιτεχνικό πνεύμα των καιρών.

As βάλουμε όμως τις σκέψεις σε μια σειρά. Το περασμένο Σάββατο (4.1) δημοσιεύτηκε στην «Κ», για την ακρίβεια ξαναδημοσιεύτηκε για πολλοστή φορά, ένα θέμα ιδιαίτερα κρίσιμο: ένα στα πέντε παιδιά κινδυνεύει να αποφοιτήσει από το γυμνάσιο λειτουργικά αναλφάβητο. Τι σημαίνει αυτό; Δεν θα μπορεί να κατανοεί με επάρκεια τον προφορικό και γραπτό λόγο, να διατυπώνει με σαφήνεια τη σκέψη του, να κάνει αφαιρετικούς συλλογισμούς, να εκμεταλλεύεται ευκαιρίες για βελτίωση των γνωστικών δεξιοτήτων του, όπως ορίζει η UNESCO τον λειτουργικό αναλφάβητισμό. Και όπως επισημαίνει στο κύριο άρθρο της η εφημερίδα: «Λειτουργικά αναλφάβητος μαθητής σήμερα σημαίνει λειτουργικά αναλφάβητος πολίτης αύριο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε κοινωνικό, οικονομικό, αλλά και προσωπικό επίπεδο».

Στη «Στέγη» παίζεται έως και σήμερα το έργο του Ιβάν Βιριπάγιεφ «Οξυγόνο», στην εμπνευσμένη παράσταση του Γιώργου Κουτλή. Ένα «έργο-μανιφέστο των 00s παρουσιάζεται ως αντίδοτο στην “ψυχοπολιτική ασφυξία” της

Η γλώσσα αποτυπώνει τον τρόπο της ζωής μας και αντίστροφα. Η ζωή μας εγγράφεται στις λέξεις μας.

Generation Z. Ένας θίασος 25 ατόμων, που είναι όλοι και όλες τους εκπρόσωποι αυτής της γενιάς, σε μια spiritual rave εμπειρία», διαβάζουμε στις σημειώσεις. Δεν θα αναφερθούμε στη σκηνοθετική ματιά ούτε στον τρόπο που υπηρετήθηκε από τους ερμηνευτές. Η άρτια σύλληψη και εκτέλεση, πάντως, χρoσίμευε και ως κοινωνικός παλμογράφος· ως καταγραφές της ιδεολογικής σύγχυσης και του ανεμμάτιστου, για μια γενιά ανθρώπων που βρίσκεται σε μεγάλη ψυχική αναταραχή.

Μπορεί το θεατρικό κείμενο να γράφτηκε πριν από 20 χρόνια, αλλά οι αναγνώσεις φωτίζονται από τα δεδομένα της κάθε εποχής. Τα προβλήματα, εξάλλου, είναι παλιά και όσο δεν αποσυμπίεζονται τόσο και πιο πολύπλοκα και βίαια εξελίσσονται. Ένας φόνος συντελείται, κάποιος κομματιάζει με φυτάρι τη γυναικα του στον κήπο, «γιατί μια άλλη γυναίκα ερωτεύτηκε. Γιατί η γυναίκα του είχε μαύρα μαλλιά, ενώ η άλλη που ερωτεύτηκε είχε κόκκινα».

Τα όρια δεν χάθηκαν τώρα. Έχουν σταδιακά υποχωρήσει πολύ πέρα από τις όποιες κόκκινες γραμμές. Εως το σημείο όπου η ανθρώπινη ζωή απαλείφεται, εξαφανίζεται ως αμελήτεο, ενοχλητικό απλώς, εμπόδιο.

Τα κεντρικά πρόσωπα, ένας άνδρας και μια γυναίκα, και οι δύο με το όνομα Σάσα, εκθέτουν τα «πιστεύω» τους για τις σχέσεις, τις αντιλήψεις τους για την πατριδα, την οικογένεια, το περιβάλλον. Ο διάλογος είναι ανέφικτος και γι' αυτό δεν φταίει η εκκωφαντική μουσική. Μπορούν να διατυπώσουν με επάρκεια τη σκέψη τους; Να κατανοήσουν, να κρίνουν, να επικριρηματολογήσουν ή απλώς ξεφουρνίζουν λέξεις στη σειρά, σαν ευθείες βολές σε έναν κόσμο ασυντακτο; «Αυτοί είναι ο Σάσα και η Σάσα, είναι οι άνθρωποι της τρίτης χιλιετίας. Κρατήστε τους ζωντανούς στη μνήμη σας, όπως είναι. Είναι μια ολόκληρη γενιά. Κρατήστε τους στη μνήμη σας σαν μια παλιά φωτογραφία. Είναι η γενιά που στα κεφάλια της πέφτει από το παγωμένο Διάστημα με ιλιγγιώδη ταχύτητα ένας νιγανταίος μετεωρίτης», καταλήγει το έργο και η παράσταση.

Η γλώσσα αποτυπώνει τον τρόπο της ζωής μας και αντίστροφα· η ζωή μας εγγράφεται στις λέξεις μας. Όταν η επικοινωνία στοματική, η βία αναλαμβάνει να εκτοσμήνει αυτό που δεν μπορεί να ειπωθεί. Χωρίς οξυγόνο χάνονται οι λέξεις μαζί με τις σκέψεις. Αρρυθμία, σφυγμοί που όλο και πιο δύσκολα ανιχνεύονται.

ΕΚΘΕΣΗ

Κάσιαλος: από το Φως στη Σκιά

Συνεχίζεται έως τις 31 Μαρτίου 2025 στο Ίδρυμα Μουσείου Κώστα Αργυρού η περιοδική έκθεση «Κάσιαλος: από το Φως στη Σκιά», σε επιμέλεια Κατερίνας Λουί Νικήτα. Η έκθεση πραγματοποιείται με αφορμή την επέτειο των 50 χρόνων από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και αναδεικνύει την παρακαταθήκη του ναύτη ζωγράφου Μιχαήλ Κάσιαλου. Με έντονα ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, η έκθεση έχει ως στόχο να επιστήσει την προσοχή μας σε αυτή την τραγική στιγμή της ιστορίας μας, κατά την οποία η ζωή ενός ανθρώπου και το έργο ενός εξαιρετικού καλλιτέχνη σταματούν απότομα, δίνοντας τη θέση τους στο κενό. Η αφήγηση εμπλουτίζεται με έργα άλλων καλλιτεχνών της εποχής του (Ρένος Ευρυβιάδης Wideson και Κώστας Αβερκίου) και από πολυάριθμα φωτογραφικά, βιντεοσκοπημένα και ηχητικά ντοκουμέντα της περιόδου, καθώς και άλλα αντικείμενα, με στόχο να εισαγάγει τον επισκέπτη στη δίνη και στον καταστροφικό αντίκτυπο που προκάλεσαν τα βίαια επεισόδια στην κοινότητα της Άσιας, αλλά και στην τραγωδία ολόκληρης της Κύπρου. **Κώστα Αργυρού 7, Μαζωτός, Λάρνακα. Πληροφορίες τηλέφωνο 24433335, info@costasargyroumuseum.org.**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ

Οικογενειακές Συνουλίες 3

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου, υπό τη διεύθυνση του επίτιμου της μαέστρου Άλκη Μπαλτά, συνοδεύει την τραγουδίστρια Αλίκη Χρυσόχου με μια εξαιρετική ενορχήστρωση που επιμελήθηκε η πιανίστα Βίκυ Στυλιανού. Μια παράσταση για μικρούς και μεγάλους βασισμένη στην πασίγνωστη, αγαπημένη ταινία-μιούζικαλ «Η Μελωδία της Ευτυχίας»! Η υπόθεση αναφέρεται στην ιστορία της οικογένειας Φον Τραπ και της Μαρίας η οποία, με τη γλυκειά της παρουσία και τα τραγούδια της, ομόρφυνε τη ζωή του πλοιάρχου Φον Τραπ και των επτά παιδιών του. Η Αλίκη Χρυσόχου θα ερμηνεύσει τα τραγούδια του Richard Rodgers, όπως «I have confidence», «My favourite things», «Do-Re-Mi» και πολλά άλλα, που έγιναν διάσημα από την Julie Andrews στην ομώνυμη ταινία. Παράλληλα, θα διαβάζει την ιστορία, η οποία θα συνοδεύεται με προβολή εικόνων. **Λεμεσός: Παρασκευή 17 Ιανουαρίου - Θέατρο Ριάτο, ώρα 6:00 μ.μ. Λευκωσία: Σάββατο 18 Ιανουαρίου - Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, ώρα 4:00 μ.μ. και 5:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλεφώνω 22463144, www.cyso.org.cy.**

ΕΚΘΕΣΗ

Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας

Συνεχίζεται η έκθεση φωτογραφίας «Nicosia International Airport» του Άντρου Ευσταθίου στην Isnotgallery Contemporary. Μέσα από μια σειρά από φωτογραφίες, που συνεχίζουν την πορεία τους στον χρόνο, ο Κύπριος φωτογράφος Άντρος Ευσταθίου καταγράφει με τον πιο σύντομο, αφηγηματικό αλλά και αποκαλυπτικό τρόπο, την ιστορία των τελευταίων 50 χρόνων στην Κύπρο. Ο Άντρος Ευσταθίου, με τη μεταφυσική αισθητική, που διακρίνει την ματιά του, στέλνει το μήνυμα της επιστροφής και της αναγέννησης, στήνοντας ένα θεατρικό σκηνικό με αληθινούς πρωταγωνιστές, ενώ μέσα από μια σειρά αντιθέσεων αναδεικνύει την υπεροχή της ανθρώπινης παρουσίας ανάμεσα στα απομεινάρια του παρελθόντος. Στις φωτογραφίες του Άντρου Ευσταθίου το ερειπωμένο Αεροδρόμιο της Λευκωσίας παύει να είναι ένα στατικό αρχιτεκτόνημα και μεταλλάσσεται σε ζωντανό χώρο. **Διάρκεια έως 8 Φεβρουαρίου 2025. Isnotgallery Contemporary, Οδυσσέως 11, Λευκωσία. Πληροφορίες www.isnotgallery.com.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το 2030 δεν είναι μακριά

Μήκε και ο νέος χρόνος και αναρωτιέμαι τι ακριβώς θα φέρει στα πολιτιστικά πράγματα της χώρας. Σίγουρα, και θα στοιχημάτιζα γι' αυτό, γκρίνια, παράπονα για την έλλειψη χρηματοδότησης του ελεύθερου κυπριακού θεάτρου, πολλές και θερμές συζητήσεις για το καθεστώς του καλλιτέχνη, κάμποσα σχετικά με τα κρατικά βραβεία λογοτεχνίας και άλλα παρόμοια. Μαθημένα πια τα βουνά απ' τα χιόνια. Μία νέα συζήτηση που θα ανοίχτει, που για να είμαι ειλικρινής δεν ξέρω πώς θα εξελιχθεί είναι το θέμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2030. Ποια από τις πέντε πόλεις που διεκδικούν το χρίσμα θα λάβει τον τίτλο; Και όποια και αν είναι αυτή θα της είναι αρκετά τα χρήματα;

Βέβαια η πόλη που θα επιλεγεί θα χορηγηθεί με 6,5 εκατομμύρια ευρώ. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του υπουργείου Πολιτισμού «το ποσό αυτό θα αφορά σε λειτουργικές δαπάνες και θα καλύπτει μέχρι και το 60% του συνολικού προϋπολογισμού της πόλης σε σχέση με τις δαπάνες αυτές. Στις λειτουργικές δαπάνες περιλαμβάνονται οι διοργανώσεις καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, οι δραστηριότητες

Ευχής έργον είναι όποια από τις πόλεις λάβει το χρίσμα, να μπορέσει να δημιουργήσει συνθήκες που θα επιτρέψουν στους ανθρώπους της να χτίσουν γερά πολιτιστικά θεμέλια.

προβολής και προώθησης και δαπάνες σχετικές με το διοικητικό κόστος της διοργάνωσης». Μάλιστα, είναι πολλά τα λεφτά. Στην Πάφο για το 2017 είχαν δοθεί 5 εκατ. ευρώ. Τι έμεινε στην Πάφο, μετά από αυτά τα εκατομμύρια; Διότι συμφωνούμε πως οι εκδηλώσεις έγιναν, προβλήθηκαν και οι άνθρωποι που δούλεψαν σε αυτές πληρώθηκαν. Το κόστος τότε είχε κατέβει από τα 22 εκατ. στα 8 εξαιτίας των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν στη χώρα, μετά το 2013. Από τα 8 εκατομμύρια τα 5 δόθηκαν από το κράτος. Υπολογίζω λοιπόν πως τσίμα-τσίμα τα έβγαλαν τότε και γι' αυτό ίσως να μην έμεινε και τίποτε ως κλη-

ρονομιά για να βγει η πόλη από την πολιτιστική απομόνωση. Διότι, αφότου πέρασε το Πάφος 2017, δεν νομίζω να υπάρχει η εντύπωση πως στην πόλη και την επαρχία Πάφου υπάρχει πολιτιστική κίνηση, που να πυροδοτήθηκε από την ομολογουμένως επιτυχημένη διοργάνωση.

Δεν ξέρω αν τα 6,5 εκατομμύρια είναι αρκετά, ιδίως για τις πόλεις που έχουν μεγαλειπήβολα σχέδια, και αυξημένες ανάγκες να εξυπηρετήσουν, όπως η Λευκωσία, η οποία θα πρέπει να χρηματοδοτήσει και το Διεθνές Φεστιβάλ της, για παράδειγμα ή η Λάρνακα που βρίσκεται σε διαδικασία ανακατασκευής του Θεάτρου Σκάλα. Ελπίζω πως οι συσταθέντες οργανισμοί θα έχουν κάνει τα κουμάντα τους, και θα έχουν προνοήσει για την εξεύρεση επιπλέον πόρων, ώστε να δώσουν στις κοινότητες, εκτός από όραμα και χώρους στους οποίους θα μπορούν οι επόμενοι να δημιουργήσουν.

Ευχής έργον λοιπόν είναι όποια από τις πόλεις λάβει το χρίσμα, να μπορέσει να δημιουργήσει συνθήκες που θα επιτρέψουν στους ανθρώπους της να χτίσουν γερά πολιτιστικά θεμέλια, ώστε όχι μόνο να φτάσουν πολιτιστικά ενεργοί στο 2030, αλλά και οι πό-

λεις, κυρίως η Αγία Νάπα, ο Ύψωνας (Κούριον) και η Λάρνακα να βγουν από τον απομονωτισμό στον οποίον ζουν. Γιατί καλές είναι οι εκδηλώσεις που έχουν διοργανωθεί ή που θα γίνουν, αλλά σημαντικότερο είναι να δημιουργηθούν και οι βάσεις για κάτι μόνιμο και σταθερό. Είναι σημαντικό να δημιουργηθούν λειτουργικοί χώροι, χώροι που θα λειτουργήσουν ως κυψέλες δημιουργικότητας Σαφώς και κανείς δεν περιμένει να γίνουν όλες πολιτιστική Μέκκα του τόπου, αλλά τουλάχιστον να μπορούν να στηρίξουν παράπλευρα προγράμματα, όπως το Εκτός Έδρας του ΘΟΚ, τις εκδηλώσεις του Προγράμματος Πολιτισμός. Και φυσικά όλα αυτά ισχύουν και για την πόλη που θα λάβει το χρίσμα και για εκείνες που δεν θα το λάβουν. Και φυσικά η ευθύνη για τις πέντε πόλεις είναι διαρκής, και δεν σταματάει την ημέρα που θα επιλεγεί η μία. Ο τόπος μας έχει ανάγκη από πολιτιστικό όραμα και είναι μια καλή ευκαιρία οι πέντε οργανισμοί να το δώσουν, κατά το μέτρο των δυνατοτήτων τους, και μετά την ανακήρυξη της νικήτριας πόλης, και μετά το 2030.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η εταιρική φιλοσοφία στο πολιτικό γίγνεσθαι

Εξερευνώντας τα όρια μιας νέας διαχείρισης των κομμάτων

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Ν. ΚΑΝΤΑ
Στρατηγικό Management
για Πολιτικά Κόμματα
εκδ. Παπαζήση, σελ. 298

Του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ

Μπορεί ένας πρωθυπουργός να είναι ταυτόχρονα και ένας επιτυχημένος διευθύνων σύμβουλος (CEO) και πόσο αποτελεσματική μπορεί να είναι η χρήση μεθόδων στρατηγικού μάντζμεντ στη διοίκηση των πολιτικών κομμάτων; Σε αυτά τα ερωτήματα επιχειρεί να απαντήσει η πολιτική αναλύτρια Δέσποινα Κάντα στο έργο της «Στρατηγικό Management για Πολιτικά Κόμματα» (εκδ. Παπαζήση). Με τα κόμματα να προσπαθούν να ακολουθήσουν επιτυχημένες εταιρικές φόρμουλες, η Κάντα επιδιώκει να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ της παραδοσιακής πολιτικής διαχείρισης και των αποφάσεων που λαμβάνονται στις επιχειρήσεις, απεικονίζοντας τη σύγχρονη πολιτική με όρους εταιρικού περιβάλλοντος. Με όλο και περισσότερους τεχνοκράτες να αναλαμβάνουν υπουργικά χαρτοφυλάκια και διευρυμένες ευθύνες στα εκάστοτε υπουργικά επιτελεία, η σύγχρονη πολιτική και τα πολιτικά κόμματα «μετατρέπονται» σε εταιρείες που ακολουθούν επιτυχημένα εταιρικά μοντέλα. Η «ανάλυση SWOT», δηλαδή ο εντοπισμός των δυνατών και αδύναμων στοιχείων, των ευκαιριών και απειλών για την

Η μελέτη της Κάντα απεικονίζει τη σύγχρονη πολιτική με όρους εταιρικού περιβάλλοντος.

Η Κάντα εξηγεί ότι σήμερα το ιδανικό πρότυπο συμπεριφοράς ενός ηγέτη είναι αυτό που συνενώνει τα χαρακτηριστικά του «ηγέτη» με του «μάντζερ».

καλύτερη λήψη των αποφάσεων και η «ανάλυση PEST», δηλαδή η κατανόηση των μακρο-περιβαλλοντικών συνθηκών και σχέσεων για τον αποδοτικότερο στρατηγικό σχεδιασμό, γίνονται αναπόσπαστα εργαλείο στα σύγχρονα πολιτικά κόμματα.

«Ηγέτης ή μάντζερ;» Παρουσιάζοντας τις διακριτές διαφορές μεταξύ μιας πολιτικής προσωπικότητας με «ηγετικά» γνώρισμα και ενός επιτυχημένου μάντζερ, η Κάντα εξηγεί ότι σήμερα το ιδανικό πρότυπο συμπεριφοράς ενός πολιτικού ηγέτη είναι αυτό που συνενώνει τα χαρακτηριστικά του «ηγέτη» με του «μάντζερ». Σήμερα, για να θεωρείται επιτυχημένος ένας πολιτικός πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόζεται στον πολιτικό χώρο - περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται, να αξιολογεί προτάσεις, να αποδίδει ευθύνες και, το κυριότερο, να κοιτάει το παρόν και τα προβλήματα που επιδέχονται άμεση επίλυση. Στο πεδίο της κομματικής διοίκησης, η Κάντα διακρίνει την κατανόηση του πολιτικού «περιβάλλοντος» ως το βασικό στοιχείο για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των πολιτικών επιλογών. Μελετώντας δηλαδή τις τάσεις που επικρατούν στην κοινωνία, τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που παρουσιάζει το περιβάλλον, το «στρατηγικό μάντζμεντ» επιτρέπει στους πολιτικούς να υιοθετούν τις πιο επωφελείς στρατηγικές. Επίσης, κρίσιμο στοιχείο σε ένα πολιτικό κόμμα είναι η διαμόρφωση και η διατήρηση μιας ισχυρής «ταυτότητας» και ενός «οράματος». Όπως διακρίνει η ειδικός, η στρατηγική διαχείριση βοηθάει τα κόμματα να χαράξουν μακροπρόθεσμες πολιτικές, οι

Στιγμιότυπο από εκλογικό κέντρο στις εθνικές εκλογές του 2023. Η Δέσποινα Κάντα υποστηρίζει στο βιβλίο της ότι με όλο και περισσότερους τεχνοκράτες να αναλαμβάνουν υπουργικά χαρτοφυλάκια και διευρυμένες ευθύνες, η σύγχρονη πολιτική και τα πολιτικά κόμματα ακολουθούν επιτυχημένα εταιρικά μοντέλα.

οποίες αντανακλούν τις ρίζες της ταυτότητας των κομμάτων, αλλά ταυτόχρονα προσαρμόζονται στις επιταγές της καθημερινότητας. Με αυτόν τον τρόπο διατηρείται η ενότητα του κόμματος και η ικανότητα αντιμετώπισης των προβλημάτων. Στη συνέχεια, εξετάζοντας και συγκρίνοντας στοιχεία από επιτυχημένες επιχειρήσεις, η συγγραφέας χαρακτηρίζει τη διαχείριση του ανθρώπινου κεφαλαίου ως τον πιο «καθοριστικό συντελεστή» του «στρατηγικού μάντζμεντ». Σε αυτό το πλαίσιο, η Κάντα επισημαίνει ότι η επένδυση στις δεξιότητες των μελών των κομμάτων, μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης και εξελίξης τους, εξασφαλίζει αφενός την ομαλή συνέχιση του έργου τους και αφετέρου την προσέλκυση νέων υποστηρικτών. Ακόμα, στο ίδιο κεφάλαιο, η συγγραφέας τονίζει την ανάγκη ενίσχυσης

των δεσμών συνεργασίας μεταξύ των οργανωτικών επιπέδων ενός κόμματος για την αποφυγή εσωτερικών συγκρούσεων και την ενίσχυση του συλλογικού αγώνα. **Η αξιολόγηση** Ένα άλλο ζωτικό χαρακτηριστικό που εξετάζεται στο βιβλίο είναι η «αξιολόγηση», στοιχείο συνυφασμένο με την αποτελεσματικότητα τόσο μιας επιχείρησης όσο και ενός πολιτικού κόμματος. Στη διαδικασία της «αξιολόγησης» η Κάντα περιγράφει ότι είναι σημαντικό να ελέγχεται η αποτελεσματικότητα των στόχων μέσω μετρήσιμων στοιχείων. Έχοντας στη φαρέτρα της τα διοικητικά συστήματα αξιολόγησης «benchmarking» και «balanced scorecard», η ειδικός εξηγεί ότι τα κόμματα μπορούν να παρακολουθούν την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και των πολιτικών που έχουν αποφασίσει να

εφαρμόσουν και ταυτόχρονα να ενημερώνονται για τις συνέπειες αυτών των ενεργειών. Στο τελευταίο κεφάλαιο του έργου, η Κάντα υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, την άποψη ότι τα πολιτικά κόμματα πρέπει να υιοθετήσουν μια μορφή «εταιρικής κοινωνικής ευθύνης». Η κοινωνική και περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση που επιδιώκουν οι εταιρείες του ιδιωτικού τομέα γίνεται παράδειγμα και οδηγός για τα σύγχρονα πολιτικά κόμματα, ορισμένα από τα οποία έχουν υιοθετήσει πράξεις ευαισθητοποίησης, ωστόσο η πραγματική δύναμη των κομμάτων έγκειται στο γεγονός ότι έχουν τη δυνατότητα να προωθήσουν, αν το αποφασίσουν, κοινωνικό έργο σε τοπικό και εθνικό επίπεδο μέσω της επιτάχυνσης των νομοθετικών διαδικασιών και της υλοποίησης προγραμμάτων που στοχεύουν σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.

ΤΑΝΙΑ ΤΣΑΝΑΚΛΙΔΟΥ

Σάββατο 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΩΡΑ 20:30

Ριαλτο

Μεγάλος Χορηγός: VNK capital

Χορηγοί Επικοινωνίας: LOVE 100.7 FM, AVANT GARDE, PIK, KANAMI, L'Espresso Today

Πληροφορίες / Εισιτήρια www.rialto.com.cy ή στο 77 77 77 45 (δευ-παρ 10:00-15:00)

Όταν οι λέξεις γίνονται τραγούδια

Ένα αφιέρωμα στους μεγάλους Έλληνες Ποιητές & Στιχουργούς

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΟΡΚΟΛΗΣ

ΣΟΦΙΑ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΠΕΜΠΤΗ 2025

ΩΡΑ 20:30

Εισιτήρια και στο Ταμείο Θεάτρου: 25377277 | Καθημερινά 10:00 - 13:00 & 16:00 - 19:00 Σάββατο 10:00 - 13:00

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, LOVE 100.7 FM, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΧΟΙΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΑΤΑ, ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ticketmaster.cy, 7777 7040

Τι άφησε το 2024 στον πολιτισμό μας

Οι προκλήσεις της νέας χρονιάς και τα πάγια προβλήματα που αντιμετωπίζει το πολιτιστικό τοπίο της Κύπρου

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Την τελευταία πενταετία δεν είμαι σίγουρος ότι έχουν αλλάξει πολλά στα πολιτιστικά πράγματα της χώρας. Σίγουρα έχουν γίνει βήματα μπροστά, με σημαντικότερο τη δημιουργία του υφυπουργείου Πολιτισμού, το οποίο έχει την ευθύνη για ό,τι γίνεται, αλλά και για ό,τι δεν πραγματοποιείται –χωρίς φυσικά να παραβλέπω τον ρόλο του κάθε προέδρου της Δημοκρατίας και του Υπουργικού του Συμβουλίου, κυρίως αυτόν του υπουργού Οικονομικών. Η αξία του εν Κύπρω παραγόμενου πολιτιστικού προϊόντος είναι σημαντική, και αυτό θα πρέπει να είναι πάντα στο μυαλό όλων εκείνων που δραστηριοποιούνται πολιτιστικώς, χωρίς όμως να βαυκαλισμούς, σύνδρομα και μεγαλοπιάσματα. Στα δύο και κάτι χρόνια ύπαρξης του υφυπουργείου Πολιτισμού, θήτευσαν ο κ. Γιάννης Τουμαζής, ο οποίος κράτησε τα νηvia του υφυπουργείου για επτά μόλις μήνες, δρομολογώντας πολλές υποθέσεις, έχοντας συγκεκριμένο όραμα. Μετά την ανάληψη της προεδρίας της Δημοκρατίας από τον κ. Νίκο Χριστοδουλίδη, στην ηγεσία του υφυπουργείου βρέθηκε ο κ. Μιχάλης Χατζηγιάννης, ο οποίος μετά από πέντε περίπου μήνες στο πηδάλιο υπέβαλε την παραίτησή του. Ο κ. Χατζηγιάννης, έχοντας άγνοια του πολιτιστικού γίγνεσθαι της χώρας και χωρίς πολιτικές ή τεχνοκρατικές ικανότητες, δεν κατάφερε να βρει τον δρόμο του. Η νυν υφυπουργός Πολιτισμού κα Λίνα Κασσιανίδου, η οποία ανέλαβε μετά την παραίτηση του κ. Χατζηγιάννη, προερχόμενη από τον ακαδημαϊκό χώρο, έχει βρει τα πατήματά της, αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις από καιρού εις καιρόν ανακύπτουν, δείχνοντας ωστόσο πολλές φορές μια σχετική δυστοκία στα μεγάλα ζητήματα που απαιτούν πολιτικό βάρος και αποφασιστικότητα. Σημαντικό θέμα, το οποίο θα πρέπει να επιλυθεί είναι η υποστελέχωση του Τμήματος Σύγχρονου Πολιτισμού, ώστε τα πράγματα να μπορούν να τρέχουν με πιο ικανοποιητικούς ρυθμούς. Πάντως, ποδαρικό στο 2025 έκανε η θέσπιση του Μητρώου Καλλιτεχνών και του Μητρώου του Συνδέσμου Καλλιτεχνών αλλά και η θεσμοθέτηση της καλλιτεχνικής χορηγίας και ο προϋπολογισμός του υφυπουργείου Πολιτισμού για το 2025 ανέρχεται στα €58,6 εκατ. Εκκρεμεί, μεταξύ άλλων, και το ζήτημα των Κυπρίων και η μετεξέλιξη του από χορηγικό πρόγραμμα σε κάτι άλλο. Ο προϋπολογισμός του πάντως παραμένει στις 600.000 ευρώ, όσο ήταν και όταν ήταν Διεθνές Φεστιβάλ.

ΜΟΥΣΕΙΑ / ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

Δεν έχουν αλλάξει πολλά σε ό,τι αφορά τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους. Σημαντικότερη εκκρεμότητα είναι το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας, το οποίο βρίσκεται σε τροχιά υλοποίησης, με ορίζοντα ολοκλήρωσης και εγκαίνιων το 2028. Οι καθυστερήσεις οφείλονται κυρίως σε τεχνικές δυσκολίες. Τα αρχαιολογικά μουσεία Λάρνακας και Πάφου έχουν ανακαινιστεί και μένει μόνο εκείνο της Λεμεσού, που όμως φαίνεται να απαιτείται ακόμη ικανός χρόνος μέχρι να αποφασιστεί η ένταξή του σε έναν νέο κύκλο λειτουργίας. Ενδιαφέρουσα πολύ και η εξωστρέφεια των μουσείων μας, αναφέρω ενδεικτικά τις δράσεις –και του 2023– τις εκθέσεις της Κατερίνας Ατταλίδου και της Μιχάλης Χαλαράμπους στο Κυπριακό Μουσείο, και της Κυριακής Κώστα στο Τοπικό Αρχαιολογικό Μουσείο Μαρίου-Αρσινόης, στην Πόλη Χρυσοχούς. Την έκθεση για τον Κάσσιαλο στο Μουσείο Κώστα Αργυρού στον Μαζωτό. Στα αρχαιολογικά πράγματα της χώρας το Τμήμα Αρχαιοτήτων παρά τις εγγενείς δυσκολίες που έχει το 2024 συνέχισε να είναι δραστήριο και ανοικτό στις προκλήσεις του μέλλοντος. Σύμφωνα μάλιστα με τα στοιχεία που συνέλεξε η «Κ» στα χέρια των λειτουργών του Τμήματος Αρχαιοτήτων της Κυπριακής Δημοκρατίας επιστρέψαν τους τελευταίους έξι μήνες του 2024 περίπου 500 αντικείμενα. Σημαντική στιγμή

Το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος κατάφερε για ακόμη μία χρονιά να κερδίσει το στοίχημα της προσέλευσης θεατών, ιδιαίτερα μη ελληνόφωνων.

του Τμήματος Αρχαιοτήτων η παραγωγή του ντοκιμαντέρ «Σκάμματα», σε σκηνοθεσία Δανάης Στυλιανού. Η ιδέα και η επιμέλεια του περιεχομένου ήταν της Ευτυχίας Ζαχαρίου, έφορος Αρχαιοτήτων, της Ευθυμίας Άλφα, αρχαιολογικής λειτουργού Α΄ και της Άννας Σατράκη, αρχαιολογικής λειτουργού. Στα πιο μικρά μουσεία το Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή στα Πλατανίσκεια συνεχίζει να αντιμετωπίζει προβλήματα, βάζοντας σε κίνδυνο το πολύτιμο αρχείο του, με την Πολιτεία να είναι απ' ό,τι φαίνεται ανήμπορη να βρει λύση. Λύσεις πρέπει να βρεθούν και για τα μικρά τοπικά μουσεία, τα οποία είναι ωσάν να μην υπάρχουν.

Σίγουρα η αναβάθμιση των αρχαιολογικών χώρων και ο εκσυγχρονισμός τους είναι κέρδος και για τον τουρισμό μας, όπως έχω αναφέρει και στο παρελθόν και «αν, δε, συνδυαστούν με την εξωστρέφεια και τις ποικίλες δραστηριότητες, που το τελευταίο διάστημα δείχνουν τα κυπριακά μουσεία, τότε νομίζω πως θα έχουμε ένα ολοκληρωμένο αρχαιολογικό δίκτυο».

ΘΕΑΤΡΟ

Τα θεατρικά πράγματα το 2024 δεν είχαν σημαντικές αλλαγές σε σχέση με το 2023, με εξαίρεση ίσως τις αλλαγές στο πρόγραμμα Θυμέλη. Το πρώτο εξάμηνο του 2024 μάλιστα σημειώθηκε μία μικρή κρίση, με διάφορα θέατρα, όπως το Σατιρικό Θέατρο, το Θέατρο Ένα της Λευκωσίας, το Θέατρο Ανεμώνας και το Θέατρο Versus

“

Στα 58.607.600 ανέρχεται ο προτεινόμενος συνολικός προϋπολογισμός του υφυπουργείου Πολιτισμού για το 2025 έναντι €51.081.760 για το 2024, ανέφερε ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών η υφυπουργός Πολιτισμού Λίνα Κασσιανίδου.

της Λεμεσού να απειλούν να βάλουν λουκέτο. Τελικά, μετά από διαβουλεύσεις τα παραπάνω θέατρα παρέμειναν εν λειτουργία, με εξαίρεση το Θέατρο Versus, το οποίο δεν έχει ανεβάσει το 2024 καμία παράσταση. Η τέχνη του θεάτρου ανθεί κυρίως στη Λευκωσία, αφού για το Α΄ Εξάμηνο του 2025, τον Δεκέμβριο του 2024, από τις 39 αιτήσεις, εγκρίθηκαν οι 18, με το ποσό των 842.100 ευρώ. Και από τους 21 φορείς, οι ομάδες που έκαναν αίτηση από τη Λάρνακα ήταν τρεις, το Θέατρο Ροή της Βαλεντίνας Σοφοκλέους, ο Ναός της Μελοποιημένης Μόνικας Μελέκη και μία συμπαραγωγή με Θεατρική Στέγη Κύπρου. Και τρεις για τη Λεμεσό, η ΕΘΑΛ, που έλαβε χρηματοδότηση, η Υπόγεια Σκηνή και το

Θέατρο Versus που δεν πήραν χρήματα. Αρα 15 ομάδες στο Κέντρο και από έξι στην περιφέρεια!

Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου (ΘΟΚ) συνέχισε να λειτουργεί χωρίς καλλιτεχνικό διευθυντή, με το Διοικητικό του Συμβούλιο να λειτουργεί ως αντ' αυτού, με την ύπαρξη υποεπιτροπών. Και για τον ΘΟΚ το πρώτο εξάμηνο του 2024 ήταν πολύ δύσκολο, αφού αυτό πέρασε σχεδόν χωρίς παραστάσεις, λόγω συνεχιζόμενων ακυρώσεων, εξαιτίας απρόβλεπτων γεγονότων. Για τους εννέα πρώτους μήνες του 2024 ο ΘΟΚ σχεδόν απουσίαζε από τα θεατρικά πράγματα της χώρας, ανεβάζοντας τρεις παραγωγές (μία που ανέβηκε για τρεις μόνο παραστάσεις «Μια ιστορία αγάπης», μία που ανέβηκε για επτά, η εκτός έδρας «Η Βεγγέρα» και οι «Φοίνισες»). Ακολούθησαν οι παραγωγές της «Οδύσσειας», του «Nachtland» και το «Η λέξη πρόδος στο στόμα της μητέρας μου πχούσε πολύ φάλτσα». As ελπίζουμε πως το 2025 θα είναι πιο παραγωγικό για τον ΘΟΚ.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος κατάφερε για ακόμη μία χρονιά να κερδίσει το στοίχημα της προσέλευσης θεατών, ιδιαίτερα μη ελληνόφωνων.

ΧΟΡΟΣ - ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ

Στον χορό και στην περφόρμανς γίνονται ενδιαφέρουσες δουλειές από τους οργανωμένους φορείς του χώρου, πολλές φορές υπό αντίξοες συνθήκες. Κύπριες και Κύπριοι χορεύτριες και

χορευτές, αλλά και χορογράφοι και περφόρμερ, δείχνουν κατά καιρούς ωραία πράγματα. Αυτό ωστόσο που έχω να παρατηρήσω είναι πως απαραίτητο καθίσταται πια η δημιουργία νέων έργων που να προχωρούν θεματικές που ενδιαφέρουν το κοινό ένα βήμα παρακάτω. Σημαντικό είναι επίσης πως πρέπει να βρεθούν τρόποι ανάπτυξης του κοινού και διεύρυνσής του και σε αυτό η ευθύνη είναι κυρίως των ανθρώπων του χορού και της περφόρμανς. Εργαλείο χρήσιμο θα ήταν η συνεργασία των φορέων του χορού ανά την Κύπρο και η σύμπραξη των διαφόρων φεστιβάλ χορού και περφόρμανς. Ο τόπος είναι μικρός και εκ των πραγμάτων το κοινό είναι περιορισμένο, ωστόσο η κρίσιμη μάζα υπάρχει και οφείλουν οι άνθρωποι του χορού, μαζί με τον τομέα του Χορού του υφυπουργείου να την κινητοποιήσουν.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Έγγραφα για τα εικαστικά τον Ιανουάριο του 2021: «Για το 2022 θα ήθελα να δω μία πιο εξωστρεφή Κρατική Πινακοθήκη, να μάθει και ο κόσμος ότι υπάρχει βασικά... και επιτέλους μια κυπριακή αποστολή στην Μπιενάλε της Βενετίας χωρίς γκρίνιες, ιντριγκες και με αποτύπωμα μετά τη λήξη της κάθε περιόδου». Νομίζω πως τρία χρόνια μετά τα πράγματα δεν άλλαξαν. Πολύ ασθενές το αποτύπωμα της κυπριακής συμμετοχής στην Μπιενάλε της Βενετίας. Η κυπριακή πρόταση είχε τίτλο «Σε έναν ανθισμένο χωματόδρομο δίπλα από μια ήσυχη πόροδο...». Η χώρα εκπροσωπήθηκε από το καλλιτεχνικό ντούο Lower Levant Company (Πήτερ Ερμιάν, Emiddio Vasquez), την καλλιτεχνική συλλογή Endrosia (Αλέξανδρος Ξενοφώντος, Ανδρέας Ανδρονίκου, Ντόρις Μαρί Δημητριάδου, Ειρήνη Χένκιν, Μαρίνα Ασσιώτη, Νίκη Χαραλάμπους, Κυριακή Ραφανλία Τσιρίδου) και τον καλλιτέχνη Haig Aivazian. Η κυπριακή συμμετοχή μάλλον δεν κατάφερε να δώσει την απαραίτητη εξωστρέφεια στα εικαστικά πράγματα του τόπου. Η ελλιπής έως κακή προώθηση της πρότασης στο εσωτερικό, σχεδόν κατέστησαν την πρόταση ως μη γενόμενη. Στο περίμενε και η αξιοποίηση του κτηρίου της ΣΠΕΛ για τον λόγο για τον οποίο ανακαινίστηκε, μιας και ακόμη δεν έχει καταστεί δυνατόν να λειτουργήσει ουσιαστικά ως Πινακοθήκη Σύγχρονος Τέχνης, λειτουργώντας ως χώρος εκθέσεων και ποικίλων άλλων δραστηριοτήτων, με το φορτίο προώθησης της σύγχρονης εικαστικής δημιουργίας να πέφτει στην Κρατική Πινακοθήκη Majestic, στην οποία όμως δεν μπορούν να ικανοποιηθούν οι σύγχρονοι τρόποι λειτουργίας μιας Πινακοθήκης. Αδύρτη ανάγκη ώστε να λειτουργήσει μία σύγχρονη πολιτιστική δομή για τα εικαστικά είναι η ύπαρξη συγκεκριμένου νομοθετικού πλαισίου και η αυτονομισή της από το υφυπουργείο. Νεότερα περιμέναμε εντός του 2025 και για τη διαχείριση των εγκαταστάσεων που δημιουργήθηκαν στο χωριό Λέμπα της Πάφου, με την ονομασία «Πολιτιστικό Χωριό Λέμπα». Το Πολιτιστικό Χωριό δημιουργήθηκε για να λειτουργήσει ως χώρος φιλοξενίας καλλιτεχνών (artists residencies), χώρος εικαστικών εργαστηρίων για μαθητές και ως εκθεσιακός χώρος.

Σημαντικές ήταν οι μεγάλες εκθέσεις που διοργανώθηκαν με αφορμή τα πενήντα χρόνια από το πραξικόπημα και την εισβολή. Πολύ σημαντική και ενδιαφέρουσα η έκθεση «Κύπρος Νήσος» του Πολιτιστικού Ιδρύματος της Τράπεζας Κύπρου, σε επιμέλεια Γιάννη Τουμαζή. Ενδιαφέρουσα και η έκθεση της Βουλής των Αντιπροσώπων στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονος Τέχνης – ΣΠΕΛ. «Κύπρος 1974». Σημαντικό αποτύπωμα άφησε η έκθεση «Casts of an Island» που επιμελήθηκε ο συλλέκτης Νίκος Παττίκς στη Λεμεσό.

Στα εικαστικά γεγονότα του 2024 ξεχωρίζω επίσης τις εκθέσεις της Τούλας Λιασή στη Λάρνακα, σε επιμέλεια Ξένιου Συμεωνίδη, και την έκθεση του Μιχάλη Χαραλάμπους στο Κυπριακό Μουσείο.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Το 2024 ο κυπριακός κινηματογράφος συνέχισε την ανοδική του πορεία. Κυπριακές ταινίες διακρίθηκαν σε αρκετά διεθνή φεστιβάλ, αποδεικνύοντας πως οι Κύπριοι/ες δημιουργοί διαθέτουν τις ικανότητες να σταθούν με αξιώσεις στο διεθνές κινηματογραφικό στερέωμα. Επίσης, η παρουσία της Κύπρου σε σημαντικά κινηματογραφικά Φεστιβάλ όπως η Berlinale, το Φεστιβάλ κινηματογράφου στη Θεσσαλονίκη, το Φεστιβάλ Καννών, το Annecy International Animation, το Clermont-Ferrand και το Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους Δράμας, αποτέλεσαν σημεία αναφοράς για την προώθηση του κυπριακού κινηματογράφου και την ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των Κυπρίων δημιουργών και ξένων επενδυτών, καθώς τα περιπτερά της χώρας στα φεστιβάλ λειτουργούν ως κέντρα / σημείο αναφοράς και συνάντησης μεταξύ των δημιουργών αλλά και πληροφόρησης για τα διάφορα προγράμματα της χώρας. Και το 2024 τα φεστιβάλ κινηματογράφου της Κύπρου παρουσίασαν ενδιαφέροντα προγράμματα, όπως το Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους, το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες, το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, το Φεστιβάλ Εναλλακτικού Κινηματογράφου, το Animafest, το Queer Wave.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ/
ΑΡΧΕΙΟ - ΒΙΒΛΙΟ

Το 2024 πέρασε και για ακόμη μία χρονιά η Κυπριακή Βιβλιοθήκη αναζητεί το μέλλον της. Το απαραίτητο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της είναι τοις πάσι φανερό πως πρέπει να αναθεωρηθεί, ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει με όρους 21ου αιώνα. Το ίδιο συμβαίνει και με το κεντρικό της κτήριο. Μόνη εξέλιξη το 2024 για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη είναι ο διορισμός νέας Συμβουλευτικής Επιτροπής της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, με την οποία η υφυπουργός Πολιτισμού κα Λίνα Κασσιανίδου συ-

ζήτησε τον σχεδιασμό νέου κτηρίου και την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου, τον Νοέμβριο του 2024. Ο χώρος της Αρχιγραμματείας. Δυστυχώς, ουδέν έχει αλλάξει τα τελευταία πέντε χρόνια, και για ακόμη μία χρονιά ελπίζουμε για νεότερα τον νέο χρόνο. Σχετικά με την ανέγερση νέου κτηρίου για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη, σημειώνουμε ότι έχει ήδη εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης το σημείωμα έργου, με επικαιροποιημένο συνολικό κόστος €27,8 εκατ. Ίδωμεν...

Στον τομέα του βιβλίου τα πράγματα κινήθηκαν και το 2024 με τους συνήθεις ρυθμούς. Η λογοτεχνική παραγωγή συνεχίζει να δίνει ενδιαφέρο-

Η λογοτεχνική παραγωγή συνέχισε και το 2024 να δίνει ενδιαφέροντα δείγματα, με σταθερή παθογένεια τα Κρατικά Βραβεία Λογοτεχνίας, που έχουν ανάγκη αναθεώρησης.

να δείγματα, με σταθερή παθογένεια τα Κρατικά Βραβεία Λογοτεχνίας, που έχουν ανάγκη αναθεώρησης. Σημειώνουμε πως για τις εκδόσεις του 2023, δεν δόθηκαν βραβεία στον τομέα του μυθιστορήματος και δοκιμίου για τη Λογοτεχνία, προκαλώντας ερωτήματα σε μεγάλη μερίδα του κόσμου του βιβλίου.

Όσον αφορά το Κρατικό Αρχείο, αυτό έχει μπει σε μία δημιουργική φάση και οι υπηρεσίες του εξακολουθούν να παρέχονται απρόσκοπτα. Είναι ωστόσο αδήριτη ανάγκη το αρμόδιο υπουργείο Δικαιοσύνης να εγκύψει στα διαχρονικά του προβλήματα, όπως είναι ένα σύγχρονο αρχειοστάσιο, αλλά και αντιμετώπι-

ση της απροθυμίας κρατικών υπηρεσιών να παραχωρήσουν αρχεία τους. Για ακόμη μία χρονιά καταγράφουμε και την ανάγκη να αποφασίσει το κράτος για το τι μέλλει γενέσθαι με το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών. Στο Κέντρο υπάρχουν τα σημαντικά Λαογραφικό Αρχείο, Αρχείο Προφορικής Παράδοσης, Αρχείο Παλαιών Πολεμιστών και εξειδικευμένη κυπριολογική βιβλιοθήκη, τα οποία το υπουργείο Παιδείας οφείλει να διασφαλίσει πως θα διασφαλίσει την πρόσβαση σε αυτά στους ερευνητές. Σχετικά με την Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών και Γραμμάτων και το Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων ζητούμενο είναι το αποτύπωμά τους στα δημόσια πολιτιστικά και ερευνητικά πράγματα.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ

Πέντε υποψηφιότητες για το χρίσμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, της Λευκωσίας, της Λεμεσού, της Λάρνακας, του Δήμου Κουρίου και του Δήμου Αγίας Νάπας. Οι πέντε παραπάνω πόλεις έχουν υποβάλει τους φακέλους της υποψηφιότητάς τους και το στοίχημα πλέον είναι αν όσα έχουν προγραμματίσει θα καταστούν καταλύτες στην πολιτιστική αναδιαμόρφωση των πόλεων αυτών. Το παράδειγμα της Πάφου, η οποία είχε λάβει το χρίσμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης το 2017, θα πρέπει να έχει μελετηθεί, γιατί ενώ κατά κοινή ομολογία το έτος εκείνο η Πάφος όντως έγινε κυψέλη πολιτισμού, όταν τα φώτα έσβησαν, στην πόλη του Κινύρα τα πολιτιστικά πράγματα δεν κινούνται με τους αναμενόμενους ρυθμούς. Μάλιστα, για τις ανάγκες της πόλης που θα επιλεγεί «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το έτος 2030» το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να παραχωρηθεί συνεισφορά από το κράτος, ύψους 6,5 εκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό θα αφορά σε λειτουργικές δαπάνες και θα καλύπτει μέχρι και το 60% του συνολικού προϋπολογισμού της πόλης σε σχέση με τις δαπάνες αυτές.

ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ
MUSIC UNITES
Καλλιτεχνική διεύθυνση: Δρ Γιάννης Μυράλης
Orchestra for All
Artistic Direction Dr Yiannis Miralis
31/01/2025

ΑΝΤΗΣ ΣΚΟΡΔΗΣ
β
Andys Skordis
06/02/2025

Η ΚΟΥΚΛΑ ΤΟΥ ΦΡΑΝΤΣ
ΚΑΦΚΑ
του Σταύρου Σταύρου
Σκηνοθεσία: Κώστας Σιλβέστρος
FRANZ KAFKA'S DOLL
08, 09/02/2025

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς όλες τις ώρες

ΤΑΣΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝΙΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10

ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24

ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ΣΥΛΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

9-12

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

ME 12.9%

ME 15.2%

ME 13.4%

@lovetfmcypus

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΑΡΚΕΤ RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2023 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 2024 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΚΥΡΕΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ 13-93.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

NEWLANDS HOUSE GALLERY

ANSEL KIEFER

CHRISTOFFLE 2006

MUSEO NACIONAL THYSEN-BORNIEMZA

THADDAEUS ROPAC

ΣΑΣΞΕ

Θρύλοι της Αλβιώνος

Ο **εικαστικός** και χαρτογράφος Ανταμ Νταντ παρουσιάζει την εξαιρετική δουλειά του για τους μύθους και θρύλους της παλιάς Αγγλίας πάνω σε ζωγραφισμένα υφάσματα. Η έκθεση, που συγκινεί για την επαναδιατύπωση της βρετανικότητας, παρουσιάζεται έως τις 16 Φεβρουαρίου στην γκαλερί Newlands House, στο δυτικό Σάσεξ. Ο Ανταμ Νταντ με δεξιότητες αντλεί από μια βαθιά παρακαταθήκη συμβόλων και εικονογραφήσεων που μας οδηγούν στους πρώτους μεσαιωνικούς χρόνους.

ΟΞΕΦΟΡΑΗ

Ανσελμ Κίφερ

Η νέα περιοδική έκθεση στο Μουσείο Ασρόλεαν της Οξφόρδης μας φέρνει κοντά σε μια ενότητα έργων του Ανσελμ Κίφερ από την πρώτη περίοδό του (1969-1982). Γεννημένος το 1945, ο Κίφερ, ένας από τους κορυφαίους καλλιτέχνες της μεταπολεμικής περιόδου, εξαντλεί όλα τα μέσα και τις τεχνικές μεθόδους για να δώσει μορφή και έκφραση στον σύνθετο τρόπο που βλέπει τον κόσμο. Η έκθεση αυτή λειτουργεί και ως προθάλαμος κατανόησης της εξέλιξής του.

ΠΑΡΙΣΙ

Μια λαμπρή ιστορία

Στο **Μουσείο** Διακοσμητικών Τεχνών, στο Παρίσι, μια από τις περιοδικές εκθέσεις της εποχής φωτίζει την εντυπωσιακή ιστορία του οίκου Christoffle από την ίδρυσή του στη δεκαετία του 1830 έως τις μέρες μας. Οι ιδρυτές του οίκου, Σαρλ Κριστόφλ (1805-1863) και Ανρί Μπουγιέ (1830-1910), μεταμόρφωσαν κομμοτεχνήματα από ασήμι για να τα καταστήσουν είδος καθημερινότητας. Εξελικτικά, ο οίκος έγινε συνώνυμος της πολυτέλειας και αναπτύχθηκαν διαφορετικές σειρές σερβιρίσματος.

ΜΑΔΡΙΤΗ

Τέχνη της Βαϊμάρης

Το **CaixaForum** της Μαδρίτης παρουσιάζει τη Γερμανία του Μεσοπολέμου, την περίοδο της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, από το 1918 έως το 1933. Με τίτλο «Αβέβαιοι καιροί: η Γερμανία ανάμεσα στους πολέμους», η έκθεση διερευνά αυτή την περίπλοκη και επιδραστική εποχή στην τέχνη. Η προ 100 ετών Γερμανία είχε ιδιαίτερη επίδραση στη διαμόρφωση της σύγχρονης Ευρώπης και της διάδοσης της μοντέρνας τέχνης. Στη φωτογραφία, έργο του ζωγράφου και χαράκτη Οτο Ντιξ.

ΣΑΛΤΣΜΠΟΥΡΓΚ

Αρνουλφ Ράινερ

Στα **95 του χρόνια**, ο Αυστριακός καλλιτέχνης Αρνουλφ Ράινερ έχει ήδη αφήσει κληρονομιά από την αριστοτεχνική μετάβαση από τον εξπρεσιονισμό στην αφαίρεση. Εικαστικός με αίσθηση χρώματος και βάθους, ο Ράινερ εκθέτει στο Σάλτσμπουργκ στην γκαλερί του Thaddaeus Ropac, με μια ενότητα έργων που δημιούργησε την περίοδο 1983-1992. Είναι η ενότητα «Γκόγια», στην οποία μας καλεί να συναισθανθούμε τον τρόπο με τον οποίο συνομίλησε με το έργο του Φρανθίσκο Γκόγια.

PERA MUSEUM

Αποψη του τεμένους Σουλτάν Αχμέτ από το Καντίκιοϊ. Έργο του Λουί-Φρανσουά Κασάς (σχέδιο 1787, εκτέλεση 1827).

Ματιές στην Πόλη

Στις **συλλογές** του Μουσείου του Πέρα στην Κωνσταντινούπολη μπορεί να δει κανείς ανάμεσα σε άλλα εκθέματα και αυτή την υδατογραφία του Γάλλου ζωγράφου Λουί-Φρανσουά Κασάς (Louis-François Cassas, 1756-1827). Στην Ελλάδα γνωρίζουμε πολύ καλά την περίπτωση του, καθώς στη διάρκεια του 18ου αιώνα ο Κασάς είχε ταξιδέψει στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και μας έχει κληρονομήσει ορισμένες θαυμάσιες υδατογραφίες από τα ταξίδια του, ανάμεσα στις οποίες και αρκετές των

Αθηνών. Στο Μουσείο Μπενάκη υπάρχουν οξυγραφίες με θέματα από την Αθήνα προερχόμενα από το λεύκωμα «Grandes Vues Pittoresques des Principaux Sites et Monuments de la Grèce et de la Sicile», Παρίσι 1813. Στο Μουσείο του Πέρα, αυτή η θαυμάσια υδατογραφία μάς δείχνει μια ασυνήθιστη θέα προς την ιστορική τοπιογραφία της Πόλης, έτσι όπως την είδε (με κάποιες αυθαιρεσίες) ο ζωγράφος από το Καντίκιοϊ, από την πλευρά δηλαδή του Γαλατά. Βλέπουμε το Μπλε Τζαμί σε κεντρική θέση.

Ο επιμελητής στο Μουσείο του Πέρα, Μπαρίς Κιμπρίς, αναφέρεται σε αυτό το έργο, που ανήκει στην οριενταλιστική συλλογή του Μουσείου του Πέρα, και επισημαίνει πως φιλοτεχνήθηκε μετά την επιστροφή του Κασάς στο Παρίσι, βασισμένο στα σχέδια και στις σημειώσεις του κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Κωνσταντινούπολη. Ένα σχέδιό με το ίδιο θέμα διατηρείται στα αρχεία του Wallraf-Richartz Museum στην Κολωνία και παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για την τεχνική

που ο Κασάς χρησιμοποιούσε για τις υδατογραφίες του. Η σύγκριση του σχεδίου, που είχε γίνει επιτόπου, με το τελικό αποτέλεσμα, που είχε γίνει εκ των υστέρων, δείχνει πως ο Κασάς είχε εντάξει φιγούρες και θέματα από μνήμης. Το έργο, όπως λέει ο επιμελητής, μπορεί ως εκ τούτου να θεωρηθεί ότι είναι ένα «capriccio», μια αρχιτεκτονική φαντασία. Ο Λουί-Φρανσουά Κασάς είχε από νεαρή ηλικία ταξιδέψει πολύ στη Δυτική Ευρώπη και στην Ιταλία είχε κάνει κατά παρα-

γελία πλήθος σχεδίων. Το 1784 πήγε στην Κωνσταντινούπολη υπό την προστασία του πρέσβη της Γαλλίας και αφού παρέμεινε εκεί πολλές εβδομάδες, ξεκίνησε την περιήγησή του στην Ανατολία, στις ακτές του Αιγαίου, στην Αθήνα, στην Κύπρο, στη Συρία, στην Παλαιστίνη και στην Αίγυπτο. Στην Κωνσταντινούπολη επέστρεψε το 1786 και παρέμεινε επί ένα χρόνο κάνοντας διαρκώς σχέδια. Στη διάρκεια της παραμονής του στην Οθωμανική Αυτοκρατορία έκανε πάνω από 300 σχέδια.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Αδραξε το όνειρο!

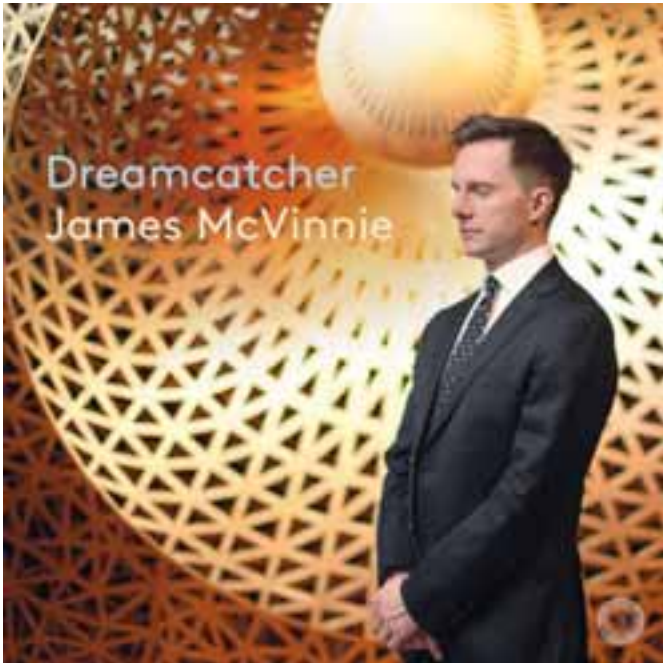
Λίγα πράγματα σχισαίνεται ο κύριος Γκρι όσο τις λεγόμενες «ονειροπαγίδες». Αυτά τα δήθεν διακοσμητικά που θυμίζουν ιστό (αλλά δεν έχουν τίποτα από τη μαγεία και την απειλή του αληθινού ιστού) και υποτίθεται ότι παγιδεύουν τα όνειρα.

Πολύ πρόσφατα, ωστόσο, βρήκε στη δισκογραφική εταιρεία Pentatone την ιδανική ονειροπαγίδα. «Dreamcatcher» ο τίτλος του άλμπουμ του βιρτουόζου του πιάνου και του εκκλησιαστικού οργάνου Τζέιμς ΜακΒίνι (James McVinnie).

Ο δίσκος, αποτελούμενος από δώδεκα συνθέσεις διάρκειας μερικών λεπτών (με εξαίρεση ένα κομμάτι που διαρκεί λίγο περισσότερο από δεκαεπτά λεπτά), είναι μια πολύ προσωπική ανθολογία του ΜακΒίνι με σύγχρονα έργα για πιάνο ή για όργανο που σχετίζονται με την ιδέα της ονειροφαντασίας.

Ενα μουσικό πρότζεκτ που περιλαμβάνει ό,τι καλύτερο έχει γραφεί τελευταία στη λόγια μουσική.

Ο δίσκος ξεκινάει με ένα αληθινά έξοχο κομμάτι, το πιανιστικό «Imaginary Pancake» της Αμερικανίδας Γκαμπριέλα Σμιθ, που γεννήθηκε το 1991 και την είχε ξεχωρίσει ο σπουδαίος Στιβ Ράιχ για το συνθετικό της ταλέντο, για να συνεχίσει με το πολύπτυχο «Patterns», για όργανο, του Νίκο Μιούλι (γενν. το 1981). Αποτελούμενο από πέντε μέρη, μοιάζει να εκφράζει μια αέναη κίνηση προς ένα μέλλον άδηλο αλλά όχι σκοτεινό, αγχωτικό μα όχι αδιέξοδο. Η Σμιθ, πάλι, με τις οικολογικές ανησυχίες της, φτιάχνει μια σύνθεση γεμάτη αντιφάσεις: η έν-

Τζέιμς ΜακΒίνι «Dreamcatcher», η πρόσφατη κυκλοφορία του βιρτουόζου του πιάνου και του εκκλησιαστικού οργάνου στην Pentatone.

νοια της κίνησης εδώ φαίνεται να είναι πιο εσωτερική, ονειρική, με μια επιθετικότητα και ένταση που συνδυάζεται με πιο απαλές μελωδικές γραμμές στο άλλο χέρι του πιανίστα.

Η συνέχεια περιλαμβάνει το έργο «The Unquestioned Answer» της Λόρι Σπίγκελ (γενν. το 1945), που διασκεύασε για όργανο ο ΜακΒίνι: ένα είδος πιο ανάλαφρης μα όχι ελαφριάς συνέχειας στο αριστούργημά του Τσαρλς Αϊβς «Το αναπάντητο ερώτημα» (το έργο της Σπίγκελ στα ελληνικά σημαίνει σε ελεύθερη απόδοση «Η απάντηση δικώς ερώτημα»).

Σειρά έχει το «Elli's Island» της σημαντικής συνθέτριας Μέρεντιθ Μονκ (γενν. το 1942), σε διασκευή για όργανο από τον ΜακΒίνι και πάλι. Μελωδική γραμμή που ρέει σαν ποτάμι, για να περάσουμε στο πιανιστικό «build-it-yourself» της intī figgis-vizueta,

από τις καλύτερες, πιο υποβλητικές επίσης, στιγμές του δίσκου. Το ένατο κομμάτι φέρει τον τίτλο του άλμπουμ («Dreamcatcher»). Το έγραψε ο Μάρκος Μπάλτερ (γενν. το 1974), είναι έργο για πιάνο και είναι καθηλωτικό: ιλιγγιώδες, ταχύ, δεν είσαι ποτέ σίγουρος αν βλέπεις όνειρο ή εφιάλτη. Και διαρκεί μόλις τρία λεπτά.

Το άλμπουμ κλείνει με τρία έργα: του μεγάλου Τζον Ανταμς (γενν. το 1947), το «China Gates», που είναι ένα ακόμα πιανιστικό κομψοτέχνημα: το «Riff-raff» του Γκιλς Σουέιν (γενν. το 1946), για όργανο, ένα θα έλεγες συμφωνικό πνοής έργο που διαρκεί σχεδόν δεκαοκτώ λεπτά και, τέλος, το πιανιστικό «Song for Octave» του Μπράις Ντέσνερ, που θυμίζει θλιμμένο τραγούδι χωρίς λόγια. Ιδανικός αποαιρετισμός σε ένα μουσικό πρότζεκτ που περιλαμβάνει ό,τι καλύτερο έχει γραφεί τελευταία στη λόγια μουσική.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Ένα iron dome για την παραπληροφόρηση

Η **παραπληροφόρηση**, ως λέξη και έννοια που άφηνε πίσω τις ιστορίες της παλιάς καλής προπαγάνδας ενδουόμενη νέες μορφές και απαιτούσε νέες προσεγγίσεις, έκανε το δημοσιογραφικό και πολιτικό ντεμπούτο της στις αρχές του 2016. Τότε ο Μπαράκ Ομπάμα είχε αναθέσει στο Global Engagement Center την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης. Το Κέντρο Παγκόσμιας Δέσμευσης, μια οιοινεί διυπουργική υπηρεσία που υπάγεται στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ, αυτοπροσδιορίζεται ως «ένas “φορέας με γνώμονα τα δεδομένα” ο οποίος χρησιμοποιεί ψηφιακές αναλύσεις για την κατανόηση των αφηγήσεων που μπορεί να διαδίδονται από ξένους παράγοντες». Λίγους μήνες μετά, τον Νοέμβριο του 2016, σε συνέντευξη Τύπου, Ομπάμα και Μέρκελ είχαν αναγορεύσει τα fake news σε υπ’ αριθμόν ένα κίνδυνο για τη Δημοκρατία και τις δημοκρατίες. Σε λίγο, ο Ντόναλντ Τραμπ θα αναγορευόταν νέος πρόεδρος των ΗΠΑ εν μέσω αποκαλύψεων για τη χρήση ψευδών ειδήσεων που περιλάμβαναν τη συμμετοχή της Κλίντον σε όργια σε υπόγειο πιστερίas. Κάτι νεαροί στο Βέλγας της Βόρειας Μακεδονίας και οι πανταχού παρόντες Ρώσοι αποκάλυφθηκε ότι βρίσκονταν πίσω από τα πλάνκτρα της διαδικτυακής διάδοσης προκειμένου να επηρεάσουν τους ψηφοφόρους οι οποίοι, πράγματι τελικώς, επέλεξαν τον ΜΑGA πρόεδρο.

Το 2018 το misinformation (αθέλητη παραπληροφόρηση) αναγορεύθηκε ως λέξη της χρονιάς και το 2019 το disinformation (σκόπιμη παραπληροφόρηση) πήρε τη θέση του. Στις αρχές του 2024, η Ούρσουλα Φον ντερ Λάιεν επιβεβαίωσε στο Νταβός ότι η κορυφαία ανησυχία της ευρωπαϊκής κοινότητας είναι η παραπληροφόρηση, με την απόλυτη πλέον παραδοχή ότι το βάθος και το εύρος της προσβασιμότητας του Διαδικτύου έχει καταστήσει οποιαδήποτε άλλη μορφή μαζικής επικοινωνίας σε ουραγό της ψηφιακής.

Το 2022, πανεπιστημιακοί ερευνητές σε συνεργασία με την Google παρουσίασαν το pre-bunking, μια στρατηγική σχεδιασμένη να προλαμβάνει την παραπληροφόρηση. Αντίθετα από το de-bunking, τη διαδικασία ελέγχου και αποκάλυψης των ψευδών ειδήσεων, έναν αγώνα στον οποίο αποδύονται εδώ και

Στιγμιότυπο από διαδήλωση κατά του Καλίν Γκεοργκέσκου πριν από τις προεδρικές εκλογές στη Ρουμανία. Το συνταγματικό δικαστήριο ακύρωσε το αποτέλεσμα του πρώτου γύρου του Δεκεμβρίου, βάσει στοιχείων που αποδείκνυαν ρωσική «παρέμβαση» στη διαδικασία.

Σαν η πόρτα που άνοιξε το Διαδίκτυο στα εκατομμύρια των πεπειθόσεων να οδήγησε στη γνωριμία εκ του σύνεγγυς με την άβυσσο της «ανθρώπινης κατάστασης».

χρόνια οργανισμοί ελέγχου γεγονότων (Fact checking) και ανεξάρτητοι factcheckers, το «νέο» σύστημα ανακαίτησης της παραπληροφόρησης βασίστηκε σε μια ιδέα γνωστή ως «θεωρία εμβολιασμού», η οποία υποδηλώνει ότι η έκθεση των ανθρώπων στο πώς λειτουργεί η παραπληροφόρηση μπορεί να ενισχύσει την άμυνά τους στους ψευδείς ισχυρισμούς. Σύντομα βίντεο που έμοιαζαν με ανακοίνωση δημόσιας υπηρεσίας και εστίαζαν σε συγκεκριμένες τεχνικές παραπληροφόρησης δημιουργήθηκαν προκειμένου να διδάξουν στους θεατές πώς λειτουργούν οι ψευδείς ισχυρισμοί γενικώς. «Η μέθοδος χτίζει ανθεκτικότητα στον γενικό πληθυσμό», μας λέει ο Νίκος Παναγιώτου, καθηγητής στο Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ, ο οποίος διδάσκει Ειδησεογραφικό Γραμματισμό ή ειδησεογραφική παιδεία –ας μου επιτραπεί η προτίμηση στον όρο– ή News Literacy αγγλίστι. Στόχος και αυτής της μεθόδου είναι μα-

θητές, φοιτητές και πολίτες να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής σκέψης και να αποκτήσουν εργαλεία και γνώσεις προκειμένου να κρίνουν την αξιοπιστία των ειδήσεων και των πληροφοριών, από όποιο μέσο κι αν προέρχονται.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι από τη στιγμή που αναγνωρίστηκε η δύναμη του Διαδικτύου στη διαμόρφωση εκλογικών αποτελεσμάτων και πολιτικών εξελίξεων, το καθήκον των αναδυόμενων θεσμών κατά της παραπληροφόρησης ήταν να οικοδομήσουν ένα τέτοιο πολυμεθοδολογικό σύστημα. Ωστόσο, οι έρευνες (sciencemag.org, Pew Research) που ακολούθησαν την εκλογική περίοδο του 2016 και την πρώτη νίκη Τραμπ το 2017, ημερομηνία που συμβολικά τουλάχιστον σηματοδότησε τη συσπείρωση των φιλελεύθερων δυνάμεων εναντίον των σύγχρονων μορφών παραπληροφόρησης, απέδειξαν ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό των ψηφοφόρων επηρεάστηκε από την –επίσης αποδεδειγμένη– ρωσική ανάμειξη στις αμερικανικές εκλογές. Κι αυτό υποδεικνύει μια πρώτη παγίδα: Εάν θεωρείς ότι για όλα φταίει η υπαρκτή, φθηνή κυριολεκτικά και μεταφορικά, ανελέητη και αδιάλειπτη από τις μέρες της Σοβιετικής Ενώσης, προσπάθεια των Ρώσων να κλονίσουν το δυτικό οικοδόμημα αξιών, τη Δημοκρατία και τις δημοκρατίες μας, αποφεύγεις μια κριτική ματιά στα ενδότερα του

οικοδομήματος. Οι βάρβαροι είναι κατά περίπτωση «μια κάποια λύσις» αλλά όχι πάντοτε η ενδεδειγμένη, συνήθως προσωρινή και ενίοτε βλαπτική, αφού μπορεί να οδηγήσει και σε μια δεύτερη «παγίδα» όσους θέλουν να λογίζονται –ακόμη– συνοδοιπόροι με το μεταπολεμικό φιλελεύθερο ιδεώδες του οποίου τα πεδία ανησυχίας επικεντρώνονταν σε ό,τι απειλούσε τον πλουραλισμό και τον λαϊκισμό της δημαγωγίας.

Οι εκστρατείες που ενθαρρύνουν την κριτική σκέψη, επισημαίνουν τις τακτικές χειραγώγησης, αποκαλύπτουν ή αντιμετωπίζουν προληπτικά ψευδείς αφηγήσεις, αν και στοχεύουν στην υπεράσπιση της Δημοκρατίας, οδηγούνται στην πραγματικότητα από την άρρητη αλλά σχεδόν ολοκληρωτική αμφισβήτηση της ορθολογικής πλευράς των ανθρώπων και τελικώς οδηγούν στην αλλαγή των βασικών κανόνων. Σαν η πόρτα που άνοιξε το Διαδίκτυο στα εκατομμύρια των πεπειθόσεων να οδήγησε στη γνωριμία εκ του σύνεγγυς με την άβυσσο της «ανθρώπινης κατάστασης», σαρώνοντας την εμπιστοσύνη στους βασικούς πυλώνες του διαφωτισμού. Τώρα, με την εμπιστοσύνη στην ορθολογική πειθώ πληγωμένη μέχρι θανάτου, ένα πλήθος νοητικών ευαλωτοτήτων και προβληματικών για τις αξίες μας πεπειθόσεων χτυπάει συνεχώς αλάρυ, υποχρεώνει σε συνεχή παρακολούθηση και αναπροσανατολισμό για να διατηρηθεί ο έλεγχος του δικού μας, πολύτιμου δυτικού αφηγήματος. Πολλοί γιορτάσαμε την απόφαση του συνταγματικού δικαστηρίου της Ρουμανίας να ακυρώσει το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών που ανέδειξε νικητή τον ακροδεξιό, φιλορώσο Καλίν Γκεοργκέσκου, βάσει στοιχείων που αποδείκνυαν ρωσική «παρέμβαση» στην εκλογική διαδικασία. Αλλά με μια δεύτερη σκέψη, ήταν οι μυστικές υπηρεσίες, σε συνεργασία με το δικαστικό σώμα, που ενήργησαν για την αναστολή του συντάγματος. Όχι το κοινοβούλιο που σε μια συνταγματική δημοκρατία, όπως η Ρουμανία, είναι ο μόνος θεσμός που υποτίθεται ότι ενσαρκώνει τον λαό και έχει διαδικασίες και δικλίδες ασφαλείας για την αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων μέχρι το δημοψήφισμα. Το κοινοβούλιο δεν είχε λόγο. Κι αυτό είναι η παγίδα χωρίς εισαγωγικά...

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΣΑΝΤΟ ΤΙΧΟΜΙΡ

Ο **Αλέξανδρος Σάντο Τιχομίρ γεννήθηκε στην Αθήνα το 1994 και σπουδάζει Φιλολογία στο ΕΚΠΑ. Ποιήματα και δοκίμιά του έχουν δημοσιευθεί σε λογοτεχνικά περιοδικά. Το τελευταίο του βιβλίο «Τα Λυρικά της αγωνίας» κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις ΔΩ το 2024.**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Την Αγία Γραφή, την Παλατινή Ανθολογία κι έναν τόμο μελετών για τον Σεφέρη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Μου άρεσε πολύ μια ιδέα του Ζήσιμου Λορεντζάτου από τα «Collectanea», ότι η γλώσσα δεν είναι δημιουργημα του ανθρώπου. Γενικά η σκέψη του Ζήσιμου Λορεντζάτου έχει μεγάλο ενδιαφέρον και ποιότητα, αλλά χρειάζεται προσοχή, γιατί αισθάνομαι ότι αρκετές φορές γίνεται ακραίος. Αυτό το στοιχείο, όμως, είναι για τον Λορεντζάτο μάλλον αρετή παρά ελάττωμα.

Βρήκατε ποτέ τον μελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Τα καλά βιβλία δεν έρχονται για να φέρουν ειρήνη, αλλά «μάχαιρα», για να θυμηθώ την Καινή Διαθήκη. Η γνώση, όποια αποκόμισα από αυτά, με απομάκρυνε από πολλούς ανθρώπους κι άλλαξε δραματικά τη ζωή μου.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Δεν είμαι δύσκολος στην ανάγνωση, συγκεντρώνομαι εύκολα, ακόμη κι αν κάτω απ’ το σπίτι μου γίνονται έργα. Ωστόσο, ένα ήσυχο απόγευμα είναι όμορφο.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Δεν μου αρέσει η εύκολα λογοτεχνία που καταπιάνεται με την επικαιρότητα και την επιφάνεια,

πολλές φορές λαϊκίζοντας. Συνεπώς, δεν έχω καμία ένσταση ως προς το είδος, αλλά ως προς το περιεχόμενο.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Κάθε συγγραφέα τον εκτιμώ για διαφορετικούς λόγους. Όμως, αγαπώ πολύ τη γνησιότητα, την ελευθερία, τη λεπτή αισθητική και τον στοχασμό.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Θα ήθελα να δω μια ταινία του Ταρκόφσκι βασισμένη στην ποίηση του Ρεμπό ή του Τρακλ. Θα μπορούσε να το είχε κάνει καλύτερα απ’ όλους. Αλλά είναι αργά πια.

Ποια προσωπική ανάγκη σας οδήγησε να γράψετε «Τα Λυρικά της αγωνίας»;

Η ίδια ανάγκη που με οδηγεί σε κάθε ποιητικό κείμενο, δηλαδή η ποίηση.

Ποιος είναι ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στα κείμενα του βιβλίου;

Η ιερή αγωνία που γεννιέται μέσα απ’ την πάλη με τον Θεό. Μια οριακή εμπειρία μεταξύ ζωής και θανάτου, περισσότερο παγανιστική παρά χριστιανική. Είναι το βίωμα του Θεού έξω από το πλαίσιο ενός ιερού βιβλίου. Μια κατάσταση που θυμίζει σ’ έναν βαθμό τη μανία.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ
«Μελετήματα σύγχρονης ορθόδοξης ναοδομίας»
ΕΚΔ. ΔΟΜΑ, 2024, ΣΕΛ. 87

Στην πρόσφατη διγλώσση έκδοση (ελληνικά-αγγλικά) του αρχιτέκτονα Γιάννη Αγησιλάου «Μελετήματα σύγχρονης ορθόδοξης ναοδομίας» περιλαμβάνονται τρεις πολύ ενδιαφέρουσες θεματικές που αφορούν την εκκλησιαστική αρχιτεκτονική. Στις θεματικές αυτές ο συγγραφέας εξετάζει με επιστημονικά άρτιο τρόπο τον τρόπο με τον οποίο αντικρίζονται οι νέες αρχιτεκτονικές θέσεις σε σχέση με τον παραδεδομένο τρόπο, αυτόν της βυζαντινής ναοδομίας. Στον τόμο ο Αγησιλάου θέτει καιρία ερωτήματα, όπως το τι κάνει ένα κτήριο τόπο λατρείας, πότε ένας χώρος λατρείας μπορεί να χαρακτηριστεί ορθόδοξη εκκλησία και γιατί υπάρχει η επιμονή της επίσημης Εκκλησίας σε συγκεκριμένα πρότυπα. Επίσης, εξετάζει πώς σχεδιαστικά αντιμετωπίζεται ο σχεδιασμός ενός ναού που χτίζεται σήμερα, και αποτελεί ένα καθόλα πρωτότυπο αρχιτεκτονικό έργο, δηλαδή πνευματικό και καλλιτεχνικό. Σχετικά με αυτό ο Αγησιλάου διατυπώνει την πεποίθησή του ότι οι εκκλησίες που χτίζονται σήμερα δεν είναι αρχιτεκτονικά και λέει πολύ εύστοχα: «[...] αρχιτέκτονες και Εκκλησιαστική ιεραρχία θα πρέπει να προβληματιστούν και να ασχοληθούν σοβαρά με το ζήτημα [...]». Το έργο προλογίζουν ο μητροπολίτης Βόστρον Τιμόθεος, έξαρχος του Παναγίου Τάφου στην Κύπρο και ο Κωνσταντίνος Κωνσταντίν πρόεδρος του Επιστημονικού Τεχνικού Επιμελητηρίου Κύπρου. Η παρουσίαση του βιβλίου θα γίνει την Τετάρτη 15 Ιανουαρίου, ώρα 5:00 μ.μ. στο Εκπαιδευτικό Κέντρο του ΕΤΕΚ. Κύριος ομιλητής θα είναι ο ομότιμος καθηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Frederick Παναγιώτης Τουλιάτος.

ΛΕΝΙΑ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ψύχη μισή. Τα χειρόγραφα από το σπίτι του Λόφου εκδ. Πόλις, σελ. 120

Η **πολυσχιδής** Λένια Ζαφειροπούλου, βραβευμένη ήδη για τα προηγούμενα ποιητικά βιβλία της, θυμίζει, από τους πρώτους στίχους που δημοσίευσε, αυστηρή και μόνον τον εαυτό της. Είναι τόσο έντονα ιδιουσυχρασική, ώστε μπορούμε να αναγάγουμε εύλογα την προγενέστερη αμηχανία της κριτικής απέναντί της στη δυσκολία να την κατατάξει κανείς. Ηδν από το «Paternoster Square» (2012) η Ζαφειροπούλου αποδεικνύεται και παραδοσιακή και ριζοσπάστης, αλλά με τον εντελώς δικό της τρόπο. Σημαντικό ρόλο παίζει, εν προκειμένω, το γεγονός ότι τα διαβάζοματά της είναι σε μεγάλο βαθμό πολύγλωσσα ακουσμάτια καθώς, ως κλασική τραγουδίστρια, γαλουχήθηκε με πλήθος μελοποιημένων στίχων μιας πλούσιας και διαχρονικής ευρωπαϊκής παράδοσης. Στα ελ-

λνικά συμφραζόμενα ήταν παραμένει ένα ενδιαφέρον υβρίδιο, που από την πρώτη στιγμή δεν πέρασε απαρατήρητο.

Στα τρία προηγούμενα βιβλία της, στις καλές όσο και στις λιγότερο καλές στιγμές τους, η Ζαφειροπούλου, που την απασχολεί διαρκώς η θέση του ανθρώπου στη δυναμική όσο και τρομακτική αιχμή του σύγχρονου πολιτισμού, δεν παύει να δίνει την εντύπωση ότι πειραματίζεται. Οτι αναζητάει τη φωνή της. Ε, λοιπόν, αν δεν πέφτω έξω, στο υπό συζήτηση έργο τη βρήκε, την καθάρισε, τη δυνάμωσε. Επιλέγοντας μια χαλαρή θεατρική δομή, που απαρτίζεται από είκοσι οκτώ τραγούδια συγκεκριμένων ρόλων (ο χωρικός, η κυρά,

η χήνα η χρυσότοκος, ο κυνηγός, άλλα πουλιά και ζώα του δάσους), η ποιητρία-αιδώς κινείται σε έναν χώρο με τον οποίο τη συνδέει οικειότητα. Αυτό τη βοηθάει να ξεπεράσει ένα σφιζίμο, ένα κράτημα, έναν στόμφο,

που ίσως βάραιναν εδώ κι εκεί παλαιότερες δουλειές της. Αφήνει πια τον λυρισμό να ξεχειλίζει, οργανωμένος με ασφάλεια σε πλοκή και χαρακτήρες. Το αποτέλεσμα μαγεύει.

Ο μύθος που αφηγείται το ποίημα μοιάζει με κάθε νέα ανάγνωση να πλησιάζει περισσότερο το λιμνέτο ενός μουσικού θεατρικού έργου: είναι παλιός, θα λέγαμε κυριολεκτικά αρχέγονος. Σε αντίστιξη όμως με αυτή την αρχετυπική παλαιότητα, στην αφήγηση κυριαρχεί η κούραση

ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΟΥΙΖ
της kathimerini.gr

24 ψηφίδες πολιτισμού από το 2024

Οι τάσεις στον κινηματογράφο, οι αλλαγές στην πόλη, οι λογοτεχνικοί καβγάδες και ειδήσεις από τις ΗΠΑ

«Το 2024 μέσα από 24 ερωτήσεις για τον πολιτισμό» ήταν ο τίτλος του κουίζ που οργάνωσε η «Κ» στο κλείσιμο της περασμένης χρονιάς, ενός διαφορετικού απολογισμού του έτους ως προς τα πολιτιστικά πεπραγμένα, εγχώρια και διεθνή. Οι σχετικές

ανακοινώσεις έγιναν μέσω του ημερησίου και του κυριακάτικου φύλλου της «Κ», ενώ το ίδιο το κουίζ «έτρεξε» μέσα από την ιστοσελίδα της.

Η συμμετοχή του αναγνωστικού κοινού ήταν ανέλπιστη και οι ευχαριστίες των συντα-

κτών της «Κ» προς αυτό είναι από καρδιάς. Ο διαγωνισμός συνεχίστηκε έως χθες το βράδυ, 11 Ιανουαρίου, οπότε και έκλεισε, καθώς στο σημερινό φύλλο, σε αυτή εδώ τη σελίδα, δημοσιεύουμε τις απαντήσεις στα 24 ερωτήματα.

Να πούμε εδώ ότι οι 25 συμμετέχοντες με τις περισσότερες σωστές απαντήσεις θα μπουν στην κλήρωση για να διεκδικήσουν τη συνδρομή τους στην «Καθημερινή» για όλο το 2025. Συγκεκριμένα θα κερδίσουν 20 συνδρομές «Digital Ετήσια»

και 5 συνδρομές «Digital Ετήσια + Εντυπια Εκδόση: Η Καθημερινή της Κυριακής».

Γράφουν οι: Σάκης Ιωαννίδης, Σπύλιος Λαμπρόπουλος, Γιώτα Μυρτισιώτη, Δημήτρης Ρηγόπουλος, Ελένη Σαμπάνη, Γιώτα Συκκά, Ελένη Τζαννάτου.

Ποιος αθηναϊκός κινηματογράφος επαναλειτούργησε μέσα στο 2024 ως θεατρική αίθουσα;

Το «Πτι Παλαί». Ο κάποτε αριστοκρατικός κινηματογράφος του Παγκρατίου έκλεισε δύο φορές μέσα σε λίγα χρόνια. Η πρώτη ήταν το 2013, προϊόν της κρίσης, και η δεύτερη το 2019, προϊόν της εισηπρακτικής κρίσης των αθηναϊκών σινεμά. Πολλοί φοβήθηκαν ότι η λαμπρή αίθουσα που είχε εγκαινιάσει το 1963 μετά βαίων και κλάδων θα ακολουθούσε τη σκληρή μοίρα πολλών χειμερινών κινηματογράφων της πόλης. Ευτυχώς όμως το «Πτι Παλαί» επέστρεψε το φθινόπωρο ως θεατρική σκηνή, φιλοξενώντας ήδη δύο παραστάσεις.

Ποια διάσημη pop star παντρεύτηκε επισήμως τον... εαυτό της, ξεκινώντας το νέο trend του... sologamy;

Η Μπρίτνι Σπιαρς τον Οκτώβριο με μια ανάρτηση στο Instagram όπου φορούσε νυφικό, δήλωνε «The most brilliant thing I have ever done!!!» («Το πιο υπέροχο πράγμα που έχω κάνει ποτέ»).

Για το έργο τίνος Έλληνα συγγραφέα δικάστηκε το εγχώριο λογοτεχνικό σινάφι σε σχέση με την πολιτική ορθότητα του έργου του;

Για τον Μ. Καραγάτση και το μυθιστόρημα «Μεγάλη Χίμαιρα». Το άρθρο της συγγραφέως Ρένας Λούνα στη «LIFO» κατακεραύνωσε το βιβλίο για τον σεξισμό που απέπνεαν το ύφος και η γλώσσα του Καραγάτση, προκαλώντας αντιδράσεις, πάθη και έριδες 72 χρόνια μετά την έκδοσή του.

Ποιο τραγουδί χρησιμοποιήθηκε ως βασικό «σάουντρακ» της πολιτικής της καμπάνιας η Κάμαλα Χάρις;

Το «Freedom» της Μπιγιονσέ, ηχογράφησε το 2016 που είχε ταυτιστεί και με το κίνημα Black Lives Matter. Όταν ακούστηκε και σε social media καμπάνια των Ρεπουμπλικανών, η Μπιγιονσέ έστειλε εξώδικο απαιτώντας την άμεση απόσυρση του τραγουδιού της.

Ποιο ελληνικό μνημείο απέκτησε νέο φωτισμό μέσα στη χρονιά;

Ο ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο φωτίστηκε εκ νέου τον Φεβρουάριο του 2024 με τέτοιο τρόπο, ώστε το μνημείο και ο όγκος του να φαίνονται καθαρά από κάθε σημείο θέασης και να μην εννοχλούνται οι διερχόμενοι οδηγοί.

Ποια διάσημη τραγουδίστρια είδαν με έκπληξη να τους σερβίρει pancakes οι πελάτες του Waffle House στην Αλαμπάμα, κανονικά ντυμένη με στολή εργασίας; Τη Λάνα Ντελ Ρέι, η οποία ήθελε, όπως δήλωσε, «να ζήσει ως απλός άνθρωπος για μισή μέρα»...

Ποιο μουσείο στη Βόρεια Ελλάδα κατείχε την πρωτιά σε επισκεψιμότητα το 2024;

Το Πολυκεντρικό Μουσείο Αιγών. Την τελευταία τριετία η πολυκεντρική ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου των Αιγών με τη λειτουργία του νέου εκθεσιακού χώρου και των ανακτόρων εκτίνα-

Η Κέιτ Μπλάνσεντ εμφανίστηκε στις 6 Αυγούστου σε εκδήλωση για την τελευταία ταινία της «Borderlands» φορώντας ένα ιδιαίτερο top κατασκευασμένο από 102 κουτάλια-αντίκες, δημιουργία της Σουηδής σχεδιάστριας Ελεν Χοντακόβα Λάρσον.

ξε στα ύψη την επισκεψιμότητά του. Το 2022 οι βασιλικοί τάφοι των Τημενιδών συγκεντρώσαν 163.225 επισκέπτες, το 2023 οι επισκέπτες ανήλθαν σε 261.173, ενώ το 2024 έφθασαν τις 320.421.

Σε ποιο πανεπιστήμιο του εξωτερικού έγινε μάθημα το έργο της Μπιγιονσέ;

Το 2024 το Πανεπιστήμιο Γέιλ ανακοίνωσε ότι στο εαρινό εξάμηνο του νέου έτους θα υπάρχει μάθημα με τίτλο «Η Μπιγιονσέ δημιουργεί Ιστορία: Παράδοση Μαύρου Ριζοσπαστισμού στην Ιστορία, στον Πολιτισμό, στη Θεωρία και στην Πολιτική μέσω της Μουσικής». Όπως δήλωσε η διδάσκουσα του μαθήματος Ντάφνι Μπρουκς, υπάρχει μεγάλος ενθουσιασμός από τους φοιτητές, με εκατοντάδες από αυτούς να το έχουν επιλέξει.

Ποιο ήταν το όνομα Ελληνίδας πεζογράφου που εμφανίστηκε ως υποψήφια για το φετινό Νομπελ Λογοτεχνίας;

Ερση Σωτηροπούλου. Ολα ξεκίνησαν από μια ανάρτηση του Ιταλού ατζέντη της πολυμεταφρασμένης Ελληνίδας πεζογράφου στο Facebook. Εκεί αναπαράγονταν μια λίστα της μεγάλης βρετανικής στοιχηματικής εταιρείας Ladbrokes με τους πιθανούς διεκδικητές του Νομπελ Λογοτεχνίας. Και το όνομα της Ερσης Σωτηροπούλου φιγουράριζε αρκετά ψηλά. Το ελληνικό διαδικτυακό «χωριό» πήρε φωτιά. Χωρίς κανένα αντίκρισμα, γιατί στα Νομπελ δεν υπάρχουν ούτε υποψήφιοι

(όπως στα Οσκαρ) ούτε βραχείες λίστες (όπως στα λογοτεχνικά βραβεία Booker).

Ποια τραγουδίστρια προκάλεσε αίσθηση στον χώρο της μόδας με το πιο ωραίο εξώφυλλο περιοδικού μέσα στη χρονιά;

Η Μπιγιόρκ στη σκανδιναβική «Vogue», φορώντας ενδύματα του οίκου Maison Margiela, σε σχέδια John Galliano.

Ποιο «φάντασμα» ξύπνησε στον Πειραιά;

Ο Πύργος, όπως τον αποκαλούσαν για χρόνια, το δεύτερο ψηλότερο κτίριο της χώρας και ένα από τα πιο φιλόδοξα κατασκευαστικά έργα της δεκαετίας του '70, έγινε ο πρώτος βιοκλιματικός, ψηφιακός ουρανοξύστης. Μεταμορφώθηκε σε κέντρο ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας και συμπάρεσυρε με τη λειτουργία του την ευρύτερη αναγέννηση της περιοχής.

Ποια Αυστραλή ηθοποιός εμφανίστηκε σε red carpet event στο Λος Άντζελες φορώντας... 102 κουτάλια-αντίκες;

Η Κέιτ Μπλάνσεντ, όταν στις 6 Αυγούστου εμφανίστηκε στην πρεμιέρα της τελευταίας ταινίας της, «Borderlands». Το... ασπύμνιο εξώπλατο ήταν δημιουργία της Σουηδής σχεδιάστριας Ελεν Χοντακόβα Λάρσον.

Τι ρωτούσαν τους υπαλλήλους του ΕΜΕΤ οι ξένοι επισκέπτες της έκθεσης «For Dear Life» της Penny Siopis;

«Is she Greek?». Οι περισσότε-

ροι δεν γνώριζαν ποια ήταν η ελληνικής καταγωγής Νοτιοαφρικανή εικαστικός και καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο του Κέιπ Τάουν. Στέκονταν αρκετή ώρα «διαβάζοντας» τα έργα της ως τα πιο εύστοχα κοινωνικά σχόλια για τη σεξουαλική βία, τις γυναικοκτονίες, το απαρχαίνι, την αποαποικιοποίηση, τη γυναικεία ταυτότητα.

Ποιο ξένο συγκρότημα γύρισε βιντεοκλίπ στο Ηρώδειο;

Οι Coldplay. Από την αγωνία για το εάν θα πραγματοποιούνταν οι δύο sold out συναυλίες τους στο ΟΑΚΑ λόγω αμφιβολιών για τη στατική επάρκεια του στεγάστρου Καλατράβα πήγαμε στο άλλο άκρο. Οχι μόνο έγιναν το συναυλιακό γεγονός της χρονιάς, αλλά επέλεξαν το Ηρώδειο για να γυρίσουν το βιντεοκλίπ του νέου τραγουδιού τους με τίτλο «Feels like I'm falling in love». Η μαγνητοσκόπηση έγινε παρουσία χιλιάδων θελοντών που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του frontman της μπάντας, Κρις Μάρτιν.

Ποιος ναός-μνημείο των Κυκλάδων συνδέθηκε με τελετές εξορκισμού δαιμόνων και στοιχειών;

Η Επισκοπή της Σικίνου με την ανακάλυψη της Νεικούς, μιας αρχοντίσας που έζησε μεταξύ 2ου και 3ου αιώνα μ.Χ. Ο τάφος και τα οστά της ανακαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια αποκατάστασης του μνημείου το 2018, ενώ ο βάνυσος τρόπος με τον οποίο θανατώθηκε έκανε τους αρχαιολόγους να υποθέσουν ότι ίσως ήταν θύμα κάποιας τελετής εξορκισμού. Τα

οστά και η ιστορία της παρουσιάζονται στην έκθεση «Κυκλαδικές» του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης.

Ποιος διάσημος Αμερικανός ράπερ έγινε επίσημος χορηγός της εθνικής ομάδας υδατοσφαίρισης γυναικών των Ηνωμένων Πολιτειών στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Παρισιού, όταν έμαθε ότι οι αθλήτριες δεν είχαν επαρκή χρηματοδότηση;

Ο 65χρονος Φλέιβορ Φλαβ, γνωστός από τους Public Enemy αλλά και τη συχνή παρουσία του σε γήπεδα του γυναικείου NBA. Υπέγραψε, μάλιστα, συμβόλαιο πενταετούς χορηγίας με τη συγκεκριμένη ομάδα πόλο.

Πότε και πώς λύθηκε ο γόρδιος δεσμός για την ανάδειξη του Decumanus Maximus ή Μέσης Οδού των Βυζαντινών στον σταθμό Βενιζέλου του μετρό Θεσσαλονίκης;

Κανένα άλλο αρχαιολογικό εύρημα δεν απασχόλησε τόσο πολύ κυβερνήσεις, επιστημονικούς φορείς και πολίτες όσο το παλιόμνηστο μνημειακό οικοδομικό σύνολο με τον εντυπωσιακό Decumanus Maximus ή Μέση Οδό των Βυζαντινών στον σταθμό Βενιζέλου του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου Θεσσαλονίκης. Τέσσερις φορές άλλαξαν οι αποφάσεις για τη διαχείρισή του από το 2013 έως το 2019, με τις οποίες είχαν εγκριθεί και τρεις διαφορετικές λύσεις. Τελικά επικράτησε (2019) η προσωρινή απόσπαση και επανατοποθέτη-

ση των αρχαιοτήτων στη θέση όπου βρέθηκαν.

Πόσα κινηματογραφικά μιούζικαλ είδαμε φέτος;

Η εύκολη απάντηση είναι πολλά και η ακριβέστερη –σχεδόν– όχι. Για το σίκουελ του «Τζόκερ» ο Τοντ Φίλιπς επέλεξε να στήσει ένα σκοτεινό μιούζικαλ. Την ιστορία της «Εμίλια Πιέρζε», που έφυγε από τις Κάννες με δύο βραβεία, ο Ζακ Οντάρ επέλεξε να την πει όσο ανορθόδοξα –και μουσικά– της άρμοζε. Όσοι βρέθηκαν στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης είδαν το «The End» του Τζόσουα Οπενχάιμερ, ένα ακόμη ανορθόδοξο μιούζικαλ με την Τίλντα Σουίντον, ενώ ένα ποπ μιούζικαλ ήταν και το remake του «Mean Girls» (δεν προβλήθηκε στην Ελλάδα). Ο εγχώριος «Νόμος του Μέρφου» του Αγγελου Φραντζή έκρυβε για τους θεατές και ένα μικρό μουσικό κομμάτι, ενώ στην εκπνοή του χρόνου ήρθε και το «Wicked», η κινηματογραφική μεταφορά της επιτυχίας του Μπρόντγουεϊ.

Ποια είναι η «αυλή των θαυμάτων» στην Αθήνα;

Η γραφική, εντυπωσιακή αυλή του νεοσύστατου Μουσείου Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού στο Μοναστηράκι. Στεγάζεται στην οδό Αρεως 10, σε 18 κτίρια που φιλοξενούν συλλογές 25.000 αντικειμένων και 3.000 από αυτά εκτίθενται για πρώτη φορά.

Ποιον πρόεδρο των ΗΠΑ «είδαμε» στη μεγάλη οθόνη;

Τον Ντόναλντ Τραμπ, που υποδύθηκε ο Σεμπάστιαν Σταν στο «The Apprentice». Η ταινία του Αλί Αμπάσι, που ακολουθεί τον –άγνωστο τότε– μεσίτη Ντόναλντ Τραμπ των αρχών των 70ς, με τον αδέκατο Ρόι Κον στο πλευρό του (τον υποδύεται εκπληκτικά ο Τζέρεμι Στρονγκ), κυκλοφόρησε κατά την προεκλογική περίοδο στις ΗΠΑ.

Ποια κωμική ηθοποιός με έντονο ταμπεραμέντο συγκίνησε το κοινό σε δραματικό ρόλο που έπαιξε σε τηλεοπτική σειρά;

Η Μαρία Καβογιάννη στο «Μαέστρο». Με σπουδές στα Οικονομικά και Παιδαγωγικά, λίγοι γνωρίζουν ότι εργάστηκε για χρόνια ως δασκάλα μέχρι να την κερδίσει τελικά η θεατρική σκηνή.

Ποια φετινή ταινία χρειάστηκε 47 χρόνια για να ολοκληρωθεί;

Το «Megalopolis» του Φράνσις Φορντ Κόπολα. Την οραματιζόταν από το 1977. Το σενάριο γράφτηκε πάνω από 300 φορές. Το αποτέλεσμα δεν δικαιώσε το πείσμα του...

Πόσες κινηματογραφικές σεζόν παραμένουν κλειστοί οι ιστορικοί κινηματογράφοι «Αττικών» και «Απόλλων»;

Από τον Φεβρουάριο του 2012 και την πυρκαγιά εξαιτίας επεισοδίων κατά της μνημονιακής πολιτικής οι δύο αίθουσες παραμένουν κλειστές. Αρα, δώδεκα χρόνια.

Ποια Ελληνίδα συγγραφέας τιμήθηκε το 2024 με το Μεγάλο Βραβείο Γραμμάτων;

Η Ρέα Γαλανάκη τιμήθηκε για το σύνολο του πεζογραφικού και δοκιμιακού έργου της.

Ζώντας στο μεταίχμιο του θανάτου

Σημαντικό δείγμα της λογοτεχνίας του Ολοκαυτώματος, από έναν συγγραφέα που πέρασε από τρία στρατόπεδα συγκέντρωσης

ARNOST LUSTIG

Μια προσευχή για την Κατερίνα Χοροβίτσοβα

μυθρ.: Σόνια Στάμου-Ντορνιάκοβα
εκδ. Λέμβος, σελ. 176

Της ΤΕΣΣΥΣ ΜΠΑΪΛΑ

Βραβευμένο με το Κρατικό Βραβείο Τεχνικής Λογοτεχνίας το 1967 το έργο «Μια προσευχή για την Κατερίνα Χοροβίτσοβα» του Λούστιγκ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα δείγματα της λογοτεχνίας του Ολοκαυτώματος, γραμμένο από έναν εβραϊκής καταγωγής συγγραφέα, ο οποίος κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στάλθηκε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Τερεζίν, κατόπιν στο στρατόπεδο του Αουσβιτς και αργότερα σε εκείνο του Μπούνχελβαντ, προτού κατορθώσει να δραπέτεύσει, όντας στο τρένο προς το Νταχάου το 1945, από ένα τυχαίο γύρισμα της μοίρας. Με το προσωπικό του βίωμα να καθορίζει τόσο την ίδια του τη ζωή, όσο και τη συγγραφική του πορεία, καθώς το συγκεκριμένο έργο δεν είναι το μόνο του έργο για το Ολοκαύτωμα, ο Λούστιγκ υπογράφει μια σπαρακτική αφήγηση, γραμμένη, ωστόσο, με εκφραστική λιτότητα, μια συμπυκνωμένη πραγματεία για το Ολοκαύτωμα και τα στρατόπεδα εξόντωσης των Εβραίων από τους Γερμανούς.

Εστιάζοντας στην ιστορία της Κατερίνας Χοροβίτσοβα, μιας νεαρής Εβραίας, ο Λούστιγκ επιδίδεται σε μια εξερεύνηση των ανθρώπινων σχέσεων, όπως αυτές ορίζονται στις τραγικές συν-

Οι ήρωες αγνοούν
τι θα τους συμβεί,
ενώ την ίδια στιγμή
ο αναγνώστης γνωρίζει,
πράγμα που αυξάνει
το δραματικό στοιχείο
του βιβλίου.

θήκες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Καταβυθίζεται με κυνισμό και ισορροπημένη ματιά στην ψυχοσύνθεση των ηρώων του για να ανασύρει από εκεί τους φόβους και τις ελπίδες τους, τον αγώνα τους για επιβίωση, τις αναταραχές και τις διαψεύσεις τους, και καταγράφει τη συλλογική μνήμη του μεγάλου τραύματος. Και όλα αυτά επιλέγοντας προσεκτικά και συναρμολογώντας με σχολαστικότητα μόνο εκείνα τα στοιχεία που υπηρετούν μια σφικτή αλλά συναισθηματικούς πλατειασμούς καθιστώντας τον λόγο, τις σκέψεις και το βιωματικό στοιχείο εργαλεία μέτρησης του ανθρώπινου είδους αλλά και ανάλυσης της τότε κοινωνίας και κατ' επέκταση της σημερινής.

Η προσέγγιση του θέματος από τον συγγραφέα με τους ήρωες να αγνοούν τι θα τους συμβεί, ενώ την ίδια στιγμή ο αναγνώστης γνωρίζει, αυξάνει το δραματικό στοιχείο του βιβλίου. Ο συγγραφέας δεν περιγράφει ανοικτά όλη τη φρίκη του Ολοκαυτώματος, για να προκαλέσει «τον έλεο και τον φόβο» του αναγνώστη. Καταγρά-

φει υπό το πρίσμα μιας ψυχρής οπτικής την ιστορία, πετυχαίνει, ωστόσο, να δημιουργήσει τα απαραίτητα συναισθήματα οδηγώντας τον αναγνώστη στην αναγνώριση των βίων εμπειριών επιδρώντας υπαινικτικά αλλά αποτελεσματικά στην ψυχοσύνθεσή του και γι' αυτό καιρία.

Η σχέση του ανθρώπου με το μοιραίο, η αναμέτρησή του στο ορφικό μεταίχμιο του θανάτου, η έννοια του χρήματος και της επιρροής του στην εξελικτική πορεία της ζωής, η αξία της κοινωνικής θέσης και η απαξία της, η κοινωνική ηθική σε μια επιχείρηση ανταλλαγής ανθρώπων, η έννοια της ίδιας της ανθρώπινης ζωής

και η απαξίωσή της αλλά και το γεγονός ότι ούτε το χρήμα ούτε η τάξη μπορούν τελικά να παίξουν καθοριστικό ρόλο σε ακραίες περιπτώσεις και να βοηθήσουν και εντέλει η απώλεια είναι μερικά από τα θέματα που πραγματεύεται ο Λούστιγκ στο βιβλίο του. Αυτά τα στοιχεία είναι εκείνα που κάνουν το βιβλίο αυτό σημαντικό.

Ο Λούστιγκ δεν καταγράφει αυτά καθ' αυτά τα γεγονότα που σπάρμαξαν την εποχή, αλλάζοντας ουσιαστικά την πυρηνική ουσία του κόσμου, αλλά ανασυστήνει την παθογένεια που δημιούργησε τα γεγονότα αυτά και τα αιτίά της. Και το κάνει με έναν τρόπο ιδιαίτερο, χωρίς γλαφυρές περι-

γραφές και λυρικά ξεσπάσματα, αλλά με την πλήρη συναισθησιση ότι μέσα από τις σελίδες του βιβλίου του θα αποκαλυφθεί σταδιακά το μέγεθος της πραγματικότητας, που στιγμάτισε γενιές ανθρώπων και καθόρισε την εξέλιξη της ανθρωπότητας.

Λιτή γλώσσα

Ανάλογη είναι και η γλωσσική αισθητική που επιλέγει ο συγγραφέας. Λιτή και ταυτόχρονα καταϊγιστική. Απαλλαγμένη από συναισθηματικές εξάρσεις, υπερβολές και φρικώδεις αναφορές. Μια γλώσσα που λειτουργεί ως συγκολλητική δύναμη μιας αφήγησης που επικεντρώνεται στη

Ο Αρνοστ Λούστιγκ κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στάλθηκε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Τερεζίν, κατόπιν στο στρατόπεδο του Αουσβιτς (αριστερά) και σε εκείνο του Μπούνχελβαντ, πριν δραπέτεύσει, όντας στο τρένο προς το Νταχάου το 1945.

ζοφερότερη, ίσως, στιγμή της παγκόσμιας ιστορίας και αφήνει να αναφανεί όλος εκείνος ο ψυχρός μηχανισμός εξόντωσης της ανθρωπίνης φύσης.

Η μετάφραση της Σόνιας Στάμου-Ντορνιάκοβα μεταφέρει αυτό το κλίμα με επιτυχία και εντάσσει τον Έλληνα αναγνώστη σε έναν κόσμο καλά ζυγισμένο, όπου η κάθε λεπτομέρεια είναι προκαθορισμένη και το τέλος αναπότρεπτο. Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Λέμβος και αποτελεί ένα σημαντικό ανάγνωσμα όχι μόνο για τους λάτρεις της λογοτεχνίας του Ολοκαυτώματος αλλά για όλους και κυρίως για τις επερχόμενες γενιές.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ προτείνει

8
TET 20:30 (107')
The Room Next Door (ESP, 2024)
Pedro Almodóvar (15+)

Προβολής της νέας ταινίας του Pedro Almodóvar, βασισμένης στο μυθιστόρημα της Sigrid Nunez *What are you going through*, βραβευμένης με τον Χρυσό Λέοντα στο Φεστιβάλ Βενετίας. Η Ίνγκριντ και η Μάρθα, στενές φίλες στα νιάτα τους, μετά από χρόνια χωρίς επαφή, συναντιούνται ξανά σε μια ακραία αλλά παράξενα γλυκιά κατάσταση. Πρωταγωνιστούν: Tilda Swinton και Julianne Moore. Στα Αγγλικά με ελληνικούς υπότιτλους. **€8**

10
ΠΑΡ 20:30 (135')
Γυναίκες Δημιουργοί
Μαργαρίτα Ζορμπαλά, Μαρία Παπαγεωργίου

Η Μαργαρίτα Ζορμπαλά, η μεγάλη Ελληνίδα ερμηνεύτρια με τη λαμπρή πολυετή καριέρα, επέλεξε προσωπικά τη Μαρία Παπαγεωργίου, μία από τις σημαντικότερες ερμηνεύτριες δημιουργούς της νεότερης γενιάς, για να συνδημιουργήσουν και να καταθέσουν τη δική τους μουσική πρόταση για τον γυναικείο λόγο και τη γυναικεία σύνθεση στη μουσική. Ενορχηστρώσεις, ηλεκτρική κιθάρα: Ευριπίδης Ζεμενίδης, τύμπανα: Θάνος Μιχαηλίδης, synths, bass: Γιώργος Θεοδωρόπουλος, βιολί: Μιχάλης Βρέττας, κοντραμπάσο: Δημήτρης Τσεκούρας. **€25 / 20**

11
ΣΑΒ 20:00 (90')
Ριχάρδος Β΄ - William Shakespeare
Θέατρο Δέντρο & ΥΠΟΓΑΙΑ

Το Θέατρο Δέντρο και ο Πολιτιστικός Οργανισμός «ΥΠΟΓΑΙΑ» παρουσιάζουν το αριστουργηματικό έργο του Σαίξπηρ, το οποίο εξερευνά τα όρια της εξουσίας και την τραγική πτώση ενός βασιλιά. Σκηνοθεσία / Μετάφραση / Video Art: Λεάνδρος Ταλιώτης. Ηθοποιοί: Σταύρος Λούρας, Βασιλική Κυπραίου, Αλέξανδρος Παρίσης, Παναγιώτης Λάρκου, Κατερίνα Λούρα, Λεάνδρος Ταλιώτης. Μουσικοί Επί Σκηνής: Ανδρέας Μουστούκης, Μάριος Σολωμού, Δημήτρης Πολυβίου, Άγγελος Κουτσουπιάς. **€15 / 13**

12
ΚΥΡ 16:00 (70')
STILL! - Ένα άγαλμα που γύρισε τον κόσμο (3+)

Η βραβευμένη παράσταση που αγαπήθηκε από μικρούς και μεγάλους, γραμμένη σε μια φανταστική, οικουμενική γλώσσα και με βασικό όχημα τη μουσική, είναι μια ωδή στην ειρήνη, τη φιλία, τη διαφορετικότητα και τη δύναμη της αληθινής αγάπης. Ιστορία, σίχοι, παραγωγή: Σταύρος Σταύρος. Μουσική σύνθεση: Θεωδωρής Οικονόμου. Σκηνοθεσία / χορογραφία: Κώστας Σιλβέστρος και Παναγιώτης Τοφής. Ερμηνεύουν: Αντρέας Κουτσόφτας, Χριστίνα Παπαδοπούλου και Άντονι Παπαμιχαήλ. Μουσικός επί σκηνής: Ανδρέας Μιχαλόπουλος. **€12**

Η συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου παρουσιάζει μια παράσταση για μικρούς και μεγάλους, βασισμένη στην αγαπημένη ταινία μιούζικαλ. Η Αλίκη Χρυσόχου διαβάζει την ιστορία και ερμηνεύει τα τραγούδια του Richard Rodgers. Η αφήγηση θα συνοδεύεται με προβολή εικόνων. Ενορχήστρωση και κείμενα: Βίκυ Στυλιανού. Μαέστρος: Άλκης Μπαλτάς. **€8**

15
TET 20:30 (105')
Η Λέξη Πρόοδος στο Στόμα της Μητέρας μου Ηκούσε Πολύ Φάλτσα - Matei Vişniec | Κεντρική Σκηνή ΘΟΚ (15+)

Μια διαμελισμένη οικογένεια που προσπαθεί να επουλώσει τις πληγές της. Η Μητέρα και ο Πατέρας πρόσφυγες, φυγάδες της θηριωδίας ενός πολέμου, επιστρέφουν στο ρημαγμένο σπίτι τους. Μόνιμή τους αγωνία να βρεθεί ό,τι απέμεινε από τον νεκρό γιο τους. Και γύρω τους ένα ψηφιδωτό από επικίνδυνους όσο και γελοίους ανθρώπους που προκαλούν την ηθική της κοινωνίας. Σκηνοθεσία: Βαρνάβας Κυριαζής. Μουσική: Μιχάλης Χριστοδουλίδης. Με αγγλικούς και τουρκικούς υπέρτιτλους. **€12 / 6**

17
ΠΑΡ 18:00 (60')
Η Μελωδία της Ευτυχίας
Οικογενειακές Συναυλίες 3 - Σ.Ο.Κ.

Η Liminal Theatre Company παρουσιάζει το *Personne*, βασισμένο στο έργο *Εξομολογήσεις μιας Μάσκας* του Yukio Mishima. Το έργο μάς οδηγεί σε ένα ταξίδι αυτογνωσίας, πυροδοτούμενο από τη σεξουαλική αφύπνιση του πρωταγωνιστή, με φόντο τις τελευταίες μέρες ενός χαμένου πολέμου. Δημιουργία: Νεκτάριος Θεοδώρου και George Siena. Σκηνοθεσία / Απόδοση κειμένου: George Siena. Video art / Σκηνογραφία: Άννα Φωτιάδου. Ερμηνεία: Νεκτάριος Θεοδώρου. Με αγγλικούς υπέρτιτλους. **€12 / 10**

18
ΣΑΒ 20:30 (120')
Τάνια Τσανακλίδου

Η Τάνια Τσανακλίδου, μια ερμηνεύτρια που έχει «σφραγίσει» με τη φωνή και την ευαισθησία της μερικά από τα πιο αγαπημένα τραγούδια του σύγχρονου ελληνικού ρεπερτορίου, έρχεται να μας παρασύρει στον μουσικό της κόσμο με τη γοητευτική σκηνική παρουσία της. Με την ερμηνεία γνωστών τραγουδιών όπως *Η Σουλτάνα η Φωφώ, Οι Μοίρες, Ο Ανθρωπάκος* κ.ά. και με διάθεση ερωτική και θεατρική, είναι έτοιμη να ξεσηκώσει, να δημιουργήσει ευφορία και να συγκινήσει ταυτόχρονα. Μουσικοί: Κώστας Νικολόπουλος, Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Νίκος Παπαϊωάννου, Σπύρος Μάνσης. **€30 / 25**

21
ΤΡΙ 18:30 & 20:30 (65')
Personne
FlashArt | Επί Σκηνής (15+)

Η Liminal Theatre Company παρουσιάζει το *Personne*, βασισμένο στο έργο *Εξομολογήσεις μιας Μάσκας* του Yukio Mishima. Το έργο μάς οδηγεί σε ένα ταξίδι αυτογνωσίας, πυροδοτούμενο από τη σεξουαλική αφύπνιση του πρωταγωνιστή, με φόντο τις τελευταίες μέρες ενός χαμένου πολέμου. Δημιουργία: Νεκτάριος Θεοδώρου και George Siena. Σκηνοθεσία / Απόδοση κειμένου: George Siena. Video art / Σκηνογραφία: Άννα Φωτιάδου. Ερμηνεία: Νεκτάριος Θεοδώρου. Με αγγλικούς υπέρτιτλους. **€12 / 10**

Ιανουάριος 2025

24 & 25
ΠΑΡ & ΣΑΒ 20:30 (40')
Never Just - Εύη Δημητρίου
Επί Σκηνής (14+)

Στη νέα της σόλο χορογραφική δουλειά, η Εύη Δημητρίου αντλεί από τις προσωπικές της εμπειρίες για να εμβαθύνει σε κοινωνικά ζητήματα. Με χιούμορ και εξομολογητική διάθεση, η παράσταση θέτει ερωτήματα για τις κοινωνικές νόρμες και τους διαφορετικούς ρόλους που διαμορφώνουν την έννοια του εαυτού. Μέσα από κίνηση και λόγο, δημιουργεί ένα τοπίο που προκαλεί και ενεργοποιεί. Χορογράφος / Περφόρμερ: Εύη Δημητρίου. Δραματογραφία: Τζωρτζίνα Κακουδάκη. Παραγωγή: Ομάδα Εν δράσει. **€10 / 7**

31
ΠΑΡ 20:30 (90')
Γιάννης Γεωργίου - Σόλο Ρεσιτάλ Πιάνου

Ένα ρεσιτάλ με έργα των Σούμαν, Μπραμς και Ραχμάνινοφ. Γνωστός για την ξεχωριστή ερμηνεία και σκηνική του παρουσία, ο βιρτουόζος πιανίστας περιλαμβάνει στο πρόγραμμα του την *Κραίσλεριάνα Ορ. 16* του Ρόμπερτ Σούμαν. Στο δεύτερο μέρος, θα ερμηνεύσει τα ύστερα έργα για πιάνο του Γιοχάνες Μπραμς, *Ορ. 119*, καθώς και επιλογές από τα *Πρελούδια* και *Études-Tableaux* του Σεργκέι Ραχμάνινοφ. **€20 / 18**

77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

Απροσδόκητος έρωτας μέσα σε θεοκρατικό καθεστώς

Η σχέση δύο εβδομηντάχρονων στο Ιράν

Το αγαπημένο μου

γλυκό ★★½

ΔΡΑΜΑ (2024), 97'

Σκηνοθεσία: Μάριμ Μογκαντάμ, Μπεχτάς Σαανέχα

Ερμηνείες: Λίλι Φαρχαντπούρ, Ισμαήλ Μεχραμπί

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Μια γλυκόπικρη ιστορία από το Ιράν έρχεται να προστεθεί στις ταινίες από την αραβική χώρα που προσεγγίζουν με ευστοχία διαχρονικά κοινωνικά ζητήματα, θίγοντας ταυτόχρονα και τα κακώς κείμενα του θεοκρατικού καθεστώτος.

Η Μαχίν, μια μοναχική εβδομηντάχρονη γυναίκα που ζει στην Τεχεράνη, θα δει την ερωτική της ζωή να αποκτά ξανά πνοή έπειτα από την τυχαία γνωριμία με έναν συνομιλικό άνδρα. Οι δυο τους θα περάσουν ένα βράδυ στο σπίτι της, το οποίο ωστόσο θα πάρει απρόσμενη τροπή και θα μείνει από κάθε άποψη αξιομνημόνευτο.

Το φιλμ των Μογκαντάμ και Σαανέχα βραβεύτηκε στο τελευταίο Φεστιβάλ Βερολίνου – απαγορεύτηκε στους δημιουργούς να παρευρεθούν– τόσο από την κριτική επιτροπή όσο και από τη Διεθνή Ένωση Κριτικών, αφού τολμά να παρουσιάσει ένα θέμα με το οποίο σπάνια ασχολείται ακόμα και το δυτικό σινεμά: το δικαίωμα των ανθρώπων που βρίσκονται στο λυκόφως της ζωής τους να αναζητούν τον έρωτα και να απολαμβάνουν τη χαρά του φλερτ δίχως ενοχές. Το γεγονός βέβαια ότι όλο αυτό λαμβάνει χώρα στο θεοκρατικό Ιράν, όπου συνιστά πρακτικά ποινικό αδίκημα, προσθέτει ένα ακόμα ενδιαφέρον επίπεδο στη στρωματογραφία της αφήγησης.

Όλα πάντως εδώ ξεκινούν από

την πρωταγωνίστρια, την οποία ερμηνεύει υπέροχα η Λίλι Φαρχαντπούρ. Έχοντας χάσει από χρόνια τον σύζυγό της και με την κόρη της να έχει μεταναστεύσει στην Ευρώπη, η Μαχίν περνάει τις ώρες της βλέποντας ρομαντικά σίριαλ και ενθυμούμενη τα νιάτα που πέρασε σε μια πολύ διαφορετική χώρα.

Όταν ωστόσο θα σώσει μια νε-

Το βραβευμένο φιλμ στο Φεστιβάλ του Βερολίνου παρουσιάζει το δικαίωμα των ανθρώπων που βρίσκονται στο λυκόφως της ζωής τους να απολαμβάνουν τη χαρά του φλερτ δίχως ενοχές.

αρή κοπέλα από τα νύχια της περιφημης αστυνομίας πθών, κάτι σχεδόν λησμονημένο μοιάζει να πυροδοτείται μέσα της.

Η γνωριμία με τον επίσης μοναχικό Φαραμάζ θα φέρει σε επαφή δυο ανθρώπους που, περισσότερο και από έρωτα, λαχταρούν την ίδια τη ζωή, μαζί με τη συντροφικότητα και την αγάπη που φέρνει η επαφή με το άλλο άτομο.

Η ιρανική ταινία διαχειρίζεται το (δύσκολο) θέμα της ευπρόσδεκτη ελαφράδα και αρκετό χιούμορ, κάτι που αλλάζει μόνο στο καταληκτικό της κομμάτι. Αυτό από μόνο του δεν είναι αρνητικό, όμως συνοδεύεται και από αρκετή αμυχανία, που στερεί κάτι από την τελική επίγευση ενός κατά τα άλλα πολύ «νόστιμου» συνόλου.

Ο Ισμαήλ Μεχραμπί και η Λίλι Φαρχαντπούρ γνωρίζονται τυχαία και ερωτεύονται στην ταινία «Το αγαπημένο μου γλυκό» από το Ιράν.

HOME CINEMA

Από τη βαλκανική επαρχία στη μεταπολεμική Νάπολη

Η Ζορίτσα Νούτσεβα ερμηνεύει την πρωταγωνίστρια που πάει κόντρα στο ρεύμα στο φιλμ «Υπάρχει Θεός, το όνομά της είναι Πετρούνια».

Το «Τρένο των παιδιών» μάς μεταφέρει στη Νάπολη της ανέχειας μετά το 1945.

Υπάρχει Θεός, το όνομά της είναι Πετρούνια

★★★

ΔΡΑΜΑ (2019), 100'

Σκηνοθεσία: Τέονα Σ. Μπέβσκα

Ερμηνείες: Ζορίτσα Νούτσεβα, Λαμπίνα Μπέβσκα

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε το βραβευμένο στο Φεστιβάλ Βερολίνου φιλμ της Τέονα Σ. Μπέβσκα, το οποίο μας στέλνει στην επαρχιακή κοινωνική πραγματικότητα της Βόρειας Μακεδονίας. Την ημέρα των Θεοφανίων μια νεαρή γυναίκα, κατά παράβαση των εθίμων, βουτάει στα νερά και πιάνει τον σταυρό. Εξοργισμένη, η πλειονότητα της τοπικής κοινωνίας στρέφεται εναντίον της απαιτώντας να παραδώσει το ιερό σύμβολο, με την ίδια να αρνείται και να καταφεύγει τελικά στο αστυνομικό τμήμα, όπου θα περάσει μια μεγάλη περιπέτεια. Η Ζορίτσα Νούτσεβα ερμηνεύει όμορφα την κοπέλα η οποία αποφασίζει να αντισταθεί στα στερεότυπα (σεξιστικά, θρησκευτικά κ.ο.κ.), καταφέρνοντας να αποκαλύψει την υποκρισία του περιγύρου της. Με ρεαλιστική

απλότητα αλλά και απρόσμενη τρυφερότητα –και χιούμορ–, το φιλμ αποτελεί παράδειγμα φτωχών μέσων, που όμως οδηγούν σε άρτιο κινηματογραφικό αποτέλεσμα.

Το τρένο των παιδιών

★★★

ΔΡΑΜΑ (2024), 106'

Σκηνοθεσία: Κριστίνα Κομεντόνι

Ερμηνείες: Μπάρμπαρα Ρόντσι, Σερένα Ρόσι

Οι ιταλικές παραγωγές συνεχίζουν να προσγειώνονται στην πλατφόρμα του Netflix με μια ιστορία εμπνευσμένη από αληθινά γεγονότα που συνέβησαν την επαύριον του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Πρωταγωνιστής είναι ο Αμερίγιο, ένα επτάχρονο αγόρι που μεγαλώνει μόνο με τη μητέρα του στην πάμπωχη και μισοκατεστραμμένη Νάπολη, παλεύοντας να εξασφαλίσει την καθημερινή επιβίωση.

Μπροστά σε αυτή τη ζοφερή κατάσταση, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ιταλίας οργανώνει μια ειδική δράση, στο πλαίσιο της οποίας εκατοντάδες παιδιά μεταγκαθίστανται από τον ιταλικό

Νότο στον πιο εύρωστο Βορρά, προκειμένου να τα φροντίσουν εκεί προσωρινά άλλες οικογένειες. Αν και απρόθυμος αρχικά, ο μικρός Αμερίγιο θα βρει στον Βορρά απρόσμενη στοργή, καθώς και το καλλιτεχνικό κάλεσμα που θα καθορίσει την υπόλοιπη ζωή του.

Η μεταπολεμική Νάπολη της ανέχειας, της πείνας αλλά και της διαχρονικής ζωντανίας παρουσιάζεται σε πρώτο πλάνο ως το «βασιλείο» του άτακτου Αμερίγιο και των υπόλοιπων χαμινιών που αλτπεύουν στα σκακά της.

Οι απελπισμένες μητέρες τους, πολλές από αυτές χήρες μετά τον πόλεμο, καλούνται να πνίξουν τα συναισθήματα και να ξεπεράσουν τους φόβους τους (π.χ. για τους κομμουνιστές που θα τους... κλέψουν τα παιδιά) και να τα στείλουν μακριά για να τα σώσουν.

Οι αξίες της συμπόνιας και της αλληλεγγύης συναντούν εδώ νεορεαλιστικές αναφορές σε ένα καλοφτιαγμένο φιλμ, δίχως ιδιαιτερές εκπλήξεις, αλλά με επιτυχημένη ατμόσφαιρα και καλές κεντρικές ερμηνείες.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Επιτυχημένες ερμηνείες σ' ένα γκαλά χωρίς φαντασία

Λίγο πριν εκπνεύσει η επετειακή χρονιά, στις 29 και τις 30 Δεκεμβρίου, το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συμπαραγωγή με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών και σε συνεργασία με το Φεστιβάλ Πουτσίνι παρουσίασε μια βραδιά αφιερωμένη στα εκατό χρόνια από τον θάνατο του Τζάκομο Πουτσίνι. Σολίστ ήταν η υψίφωνος Κλαούντια Παβόνε και ο τενόρος Αντζελο Βιλάρνι, ενώ την ορχήστρα διηύθυνε ο Βαλέριο Γκάλι. Οι εντυπώσεις είναι από τη δεύτερη βραδιά.

Αντί να αποτελέσει αφορμή για την προβολή του έργου του δημοφιλούς Ιταλού συνθέτη, το πρόγραμμα περιορίστηκε σε μια σταχυολόγηση των γνωστότερων αποσπασμάτων από τις πλέον αγαπητές όπερές του: «Μποέμ», «Τόσκα», «Μαντάμα Μπατερφλάι», «Τουραντότ». Οι δύο κρατικά επιχορηγούμενοι οργανισμοί, το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, μοιάζει να ενδιαφέρθηκαν μονάχα για το ταμείο και ελάχιστα για την παιδευτική τους αποστολή. Οι προτάσεις περιορίστηκαν στα γνωστά και τετριμμένα, αποφεύγοντας το άνοιγμα των οριζώ-

νων. Σκηνές από όπερες όπως η «Μανόν Λεσκό», ο «Μανδύας» ή το «Χελιδόνι», δηλαδή από έργα τα οποία ακούγονται σπάνια στη χώρα μας ή, στην περίπτωση του «Χελιδονιού», δεν έχουν ακουστεί ποτέ, τοποθετημένες δίπλα στα αναμενόμενα δημοφιλή αποσπάσματα, θα συμπληρώναν το πορτρέτο του Πουτσίνι και θα

Το «αφιέρωμα» στον Πουτσίνι περιορίστηκε στα τετριμμένα, αποφεύγοντας το άνοιγμα των οριζόντων.

έδιναν, επίσης, μία εικόνα της δημιουργικής διαδρομής του. Για μέν τους φιλόμουςους το αποτέλεσμα πιθανώς να ήταν πιο ενδιαφέρον, για δε το ευρύτερο κοινό έτσι κι αλλιώς αδιάφορο, αφού το όνομα του Πουτσίνι προσελκύει από μόνο του.

Τουλάχιστον αποφεύχθηκε η συνήθης πληκτική διαδοχή από άριες. Οι συντελεστές επέλεξαν να παρουσιάσουν εκτενείς σκηνές από τις προαναφερθεί-

Με υγιείς φωνές και εκφραστικότητα η Κλαούντια Παβόνε και ο Αντζελο Βιλάρνι απέδωσαν χαρακτήρες από διάφορες όπερες του Πουτσίνι, με τη συνοδεία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών υπό τη διεύθυνση του Βαλέριο Γκάλι.

σες όπερες, στις οποίες άλλοτε εντάσσονταν άριες για τους δύο μονωδούς, άλλοτε ένα ντουέτο. Ανάμεσά τους η ορχήστρα απέδωσε το Πρελούδιο της πρώτης πρά-

ξης από την όπερα «Εντγκαρ», όπως επίσης δύο συμφωνικές σελίδες, το «Συμφωνικό πρελούδιο σε λα μείζονα» και το «Συμφωνικό καπρίτσιο», που προφα-

νώς δεν στοιχειοθετούν κάποια «δεύτερη όψη» του Πουτσίνι ως συμφωνιστή. Η αμήχανη ένταξη στο πρόγραμμα του «Πρελούδιου» από την πρώτη πράξη της όπερας

«Ρέα» του Σαμάρα δικαιολογήθηκε από το γεγονός ότι το 1908 ο Πουτσίνι είχε στείλει συγχαρητήριο σημείωμα στον Έλληνα συνθέτη έπειτα από παράσταση αυτής του της όπερας.

Οι δύο μονωδοί τιμήσαν με το παραπάνω τον Πουτσίνι. Η νεανική, λαμπερή και άνετη φωνή της Κλαούντια Παβόνε απέδωσε με εκφραστικότητα τις τέσσερις πρωίδες που κλήθηκε να ερμηνεύσει. Περισσότερο εύθραυστη Μιμή, Λιού και Μπατερφλάι παρά πεισματάρη και ενοχλητική Τόσκα, η υψίφωνος αντεπεξήλθε θαυμάσια και σε αυτόν τον ρόλο χάρη στο καλλιεργημένο τραγούδι της, γεμάτο αποχρώσεις και μια χαμηλή περιοχή που στήριξε τις εκρήξεις της ντίβας. Αντίστροφα, η ισχυρή φωνή του Αντζελο Βιλάρνι κινήθηκε με άνεση στους περισσότερους δραματικούς ρόλους του Καβαράντσί, του Πίνκερτον και του Καλάφ, παρά στις λυρικές ονειροπολήσεις του ποιητή Ροντόλφο της «Μποέμ». Απ' την πλευρά του ο Βαλέριο Γκάλι επέλεξε κατάλληλες ταχύτητες και δυναμική, επιτρέποντας στους δύο να αποδώσουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους.

Μια δεύτερη βιομηχανική επανάσταση

Ο Μπράιαν Κρίστιαν μιλάει στην «Κ» για τους κινδύνους της τεχνητής νοημοσύνης

Συνέντευξη στον ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

«**Οποιος** δεν νιώθει κάποιο βαθμό δέους και θαυμασμού για το ChatGPT, μάλλον κοροϊδεύει τον εαυτό του ή είναι νεκρός μέσα του», τονίζει ο Μπράιαν Κρίστιαν στην αποκλειστική συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ» με αφορμή την έκδοση του καινούργιου βιβλίου του «Το πρόβλημα της ευθυγράμμισης», από τις εκδόσεις Ροπή. Εκτός από συγγραφέας αυτού του εξαιρετικά σημαντικού βιβλίου για την ασφάλεια της τεχνητής νοημοσύνης, ο Κρίστιαν είναι ερευνητής στο τμήμα Πειραματικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης και μέλος της Ομάδας Εργασίας για την Πολιτική και τη Διακυβέρνηση της Τεχνητής Νοημοσύνης (Τ.Ν.) του Ινστιτούτου Προηγμένων Μελετών του Πανεπιστημίου του Πρίνστον. Στην Ελλάδα τον γνωρίσαμε το 2019 μέσα από το προηγούμενο βιβλίο του, που κυκλοφόρησε υπό τον τίτλο «Η αλγοριθμική τέχνη των αποφάσεων», από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Ο 39χρονος Αμερικανός έχει το προνόμιο να γνωρίζει όσο λίγοι τους κινδύνους της Τ.Ν. τόσο από τεχνικής όσο και από θεωρητικής σκοπιάς. Σπεύδει να μου πει ότι τον απασχολούν όλα τα ζητήματα που εγείρει η Τ.Ν., είτε είναι ηθικά, πολιτικά είτε ασφαλείας, αλλά αυτό το διάστημα τον ανησυχεί περισσότερο ο οικονομικός αντίκτυπος της τεχνολογίας, ιδιαίτερα για την Αμερική, μια χώρα που σε σύγκριση με πολλές ευρωπαϊκές χώρες δεν έχει ισχυρό κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας. «Βρισκόμαστε στην αρχή μιας δεύτερης βιομηχανικής επανάστασης», σημειώνει, «όπου βιομηχανοποιούμε την εργασία της γνώσης και όχι τη φυσική εργασία. Νομίζω ότι αυτό θα απαιτήσει μια σημαντική πολιτική, οικονομική και κοινωνική προσαρμογή, για την οποία ορισμένες χώρες θα είναι πολιτικά και οικονομικά καλύτερα προετοιμασμένες από ό,τι άλλες».

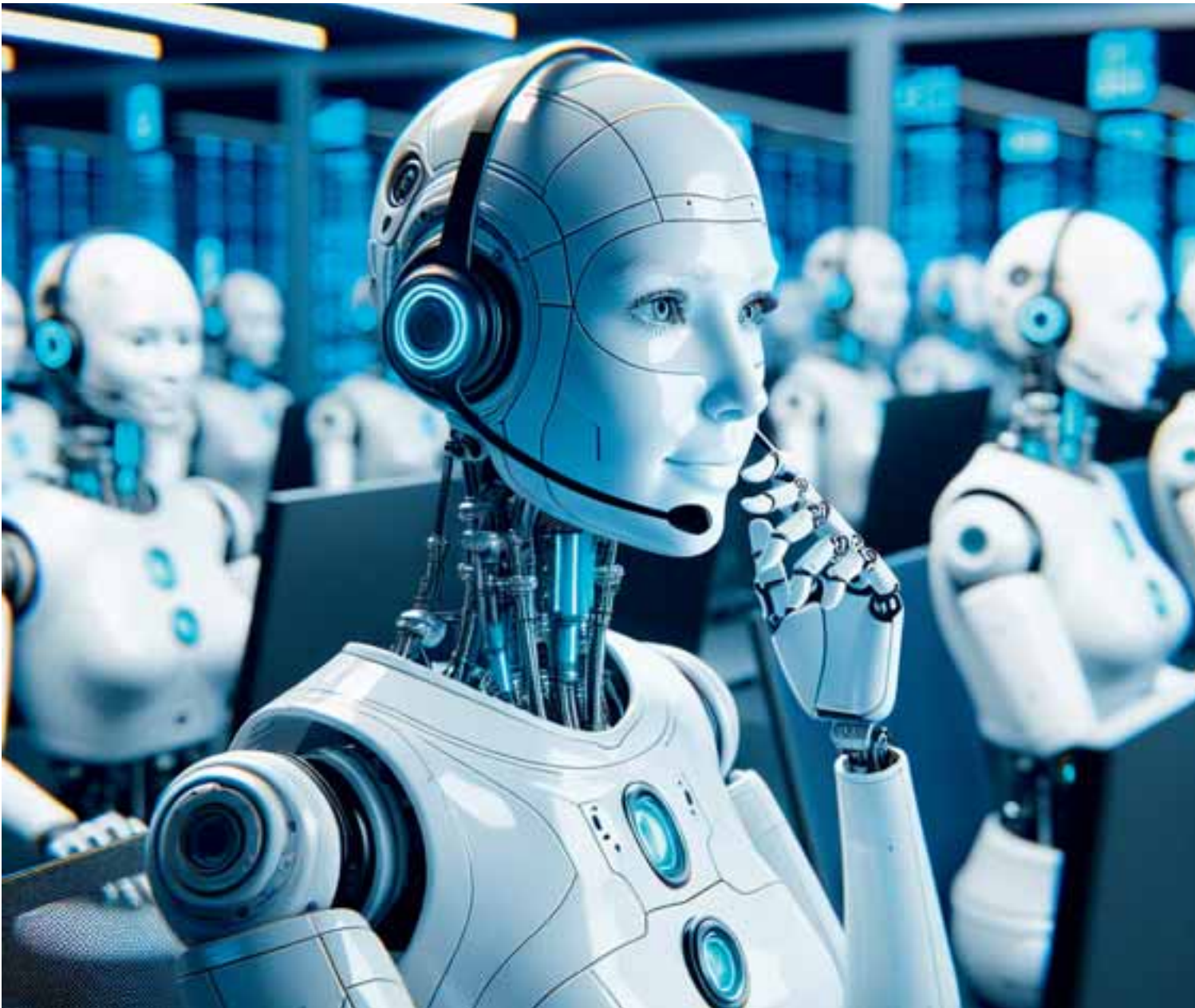
Ο Κρίστιαν είναι από τους πρώτους που έθεσαν στη δημόσια ατζέντα το επονομαζόμενο «πρόβλημα της ευθυγράμμισης», το οποίο θα μπορούσε με απλά λόγια να εξηγηθεί ως εξής: Από τη στιγμή που θέλουμε να κατασκευάσουμε μηχανές για να μας υπηρετούν, θα πρέπει να φροντίσουμε ώστε οι αξίες τους να ευθυγραμμίζονται με τις δικές μας. Πρακτικά, όμως, αυτό δεν είναι καθόλου απλό. Το πρόβλημα της ευθυγράμμισης των αξιών

είναι πολυσύνθετο από τεχνικής σκοπιάς, γιατί όπως λέει χαρακτηριστικά ο Κρίστιαν, «δεν μας είναι καθόλου εύκολο να περιγράψουμε με ακρίβεια αυτό που θέλουμε». Προς επίρρωσιν, επικαλείται την εργασία-ορόσημο του Πολ Κριστιάνο με τον τίτλο «Deep Reinforcement Learning from Human Preferences» («Ενίσχυση εις βάθος της μάθησης από ανθρώπινες προτιμήσεις»), η οποία θέτει το ερώτημα: «Μπορούμε να δώσουμε κίνητρα σε ένα σύστημα ώστε να προσπαθήσει να κάνει το σωστό;».

Η ανάποδη τούμπα

«Στη μελέτη αυτή περιγράφεται η προσπάθεια να διδαχτεί ένα εικονικό ρομπότ να κάνει μια ανάποδη τούμπα. Γενικά, οι άνθρωποι αναγνωρίζουμε αμέσως μια ανάποδη τούμπα. Υπάρχει πολύ ευρεία συμφωνία σχετικά με το τι είναι και τι δεν είναι αυτό. Αλλά είναι πολύ δύσκολο να το καταγράψουμε, να το εκφράσουμε με λέξεις ή με αριθμούς. Έχουμε λοιπόν ένα σύστημα Τ.Ν. το οποίο ξεκινάει με τυχαίες κινήσεις. Επειτα, δείχνουμε στους ανθρώπους δύο διαφορετικά βίντεο κλιπ με τις κινήσεις αυτές και τους λέμε: “Ποιο από τα δύο, το Α ή το Β, είναι λίγο πιο κοντά στη συμπεριφορά που έχετε στο μυαλό σας;”. Με κάθε επιλογή, το σύστημα βγάζει κι ένα συμπέρασμα για το τι νομίζει ότι θέλουν οι άνθρωποι. Στο συμπέρασμα αυτό αποδίδεται ένας αριθμός. Και μετά, το σύστημα δείχνει άλλα δύο βίντεο κλιπ. Και αυτή η διαδικασία επαναλαμβάνεται 400 ή 500 φορές κατά τη διάρκεια μιας ώρας. Μέχρι το τέλος της ώρας, το σύστημα κάνει τέλειο ανάποδο σάλτο επιτυγχάνοντας άψογα την προσγείωσή. Η εργασία αυτή απέδειξε ότι σήμερα μπορούμε να έχουμε ένα ελάχιστο βίσιμο προϊόν για την ευθυγράμμιση».

Στο βιβλίο του ο Κρίστιαν περιγράφει με σχολαστικότητα τα εμπόδια που συναντούν οι επιστήμονες προκειμένου να διδάξουν τις μηχανές να κάνουν το σωστό. Στα δικά μου μάτια, ωστόσο, το πρόβλημα μοιάζει αδύνατο να λυθεί. Ο ερευνητής με καθησυχάζει ότι δεν έχω άδικο να το βλέπω έτσι. Ομολογεί όμως ότι υπάρχουν στιγμές που νιώθει πιο αισιόδοξος, εξαιτίας της αναπάντεχης προόδου που έχει συμβεί τελευταία στο πεδίο της Τ.Ν. «Αυτή τη στιγμή έχουμε ένα μαζικό προϊόν, το ChatGPT, το οποίο γενικά φαίνεται να συμπεριφέρεται με τον τρόπο που επι-

Οι επιστήμονες συναντούν πολλά εμπόδια στην προσπάθειά τους να διδάξουν στις μηχανές να κάνουν το σωστό. «Κάθε μεγάλο εργαστήριο τεχνητής νοημοσύνης έχει ομάδες που ασχολούνται αποκλειστικά με την ηθική, αλλά και με τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια», λέει ο Μπράιαν Κρίστιαν.

Ο Μπράιαν Κρίστιαν είναι μέλος της Ομάδας Εργασίας για την Πολιτική και τη Διακυβέρνηση της Τεχνητής Νοημοσύνης του Πανεπιστημίου Πρίνστον.

“

Οι άνθρωποι που ενδιαφέρονται για την ασφάλεια θα προτιμούσαν να μεσολαβεί περισσότερος χρόνος μεταξύ των ερευνητικών ανακαλύψεων και των εφαρμογών που διατίθενται σε δισεκατομμύρια ανθρώπους.

θυμούν οι χρήστες. Βλέπουμε σε μια, εμπειρική έστω βάση, διάφορες τεχνικές να εφαρμόζονται υπό κλίμακα και χωρίς να είναι αλάνθαστες, να λειτουργούν σ’ ένα πραγματικό περιβάλλον. Πιστεύω ότι οι άνθρωποι που ενδιφέρονται για την ασφάλεια θα προτιμούσαν να μεσολαβεί περισσότερος χρόνος μεταξύ των ερευνητικών ανακαλύψεων και των εφαρμογών που διατίθενται σε δισεκατομμύρια ανθρώπους. Αλλά το γεγονός ότι η τεχνολογία εμφανίζεται αρκετά σταθερή ώστε να αποτελεί καταναλωτικό προϊόν, αποτελεί απόδειξη ότι η ευθυγράμμιση δεν είναι εντελώς αδύνατη και ότι είμαστε σε θέση να σημειώνουμε πρόοδο».

Το πολιτικό πρόβλημα

Για τον Κρίστιαν, το αξεπέραστο –έως τώρα– κι εξόχως πολιτικό πρόβλημα είναι ότι πολύ συχνά δεν συμφωνούμε στο πώς μοιάζει μια ανάποδη τούμπα. Κοινώς, έχουμε πολλές διαφωνίες. «Τα συστήματα αυτά», σημειώνει, «βλέπουν τη διαφωνία ως θόρυβο και θεωρούν ότι έχουμε όλοι τις ίδιες προτιμήσεις. Υποθέτουν δηλαδή ότι υπάρχει κάποιο ενιαίο σύνολο που ονομάζεται “ανθρώπινες επιθυμίες”, απ’ το οποίο μπορούν να αντλήσουν ένα τυχαίο δείγμα. Αλλά δεν είναι έτσι. Για εμάς τους ανθρώπους η διαφωνία δεν είναι απλώς τυχαίος θόρυβος. Είναι αλήθεια ότι δεν έχουμε κάνει μεγάλη πρόοδο από τεχνικής σκοπιάς στο πώς θα ενσωματώσουμε σε ένα μοντέλο τις ετερογενείς προτιμήσεις μας. Τα μεγάλα εργαστήρια Τ.Ν., ωστόσο, δουλεύουν προς αυτή την κατεύ-

θυνση επικειρώντας να λύσουν αυτό το πρόβλημα εμπνεόμενα από την πολιτική και τη δημοκρατική διακυβέρνηση».

Η αναφορά στα μεγάλα εργαστήρια της Τ.Ν. με βάζει στον πειρασμό να του επισημάνω ότι οι κολοσσοί της Τ.Ν. δίνουν ενίοτε την εντύπωση ότι υπάρχει αμείλικτος ανταγωνισμός μεταξύ τους, ακόμη και για τα ζητήματα ασφαλείας. «Είναι γεγονός», μου απαντά, «ότι η κοινότητα της ασφαλείας και της ηθικής της Τ.Ν. συχνά παρουσιάζεται ως πολύ διαιρεμένη εσωτερικά. Εμφανίζεται μια πόλωση μεταξύ εκείνων που εστιάζουν περισσότερο στις βραχυπρόθεσμες βλάβες και εκείνων που εστιάζουν περισσότερο στους μακροπρόθεσμους κινδύνους. Και αυτοί οι άνθρωποι πράγματι τσακώνονται κάποιες φορές στο Twitter. Στην πράξη όμως, αυτές οι κοινότητες εργάζονται πολύ στενά όταν υπάρχει πραγματικά λόγος. Για παράδειγμα, κάθε μεγάλο εργαστήριο Τ.Ν., είτε ανήκει στην DeepMind, στην OpenAI ή στην Anthropic, έχει ομάδες που ασχολούνται αποκλειστικά με την ηθική, αλλά και με τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια. Πολύ συχνά βλέπουμε τα ονόματα όλων αυτών των ανθρώπων να εμφανίζονται μαζί σε εκθέσεις ασφαλείας, όπως εκείνης του GPT-4».

Αναπόφευκτα, η συζήτησή μου με τον κορυφαίο ερευνητή στρέφεται προς το επονομαζόμενο «δυστοπικό σενάριο». Ο Κρίστιαν τοποθετεί την πιθανότητα της καταστροφής μας απ’ την Τεχνητή Γενική Νοημοσύνη (ΤΓΝ) στο 1%. «Μια πιθανότητα όμως

του 1% για την εξαφάνιση του ανθρώπινου είδους είναι απίστευτα ανησυχητική αν το σκεφτούμε αντικειμενικά. Στην πραγματικότητα, η ΤΓΝ επιδεινώνει υφιστάμενους πολιτισμικούς κινδύνους. Νομίζω ότι αυξάνει τον κίνδυνο του πυρηνικού πολέμου και της βιοτρομοκρατίας, για παράδειγμα. Τώρα ξαφνικά, γίνεται δυναμικά ευκολότερο να έχει κάποιος τους πόρους, ώστε να εφεύρει πράγματα που θα μπορούσαν να προκαλέσουν μεγάλη ζημιά. Βρίσκω τον εκδημοκρατισμό της ικανότητας πρόκλησης μαζικής καταστροφής πολύ ανησυχητικό», καταλήγει.

Ενθαρρυντικά γεγονότα

Τα πράγματα δεν είναι τόσο απογοητευτικά όσο τείνουμε να τα παρουσιάζουμε οι δημοσιογράφοι. Ο Κρίστιαν μου επισημαίνει τουλάχιστον τρία ενθαρρυντικά γεγονότα. «Σήμερα υπάρχουν εργάζοντα πολύ στενά όταν υπάρχει πραγματικά λόγος. Για παράδειγμα, κάθε μεγάλο εργαστήριο Τ.Ν., είτε ανήκει στην DeepMind, στην OpenAI ή στην Anthropic, έχει ομάδες που ασχολούνται αποκλειστικά με την ηθική, αλλά και με τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια. Πολύ συχνά βλέπουμε τα ονόματα όλων αυτών των ανθρώπων να εμφανίζονται μαζί σε εκθέσεις ασφαλείας, όπως εκείνης του GPT-4».

Αναπόφευκτα, η συζήτησή μου με τον κορυφαίο ερευνητή στρέφεται προς το επονομαζόμενο «δυστοπικό σενάριο». Ο Κρίστιαν τοποθετεί την πιθανότητα της καταστροφής μας απ’ την Τεχνητή Γενική Νοημοσύνη (ΤΓΝ) στο 1%. «Μια πιθανότητα όμως

Παράγοντες καθιστούν δύσκολο τον έλεγχο της τεχνητής νοημοσύνης

Ενα ακόμη θετικό στοιχείο, κατά τον ερευνητή, είναι ότι έχουν αρχίσει να διαφαίνονται τα πρώτα σημάδια διεθνούς συνεργασίας. Σύμφωνα με τον Κρίστιαν, η «σύνοδος κορυφής για την ασφάλεια της ΤΝ», που έγινε πέρυσι το Νοέμβριο με πρωτοβουλία της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και το κείμενο που υιοθετήθηκε εκεί από τις ΗΠΑ, την Κίνα κι άλλες μεγάλες χώρες και εταιρείες της ΤΝ, ήταν «ένα καλό βήμα». «Το σχέδιο βέβαια της “Διακήρυξης του Μπλέτσλεϊ”, όπως ονομάστηκε, παραμένει θολό», υποστηρίζει. «Κατ’ αναλογία με τα πυρηνικά όπλα, ο διεθνής

έλεγχος της πυρηνικής τεχνολογίας υποβοηθείται από το γεγονός ότι υπάρχουν ορισμένα πράγματα που είναι πολύ εύκολο να ελεγχθούν. Υπάρχουν όμως ορισμένες ουσίες, όπως το εμπλουτισμένο ουράνιο, που είναι πολύ δύσκολο να ελεγχθούν. Άραγε η ΤΝ προσφέρεται για αυτό το επίπεδο ελέγχου; Είμαστε σε θέση, ως διεθνής κοινότητα, να παρακολουθούμε ποιος και πόσους υπολογιστές χρησιμοποιεί ο καθένας και ποιος έχει πρόσβαση σε συγκεκριμένα είδη υλικών; Νομίζω ότι αυτό είναι ένα από τα πράγματα που καθιστούν πιο δύσκολο τον έλεγχό της».

Το «Πρόβλημα της ευθυγράμμισης» είναι το δεύτερο βιβλίο του Μπράιαν Κρίστιαν που κυκλοφορεί στα ελληνικά.

Το τρίτο σημαντικό στοιχείο που παρατηρεί είναι ο νέος νόμος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ΤΝ. «Η Ε.Ε. έχει κατά πάσα πιθανότητα να διαδραματίσει έναν μοναδικό ρόλο. Και το λέω αυτό ως Αμερικανός. Μπορεί τώρα να βρίσκονται στην Οξφόρδη αλλά τον περισσότερο χρόνο ζω στην Καλιφόρνια, η οποία ρυθμιστικά έχει έναν ηγετικό ρόλο στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ρυθμίζει, για παράδειγμα, τα πρότυπα εκπομπών ρύπων των αυτοκινήτων πιο αυστηρά από άλλες πολιτείες. Αλλά επειδή είναι μια τόσο μεγάλη αγορά, ουσιαστικά θέτει τα ρυθμιστικά πρότυπα για όλες τις ΗΠΑ, δι-

ότι καμία αυτοκινητοβιομηχανία δεν θέλει να κατασκευάσει μια έκδοση ενός αυτοκινήτου στην Καλιφόρνια και μετά μια άλλη μη καλιφορνέζικη έκδοση. Μπορεί λοιπόν να δούμε την Ε.Ε. ουσιαστικά να καθορίζει τα παγκόσμια ρυθμιστικά πρότυπα. Είναι πολύ δύσκολο, αλλά νομίζω ότι υπάρχουν πολλά περιθώρια για καλές και έξυπνες ρυθμίσεις που θα κάνουν πραγματικά τη διαφορά».

Το μονοπάτι

Ολοκληρώνοντας τη συζήτησή μας, υπενθυμίζω στον Κρίστιαν ότι δεν συμμερίζονται όλοι την αισιόδοξία του. «Αυτή τη στιγμή

μη μοιάζει πράγματι οι περισσότεροι να αναρωτιόμαστε αν θα πάνε όλα καλά ή αν την έχουμε πατήσει, και σύντομα θα πεθάνουμε όλοι», μου λέει, «ορισμένοι μάλιστα φτάνουν στο σημείο να σκέφτονται ότι πρόκειται να εισέλθουμε σε ένα καπιταλιστικό κολαστήριο μεταγενέστερου σταδίου. Είναι όντως διάχυτη μια αγωνία. Γι’ αυτό νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικό να έχουμε ένα ενδυναμωμένο πλαίσιο, που να λέει ότι τίποτα δεν είναι προδιαγεγραμμένο. Βρισκόμαστε στο σημείο ακριβώς όπου εμείς επιλέγουμε το μονοπάτι που θα ακολουθήσουν όλα αυτά».

WiZ GUIDE

20
24
wiz-guide.com

500 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus

28 Ιανουαρίου, 2025

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΟΔΗΓΟΥΜΕ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

